Uchwała Nr XXX/213/04
Rady Miejskiej w Drezdenku
z dnia 30 listopada 2004 roku

w sprawie: przyjęcia „ Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drezdenko”

Na podstawie art.18 ust. 1 i art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62 poz. 627, zmiany z 2001 r.; Dz.U. nr 115 poz.1229, zmiany z 2002 r.; Dz.U. nr 74 poz. 676, Dz.U. nr 113 poz. 984, Dz.U. nr 153 poz. 1271, M.P. nr 49 poz. 715, Dz.U. nr 233 poz. 1957, zmiany z 2003 r.; Dz.U. nr 46 poz. 392, Dz.U. nr 80 poz. 721, Dz.U. nr 80 poz. 717, Dz.U. nr 175 poz. 1693, Dz.U. nr 162 poz. 1568, Dz.U. nr 190 poz. 1865, , M.P. nr 50 poz. 782, M.P. nr 50 poz. 783, Dz.U. nr 217 poz. 2124, zmiany z 2004 r.; Dz.U. nr 19 poz. 177, Dz.U. nr 49 poz. 464, Dz.U. nr 70 poz.631, Dz.U. nr 91 poz.875, Dz.U. nr 92 poz. 880, Dz.U. nr 96 poz. 959, Dz.U. nr 121 poz. 1263, Dz.U. nr 49 poz. 464).

uchwala się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się „Program Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drezdenko”, o treści określonej w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2

Program podlega aktualizacji co 4 lata, natomiast co 2 lata sporządza się raporty z wykonania programu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Z-ca Przewodniczącego Rady Miejskiej
/-/ inż. Edward Buśko

Uzasadnienie

Plan Gospodarki Odpadami stanowi część Programu Ochrony Środowiska dla Miasta i Gminy Drezdenko . Opracowany został na podstawie wytycznych zawartych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (Dz. U. Nr 62 poz. 628 z późn. zmianami). Zgodnie z art. 14 wskazanej ustawy wprowadzony został obowiązek sporządzania planów gospodarki odpadami na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.
Opracowany Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Drezdenko jest zgodny z tworzonym systemem gospodarki odpadami w Polsce .

Celem opracowania Programu Ochrony Środowiska i Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Drezdenko jest wyznaczenie działań zmierzających do utworzenia systemu gospodarowania odpadami zgodnego z obowiązującym prawem Rzeczpospolitej Polskiej oraz Unii Europejskiej.

W/w plan i projekt zostały pozytywnie zaopiniowane przez Zarząd Województwa Lubuskiego oraz przez Zarząd Powiatu Strzelecko -Drezdeneckiego

W związku z powyższym podjęcie uchwały uważa się za uzasadnione.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla MIASTA I GMINY DREZDENKO

Drezdenko, czerwiec 2004 r.

Wykonawca opracowania:

AM Trans Progres Sp. z o.o., z siedzibą w Poznaniu przy ul. Sarmackiej 7

Autorzy:

Adam Nowicki
Marcin Konopczyński
Andrzej Rudzki

SPIS TREŚCI:

Z-ca Przewodniczącego Rady Miejskiej..... 1
1.1 Zasoby i jakość wód powierzchniowych płynących.....60
1. ŚRODOWISKO PRZYRODY OŻYWIONEJ, OSADNICTWO, TURYSTYKA.....120
2. OCHRONA GLEB.....122
3. OCHRONA WÓD.....123
4. OCHRONA POWIETRZA.....125
5. SUROWCE MINERALNE.....126
6. OCHRONA PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM.....126
7. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....127
8. EDUKACJA EKOLOGICZNA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA.....127

I. WPROWADZENIE

Dokument *„Program Ochrony Środowiska dla Gminy Drezdenko”* powstał w efekcie zawarcia umowy z Gminą Drezdenko a firmą AM Trans Progres sp. z o.o. z Poznania. Opracowanie niniejsze jest efektem dążenia władz samorządowych regionu do stworzenia spójnej i jednolitej wizji rozwoju, gdzie celem nadrzędnym jest zrównoważony rozwój i ochrona środowiska.

Samorząd jest odpowiedzialny miedzy innymi za kreowanie polityki miasta i gminy, która ma z jednej strony prowadzić do rozwoju gospodarczego obszaru, zaś z drugiej – zapewnić racjonalne korzystanie z zasobów środowiska zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Polityka i działania w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego powinny być prowadzone tak, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe i nie doznające uszczerbku możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej. Istotą zrównoważonego rozwoju jest równe traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych, co w praktyce oznaczać będzie konieczność łączenia zagadnień ochrony środowiska z polityką rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki.

Prawo ochrony środowiska obowiązujące w Polsce od 1 października 2001 r. nakłada na Wójtów gmin oraz Burmistrzów i Prezydentów miast obowiązek opracowania programu ochrony środowiska. Obowiązek ustawowy jest formalną przesłanką dla utworzenia programu, istnieją jednakże przesłanki faktyczne, związane z planami rozwojowymi miasta i gminy.

Naczelną zasadą przyjętą w *Programie* jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych. A więc, długoterminowy cel programu można sformułować następująco:

„Rozwój przestrzenny oraz społeczno – gospodarczy Gminy Drezdenko, poprzez uzyskanie takiej struktury, która w zrównoważony i harmonijny sposób pozwoli na wykorzystanie jego zasobów dla poprawy warunków życia mieszkańców, przy zachowaniu i rewaloryzacji najcenniejszych elementów środowiska przyrodniczego i kulturowego.”

Cel ten jest zgodny z wizją rozwoju Gminy Drezdenko w *"Programie ochrony środowiska województwa lubuskiego".* Jest nią wizja regionu realizującego podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia pochodzącego z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego i powiększającego różnorodność biologiczną obszarów. Obowiązek realizacji zasady zrównoważonego rozwoju spoczywa na wszystkich obywatelach Polski. Wynika on z *Konstytucji RP* (art.5). Zrównoważony rozwój jest naczelną zasadą polityki państw - członków Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również Polityki Ekologicznej Państwa.

II. MIEJSCE GMINNEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA W KSZTAŁTOWANIU POLITYKI ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Celem sporządzenia programu ochrony środowiska w Gminie Drezdenko jest stworzenie na szczeblu lokalnym podstaw realizacji *„Polityki ekologicznej państwa",* które wyznaczą:

- cele polityki ekologicznej na terenie gminy, w podziale na cele krótkookresowe, średniookresowe i długookresowe,
- wybrane priorytety ekologiczne z uzasadnieniem ich wyboru,
- rodzaj i harmonogram działań ekologicznych, których podejmuje się gmina,
- środki niezbędne do osiągnięcia założonych celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe orazuzyskanie zrozumienia, akceptacji i współudziału użytkowników środowiska w gminie, w realizacji zasad zrównoważonego rozwoju.

Waga tego dokumentu jest o tyle duża, że jak stanowi *Ustawa Prawo Ochrony Środowiska* program uchwala Rada Gminy.

Struktura Programu oparta jest głównie o zapisy dokumentów, którymi są:

1. Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku. Definiuje ono ogólne wymagania w odniesieniu do programów ochrony środowiska opracowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Zgodnie z ustawą (Art.14 ust.1 pos), program ochrony środowiska, na podstawie aktualnego stanu środowiska, określa w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych, środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

2. Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010", dostosowana do wymagań ustawy *Prawo ochrony środowiska*. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować cele średniookresowe (dla okresu 8-letniego) i zadania na okres najbliższych czterech lat oraz monitoring realizacji *Programu* i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Cele i zadania ujęte w kilku blokach tematycznych:

- cele i zadania o charakterze systemowym;
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody;
- jakość środowiska i bezpieczeństwo ekologiczne;
- zrównoważone wykorzystanie surowców.

Głównym celem polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa polskiego w XXI wieku oraz stworzenie podstaw dla opracowania i realizacji strategii zrównoważonego rozwoju kraju. Proces integracji z Unią Europejską stanowi ważne wsparcie działań służących osiągnięciu głównego celu polityki.
Polityka Ekologiczna Państwa zakłada 3 etapy osiągania swoich celów:

- etap realizacji celów krótkookresowych w trakcie ubiegania się o członkostwo w Unii Europejskiej,

- etap realizacji celów średniookresowych, w pierwszym okresie członkostwa w UE, zakładającym realizację programów dostosowawczych (do 2010),
- etap realizacji celów długookresowych w ramach *"Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 r.",* przygotowywanej przez RM w oparciu o rezolucję Sejmu RP, z dnia 2 marca 1999 r.

Terminy zakończenia pierwszego i rozpoczęcie drugiego etapu wdrażania polityki mogą wymagać aktualizacji w zależności od rzeczywistych postępów w procesie integracji z UE. Postęp we wdrażaniu polityki można będzie mierzyć wskaźnikami tempa wdrażania modelu zrównoważonego rozwoju (np. wzrost PKB, wzrost poziomu życia mieszkańców, redukcja zużycia surowców, itd.) oraz wskaźnikami stanu środowiska i efektywności wdrażania polityki ekologicznej (np. poprawa jakości wód, powietrza, zwiększenie wykorzystania odpadów, zlikwidowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt, itd.).
Realizacja polityki ekologicznej państwa zależy w znacznej mierze od sposobu zarządzania środowiskiem na wszystkich poziomach, ze szczególnym uwzględnieniem podziału kompetencji w nowej strukturze administracyjnej kraju.
Zarówno podstawowe zasady polityki ekologicznej państwa jak też cele i kierunki działań w ramach ww. etapów zostały zaadaptowane dla potrzeb niniejszego programu, zachowując wewnętrzne uwarunkowania województwa lubuskiego.

3. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym", które podają sposób i zakres uwzględniania polityki ekologicznej państwa w programach ochrony środowiska oraz wskazówki co do zawartości programów. W gminnym programie powinny być uwzględnione:

- zadania własne gminy tzn. te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy,
- zadania koordynowane, tzn. finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym,

W *Programie* uwzględniono również zapisy ustawy *Prawo ochrony środowiska* z 27 kwietnia 2001 (Art.14 ust.2, art. 18 ust.2) wskazujące, że program ochrony środowiska przyjmuje się na 4 lata a Burmistrz zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata raportów o wykonaniu *Programu* i przedstawiania ich Radzie Gminy.

Kierując się powyższymi zapisami, niniejszy Program podaje:
cele ekologiczne średniookresowe do 2011 roku,
zadania do realizacji w latach 2004 - 2007, tzw. plan operacyjny, z uwzględnieniem wskazówek,
monitoring realizacji *Programu*,
aspekty finansowe wdrażania *Programu*.

Założono, iż *Program* musi mieć formułę otwartą co oznacza, ze w przypadku zmiany wymagań prawnych, pojawiania się nowych problemów, bądź nie wykonania niektórych przedsięwzięć w terminach przewidzianych w tym *Programie* - dokument opracowany w 2004 roku, będzie cyklicznie (co 4 lata) aktualizowany. *Program ochrony środowiska Gminy Drezdenko* pozostaje w ścisłej relacji z *"Programem ochrony środowiska województwa lubuskiego"* i *„Programem ochrony środowiska powiatu strzelecko-drezdeneckiego"* oraz strategiami i planami zagospodarowania przestrzennego Gminy. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno -gospodarczego omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko.

Istotną rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej gmin pełnią zapisy zawarte zarówno w dokumencie pt. *"II Polityka Ekologiczna Państwa"* jak i uwarunkowania wynikające z integracji z UE oraz specyfika obszaru województwa lubuskiego i powiatu strzelecko - drezdeneckiego (warunki naturalne, stan środowiska, rozwój gospodarczy i społeczny, itp.). Szczególną uwagę zwraca się na zarządzanie środowiskiem oparte o systemowe podejście, gdzie działania społeczne, instrumentalne i informacyjne są traktowane na równi z działaniami inwestycyjnymi. Wynika to z faktu, że te pierwsze są konieczne dla kreowania świadomości społecznej i stworzenia solidnej struktury polityki ekologicznej.

Przykładem mogą być:
- edukacja społeczeństwa i wymiana informacji,
- wykorzystanie i dalszy rozwój społecznych, prawnych i finansowych instrumentów, oddzielnie lub w kombinacji,
- zastosowanie podejścia samoregulującego rozwiązań systemowych,
- aktywne poszukiwanie możliwości współpracy pomiędzy sektorem prywatnym i państwowym.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej nakłada na nas obowiązek dostosowania się do norm przez nią przyjętych, także w zakresie ochrony środowiska. Ustawodawstwo Unii jest zorientowane albo na ochronę określonych komponentów, albo na regulację pewnych procesów technologicznych i produktów w celu ochrony zdrowia człowieka i środowiska. Zawiera też dyrektywy regulujące postępowanie w związku z procesami decyzyjnymi ważnymi dla ochrony środowiska (np. dyrektywa w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń, dyrektywa w sprawie ochrony czystości wód, itd.). Należy podkreślić, ze niezbędnym i niezwykle istotnym czynnikiem w procesie integracji europejskiej jest uwypuklenie roli tzw. zarządzania pro środowiskowego. Problemem szczególnej wagi dla województwa lubuskiego a w tym powiatu strzelecko - drezdeneckiego i gminy Drezdenko jest spełnienie standardów ekologicznych Unii Europejskiej. Dojście do tych wymagań będzie wiązało się przede wszystkim ze zmniejszeniem obciążenia środowiska odpadami, poprawą gospodarki wodno-ściekowej oraz poprawą efektywności wykorzystania energii i surowców naturalnych.

Jakość środowiska przyrodniczego gminy Drezdenka. Jakość środowiska przyrodniczego gminy Drezdenko jest bardzo zróżnicowana. Występują tu tereny o dużej wartości przyrodniczej oraz tereny poddane silniej antropopresji.
Oprócz ww. elementów, dla planowania polityki ochrony środowiska bardzo ważne są: ocena aktualnego stanu w zakresie gospodarki i przyjęte tendencje rozwojowe na najbliższe lata (dok. *"Strategia rozwoju województwa lubuskiego"*) oraz działania, które zostały już podjęte w celu poprawy, bądź utrzymania aktualnego stanu środowiska. Dodatkowym czynnikiem jest stan świadomości ekologicznej mieszkańców gminy i chęć podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska, co ma istotne znaczenie dla procesu wdrażania programu.

Możliwości finansowe. Wdrożenie *"Programu ochrony środowiska"* wiąże się z koniecznością poniesienia kosztów związanych z realizacją poszczególnych działań. Oczywiście efektywność wdrażania zależy także od stworzenia racjonalnego systemu zarządzania środowiskiem, który to system wymusi właściwą strategię planowania budżetu. Niemniej jednak, możliwości finansowe (środki zewnętrzne i wewnętrzne) są czynnikiem determinującym zarówno cele polityki ochrony środowiska jak i strategię ich osiągnięcia. W ostatnich latach coraz częściej zauważa się, że zdobycie środków finansowych na działania wynikające z wieloletniego programu jest łatwiejsze niż na działania pojedyncze, często potrzebne, ale nie wynikające z wieloletniej strategii.

III. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Rolę, zadania i gwarancje samodzielności gminy w ustroju RP definiuje *Konstytucja RP*. W zakresie jej zadań leżą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. W sposób ogólny zasadnicze zadania gminy definiuje *Ustawa o samorządzie gminnym*. W szczegółowy – sformułowane są one w około 170 ustawach, regulujących poszczególne sfery funkcjonowania administracji publicznej i organizacji życia lokalnych społeczności.
Łączna ilość zapisów ich dotyczących wynosi blisko 800. Ponadto, samorząd gminny korzysta z regulacji około 100 innych ustaw, na przykład *Kodeksu spółek handlowych*. Ustawodawstwo dotyczące ochrony środowiska obejmuje w swoim zasadniczym zrębie siedemnaście aktów prawnych, w wersji nieco rozszerzonej – dalszych dwadzieścia. Najważniejszych aktów wykonawczych, wydanych dotąd w oparciu o zapisy tych ustaw, jest około 160. (Najważniejsze ustawy i kompetencje z zakresu ochrony środowiska umieszczono w aneksie niniejszego dokumentu).

Program ochrony środowiska (POŚ) z jednej strony odzwierciedla pewne ogólne zasady, które leżą u podstaw polityki ochrony środowiska w Unii Europejskiej, z drugiej – odwołuje się do polityki ekologicznej naszego państwa.

Wspomniane zasady ogólne to:

- **zasada zrównoważonego rozwoju,** która opiera się na założeniu, że polityka i działania w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego powinny być prowadzone w taki sposób, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe, nie doznające uszczerbku, możliwości korzystania z nich zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia. Istota zrównoważonego rozwoju jest równorzędne traktowanie racji społecznych, ekonomicznych i ekologicznych.
  zasada równorzędnego dostępu do środowiska przyrodniczego, którą należy postrzegać w następujących kategoriach:
- **sprawiedliwości międzypokoleniowej** – zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych obecnego pokolenia, z równoczesnym tworzeniem i utrzymywaniem warunków do zaspokojenia potrzeb innych pokoleń,
- **sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej** – zaspokajania potrzeb materialnych i cywilizacyjnych grup społecznych i jednostek ludzkich w ramach sprawiedliwego dostępu do ograniczonych zasobów i walorów środowiska.
- **równoważenia szans pomiędzy człowiekiem a przyrodą** – zapewnienia zdrowego i bezpiecznego funkcjonowania w sensie fizycznym, psychicznym, społecznym i ekonomicznym jednostek ludzkich, przy zachowaniu trwałości podstawowych procesów przyrodniczych wraz z ochroną różnorodności biologicznej.
- **zasada przezorności** przewiduje, że rozwiązywanie pojawiających się problemów ekologicznych powinno następować już wtedy, gdy pojawia się uzasadnione prawdopodobieństwo, że problem wymaga rozwiązania, a nie dopiero wtedy, gdy istnieje pełne naukowe jego potwierdzenie.
- **zasada uspołecznienia** polityki ekologicznej powinna być realizowana w gminie poprzez stworzenie warunków do udziału obywateli w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym rozwoju edukacji ekologicznej,

rozbudzaniu świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowaniu nowej etyki zachowań wobec środowiska naturalnego,
- **zasada „zanieczyszczający płaci"** która nakłada pełną odpowiedzialność, w tym materialną za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń dla środowiska na ich sprawcę,
- **zasada prewencji** która zakłada, że przeciwdziałanie negatywnym skutkom dla środowiska naturalnego musi być podejmowane na etapie planowania przedsięwzięć mogących negatywnie oddziaływać na środowisko,
- **zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej** przy wyborze planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska oznacza potrzebę minimalizacji nakładów inwestycyjnych na jednostkę uzyskanego efektu ekologicznego.

Zasady do których odwołuje się *„Polityka ekologiczna państwa"* mają przede wszystkim na celu:

Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych oraz poprawę jakości środowiska.

Przy sporządzaniu POŚ dla gminy Drezdenko uwzględniono cele i działania ujęte w „II Polityce ekologicznej państwa" oraz uszczegółowiającej ją „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010", „Długookresowej strategii trwałego i zrównoważonego rozwoju – Polska 2025" i „Narodowym programie przygotowania do członkostwa w Unii Europejskiej".

„Program ochrony środowiska dla gminy Drezdenko" przygotowano w oparciu o następujące ustawy (wraz z aktami wykonawczymi):

Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 roku (Dz. U. 2001 Nr 142, poz. 1591 j.t., z późniejszymi zmianami),
Ustawa o ochronie przyrody z 16 października 1991 roku (Dz. U. 2001, Nr 99, poz. 1079 j.t. z późniejszymi zmianami),
Ustawa Prawo ochrony środowiska z 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. 2001 Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami),
Ustawa o utrzymaniu porządku i czystości w gminach z 13 września 1996 roku (Dz. U. 1996, Nr 132, poz. 662, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o odpadach z 27 kwietnia 2001 roku (Dz. U. 2001, Nr 62, poz. 628, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z 11 maja 2001 roku (Dz. U. 2001, Nr 63, poz. 638, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest z 19 czerwca 1997 roku (Dz. U. 1997, Nr 101, poz. 628, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw z 27 lipca 2001 roku (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o nawozach i nawożeniu z 26 lipca 2000 roku (Dz. U. 2000, Nr 89, poz. 991),
Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych z 3 lutego 1995 roku (Dz. U. 1995, Nr 16, poz. 78, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia a dnia 8 czerwca 2001 roku (Dz. U. 2001, Nr 73, poz. 764, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 7 lipca 1994 roku (Dz. U. 1999, Nr 15, poz. 139 j.t., z późniejszymi zmianami),
Ustawa o lasach z dnia 28 września 1991 (Dz. U. 2000, Nr 56, poz. 679 j.t., z późniejszymi zmianami),

Ustawa Prawo wodne z 18 lipca 2001 roku (Dz. U. 2001, Nr 115, poz. 1229, z późniejszymi zmianami),
Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków z 7 czerwca 2001roku, (Dz. U. 2001, Nr 72, poz. 747, z późniejszymi zmianami).

Zaproponowane w programie działania są adekwatne do kompetencji organów samorządowych szczebla gminnego i odwołują się do przepisów prawnych, obowiązujących na dzień jego sporządzenia. Ponadto *„Program ochrony środowiska dla gminy Drezdenko”* jest skoordynowany z obecnie obowiązującymi następującymi dokumentami planistycznymi:

- *Program ochrony środowiska województwa lubuskiego* wydany przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego
- Program ochrony środowiska powiatu strzelecko - drezdeneckiego wydany przez Starostwo Powiatowe w Strzelcach Krajeńskich.

IV. METODYKA OPRACOWANIA PROGRAMU

Integracja Polski z Unią Europejską nakłada wymóg dostosowywania wielu standardów do obowiązujących w krajach Unii. Oznacza to, że również metodologia, struktura, zawartość, a także sam proces opracowywania programu ochrony środowiska powinny być zgodne ze standardami stosowanymi w krajach Unii Europejski.
Nowoczesne planowanie polityki ochrony środowiska wymaga zintegrowania jej z politykami innych sektorów. Dlatego niniejszy *Program* podaje nie tylko długoterminową politykę w zakresie poszczególnych kierunków rozwojowych gminy i ich konsekwencji dla środowiska, ale także politykę w zakresie poszczególnych elementów środowiska i uciążliwości. Taka konstrukcja *Programu* w jasny sposób nawiązuje do zasady zrównoważonego rozwoju.
Proces konstruowania *Programu* prowadzony był w oparciu o tzw. otwarte planowanie. Biorąc pod uwagę założenia strategii rozwoju gospodarczo-społecznego kraju, uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa i Unii Europejskiej, strategię rozwoju województwa lubuskiego i powiatu strzelecko-drezdenecki, zachowując specyfikę tego obszaru, można poprzez "otwarty" proces tworzenia zdefiniować politykę ochrony środowiska, która będzie akceptowana przez głównych "aktorów" włączonych w zagadnienia ochrony środowiska i rozumiejących ideę zrównoważonego rozwoju regionu.
Dlatego też, opracowując ten *Program*, zwrócono szczególną uwagę, już w początkowych jego etapach, na wymianę informacji i konsultacje pomiędzy administracją samorządową szczebla gminnego. Takie podejście prowadzi do zaangażowania wielu stron w proces opracowywania *Programu* (umożliwia im generowanie własnych idei co do kierunków polityki ochrony środowiska, opracowywania strategii lub rozwiązywania konkretnych problemów), co w efekcie ułatwia proces jego wdrażania.
Metodyka konstruowania *Programu* oparta była o kilka elementów, wśród których najważniejszymi były:

- Przegląd i ocena aktualnych danych o stanie środowiska gminy Drezdenko.
- Precyzowanie potrzeb gminy Drezdenko w oparciu o *"Program ochrony środowiska województwa lubuskiego"* oraz *„Program ochrony środowiska powiatu strzelecko - drezdeneckiego”* oraz konsultacje z przedstawicielami administracji samorządowej szczebla gminnego oraz społeczności lokalnych.
- Określenie zasad budowy *Programu* i jego wdrażania zgodnie *z II Polityką Ekologiczną Państwa* ustanowioną w nawiązaniu do ustawodawstwa unijnego, ukierunkowanego na zintegrowaną ochronę wszystkich elementów środowiska - jako całości oraz dopasowanie *Programu* do wytycznych zawartych w ustawie *"Prawo ochrony środowiska",* a dotyczących gminnych programów ochrony środowiska.
- Opracowanie celów (do 2011 roku) i sposobu ich realizacji do roku 2007 (plan operacyjny).
- Uznanie konieczności weryfikacji celów w odstępach 2 - 4 letnich.

Program został oparty o dane istniejące, a w przypadku potrzeby przeprowadzenia dodatkowych ekspertyz czy opracowań, wpisano je jako niezbędne do wykonania w ramach realizacji celów krótkoterminowych.
Koncepcja *Programu* przewiduje sformułowanie zbioru **celów ekologicznych** oraz działań niezbędnych dla ich osiągnięcia. Określenie zbioru celów odbywa się w ścisłym związku z przewidywanym rozwojem poszczególnych dziedzin gospodarki gminy.
Na tle głównych dziedzin rozwoju i związanych z nimi kierunków presji na środowisko oraz na podstawie diagnozy i prognozy stanu środowiska a także uwarunkowań polityki ekologicznej następuje sformułowanie **celów średniookresowych ochrony środowiska** do roku 2010.

Cele średniookresowe stanowią podstawę dla określenia **planu operacyjnego** (do 2007 roku), z których następnie wynikają działania główne, pod które mogą być podpisywane konkretne projekty.
Zgodnie z wymaganiami ustawy *„Prawo ochrony środowiska" i „Wytycznymi do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym"* duży nacisk położono na proces opracowania programu i na elastyczność jego treści. Generalną zasadą procesu jest włączanie społeczności lokalnych zarówno w przygotowanie programu jak i jego wdrażanie. Dlatego już w początkowych etapach prac nad *Programem* zwrócono szczególną uwagę na wymianę informacji i konsultacje pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji włączonych w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego gminy.

Projekt *Programu Gminnego*, opracowany we współpracy z wieloma partnerami, uzgodniony po przyjęciu przez organ wykonawczy Gminy Drezdenko zostaje skierowany do zaopiniowania przez odpowiednie Komisje Rady Powiatu i Marszałka Województwa Lubuskiego. Końcowym etapem proceduralnym, kończącym prace nad *Programem* jest przyjęcie Programu przez Radę Gminy w formie uchwały.

V. UWARUNKOWANIA MIĘDZYNARODOWE, KRAJOWE, WOJEWÓDZKIE I POWIATOWE WPŁYWAJĄCE NA KSZTAŁT PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DREZDENKO

1. ZAŁOŻENIA I UWARUNKOWANIA PROGRAMU

Przyjęte założenia określające istniejące uwarunkowania oraz przestrzeń formalną oraz prawną dla opracowania programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych.
Uwzględniono zarówno uwarunkowania wyższego rzędu mające znamiona „uniwersalnych" przynajmniej w kontekście mezoregionalnym – czyli dotyczących zarówno gminy Drezdenko jak i terenów sąsiednich w obrębie obowiązującego systemu prawnego. Traktowane są w niniejszym opracowaniu jako uwarunkowania zewnętrzne. Druga grupa uwarunkowań jest związana z zamierzeniami rozwojowymi gminy, które to dość precyzyjnie delimitują przyszły kształt rozwoju w zakresie: gospodarczym, społecznym jak i w kontekście ładu środowiskowo - przestrzennego gminy Drezdenko.

2. SYNTEZA WYTYCZNYCH WYNIKAJĄCYCH Z POLITYKI UNII EUROPEJSKIEJ

Podstawowe założenia polityki ekologicznej

VI Program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010 podkreśla, ze realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". *VI Ramowy program działań UE* podnosi rangę ochrony gleb i powierzchni ziemi. Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa, a także i województwa lubuskiego, w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

3. SYNTEZA WYTYCZNYCH WYNIKAJĄCYCH Z POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA

Założenia zawarte w *"Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010"* przyjętej uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 maja 2003 r. przewidują realizację celów i zadań o charakterze systemowym. Dokument ten wynika z realizacji wymogów cyklicznego sporządzania tego typu opracowań co zostało zawarte w ustawie *Prawo ochrony środowiska*. Dokument ten jest aktualizacją i uszczegółowieniem długookresowej *„II Polityki ekologicznej państwa".* Odnosi to się głownie do priorytetowych kierunków działania określonych *w VI Programie działań Unii Europejskiej* w dziedzinie środowiska. *"Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010"* nie posiada właściwego programu wykonawczego.
Częściowo adekwatne dla zdefiniowanych w powyższym dokumencie celów jest *„Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010"* opracowany w roku 2002 r. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska przygotowane przez Ministerstwo Środowiska wskazują, iż cele i działania ujęte w *„Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010",* oraz ujęte w tabelach w *„Programie wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010"* przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne, powinny być wykorzystywane przy

sporządzaniu miedzy innymi powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska w trojaki sposób, jako:

- podstawa wyjściowa do określenia zadań;
- analogię do sformułowania regionalnych lub lokalnych wskaźników osiągniętych celów;
- inspirację do wprowadzenia tożsamych zadań na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Komentowane dokumenty wskazują wytyczne w zakresie ochrony ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody z szczególnym uwzględnieniem:

- ochrony przyrody i krajobrazu;
- ochrony i zrównoważony rozwój lasów;
- ochrony gleb;
- ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych;
- biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Jednym z głównych celów przedstawionych w *Polityce* jest zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii w tym:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość gospodarki;
- wykorzystanie energii odnawialnej;
- kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią;

oraz dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego z uwzględnieniem:

- podstawowych założeń dotyczących relacji "środowisko zdrowie";
- jakości wód;
- zanieczyszczenie powietrza;
- gospodarowanie odpadami;
- chemikalia w środowisku;
- poważne awarie przemysłowe;
- oddziaływanie hałasu;
- oddziaływanie pól elektromagnetycznych.

Kolejnym celem jest przeciwdziałanie zmianom klimatu. Plan przewiduje cykliczną ocena realizacji polityki ekologicznej z uwzględnieniem monitoringu i obiegu informacji o stanie środowiska oraz wskaźników skuteczności polityki, oceny i raporty. *Polityka* wstępnie szacuje również nakłady na realizację wyznaczonych celów w latach 2003-2006 i perspektywicznie do 2010 r.

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI EKOLOGICZNEJ PRZYJĘTEJ PRZEZ SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

4.1 Uwarunkowania wynikające ze „Strategii rozwoju województwa lubuskiego"

Najważniejszym dokumentem będącym podstawą programowania rozwoju województwa jest *"Strategia rozwoju województwa lubuskiego"*. Wojewódzkie programy, w tym program ochrony środowiska, są realizacją tej strategii.
Zgodnie ze *"Strategią rozwoju województwa lubuskiego."*, racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska wymaga:

- Ochrony przed zanieczyszczeniami wód powierzchniowych i podziemnych,
- Dalszego ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza,
- Zwiększenia skuteczności ochrony przeciwpowodziowej,
- Racjonalizacji gospodarki odpadami stałymi,
- Ochrony przyrody, poszerzenia obszarów o wysokich walorach przyrodniczych oraz racjonalne wykorzystanie zasobów leśnych,
- Wdrożenia europejskich norm ochrony środowiska.

W pracach nad *Programem* wykorzystano przedsięwzięcia sprecyzowane w ramach następujących celów:

Cel główny 1	**Zapewnienie przestrzennej, gospodarczej i społecznej spójności regionu**
Cel operacyjny 1.1.	Zapewnienie sprawnego systemu komunikacyjnego.
Cel operacyjny 1.3.	Udoskonalenie i rozbudowa infrastruktury technicznej, komunalnej i społecznej.
Cel operacyjny 1.4.	Wszechstronna współpraca transgraniczna i międzyregionalna.
Cel operacyjny 1.5.	Osiągnięcie wysokiej umiejętności korzystania ze środków Unii Europejskiej.
Cel główny 2	**Podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa i zwiększenie potencjału innowacyjnego nauki i gospodarki**
Cel operacyjny 2.2.	Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku i uwarunkowań wynikających z procesu integracji z UE.
Cel główny 3	**Rozwój przedsiębiorczości**
Cel operacyjny 3.2.	Stworzenie regionalnego systemu wsparcia innowacji i transferu technologii.
Cel operacyjny 3.4.	Poza rolniczy rozwój terenów wiejskich.
Cel operacyjny 3.5.	Restrukturyzacja i reorientacja towarowych gospodarstw rolnych i zakładów przetwórczych żywności.
Cel główny 4	**Efektywne wykorzystanie środowiska naturalnego i kulturowego**
Cel operacyjny 4.1.	Rozwijanie świadomości ekologicznej.
Cel operacyjny 4.2.	Wykorzystanie walorów środowiska i dziedzictwa kulturowego dla rozwoju turystyki.

4.2 Uwarunkowania wynikające z „Planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego”

Plan zagospodarowania przestrzennego określa zasady organizacji struktury przestrzennej regionu:
- podstawowe elementy sieci osadniczej,
- rozmieszczenie infrastruktury społecznej i technicznej,
- wymagania w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dóbr kultury - z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

W PZPWL przyjęto cele główne i operacyjne rozwoju regionu lubuskiego, zgodnie z treścią *"Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego".* Cele te są przestrzennie interpretowane w kierunkach zagospodarowania i w polityce przestrzennej w wymiarach lokalizacyjnych w 14 powiatach lubuskich.

W pracach nad *Programem ochrony środowiska* wykorzystano zapisy PZPWL, dotyczące:
- kierunków i polityki zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego, zwłaszcza następujących systemów: transportowego, infrastruktury technicznej, przyrodniczego, ochrony przeciwpowodziowej,
- wniosków z PZPWL do gmin grupy ponadregionalnej, regionalnej i lokalnej,
- proponowanych zadań rządowych i samorządu służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych.

4.3 Uwarunkowania wynikające ze „Strategii Rozwoju województwa lubuskiego”

Z kolei założenia wynikające z przyjętej *Strategii rozwoju województwa* skupiają się na następujących działaniach:

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionów.
- Rozbudowa i modernizacja sieci transportowo-logistycznych;
- Rozbudowa sieci telekomunikacyjnych i informatycznych;
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska;
- Rozwój funkcji metropolitalnych największych miast i zespołów miejskich;
- Restrukturyzacja i dywersyfikacja bazy ekonomicznej regionów.
- Rozwój małych i średnich miast w regionach o dominacji rolnictwa;
- Tworzenie i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw;
- Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionów;
- Rozwój sektora turystyki;
- Rozwój zasobów ludzkich;
- Rozwój potencjału edukacyjnego szkolnictwa średniego i wyższego;
- Rozwój szkolenia zawodowego i kształcenia ustawicznego;
- Mobilizacja potencjału przedsiębiorczości;
- Szkolenie kadr administracji publicznej;
- Zwiększenie mobilności zawodowej, sektorowej i przestrzennej zasobów pracy;
- Wsparcie obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją;
- Aktywizacja obszarów wiejskich;
- Aktywizacja gospodarcza obszarów popegeerowskich;
- Aktywizacja gospodarcza miast dotkniętych upadkiem przemysłu;
- Aktywizacja ludności na obszarach wielkomiejskich zagrożonych marginalizacją społeczno – gospodarczą;
- Rozwój międzynarodowej współpracy regionów;

- Rozwój współpracy transgranicznej;
- Rozwój bezpośredniej współpracy województw z regionami różnych krajów europejskich;
- Kształtowanie personalnych i instytucjonalnych zasobów umożliwiających polskim regionom partnerską i efektywną współpracę międzynarodową.

Nadmienić należy, iż zagadnienia związane z ochroną środowiska występują w stopniu raczej niewielkim. Niewątpliwie pozostawiono większe możliwości kolejnemu dokumentowi planistycznemu jakim jest *Program ochrony środowiska województwa lubuskiego*. Zarówno *Strategia rozwoju* jak i *Wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego* stwarza dość szerokie ramy zachowań. Niewątpliwie strategia będąca dokumentem wyższego rzędu określając cele w ich wzajemnym, hierarchicznym i chronologicznym uporządkowaniu oraz wyznaczając środki, które trzeba wykorzystać do osiągnięcia tych celów nie traktuje ochrony środowiska jako celu wyższego rangą. Pojawia się jako jeden z elementów będących raczej swoistym uwarunkowaniem niż szansą regionu.

4.4 Uwarunkowania wynikające z „Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego"

4.4.1 Zagrożenia dla województwa zdefiniowane w „Programie Ochrony Środowiska"

Województwo lubuskie pod względem wskaźników stanu środowiska naturalnego zajmuje bardzo wysoką lokatę w kraju: pierwsze miejsce w kraju pod względem lesistości, 5-te pod względem procentowej powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej, 13-te miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń pyłowych i 14-te pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, 5-te miejsce pod względem stopnia skanalizowania miast, a w dwóch największych miastach ponad 95% ludności jest obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków.
Głównymi źródłami poboru wody na cele komunalne są ujęcia podziemne, charakteryzujące się wodą dobrej jakości, wymagającą jedynie prostego uzdatniania w zakresie usuwania związków żelaza i manganu.
Jednak pomimo stosunkowo korzystnej sytuacji, istnieje szereg zagrożeń środowiska, zdefiniowanych w dokumencie.

Zagrożenia naturalne
Zagrożenia naturalne występujące na obszarze województwa lubuskiego związane są ze zjawiskami meteorologicznymi i hydrologicznymi. Zjawiska meteorologiczne to głównie susza glebowa i wynikające stąd duże zagrożenie pożarowe terenów leśnych. Natomiast występujące lokalnie deszcze mogą być przyczyną zagrożeń powodziowych, jednak są one ściśle związane z cechami fizycznymi systemu hydrologicznego. Zagrożenia powodziowe występują w szczególności w dolinie Odry, Bobru, Nysy Łużyckiej, Warty i Noteci. Związane są one głównie z migracją fal powodziowych powstałych poza obszarem województwa, w górnych częściach zlewni tych rzek. Oprócz powodzi opadowych występują tzw. powodzie roztopowe (głównie w dolinie Warty i Noteci) oraz powodzie zatorowe (Odra, Warta, Noteć).
Zagrożeniem naturalnym gruntów rolnych i leśnych jest erozja, ale w województwie lubuskim zagrożenie erozją wietrzną jest najniższe w kraju, natomiast erozją wodną powierzchniową i erozją wąwozową niższe od średniej krajowej.

Zagrożenia antropogeniczne
Zagrożenia antropogeniczne dla środowiska naturalnego wynikają z działalności człowieka, tj. wykorzystywaniem i przetwarzaniem zasobów. Źródłem presji na środowisko są poszczególne dziedziny gospodarki oraz codzienne bytowanie mieszkańców. Obszarami o największym potencjalnym zagrożeniu są obszary uprzemysłowione i zurbanizowane.

Wśród zagrożeń środowiska związanych ***z gospodarką komunalną*** należy wymienić:

- ***Ścieki komunalne*** nieoczyszczone lub niedostatecznie oczyszczone. Największe zagrożenie występuje na terenach wiejskich, charakteryzujących się niskim stopniem skanalizowania przy równocześnie wysokim stopniu zwodociągowania.
- ***Odpady komunalne***. Zagrożeniem dla środowiska są składowiska nie odpowiadające wymaganiom ochrony środowiska oraz tzw. dzikie wysypiska, szczególnie poza obszarami miast.
- ***Niską emisję*** zanieczyszczeń powietrza, co znajduje odzwierciedlenie we wzrostach stężeń dwutlenku siarki i pyłu w powietrzu w sezonie grzewczym. Problem niskiej emisji występuje zarówno w miastach jak i na terenach wiejskich.

System transportowy
Stwarzający zagrożenia dla środowiska głównie z tytułu transportu drogowego, w tym przede wszystkim tranzytowego (tzw. TIR), a więc emisja spalin, generowanie hałasu i wibracji, degradacja walorów przyrodniczych (w tym fragmentacja korytarzy ekologicznych) i krajobrazowych oraz nadzwyczajne zagrożenia środowiska. Największe potencjalne zagrożenie hałasem i emisją spalin występuje wzdłuż dróg krajowych (nr 2, nr 3, nr 22 i nr 32), w centrach miast w otoczeniu gęstej zabudowy oraz przejść granicznych gdzie następuje koncentracja ruchu tranzytowego. Ponadto, należy pamiętać o zagrożeniu wynikającym z transportu materiałów niebezpiecznych (droga nr 2, nr 3 i nr 22).

Energetyka zawodowa i przemysł
Źródło zagrożeń dla środowiska w związku z: emisją zanieczyszczeń do powietrza, odprowadzaniem ścieków, wytwarzaniem odpadów, degradacją powierzchni ziemi, zużywaniem zasobów naturalnych, emisją hałasu i awariami przemysłowymi.

Inwestycje określane jako szczególnie szkodliwe dla środowiska i zdrowia człowieka, zlokalizowane w województwie lubuskim to przede wszystkim: zakłady chemiczne, fermy trzody chlewnej, zakłady garbarskie oraz bazy paliw płynnych.

Powstawanie szkód w środowisku wiąże się także z **wydobywaniem kopalin**, zwłaszcza systemem odkrywkowym, który powoduje degradację powierzchni terenu. W związku z wydobywaniem kruszyw naturalnych występują duże przeobrażenia dolin rzecznych (np. dolina Bobru). W niektórych rejonach województwa, tereny zdegradowane przez eksploatację węgla brunatnego stanowią barierę w rozwoju ośrodków miejskich (np. Łęknica).

Turystyka i rekreacja.
Jej rozwój, zwłaszcza niekontrolowany, skutkuje "dzikim zagospodarowaniem" obszarów cennych przyrodniczo oraz zagrożeniem środowiska w związku z infrastrukturą techniczną nie zabezpieczającą w pełni środowiska (np. system kanalizacji i oczyszczania ścieków) oraz nadmierną liczbą turystów (w tym zmotoryzowanych). Szczególnie niepokojące w województwie lubuskim jest zjawisko masowej zabudowy letniskowej w rejonie szczególnie atrakcyjnych jezior, nie zharmonizowanej w ramach planów zagospodarowania przestrzennego i bez właściwej infrastruktury technicznej.

Rolnictwo
Pozostaje źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych, będących głównym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych. Istotnym zagrożeniem dla środowiska są też fermy tuczu trzody chlewnej. Ze względu na właściwości gleb i warunki klimatyczne, na terenie województwa lubuskiego istnieją dogodne warunki do rozwoju intensywnej uprawy ziemniaków.
Uprawy takie cechują się zazwyczaj bardzo intensywnym nawożeniem i sztucznym nawadnianiem, co ułatwia migrację biogenów do wód pierwszego poziomu wodonośnego i

powoduje ich zanieczyszczenie oraz poprzez nadmierny pobór wód do nawodnień, występowanie okresowych deficytów wody.

4.4.2 Wojewódzkie limity racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych i poprawy stanu środowiska

Limity krajowe

W *"II Polityce ekologicznej państwa",* przyjętej przez Sejm RP w sierpniu 2001 roku, zostały ustalone limity krajowe (do osiągnięcia do 2010 roku), związane z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu środowiska. Limity te nie zostały zmienione w *"Polityce ekologicznej państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010".* Są to:

- Zmniejszenie wodochłonności produkcji o 50% w stosunku do stanu w 1990 r. (w przeliczeniu na PKB i wartość sprzedaną w przemyśle),
- Ograniczenie materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do 1990 r. w taki sposób, aby uzyskać co najmniej średnie wielkości dla państw OECD (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- Ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i o 25% w stosunku do 2000 r. (w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
- Dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r,
- Odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych,
- Pełna likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych,
- Zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego - również o 30%,
- Ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu z 1990 r.,

Do końca 2005 r. wycofać z użytkowania etylinę i przejść wyłącznie na stosowanie benzyny bezołowiowej (limit nie ma przeniesienia na limit wojewódzki).

Limity województwa lubuskiego

Zarówno *II PEP* jak i ustawa *Prawo ochrony środowiska* nie podają procedur podziału limitów krajowych na regionalne, co wynika z braku dostatecznych podstaw planistycznych.

Obecnie, w jednym konkretnym przypadku, a mianowicie w odniesieniu do gospodarowania odpadami, zostały określone limity wojewódzkie w ramach *Wojewódzkiego Planu gospodarki odpadami*. W *Planie* określono następujące cele szczegółowe do 2010 roku, będące równocześnie limitami wojewódzkimi:

Odpady z sektora komunalnego:

- Objęcie wszystkich mieszkańców woj. lubuskiego zorganizowaną zbiórką odpadów komunalnych.
- Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 65% wszystkich odpadów komunalnych.
- Skierowanie w roku 2010 na składowiska nie więcej niż 75% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).
- Osiągnięcie w roku 2010 zakładanych limitów odzysku i recyklingu poszczególnych odpadów:
    - opakowania z papieru i tektury: 50%,

- opakowania ze szkła: 45%,
- opakowania z tworzyw sztucznych: 30%,
- opakowania metalowe: 45%,
- opakowania wielomateriałowe: 30%,
- odpady wielkogabarytowe: 50%,
- odpady budowlane: 40%,
- odpady niebezpieczne (z grupy odpadów komunalnych): 50%.

Odpady z sektora gospodarczego:

- Udział gospodarczo wykorzystywanych odpadów przemysłowych w 2010 roku na poziomie 90% ogólnej ilości odpadów wytworzonych.
- Bezpieczne dla środowiska unieszkodliwienie odpadów azbestowych oraz odpadów i urządzeń zawierających PCB.

Zanieczyszczenia wprowadzane do powietrza - wg oceny jakości powietrza w strefach w województwie lubuskim wynika, że dla żadnej ze stref nie ma potrzeby opracowywania programów ochrony powietrza, gdzie takie limity powinny się znaleźć.

Zanieczyszczenia odprowadzane do wód powierzchniowych - program ochrony wód, zawierający działania mające zapewnić dotrzymanie wymaganych poziomów jakości wód. Ustalając limit wojewódzki dla ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych ze ściekami, można też będzie skorzystać z *Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych*, gdzie zostaną określone wymagane zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych ze ściekami komunalnymi i ściekami z zakładów przemysłu rolno-spożywczego dla poszczególnych aglomeracji. Obecnie na podstawie aktualnych danych i planowanych działań można przyjąć, że do 2010 roku będzie miała miejsce ***pełna likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z miast i zakładów przemysłowych województwa lubuskiego.***

Wojewódzkie limity ***ograniczenia wodochłonności i materiałochłonności produkcji oraz zużycia energii*** są trudne do określenia, co wynika z braku odpowiednich wskaźników w odniesieniu do konkretnych procesów technologicznych bądź instalacji. Punktem odniesienia limitów krajowych jest rok 1990 a więc rok istnienia 49 województw, co zasadniczo wpływa na trudność określenia średniej wielkości ww. limitów dla obszaru nowych województw.

4.4.3 Wojewódzkie priorytety programu ochrony środowiska

Do wojewódzkich priorytetów w poszczególnych obszarach ochrony środowiska należą:

1. Ochrona wód. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami i nadmierną eksploatacją oraz zabezpieczenie środowiska przed zagrożeniami związanymi z wodą (powódź, susza), wymagają realizacji szeregu przedsięwzięć inwestycyjnych i pozainwestycyjnych. Główne kierunki działań w tym zakresie, w perspektywie do 2010 roku to:

- Ochrona zlewni Obrzycy i Obry,
- Ochrona zlewni Drawy,
- Ochrona zlewni jezior,
- Poprawa gospodarki wodno-ściekowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich,
- Ograniczanie zanieczyszczeń obszarowych,
- Poprawa zabezpieczeń przeciwpowodziowych z uwzględnieniem ochrony ekosystemów wodnych w tym lasów łęgowych.

2. Ochrona powierzchni ziemi przed odpadami. Dotyczy to przede wszystkim większego wykorzystania odpadów komunalnych, które obecnie są głównie składowane.

Rozwiązanie tego problemu wymaga wsparcia ze strony samorządu województwa, ponieważ na szczeblu lokalnym możliwości wprowadzenia systemowych rozwiązań są minimalne. Zgodnie z *"Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami"* głównym celami do 2010 roku są: minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz wprowadzenie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi, zapewniającej osiągnięcie zakładanych limitów podanych i wprowadzenie nowoczesnego systemu unieszkodliwiania i gospodarczego wykorzystania odpadów powstających w sektorze gospodarczym.

3. Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami i środowiska człowieka przed hałasem. Wymaga to przede wszystkim kontynuacji działań realizowanych dotychczas dla poprawy jakości powietrza, zwłaszcza intensyfikacji działań ukierunkowanych na proekologiczne rozwiązania systemu transportu. Główne kierunki działań to:

- Zmniejszenie emisji komunikacyjnej, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych (Gorzów Wlkp., Słubice),
- Zmniejszenie emisji niskiej, w miastach i na terenach wiejskich,
- Dalsze ograniczanie emisji przemysłowej,
- Zmniejszenie negatywnego oddziaływania hałasu na człowieka i środowisko.

4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody. Dotyczy to przede wszystkim nowego podejścia do ochrony przyrody, uwzględniającego europejskie wymogi i doświadczenia w tym zakresie. Istotnymi zagadnieniami są również: ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz ochrona gleb. Główne kierunki to:

- Optymalizacja sieci obszarów chronionych, zapewniająca spójność ekologiczną województwa oraz ochronę różnorodności biologicznej;
- Realizacja programów rolno-środowiskowych;
- Zalesianie gruntów nieprzydatnych do produkcji rolniczej lub zdegradowanych;
- Bieżąca rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych ;
- Rewitalizacja terenów dawnych wyrobisk górniczych.

Oprócz wyżej wymienionych zagadnień, należy podkreślić znaczenie działań systemowych, które wspomagają realizację zadań zarówno w zakresie poprawy jakości środowiska, jak i ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrodniczych oraz zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii.
Wśród ***zadań systemowych*** należy wymienić:

- Edukację ekologiczną mieszkańców.
- Współpracę z sąsiednimi województwami i Brandenburgią, zwłaszcza w zakresie ochrony wód, ochrony przed powodzią i ochrony powietrza atmosferycznego.
- Promowanie wdrażania systemów zarządzania środowiskowego (np. ISO 14 000, EMAS, itp.).
- Uwzględnianie w programach sektorowych zagadnień ochrony środowiska (np. w rozwoju transportu, rozwoju turystyki, itd.).
- Doskonalenie struktur zarządzania środowiskiem w skali województwa.

5. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE WYNIKAJĄCE Z POLITYKI EKOLOGICZNEJ PRZYJĘTEJ PRZEZ SAMORZĄD POWIATU STRZELECKO - DREZDENECKIEGO

5.1. Strategiczne cele rozwoju powiatu i jego misja

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu jest deklaracją przyszłego stanu powiatu, do którego należy dążyć poprzez realizację celów. Strategia to ustalenie konkretnych celów możliwych do osiągnięcia oraz metod, jakie zastosuje się realizując ustalone cele.
Zgodność realizacji zadania z zapisami strategicznymi jest jednym z kryteriów branych pod uwagę w przypadku ubiegania się o środki pomocowe.
Strategia powiatu uwzględnia zapisy zawarte w Strategii Województwa Lubuskiego oraz bierze pod uwagę założenia zawarte w strategii gmin: Strzelce Kraj., Drezdenko, Dobiegniew, Stare Kurowo, Zwierzyn.
Realizowanie strategicznych celów konieczne jest przy współudziale gmin, samorządu wojewódzkiego oraz podmiotów gospodarczych z terenu powiatu. Współpraca z powiatami ościennymi, a głównie z powiatem ziemskim gorzowskim daje możliwości wspólnych realizacji przedsięwzięć transgranicznych.

Do podstawowych strategicznych celów związanych z ochroną środowiska zaliczono:

Cel główny:
- Zwiększenie szans rozwoju w sektorze gospodarczym

Cel operacyjny:
- Zachowanie naturalnego i czystego środowiska .

Opis celu:
- Działania zmierzające do ograniczenia szkodliwych emisji zanieczyszczeń dla ludzi i środowiska. Wprowadzanie nowych technologii przy jednoczesnym maksymalnym zachowaniu środowiska naturalnego.

Przedsięwzięcia:
- Koordynacja działań związanych z gospodarką odpadami.
- Zapobieganie pogarszaniu i stopniowa poprawa stanu czystości wód powierzchniowych
- Wdrażanie unijnych norm ochrony środowiska.
- Nadzór nad inwestycjami proekologicznymi.
- Wspieranie budowy wiejskich kolektorów ściekowych i współdziałanie z lokalnymi samorządami w tym zakresie.
- Pozyskanie środków z Funduszu Ochrony Środowiska oraz Funduszy Przedakcesyjnych UE.
- Popieranie inicjatyw zalesienia nieużytków i gruntów o słabej klasyfikacji gleby
- Wyselekcjonowanie i promowanie działań umożliwiających przyznanie certyfikatu ISO z zakresu ochrony środowiska.

Efekty:
- Poprawa stanu czystości środowiska.
- Przygotowanie powiatu do standardów UE.
- Promowanie terenów ze względu na walory przyrodnicze
- Poprawa warunków pracy i życia mieszkańców wsi oraz zwiększenie atrakcyjności terenu

Podmioty uczestniczące:
Samorządy lokalne, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, instytucje zajmujące się zagadnieniami z zakresu ochrony środowiska.

Powiązania z innymi celami:

- Promocja walorów przyrodniczo-turystycznych.

Priorytetowe zadania/projekty:

- Wspieranie budowy składowiska odpadów.
- Pozyskanie środków z Funduszu Sapard

Źródła finansowania:

- Samorządowe władze powiatu.
- Fundusz Sapard
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Cel główny:

- Zwiększenie szans rozwoju w sektorze gospodarczym.

Cel operacyjny:

- Rozwój infrastruktur

Opis celu:

- Zapewnienie sprawnego systemu komunikacyjnego oraz przeniesienie towarów transportu drogowego na korzystanie z drogi wodnej.

Przedsięwzięcia:

- Modernizacja istniejących dróg powiatowych .
- Odtworzenie kanalizacji burzowej w miejscowościach wiejskich.
- Odwodnienie dróg poza terenem zabudowanym.
- Budowa chodników i miejsc zatoczkowych.
- Pozyskanie środków z funduszy przedakcesyjnych UE na realizację zadań z zakresu infrastruktury technicznej i komunalnej.
- Aktywna współpraca z przedsiębiorstwami i komercyjnymi przewoźnikami działającymi w sferze transportu.
- Polepszenie stanu technicznego szlaków wodnych i przystani w powiecie.
- Wspieranie inicjatyw i starań na rzecz podwyższenia kategorii linii kolejowej Kostrzyn – Krzyż.
- Podniesienie parametrów techniczno-eksploatacyjnych dróg powiatowych.
- Wykorzystanie rzeki Noteci jako drogi wodnej do celów gospodarczych i turystycznych.

Efekty:

- Zwiększenie przepustowości na drogach.
- Zwiększenie bezpieczeństwa.
- Odciążenie dróg kołowych.

Podmioty uczestniczące:

- Władze powiatowe, samorządy gminne, Zarząd Dróg Wojewódzkich,

Powiązania z innymi celami:

- Rozwój turystyki.
- Bezpieczeństwo publiczne.

Priorytetowe zadania/projekty:

- **Źródła finansowania:**
  - Budżet starostwa powiatowego.
  - Budżet miast i gmin.
  - Fundusze przedakcesyjne i strukturalne
  - Preferencyjne kredyty

Cel główny:

- Zwiększenie szans rozwoju w sektorze Gospodarczym

Cel operacyjny:

- Przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja środowisk wiejskich w kierunku tworzenia nowych miejsc pracy.

Opis celu:

- Realizacja tego celu powinna przyczynić do likwidacji bezrobocia strukturalnego i przekwalifikowania społeczności wiejskiej na potrzeby rynku pracy.

Przedsięwzięcia:

- Aktywna promocja rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw.
- Wspieranie rozwoju sektora rolno-spożywczego.
- Współdziałanie z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie bezrobocia.
- Analiza rynku pracy.
- Stworzenie planu naprawczego wobec polityki zatrudnienia i pozyskanie środków z funduszy przedakcesyjnych UE.
- Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami.
- Wspieranie działalności pozarolniczej charakterze usługowym (np. agroturystyka).

Efekty:

- Zmniejszenie bezrobocia.
- Utworzenie nowych miejsc pracy.
- Rozwój gospodarczy powiatu.
- Zwiększenie wpływów do budżetu.

Podmioty Uczestniczące:

- Władze powiatowe, Powiatowy Urząd Pracy, samorządy lokalne i wojewódzkie, podmioty gospodarcze.

Powiązania z innymi celami:

- Cele edukacyjne

Priorytetowe zadania/ projekty:

- Edukacja społeczeństwa w zakresie zakładania małych i średnich przedsiębiorstw.
- Stworzenie programu naprawczego wobec polityki rynku pracy.
- Stworzenie warunków i możliwości podjęcia pracy przez byłych pracowników PGR.
- Pozyskanie inwestorów celem zagospodarowania terenów wiejskich.

Źródła finansowania:

- Środki finansowe PUP.
- Inwestorzy prywatni.
- Instytucje, których celem jest walka z bezrobociem.

5.2. Cele i kierunki działań przyjęte w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska

5.2.1 Proponowane cele ekorozwoju gminy

Poniżej przedstawiono, w jaki sposób elementy ekorozwoju gminy mogą znaleźć swoje odzwierciedlenie przy formułowaniu polityki społeczno-gospodarczej.

ELEMENT EKOROZWOJU	CELE POLITYKI EKOROZWOJOWEJ
jakość środowiska	Poprawa, a przynajmniej nie pogorszenie: jakości powietrza, jakości wód, stanu powierzchni ziemi i gleb, gospodarki odpadami, poziomu natężenia hałasu, poziomu promieniowania niejonizującego, bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.
konserwatorska ochrona przyrody	Zachowanie wartości przyrodniczych w ramach: przestrzennych form przyrody, gatunkowej ochrony roślin i zwierząt, ochrony indywidualnej.
racjonalna gospodarka zasobami	Racjonalna gospodarka: energią, wodą, przestrzenią, surowcami.
proekologiczne kierunki rozwojowe	Promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska. Promowanie i rozwijanie form działalności najmniej oddziaływujących ujemnie na środowisko. Kształtowanie regionalnej struktury funkcjonalno-przestrzennej w nawiązaniu do systemów ekologicznych.
stan zdrowia społeczeństwa	Poprawa, a przynajmniej niepogarszanie stanu zdrowia społeczeństwa przez: działalność profilaktyczną, działalność leczniczą.

5.2.2 Główne elementy mogące tworzyć wizję gminnego programu ochrony środowiska

Pożądany stan środowiska naturalnego – jakie w przyszłości cechy ma posiadać środowisko przyrodnicze gminy, jakie obiekty i obszary trzeba chronić, jakie obszary zachować
Zakładane cechy społeczności lokalnej – jaki będzie efekt obecnych tendencji demograficznych, ile i jakich w przyszłości potrzeba będzie zasobów, aby zaspokoić potrzeby przyszłej ilości mieszkańców
Pożądane składniki jakości życia – czy obecny stan zdrowia mieszkańców się poprawi, jakie wartości będą w przyszłości istotne dla mieszkańców
Pożądane efekty rozwoju gospodarczego – jakie formy gospodarowania powinny być preferowane w gminie, co w przyszłości ma dominować w gminie, jaka będzie pozycja rolnictwa, czy celowy jest wielofunkcyjny rozwój gminy
Zakładane mierniki wyposażenia technicznego – jak poprawa infrastruktury podniesie jakość życia mieszkańców, jakie elementy infrastruktury będą chronić zasoby przyrodnicze, a jakie im zagrażać
Wysoki poziom ładu przestrzennego – jaka w przyszłości ma być struktura użytkowania terenów gminy, jak poprawi się jej krajobraz i architektura

Postępy w zarządzaniu – czy należy zmienić strukturę zarządzania gminą, jak ją lepiej przygotować dla pełnej obsługi mieszkańców
Zmniejszenie bezrobocia – czy jest możliwe wprowadzenie „zielonych" miejsc pracy

5.2.3 Proponowane zalecenia przy wyborze strategii ochrony środowiska w gminie

Przy wyborze strategii ochrony środowiska w gminnych programach ochrony środowiska, w tym celów i kierunków działań proponuje się uwzględnić następujące zalecenia:

- ***realizacja potrzeb społeczności lokalnej powinna odbywać się bez niszczenia funkcjonujących ekosystemów lub naruszania równowagi ekologicznej***
- ***korzystanie z walorów przyrodniczych powinno zapewnić ich utrzymanie w nienaruszonym stanie lub nawet ich odtwarzanie***
- ***przetwarzanie wszelkich zasobów w odpady i zanieczyszczenia powinno odbywać się w zamkniętym i odtwarzalnym układzie***
- ***gmina powinna dążyć do stworzenia takiego potencjału własnych zasobów (ludzkich, finansowych, infrastrukturalnych, itd.), który umożliwi jej samowystarczalność i rozwój o własnych siłach.***

Gmina przyjmując określoną strategię ochrony środowiska oraz tworząc program, jako główne zadania strategiczne może zaproponować np. następujące zagadnienia:

- *wzmocnienie struktury ekologicznej np. przez zwiększenie powierzchni chronionych*
- *ograniczenie emisji, zmniejszenie wodo-, materiało-, i energochłonności oraz zajętości terenu*
- *zarządzanie środowiskiem*
- *edukacja ekologiczna i rozwijanie aktywności obywatelskiej*

VI. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DREZDENKO

1. POŁOŻENIE I STRUKTURA MIESZKAŃCÓW

Pod względem administracyjnym gmina Drezdenko położona jest w północno – wschodniej części województwa lubuskiego w powiecie strzelecko - drezdeneckim. Powierzchnia gminy wynosi 39.990 ha i zamieszkuje ją 17.863 osób (z czego 10 876 zamieszkuje miasto

Drezdenko). Gmina Drezdenko obejmuje administracyjnie miasto i 26 sołectw, władze gminy mają siedzibę w Drezdenku.

Tabela 1 Zmiana liczby mieszkańców

	1976	1988	1996	1997	1998	1999	2000	2002	Zmiana od1976
Miasto	8.353	10.151	10.651	10.939	10.930	10.930	10.876	10.537	2.184
Wieś	7.690	7.301	7.014	7.029	7.014	7.023	6.987	6.818	(-)872
Gmina ogółem	16.043	17.452	17.665	17.968	17.944	17.953	17.863	17.355	1.312
Zmienność %	-	(+)8,8	(+)1,2	(+)1,7	(-)0,1	(+)0,05	(-)0,05	(-)2,93	(+)8,37

Na podstawie danych przedstawionych w tabeli można stwierdzić następujące zmiany w strukturze demograficznej gminy Drezdenko:

- Liczba mieszkańców gminy (miasto + wieś), na przestrzeni ostatnich 26 lat wzrosła o 8,37%
- Liczba mieszkańców miasta Drezdenko od 1976 roku wzrosła o 26,1%
- Liczba mieszkańców obszaru wsi od 1976 roku zmalała o 11,3%
- Dynamiczny wzrost liczby ludności na obszarze miasta nastąpił od 1976 do 1997 roku. Od tego momentu można zaobserwować niewielki spadek liczby mieszkańców Drezdenka;
- Na terenie wsi ilość mieszkańców zmniejszyła się znacznie od 1976 roku, niewielki wzrost nastąpił w 1999 roku, dalej jednak obserwuje się tendencję spadkową.

Na terenie m. i gm. Drezdenko mieszka 17.355 mieszkańców, w tym 61% na terenie m. Drezdenko.

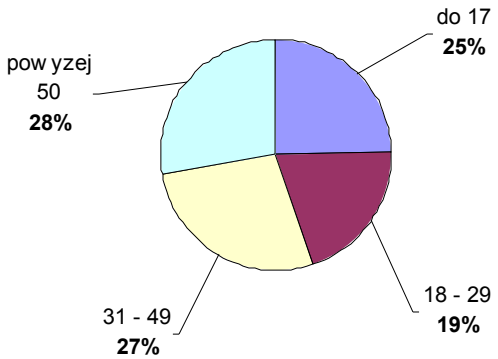

Rysunek 1 Struktura wieku mieszkańców gminy

Struktura zatrudnienia w gminie przedstawia się następująco:

Podmioty i instytucje prowadzące działalność na terenie Gminy Drezdenko zatrudniają oficjalnie 2.838 osoby (2.620 mężczyzn i 1.302 kobiety), w tym najwięcej osób znajduje zatrudnienie w sektorach:

- Rolniczy -124 osoby

- Przemysł i budownictwo -1.385 osób
- Usługi rynkowe - 616 osób
- sługi nierynkowe -713 osób

Ilość osób pracujących w przeliczeniu na 1000 mieszkańców:
- Gmina – 163,5
- Miasto – 217,5

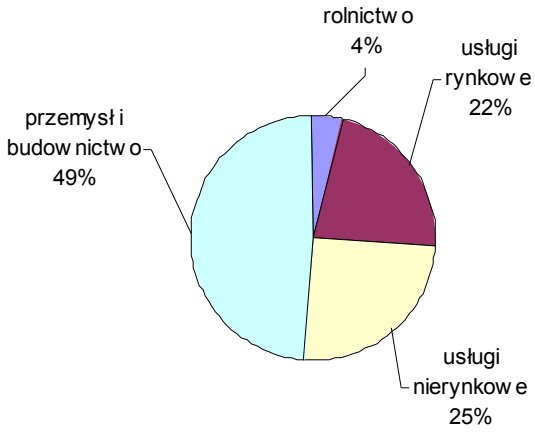

Rysunek 2 Struktura zatrudnienia mieszkańców gminy

2. STRUKTURA GRUNTÓW

Łączna powierzchnia gminy Drezdenko wynosi 39.990 ha (na tereny miejskie przypadało 1.007 ha i na wiejskie 38.983 ha), w tym:
- użytki rolne stanowiły 9.801ha
- lasy 26.715 ha,
- grunty pod wodami i rowami 1.157 ha,
- użytki kopalne 21 ha (w całości na terenach wiejskich),
- tereny komunikacyjne 1.484 ha,
- tereny osiedlowe, przemysłowe, zurbanizowane 704 ha,
- nieużytki i inne 783 ha.

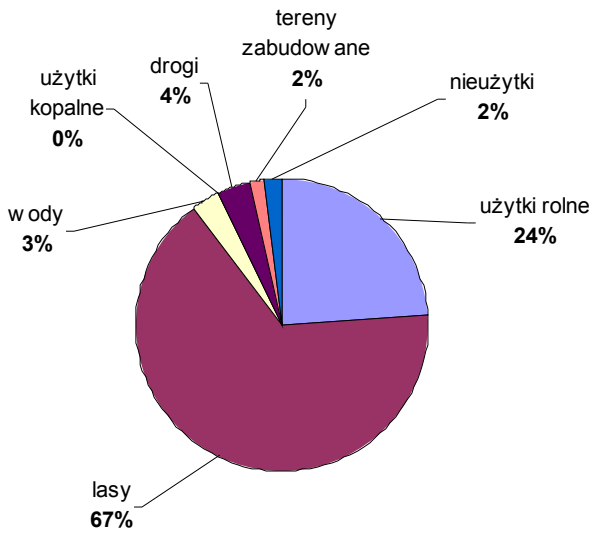

Rysunek 3 Struktura zagospodarowania terenu w gminie

Użytki rolne i lasy oraz grunty leśne zajmowały łącznie 36.516 ha (91,3%), w tym:

- użytki rolne stanowiły 9.801 ha,
- lasy i grunty leśne 26.715 ha,
- Na łączną w/w powierzchnię użytków rolnych składały się:
- grunty orne w 4.271 ha,
- łąki w 4.421 ha,
- pastwiska w 1.060 ha,
- sady w 49 ha.

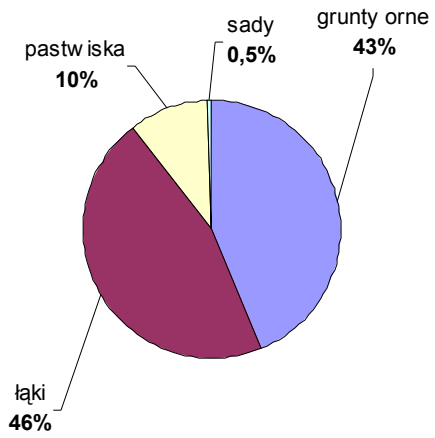

Rysunek 4 Struktura użytkowania gruntów rolnych w gminie

Wysokie wartości przyrodnicze i krajobrazowe gminy Drezdenko wynikają przede wszystkim ze znacznej lesistości terenów oraz licznej ilości cieków wodnych, strorzeczy i rzek Noteci oraz Drawy. Lasy zajmują powierzchnię 26.715 ha, co stanowi ponad 66,8% powierzchni całkowitej gminy. Są to przeważnie monokulturowe bory sosnowe, zajmujące tereny o glebach piaszczystych, nieprzydatnych rolniczo. Lasy są źródłem wartościowych surowców naturalnych, które pozwoliły rozwinąć się przemysłowi celulozowo – papierniczemu, a także ważnym czynnikiem warunkującym klimat, czynnikiem decydującym o warunkach życia, samopoczucia i wypoczynku. W okresie jesiennym lasy dostarczają dużo tzw. użytków niedrzewnych, a w szczególności grzybów mieszkańcom powiatu i licznym turystom.

3. UKŁAD KOMUNIKACYJNY

3.1. Komunikacja drogowa

Gmina drezdenko leży na obszarze pozbawionym głównych krajowych szlaków komunikacyjnych. Dostęp do Drezdenka z południa i północy umożliwia droga nr 160, która przecina Puszczę Notecką stanowiąc barierę dla przemieszczania się dziko żyjących zwierząt. Ze względu na dużą lesistość, teren gminy poprzecinany jest lokalnymi drogami rzadko utwardzonymi.

Główne drogi w gminie:

Droga nr 160 – relacji Międzychód – Choszczno,
Droga nr 158 – relacji Gorzów Wielkopolski – Drezdenko,
Droga nr 156 – relacji Barlinek – Drezdenko,
Droga nr 181 – relacji Czarnków – Drezdenko
Droga nr 157 – relacji Zwierzyn – Goszczanowo

Niskie bezpieczeństwo ze względu na zły stan techniczny dróg, brak pasów dla pieszych i rowerzystów. Brak środków na modernizację w znacznym stopniu doprowadzają do narastającej degradacji dróg w gminie jak i całym powiecie.

3.2. Komunikacja kolejowa

W układzie komunikacyjnym ważne miejsce zajmują linie kolejowe Kostrzyn – Krzyż i Szczecin – Krzyż – Poznań.; dotyczy to przede wszystkim przewozów osobowych. Przebieg linii Kostrzyn – Krzyż jest równoległy z przebiegiem drogi krajowej 22. Stąd też komunikacja publiczna na terenie powiatu opiera się na wykorzystaniu i koordynacji przewozów kolejowych i drogowych. Dlatego wobec utrzymującej się tendencji ograniczania linii kursowych, znaczenia nabiera właściwa ich koordynacja. Poważnym mankamentem aktualnego stanu komunikacji kolejowej jest to, że ważniejsza dla społeczności powiatu linia kolejowa Kostrzyn – Krzyż, pozbawiona jest statusu linii o znaczeniu państwowym. Skutkiem tego funkcjonujące połączenia kolejowe na tej trasie podporządkowane są liniom o większym znaczeniu. Dlatego też podstawowym zadaniem jest wspieranie wszelkich inicjatyw i starań na rzecz podwyższenia kategorii tej linii.

VII. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE I WARUNKI KLIMATYCZNE

1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

Miasto i gmina Drezdenko położone są w północno – wschodniej części województwa lubuskiego w powiecie strzelecko - drezdeneckim, na skraju Puszczy Drawskiej i Noteckiej. Obszar gminy w większości rozciąga się w poprzek Pradoliny Noteci, zajmując środkową część Kotliny Gorzowskiej oraz wkracza na wschodnią część Pojezierza Myśliborskiego. Samo miasto Drezdenko, znajduje się w Pradolinie Toruńsko – Eberswaldzkiej.

2. GEOLOGIA I GEOMORFOLOGIA

Urozmaicona rzeźba terenu, pas wzgórz moreny czołowej na linii Zwierzyn – Stare Kurowo – Drezdenko dzieli region na dwie części: północną wysoczyznę – część Wysoczyzny Pomorskiej oraz obszar południowy – płaski, stanowiący fragment pradoliny Warciańsko – Noteckiej. Niemalże przez sam środek gminy przepływa największa rzeka tej ziemi, Noteć. Ten prastary ciek wodny usadowił się na równej jak stół pradolinie, która rozciąga się od niemieckiego miasta Eberswalde, aż po nadwiślański polski Toruń.

W rejonie Noteci do głębokości 20 – 30 m występują utwory rzeczne terasów akumulacyjnych halocenu i utwory piaszczysto-żwirowe osadzone przez topniejący lądolód w okresie plejstocenu. Generalnie można stwierdzić, że pod ww. utworami występują już utwory morenowe – gliny piaszczyste z przewarstwieniami piaszczystymi.

Pojezierze Dobiegniewskie – znajduje się pomiędzy dwiema równinami sandrowymi: Gorzowską (Myślańską) na zachodzie i drawską na wschodzie. Stanowi ona fragment rzeźby glacjalnej z kilkoma jeziorami, z których największe i najgłębsze jest jezioro Osiek (6 km^2 , 35 m głębokości) i wałem morenowym. Są to formy nieco starsze od fazy pomorskiej ostatniego zlodowacenia. Powierzchnia Pojezierza Dobiegniewskiego wynosi 578 km^2 .

Równina Drawska – obejmuje szeroki pas piasków glacjofluwialnych o powierzchni 1155 km^2, ciągnących się wzdłuż Doliny Drawy na wschód od Pojezierza Choszczańskiego i Dobiegniewskiego. Piaski te porośnięte są borami sosnowymi, a wśród lasów występują jeziora wytopiskowe. Na północy mezoregion sięga po jezioro Lubie (14,8 km^2 powierzchni, 14 m głębokości), przez które przepływa rzeka Drawa.

Kotlina Gorzowska – stanowi część Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej, położona pomiędzy ujściem rzeki Warty do Odry na zachodzie, a okolicami: Obornik, Czarnkowa i Trzcianki na wschodzie. Długość kotliny wynosi 120 km, szerokość do 35 km, powierzchnia 3.737 km^2. Kotlina powstała z połączenia dolin Warty i Noteci. Rzeki te łączą się w środkowej części kotliny pod Santokiem, podczas gdy w części wschodniej dzieli je szerokie międzyrzecze, zbudowane z piasków glacjofluwialnych, na których uformowały się wały wydmowe. Zachował się tu duży kompleks leśny, zwany Puszczą Notecką. Zachodnią część kotliny, niegdyś silnie zabagnioną, tworzy niska terasa łąkowa o szerokości do 12 m.

3. KLIMAT

Drezdenko położone jest w północno – zachodniej Polsce, rejonie klimatycznym o przewadze wpływów morskich, a przede wszystkim atlantyckich. Znaczącą rolę odgrywa również równoleżnikowy przebieg pradolin, ułatwiający przemieszczanie się z zachodu wilgotnych, oceanicznych mas powietrza. Ma to istotny wpływ na zmniejszenie amplitudy rocznych temperatur, w porównaniu z centralną częścią kraju. Przejściowość klimatu, typowa dla całej Polski, na obszarach północno – zachodnich odznacza się szczególnie dużą zmiennością typów pogody i to we wszystkich porach roku.
Zgodnie z publikacją opracowaną przez prof. dr hab. Krzysztofa Prowolnica i doc. dr hab. Czesława Koźmińskiego teren opracowania można podzielić na regiony klimatyczne charakteryzujące się różnicami termiczno-wilgotnościowymi. Jest to region Pojezierza Myśliborskiego (Kraina II) i Kotliny Gorzowskiej (Kraina IV).

Kraina II obejmuje część południowo-wschodnią Pojezierza Myśliborskiego i położona jest po północnej stronie pradoliny Noteci. Ma ona gleby przeważnie silnie piaszczyste oraz miejscami piaski naglinowe gliniaste. Teren Krainy wzniesiony jest w granicach 50 – 120 m. n.p.m.
Klimat jej kształtują wpływy oceaniczne i jest on znacznie surowszy od klimatu Krainy I Pojezierza Myśliborskiego. Występują tu najniższe w województwie temperatury roczne, okresów V – VII i IV – IX, najkrótsze i najpóźniej rozpoczynające się okresy wegetacyjne roślin oraz najdłuższe i wcześnie rozpoczynające się zimy z największą w województwie liczbą dni mroźnych i dni z pokrywą śnieżną.

Kraina IV_– Dolina Noteci i Puszcza Notecka – obejmuje dolny odcinek Doliny Noteci (stanowiącej pod względem morfologicznym dalszy ciąg pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej), wzniesiony 20 – 40 m n.p.m. Kraina ta jest cieplejsza i bardziej sucha od Krainy II. Zimy zaczynają się wcześniej, są wyraźnie dłuższe, z większą liczbą dni z pokrywą śnieżną (około 52 dni w Puszczy Noteckiej).
W Dolinie Noteci istnieje bardzo duże niebezpieczeństwo przymrozków o największej w województwie częstości i długotrwałości.
Wiatr jest jednym z najważniejszych czynników klimatycznych. W bilansie rocznym częstości wiatru dominuje kierunek zachodni. Najsłabiej reprezentowane są wiatry północne i północno-wschodnie. Wiatry z tych kierunków wykazują większą aktywność na wiosnę.
Wiatry południowe najczęściej występują jesienią i zimą, najrzadziej latem i na wiosnę.

VIII. ŚRODOWISKO PRZYRODY OŻYWIONEJ, TURYSTYKA I REKREACJA, OSADNICTWO

1. PRZYRODA OŻYWIONA

Środowisko przyrodnicze Drezdenka i okolic w wyniku wielowiekowej działalności człowieka, zwłaszcza od końca XVIII w. do czasów współczesnych ulegało znacznym przeobrażeniom. Tereny które od wieków miały ustabilizowany układ ekologiczny, posiadały naturalną łączność różnorodnych biotopów, na skutek przeprowadzonych na wielką skalę prac melioracyjnych zyskały znaczenie rolnicze.
Powstały trakty komunikacyjne i zagęściła się sieć osadnicza, zachwiana została zachwiana naturalna łączność między trzema wielkimi kompleksami leśnymi, których pozostałości noszą dziś dumną nazwę Puszcz – Drawskiej, Noteckiej i Barlineckiej.
Od południa w skład analizowanego terenu wchodzą lasy Puszczy Noteckiej. Jest to zalesiony obszar największego w Polsce kompleksu wydm śródlądowych, położony w dorzeczu warciańsko – noteckim. Ponad 90% powierzchni Puszczy Noteckiej to siedliska wybitnie borowe z przewagą borów chrobotkowych. Gatunkiem lasotwórczym jest tu sosna. Zbiorowiska lasów liściastych są tu rzadko spotykane - wykształcają się lokalnie w obniżeniach terenowych, na obrzeżach niektórych jezior itp. Są to zubożałe postacie kwaśnej buczyny niżowej, olsu, łęgu jesionowego – olszowego. W dolinie przeważają zbiorowiska łąk kośnych, natomiast w lokalnych obniżeniach, na obrzeżach starorzeczy lub na pozostałościach po ich częściowemu osuszeniu rozwinięte są turzycowiska; na mniejszych powierzchniach – zbiorowiska szuwarowe.
Na powierzchniach stojących i wolno płynących wód w starorzeczach, w wypłaconych zakolach i zatokach rzeki oraz w niektórych kanałach rozwijają się platy zespołu lilii wodnych tworzone przez chronione rośliny: grążel żółty i grzybienie białe. Lustro wody często opanowują jednogatunkowe agregacje rzęsy drobnej. W rowach i kanałach o szybszym nurcie wody, do częstych należą zespoły rdestnic. W okolicy Drezdenka przy moście kolejowym rozwinęła się jednogatunkowa agregacja osoki aloesowej.
Brzegi Noteci oraz mniejszych cieków wodnych, często porastają często porastają wierzby tworząc zbiorowiska wierzbowe i łozowiska jak również zubożały łęg topolowo wierzbowy. Są to głównie: olsza czarna, wierzba szara, topola czarna i biała, dąb bezszypułkowy. Krzewy, to przede wszystkim tworzące łozowiska różne gatunki wierzb, m.in.: wierzba wiciowa, pięciopręcikow, krucha i wiklina.

Pradolina Toruńsko – Eberswaldzka stanowi odwieczną trasę ptasich wędrówek. Bardzo zróżnicowane i bogate biotopy są potencjalnym miejscem wyprowadzania lęgów oraz żerowiskami licznych gatunków ptaków. Dominującym gatunkiem jest krzyżówka. Inne zasługujące na uwagę to: kormoran czarny i żuraw. Często można zaobserwować bielika dla którego obszar jest bogaty w bazę pokarmową. Występuje tu także, rzadka w Polsce, dzierżba srokosz i sikora czarnogłowa. Stwierdzono tu także obecność bardzo rzadkiej wodniczki.

1.1 Obszary chronione

1.1.1 Rezerwaty przyrody

Tabela 2 Rezerwaty przyrody na terenie gminy Drezdenko

Lp.	Nazwa rezerwatu	Powierzchnia [km^2]	Lokalizacja	Cel ochrony rezerwatowej	Rodzaj rezerwatu
1.	Czaplenice	8,1	gm. Drezdenko przy jeziorze Solecko, Nadleśnictwo Karwin Leśnictwo Wilcze Doły, oddz.165 c,d,f.	Półwysep z fragmentem lasu sosnowego w wieku 140-170 l. z kolonią czapli siwej, z domieszką buka oraz płatami brzozy i olszy .	leśny
2.	Czaplisko	2,9	gm. Drezdenko na zach. brzegu jez. Łąkie (Witalskie) Nadleśnictwo Karwin Leśnictwo Kościelec oddz. 262 c.	Ochrona starych drzew sosnowych rodzimego pochodzenia 160-190 lat. Dąb pomnikowy około 300 lat.	leśny
3.	Łabędziniec	2,79	gm. Drezdenko Nadleśnictwo Karwin Leśnictwo Wilcze Doły oddz. 193 a,b,c,d,f	Pięć wysp o pow. 0,05 do 2,17 ha na jeziorze Solecko, z bogatą fauną, szczególnie ptactwa wodno-błotnego. Pojedynczo sosny – 150 lat i dęby 300 letnie.	faunistyczny
6.	Jezioro Łubówko	77,50	gm. Drezdenko, Nadleśnictwo Smolarz, Leśnictwo Radachowo Obręb Drezdenko oddz. 318,319,320	Ochrona i zachowanie unikalnego krajobrazu morenowego oraz buczyny o naturalnym charakterze.	leśny
7.	Lubiatowskie Uroczyska	188,42	gm. Drezdenko, Nadleśnictwo Karwin	Porośnięte lasami pola sandrowe nad jeziorem Lubiatowko z urozmaiconą rzeźbą terenu. Występuje tu wiele zbiorowisk rośli rzadkich chronionych, miejsce występowania i rozrodu ptaków błotnych i drapieżnych	faunistyczny

1.1.2 Obszary chronionego krajobrazu. Użytki ekologiczne oraz lasy ochronne.

Do obszarów chronionego krajobrazu należą:
- Puszcza Drawska – pow. 9.568ha
- Dolina Warty i Dolnej Noteci – pow. 6.908ha
- Pojezierze Puszczy Noteckiej – pow. 12.000ha

Na obszarze opracowania utworzono również liczne użytki ekologiczne oraz lasy ochronne i tak:

- Użytki ekologiczne pod nazwą: „Trzynastka", „Szesnastka", „ Przy Gruntach", „Łąki", „Bagno", „Długie Bagno", „Odyniec I", „ Wąskie Łąki", „Podmokłe Łąki", „Ramiona", „Jelenie Bagna", „Bagienko", „Odyniec", „Nad Lubiatką", „Koło", „Nad Goszczanowskim Stawem", „Nieużytek", „Nad Jeziorem Pierska", „Bagna w Obrębie Pierska", „Bagienka", „Owalne Bagno".
- Lasy ochronne o powierzchni łącznej 1.728 ha, w tym lasy: glebochronne, wodochronne, położone w granicach administracyjnych miast, stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej, stanowiące drzewostany nasienne oraz stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody.

1.1.3 Parki zabytkowe

Tabela 3 Parki zabytkowe na terenie gminy Drezdenko

Lp.	Miejscowość	Data założenia	Powierzchnia [ha]	Lokalizacja	Rodzaj parku Nr rejestru zabytków
gmina Drezdenko					
1.	Drezdenko	połowa XIX wieku	1,8	ul. Chełm Drezdenecki nr 3 i 4	ogród dworski
2.	Karwin	początek XIX wieku	3,6	północno-wschodnia część wsi, otoczony z trzech stron gruntami leśnymi	dworski
3.	Radowo	początek XIX wieku	4,46	północno-zachodnia część założenia ogrodowo-dworskiego	ogród dworski

1.1.4 Zespół przyrodniczo – krajobrazowy.

Na terenie miasta gminy Drezdenko występuje zespół przyrodniczo – krajobrazowy pn. „Drezdeneckie Uroczyska". Łączny obszar gruntów to 1.184,7604ha na obrębach Drezdenka, Klesna, Osowa i Trzebicza.
Celem ochrony zespołu przyrodniczo – krajobrazowego „Drezdeneckie Uroczyska" jest zachowanie cennych fragmentów krajobrazu naturalnego i kulturowego na terenach bezpośrednio przylegających do zachodnich granic wraz z florą i fauną - dla potrzeb edukacyjnych, naukowych, turystycznych i wypoczynkowych.

1.2 Ochrona fauny i flory

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin lub zwierząt oraz ich siedlisk, a w szczególności gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem. Wobec degradacji środowiska spowodowanej m.in. rozwojem turystyki, zachodzi potrzeba dokonania inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej terenów przeznaczonych do użytkowania turystyczno-rekreacyjnego.
Waloryzacja ułatwi wyznaczenie na zagospodarowywanym obszarze terenów istotnych dla zwierząt np. ze względu na gody, lęgi itp.

1.3 Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego

Pokrywanie się obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym z obszarami atrakcyjnymi turystycznie ma swoje odzwierciedlenie we wzroście ilości turystów i negatywnego oddziaływania turystyki i rekreacji na zasoby przyrodnicze powiatu, w tym tereny chronione.
Atrakcyjność i mnogość jezior sprawia, że coraz częściej wzrasta liczba odwiedzających turystów. W obrębie gminy znajdują się 23 jeziora, co sprzyja rozwojowi turystyki wodnej. Turyści chętnie odwiedzają ośrodki turystyczne, które posiadają bogatą ofertę wypoczynku letniego. Oprócz zorganizowanych ośrodków wypoczynkowych istnieją kąpieliska dzikie, przy których często rozbijane są obozy harcerskie i nie tylko.

Ze względu na pokrywanie się terenów rekreacyjnych z terenami cennymi przyrodniczo szczególnie ważna jest edukacja przyrodnicza społeczeństwa, która powinna przebiegać na różnych płaszczyznach, obejmując zarówno strefę środowiska przyrodniczego jak i środowiska kulturowego.

1.4 Utrzymanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego

Działania na rzecz ochrony różnorodności biologicznej obejmują również stosowne zasady w sektorze rolnictwa. Wspieranie form rolnictwa stosującego metody produkcji nie naruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego jest jednym z celów stawianych przez *II PEP* w zakresie różnorodności biologicznej i ochronie przyrody.
Wartości i uwarunkowania przyrodnicze gminy narzucają preferowanie rolnictwa przyjaznego środowisku. Szansa dla tych obszarów będzie rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, związanych ze stosowaniem małych ilości nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, bądź w przypadku rolnictwa ekologicznego – stosowaniem tylko i wyłącznie naturalnych nawozów i biologicznych środków ochrony.
Dla zachowania walorów przyrodniczych terenów rolniczych istotne będzie zachowanie zadrzewień, zakrzaczeń śródpolnych, przydrożnych małych kompleksów leśnych, oczek wodnych.
Istotnym instrumentem finansowym ochrony środowiska i przyrody w przestrzeni rolniczej są *Krajowe Programy Rolno- środowiskowe*, będące elementem *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich*.
Obecnie opracowywana jest *„Koncepcja wdrażania programów rolno środowiskowych w województwie lubuskim”* (aktualnie trwa delimitacja obszarów). W perspektywie do 2011 roku programy mają być realizowane na powierzchni 22 600 ha.

1.5 Ochrona lasów

Cechy przyrodnicze opisane powyżej charakteryzujące gminę jako niezbyt atrakcyjną gospodarczo dla społeczności historycznych i pradziejowych spowodowały iż nie podlegała ona w przeszłości silnej antropopresji. To co było w przeszłości istotnym mankamentem jest dla obecnych istotnym walorem. Skutkiem ograniczonej działalności człowieka jest wysoki stopień „naturalności" środowiska opisywanego obszaru co wyraża się w szczególności w strukturze użytkowania terenów. Udział lasów w powierzchni gminy sięga prawie 67% co w porównaniu z średnią krajową stanowiącą około 28% daje wynik prawdziwie imponujący. Niestety jeśli ilościowo lesistość osiąga zadawalające wartości to z pewnością tak nie jest w przypadku jakości pokrywy leśnej. Niestety najbogatsze siedliska leśne zostały wzięte pod uprawy, a ekosystemy leśne zajmują najmniej korzystne tereny. Niestety lasy te zostały poddane procesom planowej gospodarki leśnej tak że bardziej przypominają bardziej hodowle niż naturalne siedliska.
Ostatnimi czasy podkreśla się potrzebę „ekologizacji" gospodarki leśnej. Ma ona polegać na tym ażeby na zrębach nasadzenia miały charakter zbliżony do roślinności potencjalnej poszczególnych siedlisk a nie były monokulturami.

Drzewostany charakterystyczne dla tych siedlisk zachowały się miejscami na niewielkich powierzchniach i najczęściej objęte są formalną ochroną.
Ekosystemy trawiaste, głównie łąki (o różnej intensywności uprawy), zajmujące doliny dużych rzek w tym tereny osadów torfowych, nie są tam formą klimaksową, stanowią jednak cenny składnik struktury przyrodniczej gminy (liczne stanowiska cennych gatunków roślin i zwierząt).
Z innych cennych zbiorowisk nieleśnych wymienić należy roślinność wodną i szuwarową jezior, starorzeczy i cieków wodnych. W zagłębieniach terenu występują często torfowiska. Na uboższych terenach sandrowych i wyższych terasach dolin występują torfowiska wysokie lub przejściowe.

1.5.1 Problemy i zagrożenia

Do najistotniejszych zagadnień problemowych na terenie gminy Drezdenko, związanych z ochrona lasów należą:
Intensywna penetracja lasów w okresie letnim, szczególnie skoncentrowana w regionach turystycznych.
Fragmentaryzacja kompleksów leśnych poprzez rozwój sieci komunikacyjnej i zabudowy turystycznej.
Rozwój zabudowy terenów nieleśnych położonych pomiędzy kompleksami leśnymi przez co likwidacji ulęgają naturalne trasy przemieszczania się zwierzyny.
Uszkodzenia i zmniejszenie odporności lasów ze względu na ich monokulturowy charakter.

1.5.2 Realizacja gospodarki leśnej

Według Komisji Europejskiej podstawowym celem strategii leśnej Unii powinno być wsparcie zrównoważonego rozwoju lasów i gospodarki leśnej, zgodnie z zasadami gospodarki, ochrony i trwałego rozwoju lasów przyjętymi na forum międzynarodowym. W polityce UE podkreśla się wielofunkcyjność rozwoju leśnictwa, promowanie społecznej i ochronnej funkcji lasów, dążenie do zrównoważenia gospodarki leśnej pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym, tj. dążenie do takiego stanu aby działania z zakresu gospodarczego użytkowania lasów, ochrony ekosystemów leśnych, rozwoju badań naukowych i usług doradczych były traktowane jednakowo.
Podstawą dla realizacji przez państwa członkowskie ochrony i zrównoważonej gospodarki w lasach są działania ujęte w *Agendzie 2000* dotyczące:

- ochrony lasu oraz rozwoju społecznych i gospodarczych funkcji lasów,
- zachowania i poprawy wartości ekologicznych lasów, zachowania funkcji ochronnych lasów,
- promocji nowych zastosowań drewna oraz zwiększania powierzchni leśnych poprzez zalesianie,
- łączenia gospodarstw leśnych poprzez promocje stowarzyszania się właścicieli lasu,
- programów edukacyjnych i szkoleniowych promujących wiedze o przyjaznych dla środowiska i nie zakłócających naturalnego krajobrazu sposobach i technikach wytwarzania produktów leśnych i dostarczania usług leśnych, skierowanych przede wszystkim do zarządców i właścicieli lasu.

Zadaniem na poziomie województwa jest opracowanie przez Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych Regionalnych Programów Operacyjnych Polityki Leśnej Państwa (RPOPLP), będących częścią Narodowego Planu Leśnego (NLP) – dokumentu postulowanego przez Strategię Leśną Unii Europejskiej i wymaganego w polityce środowiskowej i rolnej Unii.

Plan powinien obejmować takie zagadnienia jak:

- zalesienie nieefektywnych gruntów porolnych,
- doskonalenie gatunkowej i funkcjonalnej struktury lasów,
- wzmaganie ochrony i różnorodności biologicznej lasów,

- wzmaganie akumulacji węgla atmosferycznego w ekosystemach leśnych,
- doskonalenie lasów prywatnych,
- promocja i marketing drewna,
- określenie i doskonalenie związków leśnictwa z innymi sektorami gospodarczymi w zakresie rozwoju regionalnego,
- współdziałanie leśnictwa ze społeczeństwem,
- rekreacyjne użytkowanie i zagospodarowanie lasu,
- współdziałanie leśnictwa z samorządami i administracją państwową na różnych poziomach regionalnych.

Jednym z przejawów działań UE w sektorze leśnym jest wspieranie zalesień na gruntach rolnych wycofywanych z produkcji, traktowanych w polityce rolnej jako alternatywna forma zagospodarowania gruntów rolnych. Powiększanie zasobów leśnych powinno się odbywać przy uwzględnieniu różnorodności biologicznej i lokalnego zróżnicowania krajobrazu. Mimo ze obecna lesistość gminy Drezdenko przewyższa planowaną średnią krajową w 2020 roku (30%), widoczne są dysproporcje w procentowym udziale lasów w poszczególnych gminach.

W *„Polityce leśnej państwa”* bardzo duże znaczenie ma ochrona zasobów przyrodniczych lasów i zwiększanie ich powierzchni. Zwiększanie powierzchni i zwartości lasów będzie następować głównie poprzez łączenie kompleksów leśnych zwłaszcza w obszarach korytarzy ekologicznych i na obszarze wododziałów.

Preferowane są biologiczne i mechaniczne metody ochrony lasu realizowane poprzez: zakładanie remiz, wywieszanie budek lęgowych, ochronę mrowisk, wykładanie pułapek na owady, korowanie.
Podejmowane są różne przedsięwzięcia profilaktyczne, a w razie potrzeby zabiegi ratownicze drewna zasiedlonego przez owady. Ograniczać będzie się stosowanie środków chemicznych, głównie insektycydów, na korzyść biopreparatów, działających bardziej selektywnie.

Zachowanie spójności przestrzennej obszaru województwa stanowi jeden z priorytetów *Planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego* i odnosi się zarówno do obszarów przyrodniczych jak i gospodarczych. Jednym z działań zmierzających do zapewnienia ciągłości i przestrzennej spójności systemu obszarów leśnych w granicach województwa i sąsiadujących województw będzie zalesianie gleb nieprzydatnych rolniczo tj. gleb V i VI klasy.

2. TURYSTYKA I REKREACJA

Walory przyrodnicze i krajobrazowe, nietknięte piękno rezerwatów, czyste wody jezior, zasobne w runo leśne i zwierzęta lasy stanowią doskonałe warunki do rekreacji i wypoczynku, dlatego też przy omawianiu turystyki, ***obszar opracowania został rozszerzony na cały powiat.***
Warunki naturalne sprzyjają głównie różnorakim formom aktywnego wypoczynku: grzybobraniu, łowiectwu, wędkowaniu, uprawianiu sportów wodnych. Dużym atutem turystycznym jest nieskażone przemysłem środowisko przyrodnicze. Istotne znaczenie dla turystyki stałej i przyjazdowej ma dobry układ komunikacyjny, gdyż przez powiat przebiega droga o charakterze międzynarodowym Berlin - Tczew – Gdańsk oraz linie kolejowe Szczecin - Poznań i Kostrzyn - Tczew.

Natomiast liczne szlaki turystyczne – piesze, rowerowe, kajakowe umożliwiają bliższe poznanie gminy i prowadzą przez najbardziej atrakcyjne tereny ziemi strzelecko - drezdeneckiej.
Szczególną rolę w krajobrazie ziemi drezdeneckiej odgrywa niezwykle bogata szata roślinna, jak również świat zwierząt. Korzystając ze szlaków możemy odwiedzić rezerwaty przyrody:

- „Czaplenice" – rezerwat faunistyczny, obejmujący ochroną kolonie czapli siwej,
- „Czaplisko" – rezerwat faunistyczny obejmujący ochronę starych drzew sosnowych,
- Jezioro Łubówko – rezerwat leśny obejmuje ochroną fragment buczyny pomorskiej,
- „Zdrojskie Buki" – rezerwat leśny obejmuje ochroną fragment lasu mieszanego z wykorzystaniem walorów poznawczo – edukacyjnych.

W granicach powiatu znajduje się także duży fragment Drawieńskiego Parku Narodowego obejmujący powierzchnię 8.691ha, w tym 225 pod ścisłą ochroną. W szacie roślinnej dominują stare drzewostany bukowe, grądy grabowe, brzozy. Park jest też ostoją wielu gatunków ssaków i ptaków, bobra, wydry, tchórza, orła bielika, puchacza i bociana czarnego. Największą atrakcją parku jest jedna z najczystszych polskich rzek – Drawa. Jej górski niemalże charakter i urok są ostoją pstrąga potokowego i lipienia. Szczególnym powodzeniem cieszą się organizowane tutaj spływy kajakowe. Turysta poruszający się na rowerze może korzystać z dużej ilości tras rowerowych.

Dla miłośników jazdy konnej powiat oferuje ośrodki zlokalizowane w miejscowościach: Krzynki, Śródlesie, Tuczno, Przeborowo, w których można korzystać z nauki jazdy konnej i przejażdżek bryczką.

Atrakcyjność i mnogość jezior sprawia, że coraz częściej wzrasta liczba odwiedzających turystów. W obrębie powiatu znajdują się 104 jeziora, co sprzyja rozwojowi turystyki wodnej. Turyści chętnie odwiedzają ośrodki turystyczne, które posiadają bogatą ofertę wypoczynku letniego. Oprócz zorganizowanych ośrodków wypoczynkowych istnieją kąpieliska dzikie, przy których często rozbijane są obozy harcerskie i nie tylko.

Na turystów czekają liczne niespodzianki w postaci przesmyków łączących ze sobą jeziora, co umożliwia sprawne przemieszczanie się pomiędzy kolejnymi akwenami wodnymi. Proponowane trasy wodne:

- Jezioro Lipie (Długie) – J. Słowa – J. Małe – J. Osiek – rzeka Mierzęcka Struga J. Wielgie (Dobiegniew 8 km)
- Jezioro Wielgie (Dobiegniew) – Mierzęcin Strzelecki – rzeka Drawa – Przeborowo – Rzeka Noteć (Krzyż Wlkp. (22 km)
- Wzdłuż rzeki Noteć

Tabela 4 Wykaz ważniejszych akwenów wodnych i charakter kąpielisk

Nazwa zbiornika	Miejscowość	Charakter kąpieliska
Jezioro Lipie	Długie – gmina Strzelce Krajeńskie	zorganizowane ogólnodostępne - Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji Strzelce Krajeńskie
Jezioro Sołeckie	Gościm - gmina Drezdenko	zorganizowany ośrodek wypoczynkowo-rehabilitacyjny
Jezioro Gostomie	Gościm – gmina Drezdenko	niezorganizowane – obozy harcerskie (stanica Gościraj)
Jezioro Morawy	Grotów – gmina Drezdenko	niezorganizowany – obóz harcerski
Jezioro Łubowo	Zagórze – gmina Drezdenko	niezorganizowane, ogólnodostępne kąpielisko Urzędu Miasta i Gminy Drezdenko
Jezioro Solczyk	Lubiatów – gmina Drezdenko	niezorganizowane – pola campingowe
Jezioro Osiek	Osiek – gmina Dobiegniew	niezorganizowane kąpielisko w trakcie urządzania

Jezioro Osiek	Chomętowo – gmina Dobiegniew	niezorganizowane – obóz harcerski
Jezioro Ostrowica	Ługi – gmina Dobiegniew	niezorganizowane – pole biwakowe Nadleśnictwo Smolarz
Jezioro Radęcina	Radęcin – gmina Dobiegniew	niezorganizowane – obozy harcerskie
Jezioro Kinołęka	Danków – gmina Strzelce Krajeńskie	niezorganizowane – obozy harcerskie
Jezioro Górne	Strzelce Krajeńskie	niezorganizowane, ogólnodostępne kąpielisko Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji Strzelce Kraj.

Rozwój turystyki w powiecie strzelecko-drezdeneckim stanowi priorytetowe zadanie w działaniach inwestycyjnych w zakresie rozwoju bazy rekreacyjno-sportowej. W gminie Dobiegniew opracowano program noszący nazwę „Lubuskie Mazury". Projekt ten uwzględnia potrzeby turystyki żeglarskiej i wodnej w nawiązaniu do potrzeb rolnictwa. Celem inwestycji jest wykonanie piętrzeń na trasie rzeki Struga Mierzęcka od jeziora Chomętowskiego do rzeki Drawy. Wykonanie powyższych inwestycji spowoduje utworzenie szlaku wodnego o wspaniałych walorach przyrodniczych. Długość tego szlaku wyniesie 75km tj. od miejscowości Długie do rzeki Drawy. Zalesienie brzegów jezior i pozostałych akwenów wynosi 85%, wskaźnika takiego nie posiadają nawet jeziora mazurskie. W wyniku podjętych inwestycji powstałby akwen większy od Zalewu Solińskiego i porównywalny jedynie z pojezierzem Augustowskim.
Na terenie powiatu w obrębie pięknych jezior usytuowane są ośrodki wypoczynkowe, które spełniają funkcje rekreacyjno-sportowe. Turyści mogą korzystać z wypożyczalni sprzętu wodnego: rowerów, kajaków.
W sezonie letnim czynne są sklepy z galanterią sportową, sklepy spożywcze, kawiarnie, restauracje i bary. Najatrakcyjniejsze ośrodki wypoczynkowe usytuowane są w miejscowości Długie, Gościm, Zdroisk, Lubiewo. Na terenie tych ośrodków znajdują się pola biwakowe, które są ogólnodostępne, natomiast campingi są pod nadzorem osób prywatnych. Niemniej jednak turyści mogą korzystać z tych obiektów po uprzednim kontakcie z osobą prywatną i wpłaceniu określonej sumy na rzecz osoby wynajmującej. Na turystów, którzy korzystają z formy wypoczynkowej pod namiotem, czekają liczne pola biwakowe, a dla tych, którzy na krótko odwiedzają nasz region - liczne miejsca postoju.

Miejsca postojowe wyposażone są w większości w ławy drewniane, kosze oraz są ogrodzone. Często przy parkingach leśnych znajdują się bary szybkiej obsługi, toteż turysta może z korzystać z kulinariów osób prywatnych. Dla osób, które zatrzymują się na dłużej, proponujemy z korzystanie z bazy noclegowo - gastronomicznej, która jest zróżnicowana poziomem standardu.
Położenie geograficzne, walory krajobrazowe, duża lesistość i liczebność jezior, bogata tradycja kulturowa składają się na korzystne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji na terenie gminy Drezdenko.

2.1 Rozwój agroturystyki i ekoturystyki

Rozwijająca się intensywnie w ciągu ostatnich lat agroturystyka, stanowi rodzaj wypoczynku na wsi w tradycyjnym gospodarstwie rolnym. Ta forma turystyki pozwala na zachowanie rodzinnych gospodarstw rolnych, zachowanie tradycji kulturowych a dla rolników jest alternatywa poszukiwania innych źródeł dochodu. Dla uatrakcyjnienia bazy agroturystycznej konieczne stanie się wyposażenie gospodarstw w sprzęt do pływania, wędkowania i uprawiania czynnych form turystyki. Kolejną formą turystyki przyjaznej środowisku lub

harmonijnej (z zasobami środowiska) jest ekoturystyka. Podstawową ideę popierającą koncepcje ekoturystyki jest większy udział polskiego kapitału. Nacisk kładziony będzie na rozwój lokalny i marketing wakacyjny. Przykładem mogą być hotele należące do lokalnego właściciela, wybudowane przez lokalnych pracowników z lokalnego materiału, w których turystom serwuje się lokalnie wytworzona żywność i napoje oraz dysponuje się dobrze przeszkolonymi lokalnymi przewodnikami. Przemyślany rozwój ekoturystyki będzie się przyczyniał do zdrowego spędzenia czasu wolnego jak również do ochrony środowiska naturalnego i kulturowego.

2.2 Rozwój turystyki kwalifikowanej

Na terenie gminy Drezdenko istnieją warunki do rozwoju różnych form turystyki kwalifikowanej. Odrębność i różnorodność krajobrazowa i przyrodnicza gminy sprawiają, ze istotne będzie sprecyzowanie rodzajów rozwijanej turystyki. Powinno być ono poprzedzone dokładną analizą istniejącego zaplecza, zainteresowań turystów, dostosowaniem oferty turystycznej do klienta.
W ostatnich latach obserwuje się modę na uprawianie aktywnej turystyki. Dlatego niezbędne stanie się wyznaczanie kolejnych szlaków turystycznych, ścieżek rowerowych, konnych, szlaków kajakowych.
Szlaki te będą wymagały właściwego zagospodarowania: wyznaczenia miejsc odpoczynku i biwakowania, oznakowania itp. Konieczna będzie analiza wpływu intensywnego uprawiania turystyki na środowisko przyrodnicze (np. uprawiania turystyki rowerowej na zwiększenie erozji itp.) oraz sposobów minimalizowania skutków.
Mówiąc o turystyce specjalistycznej warto pamiętać o turystyce korzystającej ze specjalistycznych walorów środowiska.

2.3 Rozwój infrastruktury towarzyszącej turystyce

Ze względu na rozwój nowych terenów turystycznych, bazy noclegowej, zabudowy letniskowej ważne z punktu ochrony środowiska będzie przystosowanie terenów pod względem technicznym do pełnienia wyznaczonych funkcji. Konieczne będzie rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej i odpadowej dla istniejących obszarów zainwestowania.
Do powstawania nowych obiektów będą wyznaczane obszary selektywnie wybrane, odpowiednio przygotowane, o wysokim standardzie uzbrojenia. Akceptacja ich budowy będzie zależna od spełnienia wymogów ochrony środowiska i krajobrazu. Ważne będzie dostosowanie przyszłego budownictwa do wymagań architektonicznych, wynikających z planu zagospodarowania przestrzennego, istniejącej zabudowy i warunków krajobrazowych.
Istotne dla kształtowania krajobrazu kulturowego będzie zachowanie kompozycyjnych układów wsi i założeń dworsko-parkowych.
Budowa miejsc obsługi szlaków komunikacyjnych i turystycznych pociągnie za sobą inwestycje mające na celu zadbanie o ład przestrzenny.
Istotnym zagadnieniem jest modernizacja dróg dojazdowych do obiektów turystycznych, budowa parkingów i miejsc postojowych. Remont nawierzchni dróg przyczyni się do wzrostu ilości turystów odwiedzających tak ciekawe tereny jak przykładowo użytki ekologiczne. Lepszy stan dróg przyczyni się do dalszego inwestowania w rozwój działalności agroturystycznej.

2.4 Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju turystyki i rekreacji

Dzikie zagospodarowanie obszarów cennych przyrodniczo w tym dolin rzek, brzegów jezior i strefy nadmorskiej.
Zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych ze względu na brak uzbrojenia terenów pod turystykę.

Niszczenie środowiska leśnego i walorów przyrodniczych poprzez wzrastającą liczbę turystów, szczególnie zmotoryzowanych.
Nadmierny rozwój przestrzenny zespołów letniskowych.
Niszczenie walorów środowiska kulturowego.

3. OSADNICTWO

Gmina Drezdenko jest drugą pod względem zaludnienia jednostką w Powiecie.
W sołectwach wchodzących w skład gminy ze względu na rolniczy charakter rozwinęło się osadnictwo wiejskie ze zróżnicowanym układem zabudowy (skupiona, rozproszona).
Wśród czynników stanowiących barierę dla dalszego rozwoju osadnictwa należą:

- duża ilość obszarów cennych przyrodniczo znajdujących się pod ochroną prawną,
- zły stan dróg lokalnych,
- słabo rozwinięta infrastruktura techniczna.

3.1 Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju osadnictwa

- Nieuregulowana gospodarka ściekowa;
- Emisja niska
- Rozproszenie zabudowy;
- Niezorganizowana zabudowa letniskowa;
- Wkraczanie zabudowy na tereny cenne przyrodniczo.

3.2 Kierunki rozwoju osadnictwa

Wśród tendencji zarysowujących się w rozwoju osadnictwa na terenie gminy Drezdenko należy wymienić:

- tendencja do rozpraszania niewielkich zespołów mieszkaniowych (osiedli) powstających w wyniku podziału drobnych nieruchomości rolnych;
- wyludnienie i obumieranie wsi położonych daleko od miast i pozbawionych dobrych połączeń komunikacyjnych
- utrata charakteru regionalnego wsi będąca efektem chaosu urbanistycznego i architektonicznego;
- tendencja rozbudowy budownictwa letniskowego występująca na obszarach zainwestowania rekreacyjno-letniskowego.

3.2.1 Podnoszenie poziomu wyposażenia w pełna infrastrukturę techniczna

Głównym kierunkiem umożliwiającym dalszy rozwój osadnictwa będzie wyrównywanie wieloletnich zapóźnień w rozwoju infrastruktury. Rozwój ten musi być ukierunkowany na spełnienie wymagań ochrony środowiska w zakresie jakości poszczególnych jego elementów.

Na terenie gminy szczególnie istotne będzie dalsze porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej poprzez rozbudowę sieci kanalizacyjnej, modernizacje i rozbudowę sieci wodociągowej. Kolejnym ważnym elementem będzie ograniczanie emisji niskiej dzięki stopniowemu przechodzeniu gospodarstw indywidualnych na ekologiczne nośniki energii cieplnej.
Problem gospodarki odpadami będzie rozwiązywany na poziomie powiatowym we współpracy gmin między sobą. Kontynuowanie przedsięwzięć związanych z rozbudową i modernizacją wyposażenia w infrastrukturę musi być zgodne z założeniami wynikającymi ze studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Dzięki postępom w rozwoju infrastruktury technicznej podniesie się poziom życia mieszkańców gminy, wzrośnie atrakcyjność gminy zarówno dla inwestorów jak i potencjalnych nowych mieszkańców, wzrośnie popyt na usługi turystyczne i agroturystyczne rozwijane w gminie.

3.2.2 Udział społeczeństwa

Główną rolę w podejmowaniu działań zmierzających do poprawy warunków życia mieszkańców odgrywają sami mieszkańcy, ich zaangażowanie w problemy środowiska naturalnego, świadomość ekologiczna i chęć wprowadzania zmian służących poprawie jakości życia.
Zagadnienie to nabrało większego znaczenia po wejściu w życie ustawy *„Prawo ochrony środowiska"* określającej zasady:

- udostępniania informacji o środowisku,
- udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska.

Jak już wcześniej wspomniano udział mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony środowiska zależy od stanu ich świadomości ekologicznej. Stąd ważne jest inicjowanie i wspieranie przez władze gminy działań zmierzających do podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców w celu rozbudzenia współodpowiedzialności w procesie rozwiązywania procesów ekologicznych.
Działania edukacyjne powinny być skierowane nie tylko do dzieci i młodzieży ale również do osób dorosłych, a formy i metody edukacji odpowiednio przystosowane do odbiorców.

4. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ – ŚRODOWISKO PRZYRODY OŻYWIONEJ

Podstawą podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska przyrody ożywionej jest realizowanie zapisów *Ustawy o ochronie przy*rody z dnia 16 października 1991 roku wraz ze wszystkimi dalszymi poprawkami oraz uchwalonej 10 lat później w kwietniu 2001 roku *Ustawy Prawo ochrony środowiska*. Zadania ochrony środowiska przyrodniczego wyznacza równie dyrektywa Parlamentu Europejskiego z dnia 27 czerwca 2001 roku w sprawie oceny wpływu pewnych planów i programów na stan środowiska. Jej celem jest zagwarantowanie wysokiego poziomu ochrony środowiska, przygotowanie i wdrażanie planów i programów w świetle promowania zrównoważonego rozwoju, poprzez przeprowadzenie oceny pewnych planów i programów mogących mieć istotny wpływ na stan środowiska.
Zgodnie z *II Polityką Ekologiczną Państwa* i *Krajową Strategią Ochrony Żywych Zasobów Przyrody* podstawową zasadą w dziedzinie ochrony przyrody w skali regionalnej jest ochrona ekosystemów, ich krajobrazowych układów oraz różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Szczególnym zagrożeniem na obszarze jest chaotyczna i rozproszona zabudowa. Ekosystemy cenne przyrodniczo nie utrzymają swoich walorów i funkcji, jeśli będą występowały w postaci izolowanych obszarów. Dlatego też do najważniejszych zadań w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych należy podtrzymanie i odbudowa ich ciągłości i struktury wewnętrznej.

4.1 Cele realizacyjne i kierunki działań na środowisko przyrody ożywionej

W świetle powyższego w Gminnym Programie Ochrony Środowiska rekomendowane jest przyjęcie następujących celów do realizacji:

Cel 1.

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych

Kierunki działań do 2011 roku:

- Upowszechnienie i wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej.
- Rozwój prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych).
- Ochrona i denaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych: Noteci i Drawy.
- Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.
- Przygotowanie opracowań ekofizjograficznych gminy z wykorzystaniem dokumentacji dotyczących inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy.
- Rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie ochrony walorów przyrodniczych.
- Wspieranie gminy w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu.
- Wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem.
- Utrzymanie i rozwój śródmiejskich, w tym osiedlowych terenów zieleni.

Cel 2.

Ochrona zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Określenie potrzeb w zakresie reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt.
- Opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków, które są zagrożone.
- Budowa przejść dla zwierząt nad trasami komunikacyjnymi i przepławek dla organizmów wodnych.

Cel 3.

Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego

Kierunki działań do 2011 roku:

- Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochrona tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem.
- Promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu.
- Rozwój sieci szlaków turystycznych i przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.
- Monitoring ruchu turystycznego, szczególnie na obszarach chronionych.

Cel 4.

Ochrona tradycyjnego krajobrazu rolniczego

Kierunki działań do 2011 roku:

- Zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo.
- Rozwój rolnictwa ekologicznego.
- Wdrażanie programów rolno- środowiskowych.

- Utrzymanie tradycyjnych rozłogów pól, zadrzewień śródpolnych i małych zagłębień wraz z występująca flora.

Cel 5.

Ochrona istniejących zasobów leśnych oraz odtwarzanie ich różnorodności biologicznej.

Cel 6.

Zrównoważona pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym gospodarka leśna.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo.
- Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.
- Lokalizacja zalesień i zadrzewień zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego, w tym kształtowanie granicy rolno-leśnej.
- Ochrona zieleni dolin rzecznych, terenów torfowiskowych i źródliskowych.
- Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe).
- Rozszerzenie usług doradczych, informacji i szkoleń dla właścicieli lasów.
- Łączenie kompleksów leśnych, zwłaszcza w obszarze korytarzy ekologicznych i na obszarach wododziałów.
- Poprawa rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach.
- Prowadzenie zalesiania terenów nieprzydatnych rolniczo równolegle z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów.
- Racjonalne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne.
- Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki).
- Zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, w tym kształtowaniu granicy rolno-leśnej i ochronie krajobrazu.
- Opracowanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Polityki Leśnej Państwa.

4.2 Cele realizacyjne i kierunki działań turystyki

Cel 1.

Dalszy rozwój turystyki i rekreacji poprzez wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z zachowaniem stanu środowiska naturalnego.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia wynikające z rozwoju turystyki i rekreacji:

- przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych;
- dbałość o architekturę nowo powstających obiektów;
- selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo, w tym ochrona cennych terenów przed przeinwestowaniem;
- rozwój ścieżek rowerowych, szlaków wodnych, pieszych i konnych;
- odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego eliminujące dzikie zagospodarowywanie obszarów cennych przyrodniczo;
- edukacja ekologiczna mieszkańców

4.3 Cele realizacyjne i kierunki działań osadnictwo

Cel 1.

Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy uwzględniając istniejące walory przyrodnicze, kulturowe i zapewnienie ładu przestrzennego.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia wynikające z rozwoju osadnictwa:

- ograniczenie żywiołowego procesu rozwoju struktur mieszkaniowych (do czasu rozwiązania problemów gospodarki wodno-ściekowej);
- zmiana systemów ogrzewania: wprowadzenie ekologicznych nośników energii, podłączenie do sieci c.o., wprowadzenie niekonwencjonalnych źródeł;
- ochrona istniejących i tworzenie nowych enklaw zieleni wśród zabudowy;
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

IX. GLEBY

1. JAKOŚĆ GLEB

W gminie Drezdenko jakość gleb użytków rolnych jest bardzo słaba. Przeważają obszary na których są łąki trwałe i pastwiska (grunty o najniższej klasie).
Do najlepszych gleb w tym rejonie klasy III a-b można zaliczyć 412 ha - 4,20%
Dalej klasa IV a-b - 4.268 ha 43.55%

oraz klasy najniższe V, VI – 5.121 ha – 52,25%

Tabela 5 Klasyfikacja gruntów w gospodarstwach indywidualnych

Klasa gleboznawcza	**Ilość gruntów ornych [ha]**	
	miasto	**wieś**
III a		2
IV a	115	319
IV b	85	1005
V	103	1491
VI	46	1138
Rz VI	5	23
b. klasyfikacji		
Ogółem	**364**	**3999**

Klasa gleboznawstwa	**Łąki [ha]**
III	317
IV	2151
V	1411
VI	561
Razem	**4440**

Klasa gleboznawstwa	**Pastwiska [ha]**
II	-
III	62
IV	582
V	294
VI	121
bez klasyf.	2
Razem	**1061**

Gmina Drezdenko charakteryzuje się niewielkim zróżnicowaniem warunków przyrodniczych tj. klimat i pokrywa glebowa, mających wpływ na jego produktywność rolniczą.
Pod względem walorów produkcyjnych przeważają gleby o średniej (klasa IV) i małej wartości (klasy V do VIz) Klasa III obejmuje tylko do kilku procent powierzchni użytkowanej rolniczo, natomiast relatywnie bardzo duży jest udział gleb najmniej urodzajnych (V -VI z klasy) sięgający do 52% i więcej przestrzeni rolniczej. Te najsłabsze gleby, głównie wytworzone z piasków luźnych, albo słabo gliniastych, odznaczają się dużą przepuszczalnością, kwaśnym odczynem, małą zawartością próchnicy i słabo rozwiniętym kompleksem sorpcyjnym. Mady rzeczne wykorzystywane są najczęściej jako użytek zielony, w areale gruntów ornych największy udział ma kompleks żytni dobry, a następnie żytni bardzo dobry oraz żytni słaby.

W areale trwałych użytków zielonych prawie równy udział mają użytki zielone średnie, słabe i bardzo słabe; użytki zielone bardzo dobre i dobre prawie nie występują.
Korzystną cechą jest też znikomy stopień skażenia środowiska glebowego.

2. UPRAWY

Na terenie gminy znajduje się 1.423 gospodarstwa indywidualne. Średnia wielkość gospodarstwa to 4,75 ha.

Produkcja roślinna prowadzona była na powierzchni 4.271 ha gruntów ornych. Poszczególne uprawy zajmowały:

- pszenica 240 ha
- jęczmień 310 ha
- pszenżyto 90 ha
- żyto 1.600 ha
- owies 80 ha
- mieszanki zbożowe 250 ha
- ziemniaki 215 ha

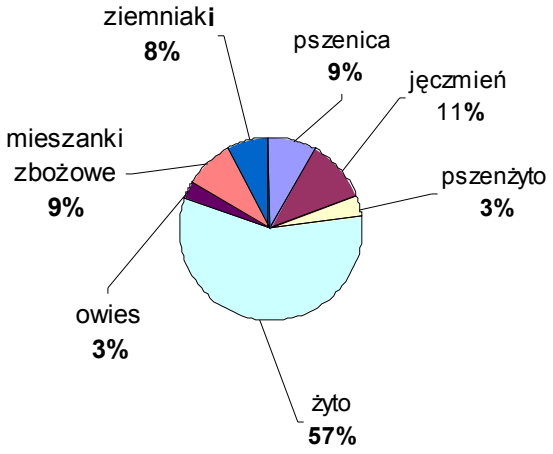

Rysunek 5 Struktura upraw

Rynek zbytu w gminie jest bardzo skromny. Nadwyżka podaży nad popytem surowców rolniczych spowodowała, że producenci płodów rolnych sami szukają rynków zbytu na swoje produkty.

3. HODOWLA

Na terenie gminy Drezdenko odnotowano następujący stan hodowli zwierząt:

- 2.213 szt. fizycznych bydła
- 3.107 szt. fizycznych trzody chlewnej
- 43 szt. fizycznych owiec,
- 324 szt. koni,
- 59 szt. kóz
- 12.770szt. drobiu

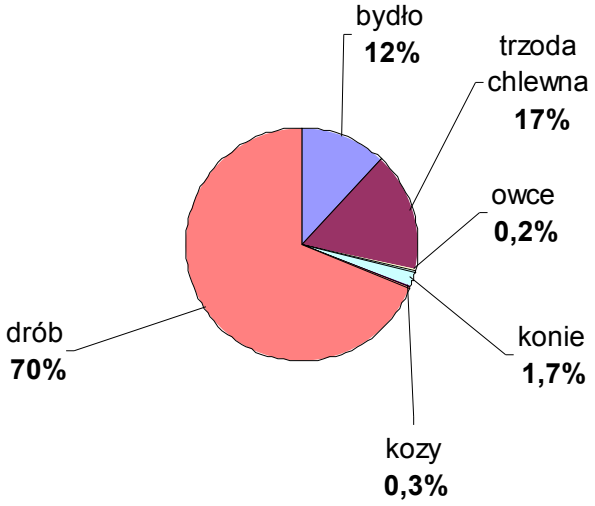

Rysunek 6 Struktura hodowli

4. KIERUNKI ROZWOJU ROLNICTWA

Jednym z celów *Strategii rozwoju województwa lubuskiego* oraz polityki państwa wobec rolnictwa, jest upowszechnienie w rolnictwie standardów sanitarnych i jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej.

W zakresie realizacji ww. celu leży:

- restrukturyzacja i unowocześnienie gospodarki rolnej,
- promowanie prośrodowiskowych zasad uprawy, chowu i produkcji żywności pochodzącej z gospodarstw stosujących te zasady,
- rewaloryzacja techniczna i gospodarcza obszarów wiejskich, w celu maksymalnego wykorzystania ich właściwości przyrodniczych do produkcji żywności,
- rozwój agroturystyki (głównie na obszarach strukturalnie słabszych),
- aktywna ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazu rolniczego przyjaznego środowisku,
- wykorzystanie roślin (rzepaku) do produkcji paliwa ekologicznego.

W ten sposób licznie reprezentowane będą gospodarstwa średniej wielkości utrzymujące się z produkcji rolnej i prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą. Natomiast właściciele małych gospodarstw rolnych, szczególnie tych położonych bliżej ośrodków miejskich, będą również poszukiwali stałej pracy zarobkowej. Wokół miast powstawać będą tereny o warzywno-owocowym kierunku upraw ze względu na duży rynek zbytu. Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą działania prowadzące do minimalizacji wpływu gospodarki rolnej na środowisko i rozwoju infrastruktury ochrony środowiska obszarów wiejskich jak również działania edukacyjne rolników z zakresu stosowania zasad *Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.*

Jednostka odpowiedzialna za wspieranie i tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i pomocy w restrukturyzacji obszarów wiejskich na terenie powiatu pełnić powinien Gminny Zespół Doradztwa Rolniczego zajmujący się:
prognozowaniem rozwoju rolnictwa na terenie gminy,

podnoszeniem wiedzy rolników z zakresu prowadzenia gospodarki rolnej,
wspieraniem rozwoju rolnictwa na terenie gminy,
wspieranie różnorodności kulturowej regionu, szczególnie wspieranie działań służących umocnieniu tożsamości regionalnej oraz wspierania instytucji kulturalnych i ludowych form kultury na obszarach wiejskich.

4.1 Rolnictwo ekologiczne

W obliczu występujących licznych zagrożeń w związku z wprowadzaniem na rynek żywności nie spełniającej wymagań UE, konsumenci poszukiwać będą artykułów spożywczych o wysokich walorach zdrowotnych, gwarantowanych odpowiednimi warunkami i metodami produkcji. Produkcja i przetwórstwo rolno-spożywcze prowadzone metodami ekologicznymi zapewniają uzyskanie produktów o wysokiej jakości, m.in. wolnych od hormonów, antybiotyków, pozostałości środków ochrony roślin. Wzrost zapotrzebowania na żywność produkowaną metodami ekologicznymi, system dotacji zajmujących się produkcją ekologiczną, dobre warunki środowiskowe (nie skażone środowisko przyrodnicze) będą sprzyjać tworzeniu się nowych gospodarstw ekologicznych na terenie gminy Drezdenko .

4.2 Postęp w uprawie roślin i hodowli zwierząt

Ze względu na zapotrzebowania rynków sąsiednich metropolii gmina Drezdenko jak i wszystkie okoliczne gminy mogą pełnić funkcje zaopatrzenia ludności w żywność co w konsekwencji doprowadzi do intensywnego rozwoju warzywnictwa, ogrodnictwa, hodowli. Nastąpi dalszy rozwój uprawy takich roślin jak: ziemniaki, truskawki, jak również dalszy rozwój hodowli trzody chlewnej, drobiu szczególnie przez ekonomicznie silne gospodarstwa, mające możliwość uzyskiwania produktów wysokiej jakości. Obok tradycyjnych upraw rozwinie się produkcja nowych, wysokojakościowych i wysokoplennych odmian poszukiwanych przez przetwórstwo. Alternatywa dla tradycyjnej hodowli zwierząt będzie: hodowla strusi, przepiórek, bażantów, królików, szynszyli.
Należy przewidzieć się rozwój hodowli umożliwiającej wprowadzenie form turystyki kwalifikowanej i rehabilitacji zdrowotnej.
W tak przewidywanym rozwoju rolnictwa, istotne z punktu widzenia ochrony środowiska są:
umiarkowana intensyfikacja produkcji,
zrównoważone nawożenie,
zrównoważony pobór wody.

4.3 Powstawanie dużych gospodarstw rolnych

Skutkiem rozdrobnienia rolnictwa i niekorzystnej struktury gospodarstw rolnych na terenie gminy będą przekształcenia prowadzące do powiększenia indywidualnych gospodarstw produkcyjnych, powstawania dużych, wyspecjalizowanych gospodarstw farmerskich o powierzchni około 50 ha. Intensywna produkcja rolna niesie za sobą niebezpieczeństwa:
chemizacje gleb przez stosowanie nawozów mineralnych, biocydów, syntetycznych regulatorów wzrostu;
mechanizacje często nie dostosowane do warunków glebowych i potrzeb roślin oraz maksymalizacje plonów.

Istotne z punktu widzenia ochrony środowiska będzie:
zoptymalizowane stosowanie nawozów mineralnych i organicznych oraz pestycydów,
integrowana produkcja i obowiązek atestacji sprzętu ochrony roślin,
kontrola stosowania środków ochrony (przestrzeganie okresu karencji i prewencji).

4.4 Poprawa struktury jakościowej, wartości przyrodniczej i gospodarczej użytków rolnych

Rewaloryzacja użytków rolnych będzie prowadzić do podwyższenia ich wartości przyrodniczej i gospodarczej, jak również przyczyni się do poprawy struktury jakościowej gruntów. Systematycznie wyłączane będą z użytkowania rolniczego grunty marginalne. Z drugiej strony, ochronie podlegać będą grunty klasy III oraz grunty na glebach pochodzenia organicznego, nieużytki organiczne i oczka wodne.
Dążyć się będzie do jak największego zróżnicowania środowiska przyrodniczego poprzez ochronę terenów podmokłych: szuwarów, oczek śródpolnych itp., kształtowanie miedz śródpolnych.
Systematycznie prowadzone będą zalesienia gruntów klasy V i VI (zgodnie z ustawą o zalesianiu) co wpłynie korzystnie na środowisko ze względu na poprawę bilansu wodnego i przeciwdziałanie erozji.

4.5 Rozwój infrastruktury technicznej

Rozwój infrastruktury technicznej, głównie budowa kanalizacji, sieci wodociągowej, obiektów gospodarki odpadami będzie niezbędny dla prawidłowego funkcjonowania gospodarstw rolnych i poprawy życia mieszkańców obszarów wiejskich. Największe braki dotyczą gospodarki ściekowej i występują na całym wiejskim obszarze gminy Drezdenko. Dla zrealizowania niezbędnych inwestycji konieczne będzie wsparcie z funduszy unijnych i budżetowych.
Równie ważną potrzebą jest systematyczna modernizacja i odbudowa systemów melioracji podstawowej, która została zaniedbana na terenie gminy.
Rozwój infrastruktury spowoduje nie tylko podniesienie poziomu życia mieszkańców gminy ale również uczyni ją atrakcyjną dla potencjalnych inwestorów i zwiększy możliwość wykorzystania obszarów wiejskich dla rozwoju turystyki, w tym agroturystyki.

4.6 Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju rolnictwa

- ✓ Zanieczyszczenia obszarowe.
- ✓ Chemizacja i intensyfikacja rolnictwa.
- ✓ Zanieczyszczenia pochodzące z hodowli.
- ✓ Niewłaściwe użytkowanie gruntów podatnych na erozje.

5. ZANIECZYSZCZENIE GLEB

Działalność przemysłowa człowieka, a także inne czynniki związane z rozwojem cywilizacji technicznej mogą prowadzić do niekorzystnych zmian w środowisku glebowym tj. do degradacji gleb.

Przekształcenia geomechaniczne gleb polegają głównie na mechanicznym niszczeniu zewnętrznej części litosfery, związanym ze zmianą warunków geomorfologicznych. Przekształcenia tego typu występują w rejonach eksploatacji kopalin a także przy wszelkich budowach (drogi, kanały, budownictwo miejskie i przemysłowe. Działania, które przyczyniają się do poprawy stanu w tych miejscach, to właściwe zagospodarowanie, rekultywacja oraz ewentualne wykorzystanie terenów zdegradowanych.

Degradacja hydrologiczna gleb związana jest głównie z eksploatacją wód głębinowych dla celów przemysłowych lub komunalnych. Szczególne niekorzystne zmiany powodowane przesuszaniem zaznaczają się w glebach organicznych oraz lekkich. Inną formą degradacji hydrologicznej jest zawodnienie powodowane podniesieniem poziomu wód gruntowych, a niekiedy całkowitym zatopieniem gleb.

Przekształcenia chemiczne gleb polegają na zmianie właściwości chemicznych, fizykochemicznych oraz biologicznych w wyniku wprowadzenia do nich różnego rodzaju zanieczyszczeń. Na omawianym obszarze degradacja chemiczna gleb powodowana być może głownie przez emisje pyłów i gazów z zakładów przemysłowych. Do najbardziej niebezpiecznych zanieczyszczeń gleb należy zaliczyć zanieczyszczenie metalami ciężkimi. Poważnym problemem może być zakwaszenie gleb. Istotnym czynnikiem przyczyniającym się do wzrostu zakwaszenia gleb jest emisja tlenków siarki i azotu z przemysłu energetycznego.

Zanieczyszczenia ropopochodnymi. Do groźnych zanieczyszczeń środowiska glebowego należą produkty ropopochodne. Znaczne szkody ekologiczne spowodowane tego typu zanieczyszczeniami spowodowały stacjonujące w Polsce wojska Federacji Rosyjskiej. W minionych latach podejmowane były działania zmierzające do usunięcia produktów ropopochodnych z wód podziemnych na terenach baz lotniczych w okolicach Legnicy. Badania prowadzone na tym regionie pokazują, że obszar zanieczyszczeń stale powiększa się z uwagi na migrację paliwa zarówno pionowo w dół, jak i poziomo zgodnie z kierunkami przepływu wód podziemnych stwarzając dodatkowe zagrożenie skażenia tych wód.

Erozja gleb jest to czynnik degradujący przestrzeń. Potencjalnym zagrożeniem jest tu erozja wietrzna gleb użytkowanych rolniczo. Dodatkowo istotna jest erozja wodna powierzchniowa jak również erozja wąwozowa.

Środowisko glebowe obszaru, podobnie jak całe środowisko przyrodnicze omawianego obszaru, należy do najmniej zanieczyszczonych i skażonych w Polsce, pomimo że napływają tu niekiedy transgraniczne zanieczyszczenia z uprzemysłowionych rejonów zachodniej Europy. Zanieczyszczenia te, zawarte często w opadach atmosferycznych, zatrzymywane są m.in. w środowisku glebowym.

Problemy i zagrożenia
Jako główne zagrożenie dla gleb uznano:
- sąsiedztwo składowisk odpadów komunalnych nie spełniających wymogów ochrony środowiska tzw. „dzikich wysypisk”;
- odkrywkowe wydobycie surowców mineralnych;
- zanieczyszczenie gleb wzdłuż odcinków dróg o dużym natężeniu ruchu (drogi wojewódzkie);
- erozja gleb na terenach pojeziernych o urozmaiconej rzeźbie terenu;
- rozdrabnianie użytków rolnych;
- zanieczyszczenie gleb wynikające z rolnictwa.

6. WYCIĄG Z RAPORTU O STANIE WSI

Według aktualnego *„Raportu o stanie wsi”,* zaniechanie dobrych praktyk w produkcji rolniczej, objawiające się miedzy innymi uproszczeniem płodozmianu, jest skutkiem pogarszającej się sytuacji finansowej gospodarstw.
Równie względami ekonomicznymi tłumaczy się obserwowaną w ostatnich latach tendencję do obniżenia zużycia syntetycznych środków ochrony roślin i nawozów w rolnictwie. Oszczędne gospodarowanie środkami finansowymi stwarza konieczność planowania zakupów ściśle według bieżących potrzeb, co skutkuje również w pozytywne zjawiska: ogranicza przedawkowywanie oraz eliminuje ewentualne dalsze składowanie przeterminowanych związków chemicznych w mogilnikach.
Łatwo pozyskiwanym, tanim i wartościowym nawozem, stosowanym tradycyjnie w gospodarstwach rolnych jest nadal obornik. Problematyczne pozostaje jednak jego

niewłaściwe przechowywanie, które może trwać do kilku miesięcy. Składowanie obornika w pryzmach przy budynkach inwentarskich lub na polach jest nadal powszechnie praktykowane, pomimo poważnego zagrożenia skażenia środowiska – odciekające i wypłukiwane przez opady atmosferyczne składniki obornika (azotany, fosforany, potas) przenikają do gleby i wód gruntowych. Obowiązek przechowywania nawozów naturalnych na nieprzepuszczalnych podłożach (płyty obornikowe) i w szczelnych zbiornikach (na gnojówkę i gnojowicę) nałożony jest ustawowo.

7. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ – OCHRONA GLEB

Główne zasady ochrony gruntów rolnych i leśnych oraz poprawiania ich wartości użytkowej i rekultywacji określa *Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych* z 1995 roku. Podstawowe działania z zakresu ochrony powierzchni ziem i i warunki korzystania z zasobów glebowych określają również, uchwalone w latach następnych komplementarne ustawy: *o nawozach i nawożeniu* (rok 2000), *Prawo ochrony środowiska* (rok 2001), *Prawo Wodne* (2001), *o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia* (rok 2001).
W *II Polityce Ekologicznej Państwa* zakłada się ekonomiczną i ekologiczną racjonalizację wykorzystania gleb. W tym celu należy dążyć do ograniczenia wykorzystania gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, eliminacji produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

7.1 Cele realizacyjne i kierunki działań ochrona gleb.

W świetle powyższego w Gminnym Programie Ochrony Środowiska rekomendowane jest przyjęcie następujących celów do realizacji:

Cel 1.

Ochrona i właściwe wykorzystanie gleb gminy Drezdenko.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów.
- Ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych.
- Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej.
- Wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
- Właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo (klasa VI).
- Wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego.
- Właściwe utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych.
- Podejmowanie zabiegów agroekologicznych w celu ograniczania erozji wietrznej i wodnej.

Strategia realizacji celu:

Racjonalne wykorzystanie zasobów gleb, zwłaszcza w ujęciu długookresowym powinno polegać na: zagospodarowaniu gleb w sposób odpowiadający ich walorom przyrodniczym i klasie bonitacyjnej, dostosowaniu formy zagospodarowania oraz kierunków i intensywności produkcji do naturalnego potencjału gleb.

Wg *Prawa Ochrony Środowiska* istotne jest prowadzenie okresowych badań jakości gleby i ziemi. Natomiast zakres i sposób prowadzenia tych badań może określić Minister właściwy ds. środowiska w drodze rozporządzenia.
Prowadzony jest również corocznie aktualizowany rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia standardów jakości gleby lub ziemi, z wyszczególnieniem obszarów, na których rekultywacja powinna być przeprowadzona. Na terenie gminy Drezdenko obszarami wymagającymi rekultywacji będą przede wszystkim nielegalnie funkcjonujące składowiska odpadów komunalnych.
Ochrona gleb musi również uwzględniać racjonalne zużycie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin, preferowanie nawozów naturalnych, np. obornika. Szczególne znaczenie ma to w przypadku gleb okresowo lub stale podmokłych, charakteryzujących się odczynem kwaśnym i bardzo kwaśnym. Ponadto stosowanie przez rolników i ogrodników nawozów syntetycznych i mineralnych, odchodów zwierząt z ferm (np. gnojowicy), nieodpowiednich dawek osadów ściekowych i kompostów naturalnych może znacznie nasilać procesy degradacji gleb.
Kierunkiem korzystnym będzie zmiana metody produkcji gospodarstw w kierunku rolnictwa ekologicznego, na którego produkty będzie większy popyt zarówno w sąsiadujących regionach Polski jak i UE.
Degradacje pokrywy glebowej powoduje również odkrywkowa eksploatacja kopalin.
Istotnym kierunkiem działań będzie wdrażanie Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej (KDPR) oraz intensyfikacja edukacji ekologicznej rolników, mająca na celu uświadomienie konsekwencji nieprawidłowej gospodarki rolnej i wskazanie właściwych rozwiązań.
Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa spowoduje, że coraz silniej popierane będzie rolnictwo ekologiczne, które pozwala na zachowanie w krajobrazie naturalnych i półnaturalnych układów ekologicznych, co jest szczególnie istotne na obszarach o cennych walorach przyrodniczych i w ich bezpośrednim sąsiedztwie. Rolnictwo ekologiczne, zwłaszcza połączone z turystyką stanie się szansą dla rolników indywidualnych.

Cel 2.

Dostosowanie rolnictwa do warunków integracji z UE z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej i optymalizacji struktury przestrzeni rolniczej zapewniającej zachowanie walorów środowiska i różnorodności biologicznej.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju rolnictwa i rybactwa:

- Rozwój rolnictwa ekologicznego i zachowanie tradycyjnych metod gospodarowania;
- Modernizacja i odbudowa systemów melioracyjnych;
- Poprawa struktury jakościowej i wartości przyrodniczej użytków rolnych;
- Działania na rzecz edukacji rolników w tym wdrażanie „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych";
- Kontrola przestrzegania pozwoleń wodno-prawnych;
- Budowa przepławek tam gdzie migracje ryb utrudniają jazy, zastawki, przegrody.

Realizacja działań rekomendowanych w POŚ doprowadzi do:

- utrzymania prawidłowego płodozmianu upraw polowych oraz zwiększenia powierzchni międzyplonów i ozimin. Dobre praktyki rolnicze pomagaj chronić przed wyjaławianiem gleb oraz umożliwiaj reprodukcję związków organicznych i poprawę zdolności retencyjnych;

- właściwego administrowania zasobami glebowymi. Niewłaściwy czas, jak również sposób nawożenia oraz ochrony roślin (nieuzasadnione ilości i rodzaj stosowanych środków) wymieniane są jako ważna przyczyna zachwiania równowagi gleb i skażenia wód. Badanie zasobności gleb może pozwoli na racjonalne stosowanie środków produkcji, lecz równie może być formą lokalnego monitoringu jakości użytkowanych gruntów – jego wyniki w wieloletniej perspektywie wskażą kierunki zmian zachodzących w środowisku glebowym;
- właściwego przechowywania nawozów naturalnych do czasu ich wykorzystania. Składowanie odchodów zwierząt bezpośrednio na gruncie, przy budynkach inwentarskich lub na polach, jest powszechnie praktykowane, pomimo poważnego zagrożenia skażenia środowiska – odciekające i wypłukiwane przez opady atmosferyczne składniki obornika (azotany, fosforany, potas) przenikaj do gleby i wód gruntowych. Posiadanie płyt obornikowych i zbiorników na gnojówkę i gnojowicę jest egzekwowane w Unii Europejskiej, a w Polsce stanie się całkowicie obowiązkowe po roku 2008. Obecnie jest ono wymagane przy ubieganiu się o środki finansowe z funduszy strukturalnych. Oszacowania skali problemu skażenia gleb na terenach leżących w bezpośrednim sąsiedztwie dróg wojewódzkich, co w przyszłości pozwoli podjąć decyzję o ewentualnym jemu przeciwdziałaniu. Jest to nie tylko wyrazem troski o jakość środowiska przyrodniczego, lecz również o zdrowie ludzi. Dowiedziono bowiem, że na skutek zanieczyszczenia gleby następuje jej zakwaszenie i obniżenie zawartości próchnicy, lecz również zwiększenie dostępności dla roślin uprawnych niektórych metali ciężkich (np. kadmu), które mogą kumulować się w surowcach roślinnych;
- racjonalizacji struktury użytkowania przestrzeni przyrodniczej. W skali Polski obserwuje się rosnącą tendencję do odłogowania najsłabszych gruntów rolnych, które szybko tracą swoje walory użytkowe, a postępująca dalej ich degradacja stanowi poważne zagrożenie dla różnorodności biologicznej. Wskazanie do zalesiania tych gruntów, określone również w *Krajowym Programie Zwiększania Lesistości*, opiera się na wielofunkcyjnym i zrównoważonym modelu rozwoju kraju – nowe zalesienia pełni funkcję pozytywnie regulujących warunki przyrodnicze (korytarze ekologiczne, zmniejszenie deficytu wody, ochrona przed erozją wodną i wietrzną gleb), krajobrazowe (zmniejszenie fragmentaryzacji i regulacja kształtu kompleksów leśnych) oraz ekonomiczne (zwiększenie produkcji drewna, stworzenie nowych miejsc pracy i dodatkowego źródła dochodu dla gospodarstw rolnych).

X. GOSPODARKA ODPADAMI

1. ODPADY I GOSPODAROWANIE NIMI

Dla potrzeb związanych z usuwaniem i eliminacją odpadów oraz utrzymaniem porządku na terenie gminy Drezdenko funkcjonuje Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i

Mieszkaniowej Sp. z o.o. Do jego zadań należy m.in. opróżnianie pojemników i śmietników oraz gromadzenie odpadów na miejsko-gminnym składowisku odpadów w Kleśnie.
Problemem wymagającym rozwiązania jest zapobieganie powstawaniu "dzikich wysypisk odpadów", aby zabezpieczyć gminę przed zniszczeniem krajobrazu i jakości wód podziemnych.
Odpady niebezpieczne wytwarzane w zakładach gromadzone są na terenie zakładów, a następnie przekazywane podmiotom gospodarczym posiadającym stosowne zezwolenia na ich utylizację lub wykorzystanie.
Ilość wytwarzanych odpadów ulega ciągłym zmianom w związku z wprowadzonymi uregulowaniami prawnymi w zakresie odpadów – ewidencja wytworzonych odpadów, koncesje na usługi wywozowe, obowiązek posiadania przez wytwórców potwierdzenia wywozu odpadów, a także prowadzonymi inwestycjami w zakresie ochrony środowiska, szczególnie budową oraz modernizacją oczyszczalni ścieków oraz kanalizacji sanitarnej. Zapobiega to wylewaniu odpadów z zbiorników bezodpływowych na tzw. wylewiska, przez co zmniejsza się negatywny wpływ tych odpadów na otoczenie.

Zagadnienia takie jak:
- Odpady komunalne
Stan wyjściowy
Program gospodarki odpadami komunalnymi
Stan obecny
- Gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi
- Lokalizacja miejsc unieszkodliwiania odpadów
przedstawione są w opracowaniu „Plan Gospodarki Odpadami dla Miasta i Gminy Drezdenko".

2. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ – ZAGOSPODAROWANIE ODPADÓW

W ostatnich latach zmniejszyła się ilość odpadów wytwarzanych w przemyśle przy jednoczesnym wzroście ich gospodarczego wykorzystania. Systematycznie wzrasta natomiast ilość odpadów komunalnych, które nie segregowane i nie przetwarzane trafiają na szybko przepełniające się składowiska.
Gospodarka odpadami powinna być prowadzona w sposób kompleksowy, z uwzględnieniem podstawowych zasad, w tym przede wszystkim:
zapobieganie powstawaniu odpadów
recykling i powtórne wykorzystanie odpadów
optymalizacja ostatecznego usuwania odpadów
działania naprawcze

Należy wziąć pod uwagę aktualnie obowiązujące w Unii Europejskiej zasady ochrony środowiska i akty prawne. Na przykład bardzo rygorystycznie będzie przestrzegana zasada, aby trafiające na składowiska odpady zawierały odpowiednią ilość biodegradowalnej substancji organicznej. Preferowane są takie metody jak recykling, kompostowanie, wytwarzanie biogazu i materiałowe oraz energetyczne wykorzystanie.
Ważnym zadaniem w zakresie gospodarki odpadami przemysłowymi jest wzrost ich wykorzystania, zarówno surowcowego, jak i energetycznego. Dominować będzie w dalszym ciągu ich wykorzystanie na cele przemysłowe (energetyka, budownictwo). Zgodnie z *II Polityką Ekologiczną Państwa* w horyzoncie czasowym do 2010 roku udział odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych powinien zostać dwukrotnie zwiększony w porównaniu ze stanem z 1990 roku. W tym celu jednak konieczne jest dokładne poznanie możliwości wykorzystania odpadów, segregacja odpadów u źródła oraz stworzenie warunków wykorzystania różnorodnych strumieni odpadów do uzyskania ostatecznych produktów.

Gospodarowanie odpadami na terenie gminy powinno odbywać się w odniesieniu do standardów unijnych, ustalonych w około 30 aktach prawnych, z kluczową *Dyrektyw Rady 75/439/EWG*. Standardy te zostały przeniesione do prawa polskiego i zapisane w *Ustawie o odpadach* oraz *Prawo ochrony środowiska*, uchwalonych w 2001 roku (wraz z *ustawą o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw*). Dla osiągnięcia celów polityki ekologicznej państwa oraz zapobiegania powstawaniu odpadów, ograniczania ich ilości i negatywnego oddziaływania na środowisko (w tym również zapewnienia odpowiedniego odzysku lub unieszkodliwiania), wymienione przepisy wprowadziły obowiązek gospodarowania odpadami według stosownego planu. Zgodnie z ustawą, gminny plan gospodarki odpadami powinien obejmować wszystkie rodzaje odpadów powstających oraz przywożonych na jej teren, a zwłaszcza: odpady komunalne (z uwzględnieniem odpadów biodegradowalnych), opakowaniowe, budowlane, wraki samochodowe, opony oraz odpady niebezpieczne (w tym: medyczne, weterynaryjne, oleje odpadowe, baterie i akumulatory). Zgodnie z procedur, gminny plan ma by uchwalony w celu realizacji zaleceń dokumentu wyższego szczebla - powiatowego planu gospodarowania odpadami.

Realizacja działań rekomendowanego w POŚ pozwoli na:

- określenie rodzaju, ilości i źródeł wszystkich rodzajów powstających lub przywożonych na teren Gminy odpadów i zaplanowanie odpowiednich działań, związanych z ich zagospodarowaniem.
- odpady komunalne to najszybciej rosnąca ilościowo grupa odpadów. Coraz większy problem stanowi brak miejsca na składowiskach. Należy prowadzić działania zmierzające do ograniczenia odległego transportu i zmniejszania ilości odpadów trafiających na składowiska. W zakresie gospodarki odpadami kluczowe znaczenie będzie miało prowadzenie działalności edukacyjnej w społeczeństwie
- Nowe składowiska i rozbudowa już istniejących powinna odbywać się z wykorzystaniem najlepszych dostępnych technologii, jako obiekty ponadgminne, o uzasadnionej ekonomicznie wielkości i lokalizacji spełniającej wymagania dotyczące ochrony środowiska
- istnieje potrzeba stworzenia i realizowania systemu selektywnej zbiórki i powtórnego wykorzystania wybranych frakcji odpadów komunalnych, bezpośrednio lub po przetworzeniu. Dotyczy to zwłaszcza surowców wtórnych oraz frakcji biologicznie rozkładalnej, przetwarzanej na kompost.

XI. WODY

Obszar opracowania znajduje się w zasięgu oddziaływania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 137 Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej, który jest objęty obszarem najwyższej ochrony.
Stosunki hydrograficzne miasta i gminy kształtują wody powierzchniowe (płynące - rzeki i stojące jeziora), rowy i kanały odwadniające oraz wody wgłębne.

1. STAN WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Gmina Drezdenko położona jest w dorzeczu rzeki Noteć a sieć hydrograficzna nawiązuje bezpośrednio do mezoregionów geograficznych i jednostek geomorfologicznych.
System wód powierzchniowych tworzą tu - oprócz koryt głównych rzek - liczne drobniejsze dopływy, starorzecza, jeziora, oczka wodne i tereny podmokłe.

1.1 Zasoby i jakość wód powierzchniowych płynących

Rzeka Noteć – jest prawym dopływem Warty, do której wpada w jej 68,2 km Wypływa z jeziora Przedecz na pojezierzu Kujawskim. Długość całkowita Noteci wynosi 388,4 km a powierzchnia zlewni 17.330,5 km^2. Główne dopływy rzeki: Drawa, Miała, kanał Pulsa. Przepływy charakterystyczne w rzece Noteci są określone wg profilu wodowskazowego w km 188,5 w miejscowości Nowe Drezdenko. Powierzchnia dorzecza w tym profilu wynosi 15.970 km^2. Poziom najwyższej wielkiej wody H = 519 cm, zaobserwowano 25 lutego 1971 r., a poziom najniższy zaobserwowano 1934.07.01 H = 76 cm.
Przepływy charakterystyczne rzeki dla przekroju w Nowym Drezdenku wynoszą:
- średnia woda roczna $Q_{śrw}$ = 86,6 m^3/s
- średnia wielka woda roczna $Q_{śrw}$ = 140,0 m^3/s
- woda wielka roczna Q_{ww} = 292,0 m^3/s

Rzeka ta decyduje o poziomie wód w Dolinie Noteci.

W porównaniu do badań z 2001 r., w punkcie kontrolno-pomiarowym powyżej Drezdenka stwierdzono spadek stężenia chlorofilu a z poziomu nie odpowiadającego normom do wartości stężeń odpowiadających III klasie w 2002 r. Jednak ogólna ocena jakości wód Noteci nie uległa zmianie poniżej Drezdenka aż do ujścia w Santoku czystość Noteci nie odpowiadała normom. Podstawowym źródłem zanieczyszczenia rzeki na badanym odcinku jest oczyszczalnia ścieków w Drezdenku. Z końcem 2002 r. ukończono jej modernizację. Pozytywnych zmian stanu czystości rzeki należy oczekiwać w niedalekiej przyszłości.

Rzeka Drawa – rzeka IV rzędu – jest prawym dopływem Noteci, do której wpada w jej 48,9 km. Wypływa z jeziora Krzywego około 7 km na południowy wschód od Połczyna Zdroju i przepływa przez Drawieński Park Narodowy. Jakość wód w rzece Drawie określana jest na podstawie badań przeprowadzonych w 1998r. w czterech punktach pomiarowych: w Prostyniu, Zatomiu, Kamiennej i Łokaczu. Na podstawie badań przeprowadzonych w 1998 r. przez Inspektorat Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. wody rzeki Drawy odpowiadały II klasie czystości na odcinku do Drawna, poniżej sklasyfikowano je w III klasie. Zaklasyfikowanie do III klasy zadecydowała zawartość azotu azotynowego oraz chlorofilu „a" w dolnym biegu rzeki, poniżej Mierzęckiej Strugi.

Gmina Drezdenko pod względem hydrogeologicznym posiada bardzo bogatą sieć hydrologiczną.

Tabela 6 Kanały na terenie gminy Drezdenko

Lp.	Nazwa cieku	Długość [m]	Średnia szerokość dna [m]	Średnia głębokość [m]
1.	Chełstnica	2.900	3,5	1,5
2.	Człapia	7.170	1,5	1,5
3.	Goszczanowski	3.550	1.0 - 2.4	1,5
4.	Gościmka	8.850	1,8 - 7,0	1,6
5.	Kostny	4.940	0,6 - 3,0	1,3
6.	Leniwka	1.760	0,8 - 1,6	1,3
7.	Lubiatka	17.410	1.0 - 3.0	1,5
8.	rzeka Miała	2.230	5,0	1,7

9.	Niegosławka	1.890	0,6 - 1,6	1,4
10.	Pokrętna	12.800	1,2 - 2,5	1,5
11	Rudawa	14.275	1,0 - 2,5	1,5
12	rzeka Stara Noteć	13.605	1.0 - 7.0	1.6
13.	Wierzbica	8.300	0,6 - 1,0	1,4
14.	Zbiornik Lipno	800	1,6	1.5
15.	Zielony	2.800	1,4 - 7,0	1,5
16.	Główny	4.780	3,0	3,0
Razem		**130.330**		

Jeziora

Na terenie opracowania znajdują się 23 jeziora o powierzchni powyżej 1ha, o powierzchni ogólnej 815,58 ha.

Tabela 7 Wykaz jezior w gminie Drezdenko

Lp.	Nazwa jeziora	Powierzchnia ogółem [ha]	Pow. lustra wody [ha]	Charakter wód
1.	Niewlino (Wanda)	14,68	12,35	przepływowe
2.	Grotowskie	18,20	12,86	przepływowe
3.	Kliczyna (Płytkie)	20,99	20,29	przepływowe
4.	Lubiatowskie (Morawy)	102,56	102,56	przepływowe
5.	Rapino(Irena)	59,26	55,26	odpływowe
6.	Zdroje (Źródlane)	32,06	30,96	przepływowe
7.	Siwino (Podgórne)	17,66	16,74	odpływowe
8.	Solecko (Piekary)	92,05	91,18	przepływowe
9.	Glinki (Błotne)	25,53	24,48	przepływowe
10.	Lubiatowskie (Pawle)	65,98	65,79	odpływowe
11.	Łakie(Witalskie)	64,40	62,32	odpływowe
12.	Gostomie (Boruckie)	66,25	57,76	odpływowe
13.	Goszczanowski Staw	47,96	45,75	odpływowe
14.	Lubowo	102,80	101,18	odpływowe
15.	Lubiewo Małe (Kosin Mały)	6,04	6,04	przepływowe
16.	Kosin Duży (Lubiewo Duże)	14,68	14,68	odpływowe
17.	Radowskie (Łubowsko)	15,38	15,38	bezodpływowe
18.	Solczyk	9,84	9,84	bezodpływowe
19.	Miel	4,44	4,44	odpływowe
20.	Perskie	20,48	17,59	bezodpływowe
21.	Lubów Mały (Lubiewo)	3,34	1,95	bezodpływowe
22.	Karwin	7,0	7,0	bezodpływowe
23.	Białcz	4,0	4,0	bezodpływowe
Ogółem		**815,58**	**780.40**	

Tabela 8 Jeziora posiadające oznaczoną klasę czystości

Lp.	Nazwa jeziora	Lokalizacja	Klasa czystości	Data ostatniego badania
1.	Lubowo	Lubiewo	I kl.	18.07.2000r.
2.	Lubowo	Zagórze	I kl.	18.07.2000r.
3.	Solecko	Gościm	I kl.	19.08.2000r.
4.	Gostomie	Gościm	I kl.	25.06.1997r.
5.	Źródlane	Lubiatów	I kl.	24.06.1997r.
6.	Solczyk	Lubiatów	I kl.	05.07.1996r.
7.	Lubiatówka	Gościm	III kl.	1997r.

2. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Większość mieszkańców Drezdenka ma dostęp do instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych. Gorszy dostęp do instalacji mają mieszkańcy wsi. Korzystanie z sieci wodociągowych i kanalizacyjnych ilustrują poniższe wskaźniki:

Ludność korzystająca z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Drezdenku w 1999r:
Sieć wodociągowa 97%
Sieć kanalizacyjna 93,2%

Tabela 9 Wodociągi i kanalizacja w 1998 r.

Gminy	Sieć w [km]		Podłączenia prowadzące do bud. mieszkalnych		Zużycie wody z wodociągów	
	wodo-ciągowa	kana-lizacyjna	wodo-ciągowe	kana-lizacyjne	w [dam^2]	na 1 mieszkańca w [m^3]
Drezdenko	38,50	17,30	1512	813	490,80	27,80
miasto	21,70	17,30	858	813	420,20	39,60
wieś	16,80	-	654	-	70,60	10,00

Tabela 10 Wodociągi i kanalizacja w 1999 r.

Gminy	Sieć w [km]		Podłączenia prowadzące do bud. mieszkalnych		Zużycie wody z wodociągów	
	wodo-ciągowa	kana-lizacyjna	wodo-ciągowe	kana-lizacyjne	w [dam^2]	na 1 mieszkańca w [m^3]
Drezdenko	38,70	17,30	1426	816	432,90	24,20
miasto	21,70	17,30	861	816	386,90	35,90
wieś	17,00	-	565	-	46,00	6,50

2.1 Zaopatrzenie w wodę

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę do picia i na potrzeby gospodarcze w gminie są ujęcia głębinowe wód podziemnych. Rozpoznane i zatwierdzone zasoby tych wód są znaczne i zaspakajają w całości zapotrzebowanie na wodę zarówno odbiorców indywidualnych, jak również jednostki prowadzące działalność gospodarczą. Miasto Drezdenko posiada sieć wodociągowe (prawie 100%), gorzej przedstawia się sytuacja na wsiach. Wiele wsi w ogóle nie posiada sieci wodociągowych. Trwa budowa sieci wodociągowej przesyłowo – rozdzielczej w Trzebicz – Gościm.

Tabela 11 Zasoby ujęcia wód podziemnych w gminach w 1998 r.

Gmina	Ilość studni [szt.]	Zatwierdzone zasoby kat. B w [m^3/h]	Pobór wody		
			Q_{max}[m^3/h]	$Q_{śr}$ d [m^3/d]	Q_{max} d [m^3/d]

Drezdenko	24	1.352,00	599,50	b.d.	12.166,00

Na terenie gminy znajduje się Główny Zbiornik Wód Podziemnych Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej, objęty obszarem najwyższej ochrony. Głębokość poziomu wodonośnego wynosi 3,0 m.p.p.t. Jakość badanej wody zaliczono do kl. Ib – odpowiada to wodzie wysokiej jakości.

Tabela 12 Wyniki badań regionalnego monitoringu wód podziemnych na terenie gminy Drezdenko w 2002 r.

Nr otworu	Miejscowość	Gmina	Powiat	Stratyfikacja	Głębokość stopu [m n.p.m.]	Rodzaj wód	Nr obszaru GZW	Klasa czystości
17	Górki Noteckie	Zwierzyn	strzelecko-drezdenecki	Q	2,4	G	138	I b
18	Gościm	Drezdenko	strzelecko-drezdenecki	Q	0,5	G	138	I b
19	Drezdenko Radowo	Drezdenko	strzelecko-drezdenecki	Q	22,0	W	138	I b
20	Drawiny	Drezdenko	strzelecko-drezdenecki	Q	5,0	G	138	I b

Objaśnienia:
Q - czwartorzęd; W - wody wgłębne; G - wody gruntowe GZWP - Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

2.1.1 Niezbędne działania

Najpilniejszym przedsięwzięciem inwestycyjnym w zakresie zaopatrzenia Miasta i Gminy w wodę jest kontynuacja prac nad uzbrojeniem nowych terenów zabudowy mieszkalnej, tj. budowa sieci wodociągowej w miejscowości Kosin, dokończenie budowy wodociągu Trzebicz – Drezdenko. Inwestycje zostaną zrealizowane w okresie do 2006 roku oraz sfinansowane ze środków własnych i SAPARD.
Kolejnym ważnym zadaniem jest budowa nowego ujęcia wody w Drawinie.

2.2 Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków

2.2.1 Infrastruktura ochrony wód

Większość ścieków bytowo - gospodarczych miasta (około 95 % powierzchni zabudowanej), oraz część ścieków z terenów gminnych odprowadzana jest przy pomocy sieci kanalizacji sanitarnej do miejskiej oczyszczalni ścieków.
Pozostała część zbierana jest w zbiornikach przydomowych i wywożona beczkowozami do w/w obiektu. Kanalizacja bytowo - gospodarcza, funkcjonująca na terenie miasta i gminy tworzy system grawitacyjno - ciśnieniowy.

2.2.2 Oczyszczalnie ścieków

Dotychczasowa gospodarka ściekowa w gminie Drezdenko opiera się głównie na Miejskiej Oczyszczalni Ścieków Drezdenko, stopniowej rozbudowie sieci kanalizacyjnej w mieście oraz gromadzeniu ścieków w zbiornikach bezodpływowych i okresowym wywożeniu ich taborem asenizacyjnym do oczyszczalni miejskiej. W programie przewidziano dla niej funkcję głównej oczyszczalni ścieków obsługującej w układzie docelowym większą część gminy oraz rolę usługodawczą gospodarki osadowej dla pozostałych oczyszczalni.

Na terenie gminy pracują następujące oczyszczalnie lokalne:
- Oczyszczalnia Zakładowa Zakładu „ZREMB" Gorzów sp. z o.o. Oddział Główny „Meprozet" w Drezdenku,

- Oczyszczalnia Nadleśnictwa Smolarz – Leśniczówka Zagórze,
- Oczyszczalnia Ośrodka Rehabilitacyjno – Wypoczynkowego w Gościmiu,
- Oczyszczalnia Zakładowa Zakładu „Kappa – Expac" sp. z o.o.

Oczyszczalnia miejska w Drezdenku jest oczyszczalnią mechaniczno – biologiczną o maksymalnym przyjeciu ścieków 5600 m^3/d
Dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń:
- $BZT_5 \leq 15\ mgO_2/dm^3$
- $ChZT \leq 100\ mgO_2/dm^3$
- $Zog \leq 30\ mgO_2/dm^3$
- $Nog \leq 30\ mgN/dm^3$
- $Pog \leq 1{,}5\ mgP/dm^3$

Oczyszczalnia jest przystowsowana do przyjmowania i oczyszczania ścieków z całego terenu gminy oraz wykonania zespołu pełnej gospodarki osadowej.

Wśród najważniejszych zadań związanych z koniecznością uporządkowania gospodarki ściekowej wymienić należy:
kanalizowanie wsi.

Użytkowanie wód stwarza sytuację, w której są one z jednej strony odbiornikami ścieków, a z drugiej – służą jako źródła wody ujmowanej m. in. do celów spożywczych. Konieczność podejmowania i rozwiązywania problemów gospodarki wodno-ściekowej w sposób racjonalny jest zatem wyrazem troski o ochronę zdrowia mieszkańców jak i o zachowanie wysokich walorów środowiska przyrodniczego.

2.2.3 Niezbędne działania

Zamierzenia gminy w zakresie modernizacji i rozbudowy miejskiej sieci kanalizacyjnej w Drezdenku, przewidują dalszą realizację:
- budowy kanalizacji burzowej ulicy Łąkowej, Pomorskiej, Szkolnej, Reymonta.
- budowy kanalizacji Drezdenko Północ (Etap I)

Do niezbędnych działań inwestycyjnych należy wykonanie projektu kanalizacji sanitarnej Niegosław – Lipno oraz budowa sieci rozdzielczej kanalizacji sanitarnej w miejscowości Osów.

3. OCHRONA PRZED POWODZIĄ

Na terenie gminy Drezdenko znajduje się 27,3 km wałów, wał Drezdenko-Moczydła o długości 11,7 km, częściowo chroni dolinę o powierzchni 2.300 ha. Przy wyższych stanach Noteci woda podtapia teren w okolicach Drezdenka. Od 1990 r. na tym odcinku nie wykonano żadnych prac z powodu braku środków.
W ostatnich latach nastąpił regres w zakresie melioracji. Ograniczenie środków budżetowych na utrzymanie i eksploatację urządzeń melioracji podstawowych, całkowity zanik działalności spółek wodnych spowodował degradację użytków zielonych Doliny Noteci.
Otrzymywane środki z Budżetu Państwa wystarczają jedynie na pokrycie kosztów eksploatacji pomp i w minimalnym zakresie konserwację wałów przeciwpowodziowych (koszenie traw na skarpach i koronie wału).
W związku z trudną sytuacją w melioracjach podstawowych, tragicznie przedstawia się sytuacja z urządzeniami melioracji szczegółowych, których utrzymanie spoczywa na właścicielach zmeliorowanych użytków zielonych. Budowle takie jak: przepusty, zastawki, studzienki drenarskie itp. w ostatnich latach nie były konserwowane, co spowodowało szybszą ich dekapitalizację i obniżenie produkcyjności użytków rolnych.

Problemy i zagrożenia
W zakresie ochrony wód najistotniejsze problemy stwarza:
- nieuporządkowana gospodarka ściekowa w gospodarstwach rolnych, obiektach turystycznych i innych,
- niski stopień skanalizowania terenów wiejskich gminy,
- migracja zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zanieczyszczenia obszarowe,
- eutrofizacja wód,
- zagrożenia powodzią.

4. WODOCHŁONNOŚĆ GOSPODARKI

W terminie do 2004 roku, wskaźniki zużycia wody, materiałochłonności i energochłonności, zostaną wprowadzone do systemu statystyki publicznej i zostanie określony zakres i sposób wykorzystania tych wskaźników w regionalnych i lokalnych programach ochrony środowiska. Z tego też powodu wskaźniki dotyczące wodochłonności, materiałochłonności i energochłonności zostaną wprowadzone do programu ochrony środowiska gminy Drezdenko podczas pierwszej weryfikacji niniejszego dokumentu.

5. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ – OCHRONA WÓD

Podstawą podejmowania działań w zakresie ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, a także gospodarowania nimi, są *ustawa Prawo wodne* z 2001 roku oraz ustawy *o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (rok 2001), *o utrzymaniu porządku i czystości w gminach* (rok 1996), *o ochronie gruntów rolnych i leśnych* (rok 1995).
Zadania z za kresu ochrony wód wyznacza szereg dyrektyw Parlamentu Europejskiego, w tym:
- 91/271/EWG w sprawie oczyszczania ścieków komunalnych,
- 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
- *91/676/EWG – Dyrektywa Azotanowa* - Dyrektywa Azotanowa ma na celu ochronę wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniami pochodzenia rolniczego. Zgodnie z jej wytycznymi każdy kraj na terytorium UE jest zobowiązany m.in. do opracowania i upowszechnienia Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej wśród producentów rolnych
- *2000/60/WE – Wodna Dyrektywa Ramowa* - Wodna Dyrektywa Ramowa ustanawia dla terytorium Unii Europejskiej ogólne ramy polityki wodnej, służącej zapobieganiu i ograniczaniu zanieczyszczenia wszystkich rodzajów wód, promowaniu zrównoważonego korzystania z ich zasobów, poprawieniu jakości ekosystemów jako całości oraz zmniejszaniu skutków powodzi i suszy. Wodna Dyrektywa Ramowa opiera się o koncepcję zlewniowego zarządzania jakością wód, niezależnie od przebiegu granic administracyjnych

W celu wspólnego wykonywania zadań publicznych istnieje możliwość tworzenia celowych związków międzygminnych, co na gruncie prawa polskiego reguluje Art. 64 *ustawy o samorządzie gminnym* z 1990 roku.

5.1 Cele realizacyjne i kierunki działań ochrona wód

W świetle powyższego w Gminnym Programie Ochrony Środowiska rekomendowane jest przyjęcie następujących celów do realizacji:

Cel 1.

Zapewnienie wszystkim mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości wody do picia.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.
- Modernizacja i rozbudowa ujęć wody i sieci wodociągowej.
- Modernizacja ujęć wody oraz modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu dostosowania jakości wody pitnej do standardów unijnych.
- Likwidacja nieczynnych ujęć wody.

Strategia realizacji celu:

- W gminie Drezdenko podobnie jak na terenie całego województwa lubuskiego występuje problem racjonalizacji wykorzystywania zasobów wody co powoduje konieczność rozważenia możliwości rezygnacji z części istniejących ujęć i tworzenia układów wodociągowych obejmujących cały obszar gminy. Wskazane jest zintensyfikowanie działań przedsiębiorstw wodociągowych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody w systemach przesyłowych.

Cel 2.

Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, szczególnie płytko zalegających zbiorników czwartorzędowych.

Gospodarka ściekowa – sektor komunalny

Kierunki działań do 2011 roku:

- Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej.
- Budowa systemu oczyszczania ścieków deszczowych.
- Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków.
- Optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków.
- Budowa oczyszczalni przydomowych w miejscach wskazanych w koncepcji gospodarki wodościekowej.
- Likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych stanowiących. potencjalne źródło zanieczyszczeń wód podziemnych.
- Ochrona zasobów wód podziemnych.
- Ochrona wód w zlewniach jezior.
- Inwestycje w dziedzinie utylizacji ścieków na obszarach wiejskich nie posiadających oczyszczalni ścieków.
- Ustanowienie stref ochronnych ujęć zbiorowego zaopatrzenia w wodę.
- Podejmowanie działań ograniczających wpływ zanieczyszczeń obszarowych na zasoby wodne.

Strategia realizacji celu:

Zgodnie z Wojewódzkim Programem Ochrony Środowiska, w perspektywie do 2011 roku realizacja - przedsięwzięć z zakresu porządkowania gospodarki ściekowej na terenie gminy powinna mięć następująca kolejność:

I kolejność:
uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach o RLM ponad 100 000 ***(to działanie nie dotyczy gminy Drezdenko)***

II kolejność:
porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach o RLM od 15 000 do 100 000

III kolejność:
porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach o RLM od 2000 do 15 000
porządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracjach o RLM poniżej 2 000 (ze względu na specyfikę obszaru województwa lubuskiego)

Z zadań uznanych za priorytetowe w skali województwa, na terenie powiatu strzelecko - drezdeneckiego
- Ochrona zlewni jezior.
- Poprawa gospodarki wodno-ściekowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich.
- Ograniczanie zanieczyszczeń obszarowych.

Strategia w zakresie gospodarki ściekowej obejmuje następujące zadania: budowę nowych systemów kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków, modernizacje istniejących oczyszczalni ścieków w celu spełnienia wymagań obowiązującego prawa i dyrektyw UE, optymalizacje wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków, budowę oczyszczalni przydomowych i osiedlowych, sukcesywną realizację sieci kanalizacji deszczowej wraz z urządzeniami podczyszczającymi.
W perspektywie do 2011 roku planuje się rozbudowę sieci kanalizacyjnej w celu pełnego wykorzystania istniejącego potencjału oczyszczalni. Na terenach gdzie nieekonomiczne jest budowanie sieci kanalizacyjnej, planuje się budowę małych oczyszczalni osiedlowych oraz przydomowych, lub pozostanie przy dobrze funkcjonujących, szczelnych dołach chłonnych. Szczególnie dotyczy to terenów o silnie rozproszonym osadnictwie i urozmaiconej morfologii.

Gospodarka ściekowa – rolnictwo

Kierunki działań do 2011 roku:

- Ograniczanie wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód;
- Ochrona wód przed eutrofizacją.

Strategia realizacji celu:

Istotnym zagadnieniem jest ochrona zasobów wodnych z tytułu działalności rolniczej. W wyniku przemian w rolnictwie prowadzących do wzrostu intensywności i koncentracji produkcji rolnej może nastąpić wzrost zanieczyszczeń środowiska z tytułu rolnictwa. Głównie chodzi tu o przenikanie do wód gruntowych związków azotu i fosforu (powodujące eutrofizacje wód powierzchniowych) oraz pozostałości po chemicznych środkach ochrony roślin.
Zanieczyszczenia te mają również wpływ ja jakość wód powierzchniowych.
Podstawowe źródła zanieczyszczeń punktowych i obszarowych z tytułu rolnictwa to:
- niewłaściwie przechowywane nawozy mineralne i organiczne
- pestycydy
- ścieki pochodzące z hodowli
- ścieki bytowe z gospodarstw domowych

Na terenach występowania gleb lokalnie podmokłych i uwilgoconych o odczynie kwaśnym w wyniku stosowania nawozów fizjologicznie kwaśnych, nawozów naturalnych zatykających pory glebowe (np. gnojowicy), wzrasta ilość ruchomych związków żelaza i manganu, które z wód gruntowych migrują do wód głębinowych.

Działaniem redukującym wpływ rolnictwa na jakość zasobów wodnych jest jego ekologizacji między innymi poprzez realizacje programów rolno-środowiskowych. Ważnym kierunkiem będzie odtwarzanie, tam gdzie to możliwe zabudowy biologicznej stref brzegowych cieków co poprawi zdolność do samooczyszczania małych cieków oraz ograniczy spływ zanieczyszczeń powierzchniowych z terenów rolniczych. Istotnym zagadnieniem, w perspektywie wejścia Polski do UE jest intensywna edukacja rolników, grup producenckich, przedstawicieli samorządów i administracji, szczególnie w zakresie wdrażania Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.

Cel 3.

Ochrona przed powodzią

Kierunki działań do 2011 roku:

- Ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych.
- Naprawa, odbudowa i modernizację urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, poprawa stabilności obwałowań na odcinkach wysokiego ryzyka.
- Zwiększenie przepustowości sekcji mostowych obwałowań.
- Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne.

Strategia realizacji celu:

Wg *PEP*, gospodarowanie, planowanie i sterowanie zasobami wodnymi prowadzi się w granicach dorzeczy, zlewni rzecznych i jeziornych na podstawie warunków korzystania z wód dorzecza, które uwzględniają również problematykę ochrony przeciwpowodziowej.
Główny kierunek działań w gminie wynika z zadań realizowanych w województwie lubuskim. Jest to opracowanie planów gospodarowania wodą w zlewniach. Do końca 2004 roku dyrektorzy RZGW zobowiązani są do sporządzenia analiz stanów zasobów wodnych w regionach wodnych oraz ekonomicznego gospodarowania wodami w regionach wodnych.

W zakresie ochrony przed powodzią: budowa, odbudowa i właściwe utrzymanie rzek, kanałów, wałów przeciwpowodziowych, stacji pomp melioracyjnych i budowli hydrotechnicznych należy do zadań Państwa. Środki na ten cel zabezpiecza Wojewoda Lubuski a realizacje przedmiotowych zadań wykonuje ZMiUW Województwa Lubuskiego.
W zasięgu zagrożenia powodziowego wyróżniono obszary międzywała nie chronione wałami przed zalewem. Przewiduje się na nich prace odnowy i modernizacji regulacji koryta, przywracanie użytków zielonych, wycinanie lasów i zarośli łęgowych, odnawianie i konserwację systemów melioracyjnych, budowę mostów o odpowiednich parametrach, a także likwidację niektórych odcinków starych obwałowań i zastąpienie ich nowymi o zmienionej lokalizacji, odbudowę wałów zniszczonych i modernizację istniejących.

Cel 4.

Racjonalizacja zużycia wody i energii

Kierunki działań do 2011 roku:

- Zmniejszenie wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych.
- Kontynuacja wprowadzania zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle.
- Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych.

Strategia realizacji celu:

- Zmniejszenie zużycia wszelakich surowców i nośników energii jest najbardziej racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy opłacalności wytwórczości. Nijako efektem ubocznym jest zmniejszenie presji na środowisko, a co za tym idzie ograniczenie wnoszonych opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska.
- Realizacja powyższego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną.
- Na poziomie zakładu przemysłowego podstawowe znaczenie mają systemy pozwoleń zintegrowanych i w ich ramach najlepsze dostępne techniki (BAT). Znaczącą rolę odgrywa skuteczne zarządzanie środowiskiem w przemyśle (wdrażanie norm ISO 14 000, EMAS).
- Działania na rzecz wprowadzenia wskaźników zużycia wody, materiałochłonności i energochłonności do pozwoleń zintegrowanych dla najbardziej wodochłonnych/materiałochłonnych/energochłonnych dziedzin produkcji, a także działalność Krajowego Centrum Najlepszych Dostępnych Technik (BAT) - przyczynią się do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych.
- W sferze gospodarki komunalnej wskazane jest zintensyfikowanie działań przedsiębiorstw wodociągowych, ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody w systemach przesyłowych.

Realizacja działań rekomendowanych w POŚ pozwoli na:

- ograniczanie spływu powierzchniowego biogenów z pól oraz właściwe przechowywanie nawozów organicznych, co ma wpływ na ochronę wód i zdrowia samych mieszkańców przed zanieczyszczeniami. Pozostałości niewłaściwie zastosowanych nawozów i środków ochrony roślin mogą stanowić poważne zagrożenie dla równowagi środowiska glebowego i wód gruntowych, a spływając z powierzchni obszarów rolnych – zanieczyszcza również wody powierzchniowe.
  Zaniedbania w zakresie przechowywania odchodów zwierząt bezpośrednio na gruncie, sprzyjają powstawaniu punktowych skażeń gleby i wód gruntowych. W pierwszej kolejności zagrożone są wody w przydomowych studniach płytko kopanych;
- dostęp większej liczby mieszkańców (docelowo wszystkich) do systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków. Obecna długość sieci kanalizacji sanitarnej w mieście jest niewystarczająca. Istniejąca duża dysproporcja pomiędzy rozwojem sieci wodociągowej a systemem odprowadzania i oczyszczania ścieków jest zjawiskiem niepożądanym z punktu widzenia ochrony środowiska. W skali kraju obserwuje się bowiem tendencję do kilkukrotnie większego zużycia wody w gospodarstwach podłączanych do sieci wodociągowej, co skutkuje proporcjonalnym przyrostem ilości ścieków. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej, likwidacja szamb i zapewnienie oczyszczenia ścieków wpływają bezpośrednio na zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska. Skutkują również w niemniej ważne efekty: polepszenie warunków sanitarnych gospodarstw i popraw jakości życia ludzi;
- zlikwidowanie punktowych źródeł zanieczyszczeń, jakimi mogą być nieprawidłowo eksploatowane i nieszczelne szamba umieszczone w obrębie gospodarstw. Jest to podyktowane w pierwszej kolejności troską o ich wpływ na stan sanitarny wód gruntowych, a tym samym zdrowie ludzi;
- poprawienie parametrów jakościowych wody pitnej oraz jej dostarczanie do wszystkich mieszkańców gminy;
- ograniczenie poboru z sieci wodociągowej wody uzdatnionej do spożycia i ochronę ilościową zasobów wód podziemnych. Podstawowym zaleceniem polityki ekologicznej w prawidłowym gospodarowaniu jest przeznaczenie wód podziemnych

wyłącznie do zaopatrywania mieszkańców w dobrej jakości wodę pitną, a powierzchniowych – na cele np. produkcji rolnej;

- zwiększenie dyspozycyjnych zasobów wodnych oraz kompensowanie nierównomiernych opadów atmosferycznych dzięki właściwemu utrzymaniu i eksploatacji urządzeń melioracyjnych oraz rozwijaniu pasów roślinności śródpolnej. Roślinność śródpolna przyczynia się do poprawy bilansu wodnego na obszarach rolniczych poprzez zmniejszanie siły wiatru i redukcji parowania, ograniczanie spływów powierzchniowych, łagodzenie wahań temperatury i wilgotności powietrza.

XII. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE

Województwo lubuskie w tym gmina Drezdenko należy do najczystszych rejonów w Polsce. Stan czystości powietrza na obszarze opracowania kształtują lokalne źródła emisji oraz zanieczyszczenia napływające z terenów sąsiednich.
Napływ zanieczyszczeń nad obszar województwa lubuskiego, w tym nad obszar gminy Drezdenko, jest zróżnicowany w zależności od warunków pogodowych, głównie od kierunku wiatrów. Najczęściej są to kierunki wiatrów z sektora zachodniego i południowo-zachodniego. Zagrożenie napływem zanieczyszczonego powietrza z tych kierunków jest łagodzone wysokim udziałem terenów zalesionych.
Nieliczne zakłady produkcyjne znajdujące się na obszarze opracowania, głównie w mieście, nie mają znaczącego wpływu na pogorszenie warunków aerosanitarnych gminy.

Emisja niska – głównie SO_2 i pył jest szczególnie uciążliwa w regionach, gdzie występują niekorzystne warunki do rozprzestrzeniania zanieczyszczeń, jak również w dużych aglomeracjach miejskich. Dlatego tak bardzo duże znaczenie ma podejmowanie działań mających na celu jej ograniczenie. Jest to możliwe dzięki przechodzeniu coraz większej liczby właścicieli domów prywatnych na ogrzewanie gazowe i olejowe w miejsce poprzednio stosowanego węglowego.
Głównym źródłem zanieczyszczeń na obszarze opracowania są przede wszystkim stosowane przestarzałe systemy grzewcze. W obrębie zabudowy jednorodzinnej, która tu dominuje, przeważają indywidualne systemy ogrzewania.
Dwutlenek siarki jest substancją, której duże ilości (ok. 50%) dostają się do atmosfery bez udziału człowieka. Naturalnymi źródłami tego zanieczyszczenia są pożary lub siarkowodór z rozkładu substancji organicznej.

Dwutlenek siarki należy do zanieczyszczeń niekorzystnie oddziaływujących na środowisko. W powietrzu w wyniku licznych reakcji tworzy kwaśne deszcze, które zanieczyszczają wody powierzchniowe i gleby. Zanieczyszczenie to bardzo niekorzystnie oddziaływuje na rośliny (zarówno postać gazowa jak i kwaśne deszcze).
Szkodliwy wpływ dwutlenku siarki na człowieka polega przede wszystkim na drażniącym oddziaływaniu na drogi oddechowe.

Emisja komunikacyjna – głównie NO_2. Wzrastająca systematycznie liczba pojazdów samochodowych, nabywanych zarówno przez podmioty gospodarcze, jak i osoby fizyczne, pociąga za sobą wzrost emisji dwutlenku azotu w regionie. Transport samochodowy jest również źródłem zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego tlenkiem węgla, węglowodorami i związkami ołowiu. Z transportu drogowego pochodzi ok. 30% emisji tlenku węgla oraz tlenków azotu i ok. 20% emisji ołowiu.
Istotny udział w zanieczyszczeniu powietrza ma transport drogowy. Przez obszar opracowania przebiegają ważne trasy komunikacyjne znacznie obciążone ruchem pojazdów oraz drogi niższej kategorii, gdzie ruch jest umiarkowany lub niewielki. Z komunikacją samochodową związane są takie zanieczyszczenia jak: substancje ropopochodne, metale ciężkie, związki azotu, węglowodory i inne (np. detergenty, resztki startych opon, nawierzchni dróg oraz sól stosowana w okresie zimowym). Zanieczyszczenia pochodzące ze środków transportu ograniczają się jednak do wąskiego pasa wzdłuż ciągów komunikacyjnych, powodując tam lokalne skażenie gleb, roślinności i wód, ale na terenach zabudowanych stanowią już istotną uciążliwość. W szczególności zagrożone tego rodzaju uciążliwością są części terenów zabudowy miasta Drezdenko.
Szacuje się, że na skutek emisji ze spalania paliw do atmosfery dostaje się około 90% zanieczyszczeń tlenkiem azotu. Tlenek azotu w powietrzu łatwo utlenia się do dwutlenku azotu. Oprócz tego źródłami NO_x jest produkcja nawozów chemicznych oraz naturalne procesy zachodzące w glebie.

Badanie jakości powietrza

W okresie od sierpnia 2000 r. do lipca 2001 r. w rejonie gminy Drezdenko, zostały wykonane badania jakości powietrza przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze Delegatura w Gorzowie Wlkp. Zakresem badań objęto podstawowe zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego: dwutlenek siarki i dwutlenek azotu. Wyniki pomiarów ocenione zostały w odniesieniu do obowiązujących polskich norm dopuszczalnych stężeń (rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28.04.1998 r.,Dz. U. Nr 55, poz. 355).
Na terenie gminy Drezdenko zgodnie z propozycją Urzędu Miasta i Gminy zlokalizowano 3 punkty pomiarowe, które znajdowały się w miejscowościach Gościm, Lubiatów i Lubiewo.
W badaniach imisji zanieczyszczeń posłużono się metodą pomiarów z pasywnym poborem próby. Umożliwia ona równoczesne oznaczanie stężenia dwóch zanieczyszczeń: dwutlenku siarki i dwutlenku azotu.
W świetle badań emisji zanieczyszczeń powietrza przeprowadzonych na terenie gminy Drezdenko wynika, że poziom stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu nie przekraczał obowiązujących wartości granicznych.
W trzech badanych punktach stężenia kształtowały się na bardzo niskim poziomie. Najwyższe stężenia dwutlenku siarki zanotowano w rejonie Gościmia – 1,9 μ/m^3, co stanowi 4,7% stężenia dopuszczalnego. Wartość średniego stężenia NO_2 w tej miejscowości wynosiła 8,3 μ/m^3, co odpowiada 20,7% normy. W pozostałych miejscowościach objętych badaniami rejestrowano zbliżony poziom obu badanych zanieczyszczeń. W przypadku Lubiatowa, gdzie stwierdzono najwyższe stężenie NO_2, średnie stężenie SO_2 odpowiadało 4,5% normy (1,8 μ/m^3), natomiast NO_2 w odniesieniu do normy stanowiło 22,2 % wartości granicznej (8,9 μ/m^3). W Lubiewie zarejestrowana wielkość średniego stężenia dwutlenku siarki kształtowała się na poziomie 4% normy (1,6 μ/m^3), stężenie dwutlenku azotu stanowiło 19,2 % wartości granicznej (7,7 μ/m^3).

Poziom stężeń dwutlenku siarki i dwutlenku azotu na obszarze gminy był zmienny w ciągu roku. W okresie letnim stężenie dwutlenku siarki charakteryzowało się niewielkim obszarowym zróżnicowaniem. We wszystkich trzech miejscach pomiarów stężenie SO_2 występowało na bardzo niskim poziomie. Różnice w koncentracji tego zanieczyszczenia w powietrzu zaczęły się zarysowywać z nastaniem sezonu grzewczego. Wynika z tego, że głównymi źródłami emisji dwutlenku siarki do powietrza są źródła energetyczne: lokalne kotłownie oraz źródła emisji niskiej – paleniska domowe i zakłady rzemieślnicze. Podobny charakter zmienności obszarowej i sezonowej stężeń, jak w przypadku dwutlenku siarki, obserwuje się także w przypadku dwutlenku azotu. We wszystkich badanych punktach na terenie gminy Drezdenko stwierdzono wzrost stężenia tego zanieczyszczenia w sezonie grzewczym. Świadczy to, że na jakość powietrza pod względem zawartości NO_2 w powietrzu w obrębie gminy także dominujący wpływ ma emisja ze źródeł energetycznych
Na podstawie wyników z przeprowadzonych badań wynika, że stan powietrza na terenie gminy Drezdenko (pod względem badanych substancji) jest zadowalający, a zarejestrowane wartości stężeń należą do jednych z najniższych w województwie

Do powietrza atmosferycznego emitowane są zanieczyszczenia powstające w związku z naturalnymi procesami zachodzącymi w przyrodzie – emisja naturalna oraz w wyniku działalności człowieka – emisja antropogeniczna.
Głównymi źródłami zanieczyszczeń na terenie powiatu strzelecko - drezdeneckiego są zakłady przemysłowe, pojazdy spalinowe, lokalne kotłownie oraz źródła niskie, głównie tzw. stara substancja mieszkaniowa.

Największymi emiterami zanieczyszczeń na terenie gminy są: Odlewnia Żeliwa Ciągliwego VICTAULIC POLAND, Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej, KAPPA EXPAC Drezdenko Fabryka Tektury i Opakowań Sp. z o.o.. Emitowane zanieczyszczenia pochodzą głównie z procesów energetycznego spalania paliw.

1. CIEPŁOWNICTWO

W obrębie zabudowy jednorodzinnej, która dominuje w gminie, przeważają indywidualne systemy ogrzewania. Z dala czynne systemy ogrzewania swoim zasięgiem obejmują jedynie miasto. Głównymi odbiorcami ciepła są spółdzielnie mieszkaniowe, szkoły i instytucje oraz obiekty komunalne. Zakłady przemysłowe w przeważającej większości korzystają z własnych kotłowni opalanych gazem.
Do ogrzewania zabudowy mieszkaniowej na terenach wiejskich stosuje się najczęściej paliwa stałe: węgiel i koks, które - zwłaszcza przy mniej sprawnych urządzeniach spalania - powodują emisje zanieczyszczeń do powietrza: $S0_2$, NO_2, $C0_2$, pyłów. Sporadycznie do ogrzewania obiektów stosowany jest gaz propan-butan lub olej opałowy -paliwa bardziej korzystne z ekologicznego punktu widzenia niż paliwa stałe.
Ze względu na wysoki koszt dostarczanego ciepła z sieci ciepłowniczych do odbiorców obserwuje się tendencje odłączania się odbiorców ciepła od sieci ciepłowniczych i przechodzenia na indywidualne ogrzewanie. Tam, gdzie jest to możliwe, przechodzi się na ogrzewanie gazowe z sieci lub na gaz płynny.

1.1 Problemy gospodarki cieplnej

duża liczba emitorów zanieczyszczeń,
jakość paliw używanych do produkcji ciepła,
ograniczony dostęp do gazu na terenach wiejskich.

1.2 Niezbędne działania

Aktualnie w sumie emisji zanieczyszczeń powietrza największy udział ma na analizowanym obszarze gospodarka cieplna. Udział zanieczyszczeń pochodzących z tego źródła w ogólnej emisji (a więc to co jest odczuwane jako uciążliwość) ogranicza się do terenów osadniczych. Ograniczenie uciążliwości związanych z gospodarką cieplną może być dokonywane przez modernizację systemów ogrzewania, a w tym poprzez zmianę mediów grzewczych. Wprowadzenie takich czy innych systemów ogrzewania podlega jednak prawom rynku (gospodarka cieplna jest aktywnością komercyjną) i nie mogą być odgórnie narzucane. Dlatego niezasadne byłoby tworzenie wspólnych międzygminnych czy nawet lokalnych – gminnych programów i strategii w zakresie systemów gospodarki cieplnej. Uzasadnione jest propagowanie oraz stwarzanie możliwości rozwoju różnych proekologicznych systemów (w tym niekonwencjonalnych) wytwarzania energii cieplnej.

2. GAZOWNICTWO

W gminie Drezdenko z gazu ziemnego wysokometanowego GZ 50 /z sieci/ korzystają głównie mieszkańcy miasta. Samo miasto jest zgazyfikowane w 98%, a liczba odbiorców gazu wynosi 3300.

Tabela 13 Ludność w mieście korzystająca z gazu w 1998 r.

Miasto	Ludność	w tym korzystająca z gazu	
	[tys.]		[% ogółu ludności]
Drezdenko	10,60	10,40	98,20

Tabela 14 Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu w gospodarstwach w 1998 r.

Miasto	Sieć rozdzielcza	Przyłącza prowadzące do bud. mieszk.[2]	Odbiorcy gazu sieciowego		Zużycie gazu sieciowego[3]	
			ogółem	w tym ogrzewający mieszkania		
	[km]	[km]			[dam^3]	na 1 odbiorcę [m^3]
Drezdenko	31,20	851	3068	657	7009,30	2291,40

1 – bez przyłączeń prowadzących do budynków i innych obiektów
2 – łącznie z połączeniami prowadzącymi do bud. mieszkalnych zbiorowego zamieszkania
3 – w ciągu roku; w przeliczeniu na jednostkę umowną (1m^3 gazu o cieple spalania 16747 kJ) dam ^{3}
(dekametr ^{3}) = m ^{3}

Tabela 15 Sieć gazowa, odbiorcy i zużycie gazu w gospodarstwach w 1999 r.

Miasto	Sieć rozdzielcza	Przyłącza prowadzące do bud. mieszk.[2]	Odbiorcy gazu sieciowego		Zużycie gazu sieciowego[3]	
			ogółem	w tym ogrzewający mieszkania		
	[km]	[km]			[dam³]	na1 odbiorcę w [m³]
Drezdenko	31,20	856	3079	703	5404,50	1758,10

1 – bez przyłączeń prowadzących do budynków i innych obiektów
2 – Łącznie z połączeniami prowadzącymi do bud. mieszkalnych zbiorowego zamieszkania
3 – W ciągu roku; w przeliczeniu na jednostkę umowną (1m^3 gazu o cieple spalania 16747 kJ) dam ^{3} (dekametr ^{3}) = m ^{3}

3. SYSTEM TRANSPORTOWY

Transport samochodowy w gminie oparty jest na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Przez sąsiednie gminy przebiega droga krajowa nr 22 która w znacznym stopniu ułatwia komunikację z większymi aglomeracjami.
Najbardziej ruchliwymi drogami gminy są drogi wojewódzkie które przebiegają przez obszary zabudowane miasta i wsi. Zabudowa mieszkaniowa zlokalizowana wzdłuż tych dróg znajduje się w zasięgu oddziaływania dość uciążliwego hałasu komunikacyjnego.
Odczuwalny wzrost ruchu pojazdów na drogach związany jest m.in. ze wzrostem przewozów towarowych jak i z przemieszczaniem ludności w celach zarobkowych.

Cechy charakterystyczne sieci transportowej na terenie gminy, podobnie jak na obszarze województwa lubuskiego, są następujące:
- niedostatek obwodnic, drogi wojewódzkie przebiegają przez centrum miasta i wsi gminy,
- zły stan techniczny dróg,
- osłabienie roli transportu kolejowego.

3.1 Kierunki rozwoju transportu

3.1.1 Prognozy potrzeb transportowych

W najbliższych latach następować będzie dalszy wzrost potrzeb transportowych powodowanych wzrostem mobilności ludności, zmianami demograficznymi i rozwojem obszarów stanowiących cel ruchu oraz wzmożeniem ruchu transgranicznego. Przewiduje się, ze do 2015 roku łączna liczba osób podróżujących wzrośnie nawet o 30 do 40% . Największe przyrosty będą miały miejsce na trasach przyjazdowych do Berlina i Poznania.
Położenie gminy Drezdenko w sąsiedztwie rozwijającego się dynamicznie Berlina, Poznania i Szczecina wpłynie na konieczność modernizacji dróg, w celu przystosowania ich do bardziej intensywnego ruchu.

3.1.2 Transport drogowy

W kontekście prognozowanych zmian ruchu transportowego na terenie gminy istotne jest tworzenie warunków do poprawy komunikacji poprzez budowę nowych i modernizacje istniejących dróg.
W celu zapewnienia spójności systemu transportowego i zmniejszenia negatywnej presji na środowisko, konieczne będzie:
poprawa bezpieczeństwa i płynności ruchu drogowego poprzez modernizacje istniejących skrzyżowań dróg,
modernizacja dróg w celu zwiększenia przepustowości ruchu,
wprowadzanie systemów sterowania ruchem i informacji transportowej (w powiązaniu z województwem).

3.1.3 Transport kolejowy

Modernizacja i utrzymanie infrastruktury kolejowej są istotnymi elementami w proekologicznym kształtowaniu lokalnego systemu transportowego jak i warunkiem poprawy konkurencyjności transportu kolejowego w stosunku do innych gałęzi transportu.
Zmiany jakościowe w obsłudze ruchu pasażerskiego podniosą atrakcyjność przewozów kolejowych.
Rozwój turystyki wymusi również rozwój połączeń kolejowych i przewozów sezonowych. Będzie to wymagało modernizacji istniejących obecnie linii kolejowych.
Intensyfikacja przewozów pasażerskich przyczyni się do zmniejszenia ruchu drogowego a w konsekwencji do zmniejszenia jego negatywnego wpływu na środowisko.

3.2. Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju systemu transportowego

- Emisja zanieczyszczeń;
- Emisja hałasu komunikacyjnego;
- Awarie transportowe;
- Degradacja terenów cennych przyrodniczo;
- Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych.

3.3 Niezbędne działania

Emisje pochodzące z transportu (w szczególności samochodowego) mają jeszcze mniejszy zasięg przestrzenny niż emisje pochodzące ze źródeł cieplnych.
Poprawienie stanu technicznego pojazdów, w znacznym stopniu przyczyniło się do zmniejszenie emisji tlenku azotu. Rozwiązaniem dalszego ograniczenia emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzącego z transportu samochodowego w mieście byłaby budowa obwodnic.

4. ENERGETYKA ZAWODOWA I PRZEMYSŁ

4.1 Stan wyjściowy

Potrzeby energetyczne i grzewcze w gminie Drezdenko zaspokajane są przez kotłownie domowe, komunalne, przemysłowe i inne.
Nieliczne zakłady produkcyjne znajdujące się na obszarze opracowania, głównie w mieście, nie mają znaczącego wpływu na pogorszenie warunków aerosanitamych obszaru gminy.

4.2 Kierunki rozwoju przemysłu i energetyki zawodowej do 2011 roku

Restrukturyzacja istniejących zakładów oraz rozwój nowoczesnych innowacyjnych sektorów przemysłowych o zminimalizowanym wpływie na zdrowie ludzi i środowisko.

Zaostrzenie wymogów ekologicznych i wzrost konkurencyjności rynku stawia zakłady przed koniecznością restrukturyzacji. Z punktu widzenia ochrony środowiska ważne będą wszystkie działania zmierzające do zminimalizowania wpływu przedsiębiorstwa na środowisko.
Oprócz usprawnień technicznych istotną rolę będą miały usprawnienia organizacyjne, które są trudniejsze, mniej wymierne w efektach i mniej konkretne od usprawnień technicznych.

4.2.1 Dalszy rozwój przemysłu rolno – spożywczo, drzewnego

W miarę rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa jak również rolnictwa ekologicznego w gminach o typowo rolniczym kierunku, istotny będzie rozwój przemysłu związanego z rolnictwem: przetwórstwo mięsa, mleka, zbóż, ryb wytwarzanie pasz, przetwórstwo owoców i warzyw. Rynkiem zbytu dla tej branży przemysłu będą miasta powiatu strzelecko - drezdeneckiego i szerzej regionu oraz sąsiadujące metropolie.
Kolejnym, bardzo ważnym źródłem rozwoju przemysłu w powiecie jest lokalna baza surowcowa w postaci lasów. Daje to pełna możliwość rozwoju przemysłu drzewnego w gminie przy systematycznym zwiększaniu wydajności produkcji.

4.2.2 Aktywność zakładów na rzecz ochrony środowiska

Zakłady przemysłowe w coraz większym stopniu ponosić będą odpowiedzialność za ochronę środowiska.
Zadania z tym związane nie będą ograniczać się do naprawy zaistniałych szkód i spełnienia wymogów zdefiniowanych w pozwoleniach na korzystanie ze środowiska ale będą zmierzać do zapobiegania powstawaniu negatywnych oddziaływań i szkód w środowisku.
Respektowanie zasady zrównoważonego rozwoju w przemyśle jest jednym z warunków skutecznej realizacji polityki ekologicznej państwa. Osiągniecie celów polityki ekologicznej nie będzie możliwe bez aktywnego włączenia się przedsiębiorstw przy jednoczesnym zewnętrznym wsparciu finansowym i merytorycznym w spełnianiu obligatoryjnych wymagań.
Jednym z koniecznych działań będzie dostosowanie się zakładów do tzw. zintegrowanych pozwoleń, obejmujących wszystkie elementy środowiska (zgodnie z Dyrektywą IPPC).
Istotne będzie podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz środowiska jak również upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego.

W systemach zarządzania środowiskowego zwracana jest uwaga na:

- oszczędne korzystanie z surowców,
- stosowanie surowców ekologicznych,
- energochłonność i wodochłonność,
- prewencje odpadów,
- systemy rejestracji emisji i zużywanych surowców,
- efektywne procesy produkcyjne.

Cechą zarządzania środowiskowego jest włączenie środowiska i jego ochrony do celów strategicznych firmy i przypisanie tych zagadnień do kompetencji zarządu firmy. Idea ta jest realizowana poprzez wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem (systemy sformalizowane - np. normy ISO 14 001, EMAS, lub niesformalizowane - np. Program Czystszej Produkcji). Powinny być prowadzone działania inspirujące firmy do starań o wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego, wskazujące na niewątpliwe korzyści wynikające z jego wprowadzenia.
W późniejszym etapie należy poszukiwać sposobu jak włączyć system zarządzanie środowiskowego w pozwolenia wydawane przez wojewodę lub starostę dla zakładów zlokalizowanych w powiecie strzelecko – drezdeneckim. Takie podejście jest zgodne z

polityką Unii Europejskiej, która poleca systemy zarządzania środowiskowego jako wyraz własnej odpowiedzialności przemysłu za sprawy środowiskowe.
Wspomniane systemy zarządzania środowiskowego polecane są również dla zakładów gospodarki komunalnej oraz instytucji publicznych, w tym Starostwa Powiatowego i Urzędów Gminnych.

4.3. Główne zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju przemysłu i energetyki

- Emisja zanieczyszczeń do środowiska.
- Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych.
- Degradacja powierzchni ziemi.
- Nadzwyczajne zagrożenia środowiska.

5. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ – OCHRONA POWIETRZA

Cel 1.

Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarach miejskich gminy

Cel 2.

Utrzymanie jakości powietrza na obecnym poziomie na terenach niezurbanizowanych

Cel 3.

Racjonalny rozwój systemu transportowego uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące wpływ transportu na środowisko

Powyższe cele są zgodne z celem zdefiniowanym w dokumencie *"Polityka ekologiczna państwa na lata 2003 - 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 -2010"* (poprawa stanu zanieczyszczenia powietrza oraz uzyskanie norm emisyjnych, wymaganych przez przepisy Unii Europejskiej) oraz z zadaniami określonymi w *"Strategii rozwoju województwa lubuskiego"* w ramach osi strategii Efektywne wykorzystanie zasobów środowiska - zadanie: dalsze ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i wdrożenie europejskich norm ochrony środowiska.

Kierunki działań do 2011 roku – emisja ze źródeł komunikacyjnych:

- Minimalizacja ruchu tranzytowego w centrum miasta,
- Bieżąca modernizacja dróg,
- Wykorzystanie linii kolejowych dla autobusów szynowych,
- Wsparcie budowy infrastruktury rowerowej; budowa nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących, w tym wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych, budowa parkingów dla rowerów, itp.

- Modernizacja taboru komunikacji autobusowej, wymiana pojazdów na bardziej „ekologiczne".
- Poprawa standardów technicznych sieci drogowej;
- Zwiększenie przepustowości i płynności ruchu drogowego;
- Zwiększenie roli transportu kolejowego;
- Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Strategia realizacji celu - emisja ze źródeł komunikacyjnych

Strategia rozwoju powiatu strzelecko-drezdeneckiego jako niezbędny cel określa działania zmierzające do stworzenia nowoczesnych układów komunikacyjnych z jednoczesną poprawą stanu istniejących dróg.

Mimo że gmina Drezdenko należy do strefy A (strefa jakości powietrza), poza Drezdenkiem biorąc pod uwagę systematyczny rozwój komunikacji i wzrost liczby pojazdów należy podjąć działania z zakresu:

- zwiększania udziału transportu zbiorowego w całkowitych przewozach pasażerskich szczególnie,
- poprawy stanu nawierzchni dróg powiatowych i gminnych,

Ważnym czynnikiem zmniejszającym negatywne oddziaływanie transportu na środowisko jest poprawa stanu technicznego pojazdów i stosowanie benzyny bezołowiowej (do 2005 roku zostanie wycofana z użytkowania benzyna ołowiowa oraz dostosowanie wymagań dotyczących benzyn i oleju napędowego do norm europejskich).

Istotne znaczenie ze względu na duży udział terenów rekreacyjnych i turystycznych na terenie gminy i powiatu oraz duży udział turystów weekendowych, jest: budowa parkingów, podnoszenie standardów technicznych tras rowerowych, budowa nowych tras i wprowadzanie systemu przewozów kombinowanych.

Kierunki działań do 2011 roku – niska emisja:

- Wdrażanie programów uciepłownienia miasta Drezdenka i przyłączenie do sieci c.o. nowych odbiorców.
- Wprowadzanie ekologicznych nośników energii, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Zastępowanie węgla bardziej ekologicznymi nośnikami energii oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie.
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.
- Preferowanie wprowadzania w budownictwie materiałów energooszczędnych.

Strategia realizacji celu – niska emisja

Głównym kierunkiem działań zogniskowanych na zmniejszeniu emisji niskiej gminie będzie: zwiększanie sprawności urządzeń wykorzystujących węgiel, większe wykorzystanie energii odnawialnej i niekonwencjonalnej, wspieranie ekologicznych inwestycji grzewczych oraz termo renowacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnej. Rozwój gazyfikacji na terenie gminy stworzy potencjalne możliwości wykorzystania gazu ziemnego do celów ogrzewania pomieszczeń. Dla zapewnienia, zgodnie z ustawą Prawo energetyczne, właściwych warunków realizacji zaopatrzenia w ciepło, gmina jest zobowiązana do opracowania projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Dlatego też istotnym zadaniem jest przygotowanie oraz dalsza realizacja Programów zaopatrzenia w ciepło i energię elektryczną.

Cel 4.

Restrukturyzacja zakładów przemysłowych oraz dalszy rozwój przemysłu przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływów na zdrowie ludzi i środowisko

Kierunki działań do 2011 roku:

- Rozwój sektorów przemysłu przyjaznych środowisku.
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem.
- Wprowadzanie technologii mało i bezodpadowych.
- Właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi.
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem ISO 14 000 oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja) w zakładach przemysłowych.
- Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT).
- Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności funkcjonujących urządzeń.
- Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych.

Strategia realizacji celu – emisja przemysłowa

W prawie wspólnotowym wymagania dotyczące jakości urządzeń ochronnych powiązane są ściśle z problematyka dopuszczalnej emisji – emisja jest dopuszczalna, gdy nie można jej zlikwidować lub ograniczyć mimo zastosowania najlepszej dostępnej techniki (BAT / Best Available Techniques). Istotne będzie także podejmowanie przez przedsiębiorstwa dobrowolnych działań na rzecz ochrony środowiska, w tym redukcji emisji przemysłowej poprzez upowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego zgodnych z międzynarodowymi normami.
Oprócz działań prewencyjnych, będących działaniami priorytetowymi w zakresie ochrony powietrza, będą podejmowane, zwłaszcza w perspektywie krótkoterminowej, działania likwidujące efekty „końca rury".

W świetle obowiązującego prawa, w zakresie ochrony jakości powietrza samorząd gminny nie posiada uprawnień bezpośrednio wykonawczych, lecz może realizować zadania o charakterze zobowiązujaco - reglamentacyjnym. Działania w tym obszarze określają głównie ustawy uchwalone w 2001 roku: *Prawo ochrony środowiska* oraz *ustawa o wprowadzeniu ustawy Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw*. Do ich zapisów przeniesiono postanowienia dyrektyw unijnych, dotyczących jakości powietrza, mających na celu kontrolę i zapobieganie zanieczyszczeniom. Gmina może również podejmować działania zmierzające do redukcji tzw. Emisji niskiej, poprzez zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie zaopatrzenia w energię cieplną oraz gaz, co jako zadanie własne gminy zostało zapisane w *ustawie o samorządzie gminnym* z 1990 roku.

Realizacja działań rekomendowanych w POŚ pozwoli na:

- systematyczną kontrolę przez gminę wielkości emisji na swoim terenie. Na podstawie okresowych pomiarów, prowadzonych przez lokalnych emitorów zanieczyszczeń, można będzie w przyszłości oszacować jakie obszary na terenie miasta zagrożone są podwyższonym stężeniem określonych zanieczyszczeń
- ograniczenie zanieczyszczenia powietrza, wynikającego z emisji niskiej, związanego generalnie ze strukturą zużycia paliw do celów grzewczych.

- systematyczna obserwacja zmian stanu środowiska na terenach leżących w bezpośrednim sąsiedztwie dróg wojewódzkich.
- wytyczenie i budowa ścieżek rowerowych, które wpłyną na zmianę struktury transportu osobowego oraz na bezpieczeństwo ruchu rowerowego

XIII. SUROWCE NATURALNE

1. BUDOWA GEOLOGICZNA OBSZARU

Teren gminy położony na obszarze Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej. Geologia terenu gminy należy do urozmaiconych. Została ona wykształcona w okresie czwartorzędowym pod wpływem lodowca ze zlodowacenia bałtyckiego.
W rejonie Noteci do głębokości 20 – 30 m występują utwory rzeczne terasów akumulacyjnych halocenu i utwory piaszczysto-żwirowe osadzone przez topniejący lądolód w okresie plajstocenu. Generalnie można stwierdzić, że pod ww. utworami występują już utwory morenowe – gliny piaszczyste z przewarstwieniami piaszczystymi.

2. SUROWCE MINERALNE NA TERENIE GMINY

W rejonie gminy występują złoża surowców mineralnych w postaci piasków i pospółek piaszczysto-żwirowych,
Część złóż jest udokumentowana i częściowo eksploatowana. Dla rozpoznania pełnej bazy surowcowej gminy konieczne jest wykonanie inwentaryzacji surowców mineralnych i w jej następstwie udokumentowanie złóż.
Obecnie na obszarze opracowania eksploatacja kruszyw odbywa na jednym wyrobisku.
Należy sądzić, że w dolinie Noteci mogą również występować torfy przydatne do eksploatacji dla celów rolniczych.

2.1 Problemy i zagrożenia

- przekształcanie litosfery na skutek powierzchniowej eksploatacji surowców;
- obecność „dzikich” obiektów eksploatacji surowców mineralnych.

3. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ - SUROWCE NATURALNE

Prawo do eksploatacji surowców naturalnych określa *ustawa z dnia 04 lutego 1994 Prawo geologiczne i górnicze*, która umożliwia udzielenie koncesji na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Eksploatacja surowców mineralnych często powoduje degradację środowiska, która objawia się m.in. zanieczyszczeniem gleb, powietrza, wód

powierzchniowych i podziemnych, obniżeniem poziomu wód podziemnych, jak również występowaniem dużych przestrzennych zmian powierzchni terenu. Aby zminimalizować negatywny wpływ należy odpowiednio ograniczać miejsca eksploatacji i stosować najlepsze dostępne technologie, jak również prowadzić działania rekultywacyjne.
Bardzo ważnym elementem będzie w przyszłości dalsze racjonalizowanie gospodarki surowcami mineralnymi, z zastosowaniem optymalnych metod i technologii. Złoża powinny być wykorzystywane jak najpełniej, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących i zagospodarowaniem nadkładów.
Pomocny będzie system ułatwiający opracowanie, realizację i monitoring programu zmierzającego do racjonalizacji gospodarki zasobami surowców mineralnych. Jednocześnie poszukiwane będą substytuty, które mogłyby zastąpić surowce nieodnawialne. Bardzo istotne jest realizowanie działań rekultywacyjnych i zagospodarowanie terenów zdegradowanych. Tam gdzie jest to możliwe, będzie się preferować wodno - leśny kierunek rekultywacji z przeznaczeniem na cele m.in. rekreacyjne, przeciwpowodziowe, żeglugowe czy komunalne.
W tym aspekcie konieczna jest współpraca władz lokalnych z użytkownikami złoża, co pozwoli na właściwe ukierunkowanie podejmowanych działań.

Zgodnie z *II Polityką Ekologiczną Państwa*, koncesje na wydobycie surowców mineralnych będą wydawane pod warunkiem posiadania przez zakłady górnicze zaakceptowane przez władze koncesyjne programów ograniczających skalę i zakres naruszeń środowiska w otoczeniu i zapewniających pełne wykorzystanie zasobów złoża wraz z kopalinami towarzyszącymi.
Władze będą współdziałać w dążeniu do objęcia ochroną terenów, na których występują zasoby perspektywiczne i prognostyczne. Działania ochronne polegać będą m.in. na uwzględnieniu tych terenów w gminnych studiach uwarunkowań i w planach zagospodarowania przestrzennego w postaci zapisów umożliwiających zagospodarowanie tych obszarów zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Cel 1

Racjonalne wykorzystanie zasobów surowców gminy Drezdenko oraz zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Rekultywacja nielegalnych wyrobisk i zapobieganie ich powstawaniu.
- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
- Uwzględnienie w planach zagospodarowanie przestrzennego wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie ich obszarów przed trwałym zainwestowaniem.

Strategia realizacji celu:

- Ochrona zasobów kopalin na terenie gminy obejmuje złoża udokumentowane i obszary perspektywiczne. Ochrona złóż i obszarów perspektywicznych będzie polegała na ujęciu tych obszarów w planach zagospodarowania przestrzennego i gminnych studiach uwarunkowań w postaci zapisów uniemożliwiających zagospodarowanie tych terenów w sposób trwały, wykluczający potencjalną eksploatację surowców.
- Eksploatacja surowców mineralnych powinna przebiegać na obszarach objętych wydobyciem. Podejmowanie wydobycia na nowych obszarach będzie tylko w sytuacjach uzasadnionych względami ekonomicznymi i ekologicznymi.

- W świetle ochrony powierzchni ziemi istotne znaczenie ma objecie rewaloryzacją obszarów przekształconych eksploatacja kruszyw, w tym również eksploatacja „dzika" na cele budowlane przez mieszkańców powiatu. W tym celu konieczna będzie inwentaryzacja „dzikich" obiektów eksploatacji surowców mineralnych i opracowanie programu ich likwidacji.
- Według ustawy *Prawo ochrony środowiska*, obowiązek sukcesywnego prowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych oraz przywracania do właściwego stanu innych elementów przyrodniczych spoczywa na podejmującym eksploatacje złoża.

XIV. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE I HAŁAS

1. HAŁAS

Hałas i wibracje to nieodłączne efekty rozwoju cywilizacji, które – podobnie jak zanieczyszczenie powietrza, wód i powierzchni ziemi – stają się w ostatnich latach dużym zagrożeniem dla zdrowia i życia człowieka. Grupą najbardziej narażoną na hałas są mieszkańcy miasta, oraz osiedli położonych wzdłuż ruchliwych tras komunikacyjnych.
Rejestr zawierający informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, prowadzony jest przez Wojewodę i corocznie aktualizowany. Obowiązek przeprowadzania takich badań i sporządzania odpowiednich map zagrożenia obejmuje aglomeracje powyżej 100 tys. mieszkańców i tereny położone w zasięgu podstawowych źródeł hałasu: komunikacyjnych (drogowych, kolejowych, lotniczych), przemysłowych i komunalnych.
Zagadnienie ochrony przed polami elektromagnetycznymi ujęte jest w ustawie *Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku*. Obowiązek taki nakłada ww. ustawa.

1.1 Hałas komunikacyjny

Na podstawie pomiarów prowadzonych od ponad dwudziestu lat stwierdzono spadek poziomu hałasu drogowego, pochodzącego zarówno z pojazdów lekkich jak i ciężkich. Spadek ten jest przede wszystkim efektem poprawy stanu technicznego pojazdów. Jednocześnie jednak rośnie uciążliwość hałasu, co związane jest przede wszystkim ze wzrostem powierzchni obszarów nim dotkniętych.
Ograniczenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego jest dosyć kosztowne i realizowane jest przede wszystkim na drodze kierowania ruchu tranzytowego na obwodnice. Obwodnice te powinny być izolowane akustycznie tam, gdzie jest to konieczne, lokalizowane z dala od obszarów o intensywnej zabudowie i w dostatecznej odległości od obiektów chronionych.
Głównym źródłem hałasu w gminie Drezdenko jest ruch komunikacyjny.
Poważne źródło hałasu o znacznym zasięgu stanowi również linia kolejowa Kostrzyn - Krzyż.

1.2 Hałas przemysłowy

Na obszarze opracowania nie występują obiekty, które stanowiłyby poważne źródło uciążliwej emisji hałasowej. Zasięg hałasu ogranicza się najczęściej do najbliższego otoczenia obiektu.

Główne źródła hałasu w zakładach przemysłowych to hałas powstający w wyniku procesu produkcyjnego, hałas z instalacji wentylacyjnych i chłodniczych. W ostatnich latach dużą uciążliwością stają się zakłady rzemieślnicze, które często bywają zlokalizowane na terenach przeznaczonych pod mieszkalnictwo.
Najczęstsze przyczyny nadmiernej emisji hałasu z zakładów przemysłowych do środowiska to:

- brak właściwych zabezpieczeń akustycznych źródeł hałasu pracujących na zewnątrz budynków produkcyjnych (instalacje wentylacyjne i odciągi)
- niewystarczająca izolacyjność akustyczna ścian budynków produkcyjnych
- niewłaściwa organizacja działalności produkcyjnej realizowanej z udziałem hałaśliwych środków technicznych
- nieprawidłowa lokalizacja linii technologicznych, instalacji i urządzeń na terenie zakładów oraz samych zakładów pośród zabudowy mieszkaniowej (dotyczy o przede wszystkim działalności rozrywkowo – gastronomicznej).

2. PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE

Zgodnie z obowiązującymi przepisami na obszarach zabudowy mieszkaniowej oraz na obszarach, na których zlokalizowane są zwłaszcza szpitale, żłobki, przedszkola, internaty – składowa elektryczna elektromagnetyczna promieniowania o częstotliwości 50 Hz nie może przekraczać wartości 1 kV/m. Norma ta nie dotyczy miejsc niedostępnych dla ludzi. Źródłami takiego promieniowania mogą być jedynie linie przesyłowe oraz stacje elektroenergetyczne dla napięć co najmniej 110 kV. Zagrożenia promieniowaniem mogą powodować również urządzenia radiokomunikacyjne i retransmisyjne, które wytwarzają pola elektromagnetyczne w zakresie częstotliwości od 0,001 do 300 000 MHz.
W gminie Drezdenko nie prowadzono badań dotyczących oddziaływania pól elektromagnetycznych. Pola elektromagnetyczne, na które są bezpośrednio narażone organizmy żywe, wg obecnego stanu wiedzy są czynnikiem o znikomej szkodliwości. Potencjalnym źródłem pól elektromagnetycznych w gminie są: linie i stacje elektroenergetyczne, stacje telefonii komórkowej i transformatory.

2.1 Identyfikacja źródeł

Na terenie opracowania można wskazać na dwie klasy źródeł powodujących zakłócenia akustyczne:
komunikacja drogowa i obiekty przemysłowe.
fale elektromagnetyczne emitowane są prze:
urządzenia przesyłowe sieci krajowej wysokiego napięcia 110 kV,
urządzenia rozdzielające tzw. GPZ 110/15,
nadajniki sieci telefonii komórkowej
Zarówno linie energetyczne, jak i nadajniki nie stanowią zagrożenia promieniowaniem.

3. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ – PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE I HAŁAS

Zgodnie z ustawą *Prawo Ochrony Środowiska* z 2001 roku, samorząd gminny nie posiada kompetencji do podejmowania działań, związanych bezpośrednio z ochroną przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
Zgodnie z zapisami *II Polityki Ekologicznej Państwa* podkreślona została konieczność wyciszenia akustycznego przestrzeni publicznej. Rozwiązania prawne obowiązujące w Polsce w zakresie ochrony przed hałasem są zbliżone do funkcjonującego w Unii

Europejskiej modelu, który koncentruje się na regulowaniu dopuszczalnego poziomu hałasu emitowanego przez indywidualne źródła.
W wielu miejscach, szczególnie na szlakach tranzytowych ruch nie zamiera przez 24 godziny na dobę. Rośnie również intensywność ruchu samochodowego w samych miastach. Należy zatem wprowadzić zabezpieczenia akustyczne w postaci ekranów dla osiedli znajdujących się w pobliżu najbardziej uciążliwych szlaków. Konieczne wydaje się również systematyczne podnoszenie jakości dróg i kontrola pojazdów pod kątem emisji hałasu. Pomimo iż obecnie nie stwierdza się poważnych uciążliwości, które byłyby wynikiem działalności lotniska lub kolei, należy założyć, że w przyszłości mogą one rosnąć. W wybranych miejscach w otoczeniu linii kolejowych powinny być prowadzone pomiary, które pozwoliłyby na kontrolę uciążliwości.

W wielu zakładach możliwe jest ograniczenie hałasu na drodze stosunkowo łatwych do zrealizowania działań. Wyciszenie zakładów może polegać na właściwym zabezpieczeniu akustycznym źródeł hałasu znajdujących się na zewnątrz budynków, takich jak instalacje wentylacyjne i odciągowe oraz ścian budynków produkcyjnych (okna, bramy). Prowadzona powinna być powszechna atestacja wibroakustyczna urządzeń i maszyn.
Podejmowanie działań mających na celu podniesienie izolacyjności zakładów powinno mieć miejsce zawsze, gdy stwierdzone zostanie przekroczenie progu uciążliwości dla ludzi.

Cel 1.

Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zurbanizowanych.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach pomiarowych.
- Opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych.
- Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół głównych dróg i linii kolejowych tam, gdzie przekroczony jest równoważny poziom hałasu w porze nocnej 55 dB.
- Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

Strategia realizacji celu:

- Najważniejszym celem w zakresie ochrony środowiska przed hałasem jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na ponadnormatywny poziom hałasu, co przede wszystkim dotyczy hałasu emitowanego przez środki transportu.
- Zadania pozainwestycyjne w dziedzinie ochrony przed hałasem obejmują sporządzanie programów ochrony przed hałasem (zgodnie z *ustawą Prawo ochrony środowiska*).
- Za przygotowanie map akustycznych i programów naprawczych dla aglomeracji odpowiedzialni są prezydenci miast, natomiast za opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg, linii kolejowych i lotnisk odpowiedzialny jest Wojewoda (termin: 2007 r.).
- Ponadto działaniami zmniejszającymi zagrożenie hałasem jest budowa ekranów akustycznych (pomocne w tym względzie będą wytyczne co do sporządzania programów operacyjnych w zakresie budowy ekranów akustycznych, które będą opracowane pod nadzorem Ministerstwa Środowiska – termin realizacji: 2006) oraz

wymiana okien na dźwiękoszczelne w najbardziej newralgicznych punktach (zwłaszcza w zwartej zabudowie miejskiej). Problem zagrożenia emisją hałasu należy integrować z aspektami planowania przestrzennego w opracowywaniu lub wprowadzaniu zmian do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Cel 2.

Kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego

Kierunki działań do 2011 roku - Prowadzenie badań pól elektromagnetycznych:

- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych.

Strategia realizacji celu:

W dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi za najistotniejsze należy uznać zapisy w Dziale VI ustawy Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Ochrona przed polami elektromagnetycznymi).
Polskę czeka szereg prac w zakresie wprowadzenie unormowań w dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi, zorganizowanie jednostki referencyjnej (wraz z laboratorium pomiarów pól elektromagnetycznych w środowisku), która będzie zapleczem naukowym i merytorycznym dla organów administracji, w tym inspekcji ochrony środowiska, które to organy mają realizować zadania zgodnie z zapisami ustawy prawo ochrony środowiska.
W najbliższych latach podstawowym działaniem będzie prowadzenie badań, które pozwolą na ocenę skali zagrożenia polami elektromagnetycznymi. Ponadto, jednym z ważnych żądań służących realizacji celu będzie wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświeconych ochronie przed polami (*II Polityka Ekologiczna Państwa*) z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania m.in. wokół urządzeń elektroenergetycznych, radiokomunikacyjnych i radiolokacyjnych, gdzie jest rejestrowane przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych. W przypadku nowych urządzeń istotna będzie niskokonfliktowa lokalizacja.

XV. ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Rejestr potencjalnych sprawców nadzwyczajnych zagrożeń środowiska prowadzony jest przez WIOŚ. Obejmuje on przede wszystkim zakłady magazynujące materiały niebezpieczne w opakowaniach wielkogabarytowych. Zakłady niniejsze wpisywane są na, gdy znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkalnej, obszarów szczególnie chronionych, ujęć wody pitnej, cieków wodnych. Działania prewencyjne prowadzone są na podstawie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz porozumień zawartych z Państwową Strażą Pożarną o współdziałaniu w zakresie sprawnej identyfikacji potencjalnych sprawców nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, wymianie informacji alarmowej w sprawie występujących zdarzeń nadzwyczajnych zagrożeń środowiska oraz rozpoznania skali zagrożeń.

1. POTENCJALNI SPRAWCY

Na obszarze objętym opracowaniem nie ma obiektów magazynujacych substancje niebezpieczne w ilościach mogących stanowić potencjalną przyczynę wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia.
Na terenie gminy nie odnotowano zdarzeń o znamionach nadzwyczajnego zagrożenia środowiska.
Natomiast przebiegające przez teren gminy drogi wojewdzkie są ujęte w planach operacyjno-ratowniczych, opracowanych przez PSP dla powiatu strzelecko - drezdeneckiego.

2. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ - ZAGROŻENIE POWAŻNĄ AWARIĄ

Zgodnie z kompetencjami, wyznaczonymi przez Art. 269 ustawy *Prawo ochrony środowiska* z 2001 roku, Komendant powiatowy Państwowej Straży Pożarnej co najmniej raz w roku przeprowadza czynności kontrolno-rozpoznawcze w zakładzie stwarzającym zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowych, ustalając spełnienie wymogów bezpieczeństwa, a w szczególności czy:

- podjęto środki zapobiegające wystąpieniu awarii przemysłowej,
- zapewniono wystarczające środki ograniczające skutki awarii przemysłowej w zakładzie i poza jego granicami, uwzględniając skutki transgraniczne,
- dane zawarte w przedłożonych dokumentach, o których mowa w ustawie, takich jak zgłoszenie zakładu o zwiększonym ryzyku lub dużym ryzyku, program zapobiegania awariom, raport o bezpieczeństwie, wewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy, informacje niezbędne do opracowania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego,

przedkładane właściwym organom Państwowej Straży Pożarnej – są rzetelne i odzwierciedlają stan bezpieczeństwa w zakładzie.

Kontrolę może przeprowadzić WIOŚ, w uzgodnieniu z PSP, na wniosek organów samorządowych.

Cel 1.

Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

Strategia realizacji celu:

Aktualne zasady zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym określa ustawa *Prawo ochrony środowiska z dn. 27 kwietnia 2001 roku*.
Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie. Szczegółowy opis tych obowiązków podaje *Ustawa prawo ochrony środowiska*. Potencjalne zagrożenie dla środowiska stwarza transport materiałów niebezpiecznych. Środki transportu tych materiałów powinny być przystosowane do bezpiecznego załadunku, przeładunku i rozładunku materiałów a trasy przewozów powinny zapewniać bezpieczeństwo dla mieszkańców i środowiska. Najbardziej istotnym działaniem będzie kreowanie właściwych zachowań mieszkańców w przypadku wystąpienia awarii, poprzez systematyczna edukacje i informacje.
Priorytetowym działaniem przewidzianym w Wojewódzkim *Programie Ochrony Środowiska* jest przeciwdziałanie potencjalnego zagrożenie środowiska z tytułu transportu materiałów niebezpiecznych.

XVI. INFORMACJA O ŚRODOWISKU I EDUKACJA EKOLOGICZNA

1. DZIAŁANIA INFORMACYJNO-EDUKACYJNE

Wymiana gromadzonych i przetwarzanych przez organy administracji publicznej informacji o środowisku ma za zadanie podnoszenie społecznej świadomości celów i potrzeb w dziedzinie jego ochrony, a także – związanych z działaniami w tej sferze – nie tylko kosztów, ale również, ale również prognozowanych korzyści. Daje to władzom gminy możliwość prowadzenia konsultacji ze społeczeństwem w trakcie planowania różnych przedsięwzięć i inwestycji, wpływających na środowisko naturalne.
Znaczenie edukacji ekologicznej, jako istotnego elementu ochrony środowiska, będzie rosło w najbliższych latach. Zadania z tego zakresu realizowane będą zarówno na różnych poziomach administracji, za pośrednictwem szkolnictwa publicznego, jak i przez organizacje pozarządowe i inne struktury.
Zgodnie z założeniami *II Polityki Ekologicznej Państwa* do głównych zadań w perspektywie do roku 2010 należy zaliczyć prowadzenie działań na rzecz wzrostu świadomości ekologicznej i kształtowania opinii społeczeństwa. Promowane powinno być umiarkowane użytkowanie zasobów biologicznych oraz praktyki oszczędnego i rozsądnego gospodarowania.
Realizowane powinny być założenia i cele zawarte w *Narodowej Strategii Ekologicznej*, m.in.:

- upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia,
- wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej,
- tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej
- promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej.

Edukacja ekologiczna, ukierunkowana na ochronę środowiska i kształtowanie proekologicznych wzorców konsumpcyjnych w gospodarstwach domowych, prowadzona powinna być głównie przy współudziale działających na terenie gminy organizacji pozarządowych: Polskiego Związku Wędkarskiego, kół łowieckich, Ochotniczej Straży Pożarnej i innych. Edukacja prowadzona być powinna zarówno wśród dzieci i młodzieży, jak i dorosłych – szczególnie liderów społeczności lokalnych, w różnych formach, które obejmują głównie:

- upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy na temat:
- stanu środowiska,
- źródeł zanieczyszczeń wód, gleb i powietrza,
- sposobów ochrony przyrody,
- przyczyn i skutków zanieczyszczeń środowiska,
- bioindykatorów stanu środowiska naturalnego,

- funkcji lasów, ich stanu oraz przyczyn ich degradacji,
- przyczyn i skutków zanieczyszczenia środowiska w aspekcie jakości żywności,
- stanu lokalnej flory i fauny,
- aktywne uczestnictwo dzieci w wieku przedszkolnym oraz młodzieży szkolnej i pozaszkolnej w corocznej Akcji Sprzątania Świata, która poza wymiernym efektem estetycznym podnosi wrażliwość na zaśmiecanie, wnosi wiedzę na temat gospodarki odpadami, miejsc i sposobu składowania, potrzeby zagospodarowania i możliwości recyklingu odpadów;
- organizacja przez placówki oświatowe obchodów Dni Ziemi, z imprezami towarzyszącymi i festynami, których konwencja, przebieg i tematyka służą upowszechnianiu postawy człowieka świadomego zagrożeń oraz troszczącego się o środowisko naturalne, walory krajobrazu, miejsca pracy i wypoczynku;
- uczestnictwo młodzieży szkolnej w obozach i wycieczkach edukacyjnych;
- organizacja i koordynacja zbiórki surowców wtórnych (makulatury i aluminium), wraz z uświadamianiem potrzeby segregacji i selektywnej zbiórki surowców wtórnych;
- coroczne imprezy z udziałem strażaków z OSP i związanych z nimi Młodzieżowych Drużyn Pożarniczych – rajdy połączone ze zbieraniem śmieci, spotkania i zebrania;
- coroczne spotkania władz gminy z sołtysami – dyskusje na temat zbierania i zagospodarowania odpadów;
- upowszechnianie informacji na temat zasad i wyników selektywnej zbiórki odpadów poprzez prasę lokalną.

2. AKTYWIZACJA RYNKU DO DZIAŁAŃ NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA

Istotnym wsparciem ochrony środowiska jest aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska prowadząca do tworzenia tzw. zielonych miejsc pracy (szczególnie w rolnictwie, turystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii, wykorzystania odpadów), rozwoju produkcji urządzeń służących ochronie środowiska bądź produkcji towarów przyjaznych środowisku.
W 2003 roku przez Rząd zostanie przygotowany ramowy program wspierania zielonych miejsc pracy jako element zmniejszenia bezrobocia. Program ten będzie zawierał mechanizm finansowego i eksperckiego wspierania władz samorządowych i prywatnych przedsiębiorców w tworzeniu zielonych miejsc pracy. Podstawą uzyskania wsparcia będzie przedstawienie przez władze samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne) konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy.

Kierunki działań
Wspieranie powstawania tzw. zielonych miejsc pracy, w tym przygotowanie przez władze gminy programu tworzenia zielonych miejsc pracy.
Promocja firm polskich produkujących urządzenia ochrony środowiska, zwłaszcza urządzeń wykorzystywanych w ochronie wód i powietrza oraz zagospodarowania odpadów.

3. EDUKACJA EKOLOGICZNA NA TERENIE GMINY

Skuteczna realizacja polityki ekologicznej państwa wymaga udziału w tym procesie wszystkich zainteresowanych podmiotów wywierających wpływ na sposób i intensywność korzystania ze środowiska, w tym również udziału obywateli. Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społeczeństwa w realizowaniu celów ekologicznych ma edukacja ekologiczna i zapewnienie powszechnego dostępu do informacji o środowisku.
Na terenie gminy działalność edukacyjna prowadzona jest przez:
- jednostki samorządowe: Starostwo Powiatowe, Urząd Miasta i Gminy;

- Parki Krajobrazowe;
- Klub Przyrodników.

Jednostki samorządowe

Działania podejmowane w gminie z ramienia urzędu miasta i gminy są zróżnicowane, koncentrują się przede wszystkim na wspieraniu edukacji ekologicznej w szkołach, organizowaniu akcji sprzątania świata, finansowaniu obchodów „Dnia Ziemi". Uczniowie szkół opiekują się gminnymi pomnikami przyrody.
Kolejnym elementem edukacji ekologicznej są akcje sprzątania rzek, w których uczestniczą harcerze i wędkarze.

Klub Przyrodników

Klub Przyrodników prowadzi działalność poznawczą, gromadząc dane o przyrodzie Polski Zachodniej, wydawniczą (kwartalnik naukowy "Przegląd Przyrodniczy", kwartalnik, kwartalny biuletyn "Bociek"), edukacyjną. Klub posiada swoją stację w Owczarach dysponującą salą dydaktyczną i biblioteką o charakterze przyrodniczym gdzie przez cały rok odbywają się zajęcia z zakresu edukacji przyrodniczej. Klub Przyrodników wydaje również czasopismo lokalne Ekoregion Ujście Warty, którego celem jest wspieranie i popularyzacja ekorozwoju regionu Ujścia Warty, w rejonie Kostrzyna nad Odrą, Górzycy, Słońska i Witnicy.
Klub przyrodników bierze również udział w realizacji projektów z zakresu ochrony przyrody: „Aktywna ochrona mokradeł w Polsce zachodniej", „Ostoje przyrody", „Ochrona muraw kserotermicznych w dolinie Odry, Warty i Noteci" i in.

4. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W POŚ - INFORMACJA O ŚRODOWISKU I EDUKACJA EKOLOGICZNA

Edukacja ekologiczna powinna być prowadzona w sposób ciągły na wszystkich poziomach szkolnictwa, od szkół podstawowych po szkoły wyższe. Edukacja ekologiczna powinna być także realizowana na wszystkich poziomach administracji. Władze powiatowe mogą np. promować system segregacji odpadów, podczas gdy władze gminne – inicjatywy lokalne, jak np. nasadzenia drzew. Konieczne jest również edukowanie dorosłej części społeczeństwa. Zbiegać się to powinno z tworzonym w województwie spójnym organizacyjnie i metodycznie systemem ośrodków edukacji ekologicznej, które będą ze sobą współpracować.
W prowadzeniu edukacji ekologicznej można wykorzystać potencjał pozarządowych organizacji ekologicznych. Na obszarze objętym opracowaniem funkcjonuje wiele organizacji deklarujących proekologiczne cele działalności. Wiele organizacji prowadzi zakrojone na szeroką skalę akcje informacyjne skierowane do szerokich kręgów społeczeństwa.
Władze powiatowe powinny inicjować i wspierać działania zmierzające do podniesienia stanu świadomości ekologicznej mieszkańców oraz rozbudzenia ich współodpowiedzialności w procesie podejmowania decyzji i rozwiązywania problemów ekologicznych. Władze powiatu wspólnie z gminami i organizacjami pozarządowymi powinny prowadzić kampanie informacyjno-edukacyjne w zakresie takich tematów, jak zapobieganie powstawaniu odpadów oraz sposobów i efektów ich segregacji, zmniejszenia zużycia wody, oszczędności zużycia energii, ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Wspierane powinny być wydawnictwa ekologiczne, np. z zakresu rolnictwa ekologicznego i agroturystyki.
Polityka Ekologiczna Państwa nakłada obowiązek udostępniania każdemu obywatelowi informacji o środowisku i jego ochronie.

Cel 1.

Wykształcenie u mieszkańców gminy nawyków kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności za stan i ochronę środowiska.

Podnoszenie poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców warunkuje Polsce miejsce w zjednoczonej Europie.
Do podstawowych celów należy zaliczyć:

- Wdrożenie zaleceń *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej* z uwzględnieniem zmian zachodzących w procesie reformowania Państwa oraz integracji z Unią Europejską.

- Stworzenie mechanizmów pozwalających sprostać wyzwaniom związanym z wdrażaniem idei i zasad rozwoju zrównoważonego, pozwalających kształtować świadomość ekologiczną w warunkach demokratyzacji życia społecznego i wzrastającej roli komunikacji społecznej.
- Zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej przez:
  - promowanie najskuteczniejszych jej form i najważniejszych treści,
  - wskazanie sposobów optymalnej alokacji środków finansowych,
  - uporządkowanie przepływu informacji i usprawnienie procesu decyzyjnego związanego z edukacją ekologiczną.

Powyższe cele powinny być osiągane przy wykorzystaniu najlepszych krajowych i zagranicznych doświadczeń.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Zwiększenie udziału problematyki ekologicznej w szkolnych programach nauczania.
- Aktywna edukacja ekologiczna młodzieży w formalnym systemie kształcenia.
- Wspieranie działań edukacji szkolnej przez instytucje samorządowe i państwowe.
- Informowanie mieszkańców gminy o stanie środowiska w gminie i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
- Współdziałanie władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
- Prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej na terenach cennych przyrodniczo.
- Realizacja treści ekologicznych przez środki masowego przekazu, instytucje kultury i wypoczynku.
- Wdrażanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
- Współpraca władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystanie różnorodnych form edukacji ekologicznej.

Strategia realizacji celu:

Cel ten jest zgodny z założeniami *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej i Polityki Ekologicznej Państwa (PEP)*, która kładzie nacisk na włączanie i rozszerzanie współpracy, szczególnie instytucji publicznych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, jak również włączenie organizacji pozarządowych, a tym samym społeczeństwa w procedury konsultowania ważnych dla środowiska przedsięwzięć i decyzji.
Wytyczne zostały przedstawione w *Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej*, będącym rozwinięciem i konkretyzacją zapisów *Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej*, będąc pierwszym dokumentem z zakresu tej problematyki, określającym podstawowe zadania edukacyjne, podmioty odpowiedzialne za ich realizację oraz źródła finansowania. Dokument ten, z uwagi na swoje przesłanie, sposób tworzenia i konstrukcję powinien stać się edukacyjną osnową polskiej *AGENDY 21*.

Istotne jest zadbanie o edukację ekologiczną wśród młodego pokolenia jak również edukację ekologiczną dorosłych. Dlatego strategie realizacji celu zogniskowano wokół zagadnień:

- Edukacja ekologiczna w szkolnictwie;
- Edukacja ekologiczna dorosłych.

4.1 Edukacja ekologiczna w szkolnym systemie kształcenia

Kształtowanie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży jest ważnym zadaniem realizowanym w tak zwanym formalnym systemie kształcenia obejmującym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe oraz szkolnictwo wyższe.
Rozporządzenie MEN z dn. 15.02. 1999 dotyczące podstawy programowej kształcenia ogólnego określa podstawowe zadania szkoły w zakresie nauczania, umiejętności i pracy wychowawczej uwzględniając w nich działania mające na celu wzrost świadomości ekologicznej uczniów.
Rozporządzenie to wprowadza również obok przedmiotów i bloków przedmiotowych realizacje ścieżki między przedmiotowej. Wymóg ten do 2003 roku obejmował tylko szkoły podstawowe, gimnazja, od 2003 roku objął również szkoły średnie. Jedną ze ścieżek interdyscyplinarnych jest edukacja ekologiczna. Tematyka ekologiczna stanowi element wielu przedmiotów a jej właściwa realizacja zależy przede wszystkim od zaangażowania nauczycieli, od ich znajomości najważniejszych problemów z zakresu ochrony środowiska gminy.
Ważnym zadaniem jest wprowadzanie do programów szkolnych zagadnień związanych z edukacją ekologiczną szczególnie dotykająca tych problemów, które w gminie czy mieście są najistotniejsze, np. stosowanie ekologicznych źródeł energii, selektywna zbiórka odpadów, właściwa gospodarka wodno-ściekowa itp.
Stosowanie przez nauczycieli metod aktywizujących i poszukujących tj. burza mózgów, karty pracy, projekty; zajęcia terenowe oparte na bezpośrednim kontakcie ucznia z przedstawianą problematyką wykształci w uczniu umiejętność obserwacji, logicznego myślenia, kojarzenia, wyciągania wniosków.
Zadaniem nauczyciela w szeroko pojętej edukacji ekologicznej jest:

- kształtowanie u ucznia postawy odpowiedzialności za stan środowiska,
- zachęcanie ucznia do prowadzenia własnych obserwacji, badań i analizy środowiska,
- kształtowanie umiejętności rozwiązywania problemów zgodnie z posiadaną wiedzą,
- umożliwienie dzieciom i młodzieży podejmowania praktycznych działań na rzecz ochrony środowiska w ich otoczeniu.

Nauczyciele podejmujący się realizacji zagadnień związanych z edukacją ekologiczną powinni zarówno współpracować ze sobą, jak i współpracować z instytucjami/ organizacjami wspierającymi ich działalność:

- Urząd Wojewódzki, Starostwo Powiatowe, Urzędy Miast i Gmin – organizowanie i współorganizowanie prelekcji, konkursów, lekcji, festynów, finansowanie nagród, szkolenia, pokazowe lekcje,
- Nadleśnictwa – organizacja zajęć terenowych, organizacja prelekcji, szkoleń, finansowanie nagród, wydawanie materiałów informacyjnych,
- Pozarządowe Organizacje Ekologiczne – pomoc w organizowaniu warsztatów, happeningów, szkoleń,
- Europejski fundusz PHARE - pomoc uczniom w zdobyciu wiedzy i umiejętności a nauczycielom w przekazaniu ich w interesujący i skuteczny sposób, jednym z

realizowanych projektów jest "Wzmacnianie edukacji ekologicznej w szkołach podstawowych i zawodowych w Polsce".

4.2 Pozaszkolna edukacja ekologiczna

Jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju jest włączenie do udziału w nim całego społeczeństwa. Dlatego konieczna jest jak najbardziej wszechstronna edukacja ekologiczna skierowana do: osób dorosłych, różnych grup zawodowych (rolników, organizatorów turystyki, przemysłowców). Najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej osób dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, działaniach na rzecz jego ochrony, a także o możliwościach prawnych uczestniczenia mieszkańców w podejmowaniu decyzji mających wpływ na stan środowiska. Wśród wielu ważnych tematów edukacji ekologicznej znaczące miejsce należy przypisać edukacji w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, gospodarki ściekowej, ochrony powietrza atmosferycznego, oszczędności energii itp.
Szczególnie ważną rolę w edukacji ekologicznej mają organy samorządowe. Powinny one współdziałać przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej oraz z organizacjami, instytucjami, przedstawicielami zakładów pracy i społeczności lokalnych.
Nadal w licznych lasach gminy rozwijana będzie edukacja leśna prowadzona przez pracowników Lasów Państwowych przy współudziale jednostek samorządu terytorialnego, kół łowieckich itp.
Ze względu na możliwości rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, konieczne jest obejmowanie edukacją ekologiczną organizatorów turystyki i wypoczynku jak i osób korzystających z oferowanych usług oraz mieszkańców terenów cennych przyrodniczo.
Ważną kwestią jest edukacja w miejscu pracy ponieważ większość czynnych zawodowo osób poprzez podejmowane decyzje, ma mniej lub bardziej bezpośredni wpływ na stan środowiska.
Nowym i ważnym wezwaniem dla edukacji jest zmieniająca się pozycja polskiego rolnictwa i wsi w procesie integracji z UE. Przemianom tym musi towarzyszyć zwiększenie świadomości ekologicznej rolników i zachowanie tradycji przyjaznego dla środowiska rolnictwa (np. poprzez wdrażanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych).
Zdecydowanie największy wpływ na poziom świadomości ekologicznej społeczeństwa mają media. Podkreślić należy, ze istnieje ścisła zależność między wiedzą społeczeństwa z zakresu stanu środowiska i nastawieniem do działań na rzecz jego ochrony, a sposobem ukazywania problemów ekologicznych w mediach. Coraz większego znaczenia nabierają tematyczne programy publicystyczne, filmy popularnonaukowe o tematyce środowiskowej oraz reklama społeczna promująca działania przyjazne środowisku. Współpraca w zakresie propagowania edukacji ekologicznej poprzez media powinna być realizowana we współpracy z innymi powiatami i miastami województwa i zaowocować cyklicznym ukazywaniem się artykułów, programów TV, audycji radiowych, w których przybliżałoby się mieszkańcom bieżące problemy i działania.
Efektem współpracy z telewizją lokalną mógłby być cykl programów informacyjnych, wywiadów z politykami, osobami zaangażowanymi w ochronę środowiska, filmów edukacyjnych. Ze względu na możliwość wykorzystania komputerów coraz większe znaczenie będzie miała treść edukacyjna na stronach www oraz możliwość kontaktu i dyskusji z mieszkańcami drogą internetową. Duże znaczenie w EE dorosłych mają działania

pozaszkolne podejmowane przez uczniów i nauczycieli. Umożliwiają one włączenie do programu edukacji ekologicznej społeczności lokalnych, bez których poparcia żadne działania na rzecz ochrony środowiska nie powiodą się. Równocześnie wspólne działania dzieci i rodziców stwarzają szanse zmiany mentalności społeczeństwa i kształtowania świadomości proekologicznej.

Realizacja wymienionych działań pozwoli na:

- zapoznanie mieszkańców ze stanem środowiska na terenie własnej gminy;
- upowszechnianie wiedzy dotyczącej realizacji zasad zrównoważonego rozwoju w gminie
- przeprowadzanie działań proekologicznych przy większym udziale społeczności lokalnej, reprezentowanej przez przedstawicieli wszystkich właściwych ze względu na zasięg swojej działalności instytucji, związanych z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym, przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko oraz społeczeństwa – organów samorządu terytorialnego, szkół, organizacji ekologicznych i in.;
- uzyskiwanie akceptacji społecznej, dotyczącej konieczności wdrażania pewnych rozwiązań oraz dla planowanych przez władze gminy jak i aktualnie realizowanych przedsięwzięć, co może zaowocować brakiem późniejszych odwołań i protestów;
- przygotowanie potencjału kadrowego i technicznego do realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska.

XVII. KONSULTACJE SPOŁECZNE

Komunikacja społeczna, której rola była niedoceniana przez wiele lat, uznawana jest coraz częściej za jedno z ważniejszych narzędzi ochrony środowiska. W połączeniu z edukacja ekologiczną stanowi bardzo istotny element podnoszenia świadomości ekologicznej i upowszechniania idei ochrony środowiska.
W *II Polityce Ekologicznej Państwa* podkreślono znaczenie stworzenia sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji oraz umożliwienia skutecznego udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. W tym celu mają zostać podjęte niezbędne rozwiązania prawne, organizacyjne i finansowe dla stworzenia w urzędach administracji publicznej takiego systemu. Opracowane zostaną publiczne rejestry z zakresu ochrony środowiska. Organy administracji publicznej dołożą starań, aby jak największa część społeczeństwa została zaangażowana w konsultacje projektów aktów normatywnych, programów, polityk i decyzji.
Komunikacja społeczna nabiera coraz większego znaczenia i należy się spodziewać, iż tendencja ta w najbliższych latach się utrzyma. Dotyczy to zarówno współpracy z organizacjami pozarządowymi, która bywa ustawowo nakazywana, jak i z przedstawicielami innych zainteresowanych stron. W urzędach powstawać powinny biura komunikacji społecznej. Przedstawiciele różnych środowisk powinni być zapraszani do współtworzenia ciał opiniodawczo – doradczych.
W urzędach administracyjnych stworzony zostanie system udostępnienia i rozpowszechniania informacji oraz umożliwiania skutecznego udziału społeczeństwa w ochronie środowiska. Dodatkowo w celu poprawienia systemu informowania wykorzystane będą nowoczesne środki komunikacji (internet itp.)

XVIII. UWARUNKOWANIA FINANSOWE DLA REALIZACJI POŚ

1. WAŻNIEJSZE DANE DOTYCZĄCE BUDŻETU GMINY W LATACH 1999 – 2002

1.1 Dochody

Z danych prezentowanych w tabeli nr 16 i 17 wynika, że największy udział w dochodach budżetu gminy Drezdenko miały dochody z podatków i opłat lokalnych, których udział w dochodach ogółem stanowił prawie 41,0%. Na podobnym poziomie znajdują się dochody z subwencji, których udział wyniósł 40,3%. Dochody z tytułu dotacji na zadania zlecone stanowią 12,2%. Pozostałe dochody nie przekroczyły 4 %.

Tabela 16 Dochody gminy Drezdenko w 2003 r. wg rodzajów[1]

Rok	Dochody ogółem	Podatki i opłaty lokalne oraz udziały gminy w podatkach	Wpływy z majątku gminy	Subwencje	Dochody z wydawania zezw. Na sprzedaż alkoholu	Dotacje na zadania własne gminy	Dotacje na zadania zlecone	Pozostałe dochody
1.	*2.*	*3.*	*4.*	*5.*	*6.*	*7.*	*8.*	*9.*
2003	*20 287 371*	*8 295 533*	*712 000*	*8 167 110*	*228 167*	*243 254*	*2 479 140*	*162 167*
Udział %	*100,0*	*40,9*	*3,5*	*40,3*	*1,1*	*1,2*	*12,2*	*0,8*

Udział dochodów własnych gminy (czyli podatków i opłat lokalnych, dochodów z majątku gminy oraz pozostałych dochodów) w jej rocznych dochodach oscyluje około 40% i w związku z planowaną reformą finansów publicznych trudno oczekiwać jego wzrostu w przyszłych latach.

[1] na podstawie danych opracowanych przez Skarbnika gminy Drezdenko

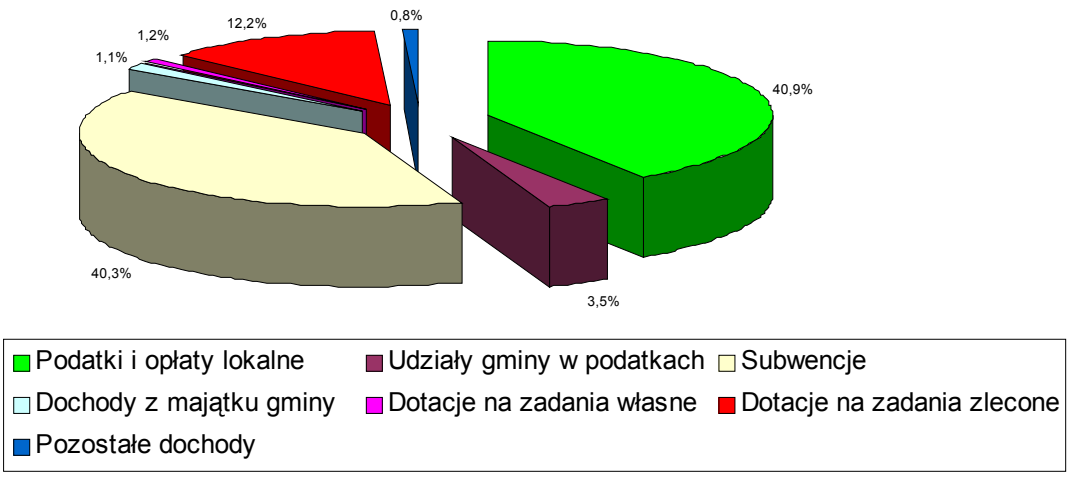

Rysunek 7 Struktura dochodów gminy Drezdenko w roku 2003

1.2 Wydatki z budżetu gminy

Wydatki z budżetu gminy w podziale na poszczególne działy systematycznie dominowane są przez wydatki oświatowe. W tabeli 17 przedstawiono wydatki wg rodzajów, natomiast w Tabeli 18

Tabela 17 Wydatki gminy Drezdenko wg rodzajów w 2003 r[2]

Lp.	***Wyszczególnienie***	***2003***
1.	*2.*	*3.*
I.	*Wydatki ogółem*	***21 236 507***
I.1	*Wydatki bieżące*	*18 609 909*
1.1	*wynagrodzenia i pochodne*	*10 549 153*
1.2	*wydatki na dotacje zlecone gminie*	*1 029 900*
1.3	*wydatki na realizację zadań w zakresie administracji rządowej*	*2 479 140*
1.4	*wydatki na rozwiązywanie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych*	*228 167*
1.5	*wydatki na obsługę długu publicznego*	*179 694*
1.6	*wydatki na świadczenia socjalne*	
1.7	*pozostałe wydatki bieżące*	*4 143 855*
I.2	*Wydatki majątkowe*	*2 626 598*

Tabela 18 Wydatki gminy Drezdenko wg działami w 2003 r[2]

[2] na podstawie danych opracowanych przez Skarbnika gminy Drezdenko

Lp.	*Wyszczególnienie*	*Dział*	***Wydatki majątkowe w 2003 r.***	***Wydatki ogółem w 2003 r.***
I.3	*Wydatki działami*		***2 626 598***	***21 236 507***
1.	*Rolnictwo i łowiectwo*	*10*		*47 650*
2.	*Leśnictwo*	*20*		
3.	*Transport i łączność*	*600*	*150 598*	*266 598*
4.	*Turystyka*	*630*		*50 000*
5.	*Gospodarka mieszkaniowa*	*700*	*1 620 000*	*1 686 000*
6.	*Działalność usługowa*	*710*		*120 000*
7.	*Administracja publiczna*	*750*	*400 000*	*3 387 722*
8.	*Urzędy naczelnych org. Admin. Państwowej*	*751*		*2 640*
9.	*Obrona narodowa*	*752*		
10.	*Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa*	*754*	*4 000*	*120 000*
11.	*Obsługa długu publicznego*	*757*		*179 694*
	Różne rozliczenia	*758*		*50 000*
12.	*Oświata i wychowanie*	*801*		*8 400 859*
13.	*Ochrona zdrowia*	*851*		*187 480*
14.	*Opieka społeczna*	*853*		*3 627 203*
15.	*Edukacyjna opieka wychowawcza*	*854*		*1 101 261*
16.	*Gospodarka komunalna i ochrona środowiska*	*900*	*92 000*	*574 400*
17.	*Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego*	*921*		*845 000*
18.	*Kultura fizyczna i sport*	*926*	*360 000*	*590 000*

Wydatki na oświatę w 2003 r. stanowią 39,6% wydatków budżetowych, opieka społeczna udział 17,1%, administracja publiczna 16,0%.

Planowane wydatki inwestycyjne *przedstawiono w tabeli 19.*
Planowane wydatki inwestycyjne w gminie Drezdenko zależą nie od potrzeb gminy lecz od jej możliwości finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych. Rok 2003 w planach do roku 2006 przewiduje najmniejszą kwotę wydatków. Na inwestycje przeznaczono 2626,6 tys. zł co stanowiło 12,4%ogółu wydatków. Największe inwestycje w 2004 roku – ok. 6,9 mln zł. Struktura ważniejszych inwestycji (wg. działów) została przedstawiona na rys.8.

Tabela 19 Wydatki inwestycyjne wg działów[3]

[3] na podstawie danych opracowanych przez Skarbnika gminy Drezdenko

Rok	Ogółem wydatki inwestycyjne	Transport i łączność	Gospodarka mieszkaniowa	Administracja publiczna	Oświata i wychowanie	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona zdrowia	Gosp. komunalna i ochrona środowiska	Kultura fizyczn i sport
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
2003	2 626 598	150 598	1 620 000	400 000		4 000	92 000	360 000
2004	6 902 300	450 000	1 333 300	400 000	808 000		3 911 000	
2005	4 451 700	160 000	2 333 300	266 000	356 400		1 336 000	
2006	4 634 800	245 000	3 333 400		356 400		700 000	

Wydatki inwestycyjne zależne są od możliwości finansowych gminy (środki własne) oraz pozyskania środków z innych źródeł wspomagających inwestycje.

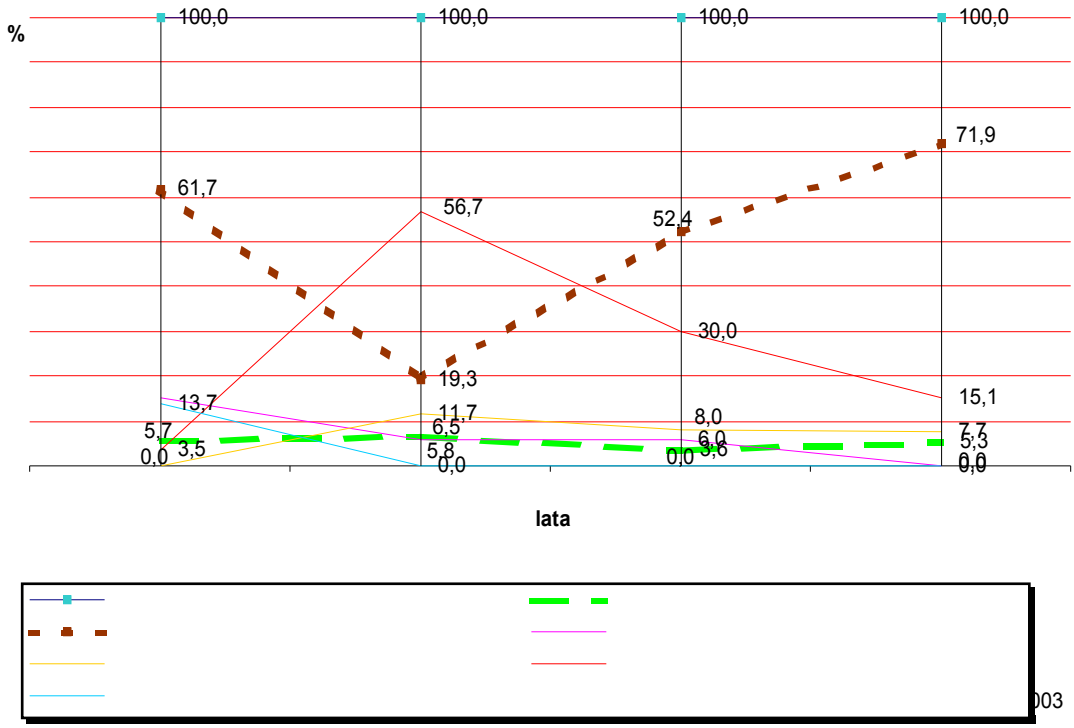

Rysunek 8 Struktura wydatków inwestycyjnych (wybrane działy)

2. DZIAŁANIA REKOMENDOWANE W OCHRONIE ŚRODOWISKA – FINANSOWANIE ZADAŃ

2.1 Polityka finansowa gminy

Konieczność podjęcia planów inwestycyjnych, związanych z realizacją obligatoryjnych zadań gminy, a dotyczących pełnego zabezpieczenia infrastruktury wodnokanalizacyjnej do roku 2015, wymusza na gminie przeznaczenie większości środków na ten cel. Wprawdzie dochody gminy ogółem zaplanowane w roku 2004 są nominalnie wyższe niż w roku 2003, to realnie udział dochodów własnych gminy w dochodach ogółem jest niższy. Źródłem zwiększenia środków są głównie subwencje przeznaczane na realizacje zadań obligatoryjnych takich jak oświata, jednak nie pozwalają one na zwiększenie kwot na inwestycje.

XIX. ZAŁOŻENIA REALIZACYJNE

Program Ochrony Środowiska jest kompleksowym podejściem gminy Drezdenko do zagadnień ochrony środowiska, w którym pojęcie „zrównoważonego rozwoju" przestaje być tylko modnym hasłem i zaczyna funkcjonować jako potrzeba zrównoważenia różnych

obszarów życia w gminie. Wybrane cele wskazują na możliwość lepszego wykorzystania szans rozwoju gospodarczego, zrozumienia sensu zachowania stref funkcjonalnych w rozwoju przestrzennym, a przede wszystkim poprawienia jakości życia obecnego i przyszłych pokoleń.
Założono, że przyjęte do realizacji projekty będą wypadkową obiektywnych potrzeb gminy i realnych możliwości ich spełnienia. Ich wybór wynika z:

- zadań obligatoryjnych, nałożonych na samorząd gminny przez ustawodawcę, zawartych w obowiązujących aktach prawnych i wytycznych *„Polityki ekologicznej państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010";*
- bezpośrednich zagrożeń środowiska, potwierdzonych diagnozą stanu środowiska naturalnego w gminie Drezdenko;
- zatwierdzonego przez Sejmik Województwa Lubuskiego Programu Ochrony Środowiska Województwa Lubuskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego;
- Zatwierdzonych przez Radę Powiatu Strzelecko - Drezdeneckiego *Programu Ochrony Środowiska.*

Tworzeniu programu towarzyszyło przez czas poczucie odpowiedzialności za przygotowanie zadań w taki sposób by zapisy które powstaną odpowiadały z jednej strony zwiększonym wymogom prawnym i administracyjnym, związanym z akcesją do Unii Europejskiej, z drugiej natomiast odwoływały się do potencjalnych korzyści różnych grup mieszkańców, stając się przez to akceptowalne i realne do wykonania.

Układ tematyczny programu działań odpowiada poszczególnym działom środowiska naturalnego, opisanym w diagnozie stanu, a wybrane projekty i zadania są odpowiedzią na umieszczone w podsumowaniu każdego działu rekomendacje. Jak napisano już wcześniej – w programie działań, zgodnie z przyjętym kluczem, rekomendowane działania przyporządkowano określonym celom w czasie. Cele zostały podzielone na długookresowe, średniookresowe oraz krótkookresowe. Zapisane w programie cele główne, których realizacja wymaga dłuższej perspektywy, odpowiadają zadaniom długookresowym. Cele szczegółowe mają charakter celów średniookresowych a projekty, które składają się na program operacyjny na najbliższe 2-5 lat, utożsamiane są z celami krótkookresowymi.

1. CELE DO OSIĄGNIĘCIA:

1. ŚRODOWISKO PRZYRODY OŻYWIONEJ, OSADNICTWO, TURYSTYKA

1.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

Cel 1. Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych

Cel 2. Ochrona zagrożonych gatunków roślin i zwierząt

Cel 3. Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego

Cel 4. Ochrona tradycyjnego krajobrazu rolniczego
Cel 5. Ochrona istniejących zasobów leśnych oraz odtwarzanie ich różnorodności biologicznej

Cel 6. Zrównoważona pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym gospodarka leśna

1.2 Turystyka i rekreacja

Cel 7. Dalszy rozwój turystyki i rekreacji poprzez wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z zachowaniem stanu środowiska naturalnego

1.3 Osadnictwo

Cel 8. Podniesienie jakości życia mieszkańców powiatu uwzględniając istniejące walory przyrodnicze, kulturowe i zapewnienie ładu przestrzennego

2. OCHRONA GLEB

2.1 Przeciwdziałanie degradacji gleb

Cel 1. Ochrona i włsciwe wykorzystanie gleb gminy Drezdenko

2.2 Rozwój rolnictwa i rybactwa

Cel 2. Dostosowanie rolnictwa do warunków integracji z UE z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej i optymalizacji struktury przestrzeni rolniczej zapewniającej zachowanie walorów środowiska i różnorodności biologicznej

3. OCHRONA WÓD

3.1 Ochrona jakości i ujęć wód

Cel 1. Zapewnienie wszystkim mieszkancom gminy odpowiedniej jakości wody do picia

3.2 Gospodarka ściekowa

Cel 2. Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, szczególnie płytko zalegających zbiorników czwartorzędowych

3.3 Ochrona przed powodzią

Cel 3. Ochrona przed powodzią

3.4 Racjonalizacja zużycia wody

Cel 4. Racjonalizacja zużycia wody i energii

4. OCHRONA POWIETRZA

4.1 Poprawa jakości powietrza

Cel 1. Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarach miejskich gminy

Cel 2. Utrzymanie jakości powietrza na obecnym poziomie na terenach niezurbanizowanych

Cel 3. Racjonalny rozwój systemu transportowego uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące wpływ transportu na środowisko

Cel 4. Restrukturyzacja zakładów przemysłowych oraz dalszy rozwój przemysłu przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływów na zdrowie ludzi i środowisko

5. SUROWCE MINERALNE

5.1 Gospodarka surowcami mineralnymi

Cel 1. Racjonalne wykorzystanie zasobów surowców gminy Drezdenko oraz zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych

6. OCHRONA PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM

6.1 Poprawa jakości powietrza

Cel 1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zurbanizowanych

6.2 Ochrona przed hałasem

Cel 2. Kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego

7. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

7.1 Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami

Cel 1. Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych

8. EDUKACJA EKOLOGICZNA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA

8.1 Rozwój form edukacji ekologicznej w społeczeństwie gminy

Cel 1. Wykształcenie u mieszkańców gminy nawyków kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności za stan i ochronę środowiska

Najważniejsze nawet cele i projekty zapisane w formie listy nie tłumaczą dokonanego wyboru działań, nie wyjaśniają również do kogo będą skierowane i jaki powinien być ich efekt.

Intencją autorów niniejszego POŚ było skonstruowanie takiego programu działań, który będzie czytelny zarówno dla osób nim zarządzających, jak i dla oceniających sposób zarządzania środowiskiem w gminie. Dlatego jednym z ważniejszych elementów zaproponowanego programu są uzasadnienia projektów. Po przeczytaniu opisu pod każdym z projektów przeciętny mieszkaniec gminy powinien wiedzieć: czego projekt dotyczy, kto będzie jego adresatem, i co się zdarzy w wyniku jego realizacji lub może się zdarzyć w wyniku zaniechania realizacji. Uzasadnienia projektów tłumacza nie tylko istniejące potrzeby ekologiczne, prawne lub organizacyjne, ale wskazują również sposoby i możliwości rozwiązań.

Następnym ważnym elementem programu działań jest zestawienie i harmonogram działań . W zbiorczej tabeli zebrano informacje o tym: kto wykonuje zadania, w jakim czasie, co jest

podstawą prawną wybranego projektu, ile przeznaczono środków na jego realizację oraz w jaki sposób będzie monitorowane jego wykonanie. Każde zadanie jest bowiem zapisane w formie mierzalnego i określonego w czasie celu, któremu przyporządkowano wskaźnik będący miarą jego wykonania.
Zestawienie działań powinno by użytecznym, roboczym narzędziem, ułatwiającym wdrażanie POŚ i bieżące monitorowanie realizacji poszczególnych zadań.

2. PROGNOZOWANY STAN ŚRODOWISKA W 2011 ROKU

Rozwój gospodarczo-społeczny gminy oraz podjęte prace mające na celu ograniczenie antropopresji oraz ogólne polepszenie stanu środowiska naturalnego.
Realizacja przyjętej strategii ochrony środowiska pozwoli na uzyskanie równowagi między rozwojem gospodarczym a wymogami ochrony środowiska oraz doprowadzi do określonego stanu środowiska. Poniżej przedstawiono ogólną prognozę stanu środowiska w 2011 roku, w ujęciu poszczególnych elementów środowiska (woda, powietrze, powierzchnia ziemi). Należy jednak podkreślić, że określenie spodziewanego stanu środowiska w ujęciu uwzględniającym zapisy *"Prawa ochrony środowiska"* i nowego *"Prawa wodnego"* w chwili obecnej jest niezmiernie trudne. Dotyczy to zwłaszcza jakości wód (w miejsce dotychczasowych klas wprowadzenie oceny jakości wód z punktu widzenia ich użytkowania), a także zagrożenia hałasem (brak map akustycznych i programów ochrony przed hałasem). W przedstawionej poniżej prognozie przyjęto dotychczasową klasyfikację jakości wód.
Dodatkowym czynnikiem utrudniającym prognozowanie stanu środowiska jest niepewność, co do rzeczywistego zaangażowania środków finansowych, w tym pomocowych UE.
Na stan środowiska w gminie decydujący wpływ będą miały: system transportowy, sektor komunalny oraz energetyka a w mniejszym stopniu przemysł oraz rolnictwo.
Działania samorządu, podmiotów i instytucji oraz społeczności lokalnych powinny być skierowane na:

- Rozwój infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej (dotyczącej systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę, budowę i modernizację systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków) oraz rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej.
- Zrównoważony rozwój systemu transportowego (ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych i emisji hałasu).
- Wprowadzanie najlepszych dostępnych technik (BAT) w sektorze energetyki.
- Korzystanie z ekologicznych źródeł energii cieplnej (w energetyce zawodowej i indywidualnych gospodarstwach).
- Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, w tym realizacja programów rolno-środowiskowych i wdrażanie *Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych*.
- Zrównoważony rozwój turystyki i rekreacji.
- Edukację ekologiczną.

2.1 Zasoby wodne

Należy przewidywać iż uporządkowanie gospodarki ściekowej, a także właściwie prowadzona gospodarka rolna (optymalne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin) i prawidłowa gospodarka odpadami komunalnymi zmniejszy stopień zagrożenia wód podziemnych i znacznie wpłynie na poprawę jakości wód powierzchniowych. Równocześnie spodziewane są podobne działania na obszarze sąsiednich gmin. W rezultacie zmniejszy się udział wód pozaklasowych i jednocześnie wzrośnie udział wód I klasy.
W wyniku rozwoju infrastruktury przeciwpowodziowej zmniejszy się zagrożenie mieszkańców powodziami.

2.2 Powietrze atmosferyczne

Należy przewidywać, iż stan jakości powietrza będzie ulegał systematycznej poprawie.

2.3 Hałas

Zrównoważony rozwój systemu transportowego znacznie ograniczy emisję hałasu, co doprowadzi do osiągnięcia zgodności prawnej w zakresie poziomu hałasu w najbardziej newralgicznych miejscach.

2.4 Powierzchnia ziemi

Tereny zdegradowane, zwłaszcza w rejonie eksploatacji kruszyw zostaną zagospodarowane w kierunku leśnym i wodnym.
Objęcie ochroną prawną terenów cennych przyrodniczo oraz bieżąca ochrona tych terenów, a także realizacja programów rolno-środowiskowych, spowoduje wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej gminy.

3. PLAN OPERACYJNY NA LATA 2004 - 2007

Przedstawione powyżej cele ekologiczne do 2011 roku i strategia ich realizacji są podstawą dla planu operacyjnego na lata 2004 – 2007 obejmującego konkretne przedsięwzięcia (inwestycyjne i pozainwestycyjne), mające priorytet w skali gminy.

3.1 Priorytety ekologiczne

3.1.1 Kryteria wyboru priorytetów

W oparciu o analizę priorytetowych komponentów (uciążliwości) środowiska i najważniejszych przedsięwzięć zmierzających do poprawy aktualnego stanu środowiska rozpatrzono priorytety ekologiczne gminy w perspektywie do 2007 roku.
Wśród najważniejszych kryteriów branych pod uwagę należy wymienić:
wymogi wynikające z ustawy *Prawo ochrony środowiska*, *ustawy o odpadach i ustawy Prawo wodne* oraz innych ustaw komplementarnych,
wynegocjowane przez Polskę okresy przejściowe dot. implementacji dyrektyw UE,
dysproporcje pomiędzy stanem wymaganym a istniejącym,
obszary priorytetowe z punktu widzenia koncentracji działań w zakresie ochrony środowiska,
możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego,
obecne zaawansowanie inwestycji,
wielokrotną korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

3.1.2 Priorytety proekologiczne

Biorąc pod uwagę powyższe kryteria proponujemy, w perspektywie najbliższych czterech lat, następująca hierarchie potrzeb:

W zakresie poprawy jakości środowiska:

Poprawa jakości wód

Zasoby wodne są tym komponentem, który wymaga największej liczby przedsięwzięć zarówno do poprawy i ochrony jakości zasobów wodnych jak i ochrony zasobów ilościowych. Przedsięwzięcia priorytetowe w skali powiatu wynikają z konieczności spełnienia przez powiat strzelecko - drezdenecki przyjętych przez Polskę zobowiązań w zakresie wdrażania

wymagań *Dyrektywy 91/271/EWG* dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych oraz *Dyrektywy 98/83/EEC* w zakresie stacji uzdatniania wody i poprawy stanu sieci wodociągowej.

Racjonalizacja gospodarki odpadami *w świetle wymagań określonych w nowych ustawach wykorzystanie wzrastającej ilości odpadów komunalnych, które obecnie są w większości składowane.*

Ochrona przed hałasem komunikacyjnym i (utrzymanie) poprawa jakości powietrza atmosferycznego, zwłaszcza obszarów zurbanizowanych i uprzemysłowionych (przedsięwzięcia z zakresu poprawy systemu transportowego przynoszą podwójną korzyść).

W zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody:

- Efektywna ochrona przyrody.
- Ochrona gleb oraz ochrona i zrównoważone użytkowanie lasów.
- W zakresie zrównoważonego wykorzystania surowców, materiałów, wody i energii.
- Ochrona przeciwpowodziowa, tj. zabezpieczenie środowiska i człowieka przed zagrożeniami powodziowymi.

W zakresie zadań systemowych:

- Rozwój edukacji ekologicznej.
- Zarządzanie środowiskowe (rozpowszechnianie systemów zarządzania. środowiskowego w zakładach przemysłowych, instytucjach publicznych, w tym doskonalenie zarządzania środowiskiem na szczeblach samorządowych).
- Należy zaznaczyć, że często realizacja konkretnego przedsięwzięcia przynosi wielokrotną korzyść. Wynika to z faktu, ze poszczególne elementy środowiska i uciążliwości środowiskowe są ze sobą powiązane i poprawą jakości lub ochroną jednego z nich zwykle skutkuje poprawa lub ochrona pozostałych.

3.2. Realizacja planu operacyjnego na lata 2004 – 2007

W próbie rekonstrukcji planu operacyjnego opartego na wytycznych strategicznych - listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 –2007 przyjęto wyspecyfikowane we wcześniejszych partiach tekstu kryteria.

Na liście znalazły się m.in. przedsięwzięcia:

- proponowane do finansowania ze środków UE na lata 2004 – 2006;
- ujęte w „Strategii rozwoju województwa lubuskiego” jako priorytetowe;
- wskazane w "Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego" jako istotne dla województwa;
- wynikające z obowiązku ustawowego;
- zawarte w Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska.

Proponowane przedsięwzięcia ujęto w tabelach:

- Jakość wód i stosunki wodne
- Powietrze atmosferyczne
- Hałas Przyroda i krajobraz
- Gleby i lasy

- Edukacja ekologiczna

Koszty wdrożenia założeń strategicznych dotyczących gospodarki odpadami zamieszczono w Planie Gospodarki Odpadami.

Zaproponowana lista zadań i czynności nie wyczerpuje wszystkich przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, nie zamyka też możliwości realizowania innych działań charakteryzujących się mniejszym zakresem.
Możliwość uzyskania dofinansowania przedsięwzięć nie wskazanych w załączonych tabelach, istnieje jednak pod warunkiem, że odpowiadają zarysowanym w rozdz. 3 kierunkom działań.

XX. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Tabela 20 Jakość wód i stosunki wodne - działania pozainwestycyjne.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansów.	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
PRZEDSIĘWZIĘCIA POZAINWESTYCYJNE								
1	*Stworzenie bazy danych i systemu wymiany informacji z zakresu gospodarki wodnej na obszarze powiatu*	RZGW Urząd Marszałkow. WIOŚ, Urząd Wojewódzki Starostwa	5	5	5	7		
2	*Opracowanie programu likwidacji nieczynnych ujęć wody (w tym weryfikacja pozwoleń wodno-prawnych)*	Starostwo WIOŚ	5	5	5	5	środki starostwa	Powiatowe
Jakość wód i stosunki wodne - koszty pozainwestycyjne w latach 2004-2007 - 42 tys. PLN								

Tabela 21 Jakość wód i stosunki wodne - działania inwestycyjne.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansow.	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE								
Zaopatrzenie w wodę								
1	*Budowa, modernizacja i remonty ujęc wody i stacji uzdatniania*	Urząd Gminy Przedsiębiorstwo wodociągowe	sumaryczny koszt w latach 2004 -2007 ***660***				Środki własne, Środki pomocowe	Wlasne
2	*Budowa, modernizacja i remonty sieci wodociągowych*	Urząd Gminy Przedsiębiorstwo wodociągowe	sumaryczny koszt w latach 2004 -2007 ***2290***				Środki własne, Środki pomocowe	Wlasne
3	*Budowa, modernizacja i remonty rurociągów tranzytowych*	Urząd Gminy Przedsiębiorstwo wodociągowe	sumaryczny koszt w latach 2004 -2007 ***363***				Środki własne, Środki pomocowe	Wlasne
Zaopatrzenie w wodę - koszty inwestycyjne w latach 2004-2007 - 3 313 tys. PLN								
Gospodarka ściekowa								
1.	*Budowa, modernizacja i remonty oczyszczalni ścieków*	Urząd Gminy.	sumaryczny koszt w latach 2004 -2007 ***300***				Środki własne, środki pomocowe	Własne
2	*Budowa, modernizacja i remonty sieci kanalizacyjnej*	Urząd Gminy	sumaryczny koszt w latach 2004 -2007 ***8899***				Środki własne, środki pomocowe	Własne

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansow.	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
3	*Budowa, modernizacja i remonty kanalizacji burzowej*	Urząd Gminy	sumaryczny koszt w latach 2004 -2007 ***836***				Środki własne, środki pomocowe	Własne
GOSPODARKA ŚCIEKOWA : Koszty inwestycyjne w latach 2004-2007 - 10 035 tys. PLN								
JAKOŚĆ WÓD I STOSUNKI WODNE: Razem koszty pozainwestycyjne i inwestycyjne: 13 349 tys. PLN								

Tabela 22 Powietrze atmosferyczne.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansow.	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE,								
SEKTOR ODDZIAŁYWANIA : Transport drogowy								
1.	*Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej*	Zgodnie ze "Strategią rozwoju województwa lubuskiego" i "Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego"						
2.	*Promowanie komunikacji zbiorowej, szerszego wykorzystania kolei i dróg wodnych w transporcie pasażerskim i towarowym*	Samorządy (powiatu i gminne)	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.		
3.	*Budowa ścieżek rowerowych*	Urząd Gminy	30	30	30	30	Środki własne Fundusze ekolog.	Własne
Transport drogowy - koszty w latach 2004-2007 - 120 tys. PLN								
SEKTOR ODDZIAŁYWANIA: Mieszkalnictwo								
1.	*Modernizacja systemu ogrzewania w gminie (wykorzystanie bardziej ekologicznych źródeł ciepła niż węgiel)*	Urząd Gminy	40	50	60	70	Środki własne, Środki pomocowe, Fundusze ekologiczne	Koordynowane
2.	*Budowa kotłowni centralnych w gminach w oparciu o wykorzystanie biomasy*	Urząd Gminy Inwestorzy	35	45	55	65	Środki włąsne Fundusze ekologiczne, Środki pomocowe	Koordynowane
Mieszkalnictwo - koszty inwestycyjne w latach 2004-2007 - 420 tys. PLN								
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE: Razem koszty pozainwestycyjne i inwestycyjne: - 540 tys. PLN								

Tabela 23 Hałas.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansow.	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
PRZEDSIĘWZIĘCIA POZAINWESTYCYJNE								
1.	*Rozpoczęcie prac nad opracowaniem niezbędnych map akustycznych*	Starosta, WIOŚ				15	Budżet powiatu Fundusze ekologiczne	Powiatowe
Koszty pozainwestycyjne w latach 2004-2007 - 15 tys. PLN								
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE								
1.	*Ograniczenie emisji hałasu poprzez inwestycje dot. infrastruktury drogowej: budowa obwodnic, poprawa nawierzchni dróg, optymalizacja płynności ruchu*	Zgodnie ze "Strategią rozwoju województwa lubuskiego" i "Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego", koszty w ramach realizacji strategii systemu transportowego						Koordynowane
HAŁAS: Razem koszty pozainwestycyjne i inwestycyjne: - 15 tys. PLN								

Tabela 24 Przyroda i krajobraz.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansow.	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
PRZEDSIĘWZIĘCIA POZAINWESTYCYJNE								
1.	*Opracowania ekofizjograficzne gminy z wykorzystaniem dokumentacji dot. inwentaryzacji przyrodniczej gminy*	Urząd Gminy	15				Środki własne, Fundusze ekologiczne	Własne
Przyroda i krajobraz - koszty pozainwestycyjne w latach 2004-2007 - 15 tys. PLN								
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE								
1.	*Bieżąca realizacja zadań ochrony czynnej w rezerwatach przyrody, parkach krajobrazowych, parkach narodowych (wynikających z planów ochrony)*							
2.	*Realizacja projektów z zakresu ochrony przyrody*	Klub Przyrodników	25	25	30	30	Powiat, środki własne	Koordynowane
Przyroda i krajobraz - koszty inwestycyjne w latach 2004-2007 - 110 tys. PLN								
PRZYRODA I KRAJOBRAZ - Razem koszty pozainwestycyjne i inwestycyjne: 115 tys. PLN								

Tabela 25 Gleby i las.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansow.	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		

PRZEDSIĘWZIĘCIA POZAINWESTYCYJNE								
1.	*Przygotowanie danych do przeprowadzenia szczegółowej inwentaryzacji terenów zdegradowanych wraz z opracowaniem programów ich rekultywacji*	Starostwo, gmina	5	5			środki własne	Koordynowane
GLEBY i LASY Przedsięwzięcia pozainwestycyjne: koszty w latach 2004-2007 - 10 tys. PLN								
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE								
1.	*Porządkowanie systemów melioracyjnych*	Urząd Gminy	10	12	18	15	Środki własne, WFOŚiGW	
2.	*Tworzenie nowych gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych*	WODR, ODR, Rolnicy	15	15	30	30	Środki własne, WFOŚiGW, rolnicy	
3.	*Zalesianie gruntów porolnych i gleb zdegradowanych*	Ministerstwo RiRW, Ministerstwo Środ., Starostwo, Urząd Gminy, Lasy Państw., Właściciele gruntów	70	100	200	300	Budżet Państwa, Fundusze ekolog., środki Lasów Państwowych, środki właś. gruntów	Koordynowane
4.	*Wzbogacanie składu gatunku sztucznych odnowień leśnych przy uwzględnieniu dostosowania do naturalnej mozaikowatości siedlisk*	Ministerstwo Środ., Lasy Państwowe, Starostwo	4	4	4	4	Środki budżetowe, środki własne Lasów Państw.	
5.	*Realizacja bieżących zabiegów pielęgnacyjnych zgodnie z potrzebami hodowlanymi*	Lasy Państwowe	(zgodnie z planami ochrony lasów)				Środki budżetowe, środki własne Lasów Państwowych	
GLEBY i LASY Przedsięwzięcia inwestycyjne: koszty w latach 2004-2007 - 831 tys. PLN								
GLEBY I LASY KOSZTY Razem koszty pozainwestycyjne i inwestycyjne: - 841 tys. PLN								

Tabela 26 Edukacja ekologiczna.

Lp.	Opis przedsięwzięcia	Jednostki realizujące	Szacunkowe koszty w tys. PLN				Potencjalne źródła finansowania	Rodzaj przedsięwzięcia
			2004	2005	2006	2007		
PRZEDSIĘWZIĘCIA POZAINWESTYCYJNE								

1.	*Współpraca w przygotowaniu Powiatowych warsztatów roboczych dla młodzieży szkolnej nt. właściwej gospodarki odpadami, oszczędzania energii itp. (1x w roku)*	Ośrodki i centra EE, Starostwo, szkoły	3	3	3	3	Fundusze ekologiczne	Koordynowane
2.	*Organizacja wycieczek dla młodzieży szkolnej na oczyszczalnie ścieków, składowiska odpadów, do zakładów przemysłowych itp.*	Szkoły, Urząd Gminy, administratorzy obiektów	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.	b.k.d.		
3.	*Wspieranie programów edukacji ekologicznej realizowanych przez organizacje pozarządowe, związki gmin (np. CZG-12)*	Urząd Wojewódzki Urząd Marszałk. Starostwo, Urząd Gminy	2	2	2	2	Fundusze ekologiczne	Koordynowane
4.	*Organizacja dla mieszkańców otwartych spotkań informacyjnych nt. stanu środowiska w powiecie i gminie i działaniach podejmowanych na rzecz jego ochrony przez władze powiatowe i gminne oraz możliwościach indywidualnych działań każdego mieszkańca. Tematyka dopasowana do specyfiki powiatu, spotkania 1x w roku, zaproszenie poprzez media*	Urząd Marszałkowski, RCEE, lokalne centra i ośrodki EE, Starostwo, Urząd Gminy	3	3	3	3		Własne
5.	*Szkolenia rolników w zakresie rolnictwa ekologicznego, agroturystyk, wdrażania KDPR oraz programu rolno-środowiskowego*	Starostwo, Urząd Gminy	85	85	85	85	Fundusze ekologiczne, Środki UE	Koordynowane
6.	*Organizacja wycieczek dla mieszkańców województwa do PN i PK, połączonych z EE w oparciu o ścieżki edukacyjne*	Dyrekcja PN i PK, ośrodki EE, Starostwo Powiatowe, Urząd Gminy	2	2	2	2	Fundusze ekologiczne, środki prywatne	
7.	*Organizacja zajęć edukacyjnych, konferencji, szkoleń i seminariów przez Klub Przyrodników oraz prowadzenie przez Ligę Ochrony Przyrody zajęć edukacyjnych dla młodzieży szkolnej w tym Konkurs z okazji Światowego Dnia Środowiska*	Klub Przyrodników (KP), Liga Ochrony Przyrody (LOP)	5	8	7	14	Środki własne KP i LOP, Fundusze ekologiczne	Koordynowane
8.	*Wsparcie zielonych szkół organizowanych w PK*	Zarządy PK, szkoły	7	7	7	7	Fundusze ekologiczne	Koordynowane

9.	*Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży, konkursy, festyny ekologiczne, itp. organizowana przez samorządy gminne*	Urząd Gminy	20	20	20	20	Środki własne gminy Fundusze ekologiczne	Koordynowane
EDUKACJA EKOLOGICZNA - Koszty pozainwestycyjne w latach 2004-2007 - 522 tys. PLN								
PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE								
1.	*Wsparcie publikacji materiałów informacyjnych nt. segregacji odpadów, oszczędzania energii, itp.*	Centra i ośrodki EE, POE, CZG-12	7	7	7	7	Fundusze ekologiczne	Koordynowane
2.	*Wydawanie publikacji ekologicznych: stałych*	ZPN, ZPK, LKP, Nadleśnictwa, Starostwo, gmina	3,5	3,5	3,5	3,5	WFOŚiGW, środki nadleśnictw, budżet powiatu, gminy	Koordynowane
3.	*Kontynuacja działalności wydawniczej KP*	Klub Przyrodników (KP)	7	7	6	6	Środki własne, Fundusze ekologiczne	Koordynowane
4.	*Rozbudowa ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych w parkach krajobrazowych, narodowych, w kompleksach leśnych*	PN, PK, Nadleśnictwa, LKP	25	25	25	25	RDLP, WFOŚiGW, Nadleśnictwa, samorząd gminy	Koordynowane
EDUKACJA EKOLOGICZNA - Koszty inwestycyjne w latach 2004-2007 - *168 tys. PLN*								
EDUKACJA EKOLOGICZNA - Koszty sumaryczne w latach 2004-2007 - 690 tys. PLN								

XXI. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA

Uchwalenie *POŚ* przez Radę Gminy jest równoznaczne z przyjęciem zobowiązania o realizacji programu zgodnie z przyjętymi wcześniej założeniami i harmonogramem. Efektywność wdrażania programu zależy jednak od wielu elementów. Można je podzielić na czynniki zewnętrzne, takie jak: położenie geograficzne gminy, regulacje prawne, dostęp do funduszy strukturalnych oraz czynniki wewnętrzne. Do tych ostatnich można zaliczyć przede wszystkim zasoby organizacyjne i kadrowe w urzędzie, wysokość budżetu oraz istniejące bariery mentalne, wynikające między innymi z braku wiedzy o środowisku naturalnym.
Proces wdrażania programu będzie jednak tym sprawniejszy im większa będzie wiara w sens realizacji takiego przedsięwzięcia i lepiej przygotowane narzędzia wspomagające. Zbieżność planowanych zadań z zadaniami *„Programu Ochrony Środowiska w Powiecie Strzelecko - Drezdeneckim”* oraz ustalenie własnych potrzeb i priorytetów ekologicznych w oparciu o szczegółową diagnozę stanu środowiska naturalnego zdecydowanie zwiększa szanse gminy w dostępie do funduszy europejskich. Struktura programu, który składa się z samodzielnych projektów wymaga przede wszystkim wyznaczenia osób odpowiedzialnych za ich realizację oraz stałej, dobrej, jednoosobowej koordynacji, wzmocnionej pomocą zespołu wdrażającego. W praktyce, równolegle z podjęciem przez Radę Gminy uchwały o przyjęciu do realizacji POŚ powinien zostać powołany zespół wdrażający, którego pracą będzie kierowała osoba o ustalonych pełnomocnictwach do podejmowania decyzji, najlepiej wójt lub osoba delegowana przez wójta. Zadaniem zespołu wdrażającego będzie bieżące monitorowanie programu i okresowe (np. raz w roku) zdawanie przed Radą Gminy sprawozdania z przebiegu realizacji, pojawiających się problemów i potrzeby wprowadzenia ewentualnych zmian. Warunkiem koniecznym sprawności realizacji programu jest wzmocnienie kadrowe zespołu zajmującego się ochroną środowiska. Wydaje się, że liczba nowych zadań, wynikających z konieczności realizowania ustawowych obowiązków, przekracza możliwości nawet najlepiej przygotowanych i stale szkolących się pracowników.

XXII. MONITOROWANIE PROGRAMU – MIERNIKI REALIZACJI ZADAŃ

W zarządzaniu POŚ należy odróżnić te elementy działań, które poddają się procesowi planowania od tych, których nie można przewidzieć i które umykają tradycyjnym metodom zarządzania (np. związane z różnego rodzaju klęskami żywiołowymi, awariami, ale również z załamaniem systemu finansowania w wyniku niestabilnej polityki finansowej państwa). Dlatego bardzo istotnym elementem z punktu widzenia wdrażania jest właściwe zaplanowanie procesu monitorowania programu, który pozwoli na śledzenie wykonywania zadania na każdym jego etapie.
Monitorowanie jest procesem, który ma na celu analizowanie realizacji programu (stanu zawansowania poszczególnych projektów) i jego zgodności z postawionymi celami. Istotą monitorowania jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało i co nie zostało zrobione, a także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładany cel w przyszłości. Istotnym elementem monitorowania jest wypracowanie technik zbierania informacji oraz opracowanie odpowiednich wskaźników, które będą odzwierciedlały efektywność prowadzonych działań .
Ustawa Prawo Ochrony środowiska, nakładająca na wójta/burmistrza obowiązek udostępniania informacji o środowisku i jego ochronie, rodzi przede wszystkim potrzebę stworzenia systemu gromadzenia i upowszechniania informacji z tego obszaru. Dlatego w zaproponowanym programie tak dużą wagę przywiązuje się do mierników wykonania zadań i obiektywnych wskaźników zmiany stanu środowiska.
Wskaźniki są miarami, które podsumowują informacje z danego obszaru i dostarczają wiarygodnych odpowiedzi na pytania stawiane przez osoby podejmujące decyzje i tworzące politykę ochrony środowiska. Przedstawiają tendencje i dostarczają informacji, głównie ilościowych, przydatnych w określaniu standardów i limitów, do których dąży gmina. Świadomie stosowane mogą stać się czymś więcej niż tylko fragmentami obligatoryjnej informacji, przekazywanej społeczności lokalnej. Jeżeli zostaną przygotowane w odpowiedzi na dobrze zdefiniowane cele, wskaźniki pomagają ustalać priorytety w realizacji zadań, a i ich monitorowanie może stanowić nieocenioną pomoc w kształtowaniu postaw proekologicznych oraz uzasadnianiu i uzyskiwaniu akceptacji dla czasami kontrowersyjnych decyzji dotyczących środowiska naturalnego.
Reasumując, podstawą efektywnego wdrażania POŚ dla gminy Drezdenko jest: Uchwała Rady Gminy o przystąpieniu do realizacji POŚ, nadająca programowi wysoką rangę i wspierajca warunki jego wykonania oraz przygotowany na lata 2004 – 2007 program działań, który:
zawiera realistyczne cele i określone w czasie, mierzalne zadania,
wskazuje źródła finansowania,
posiada ustaloną procedurę monitorowania zadań,
ma jednego koordynatora, uprawnionego do podejmowania decyzji,
jest wdrażany przez zespół o dostatecznych kwalifikacjach i kompetencjach,
jest znany, akceptowany i wspierany w realizacji przez społeczność lokalną.

W *II Polityce Ekologicznej Państwa* wskazano na konieczność prowadzenia monitoringu każdego z elementów środowiska. Od roku 2002 wdrażany jest zmodernizowany system monitoringu emisji zanieczyszczeń i jakości wód w nawiązaniu do standardów Unii Europejskiej. W zakresie gospodarowania odpadami powstanie skuteczny system kontroli i nadzoru wraz z monitoringiem. System ten ma być zrealizowany do roku 2010. Także w perspektywie średniookresowej ma zostać wprowadzony monitoring różnorodności biologicznej, wraz z wdrożeniem kryteriów i wskaźników do kontroli skuteczności wprowadzania polityki ekologicznej państwa. W horyzoncie długookresowym (do 2025 r.) stworzona będzie sieć monitorowania poziomu hałasu w newralgicznych, z punktu widzenia zagrożenia hałasem, rejonach wszystkich miast powyżej 100 tys. mieszkańców.

Zgodnie z założeniami zawartymi w dokumencie *II Polityki Ekologicznej Państwa* rozwijany będzie monitoring poszczególnych elementów środowiska na terenie powiatu strzelecko - drezdeneckiego.

Zwłaszcza po przystąpieniem Polski do struktur Unii Europejskiej konieczne jest przeprowadzenie działań, które pozwoliłyby na uzupełnienie danych o środowisku. Bardzo istotna jest również harmonizacja procedur i zakresu działań z zaleceniami OECD, wymaganiami Unii i zobowiązaniami wobec konwencji międzynarodowych. Rozwój monitoringu i modyfikacje powinny zmierzać w kierunku umożliwienia wykorzystania istniejących systemów na potrzeby kontrolowania realizacji polityki ekologicznej.
W województwie lubuskim podjęte zostaną działania dotyczące tworzenia sieci wymiany informacji między instytucjami szczebla wojewódzkiego, powiatami i gminami. Sieć musi być nastawiona na dwa rodzaje informacji:

- ilościowe i jakościowe dane o stanie środowiska,
- dane o polityce ekologicznej oraz planowanych i podejmowanych działaniach.

Powstanie zintegrowany system informacji, którego dysponentem i administratorem będzie WIOŚ w Gorzowie Wielkopolskim. Na tej płaszczyźnie będzie możliwa wymiana informacji pomiędzy organami administracji rządowej i samorządowej.
Ponadto władze województwa odpowiedzialne będą za koordynację wewnętrznych powiązań pomiędzy obydwoma rodzajami informacji. Tylko w ten sposób będzie można ocenić efektywność instrumentów polityki ekologicznej.
Monitoring będzie prowadzony systematycznie w zakresie wszystkich komponentów środowiska (powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe i podziemne, odpady, gleby, hałas, monitoring lasów), a na jego podstawie będzie okreslana ocena stanu środowiska i ocena stopnia wdrożenia niniejszego *Programu Ochrony Środowiska* wraz z danymi na temat konkretnych działań.

1. MONITORING JAKOŚCI ŚRODOWISKA I POLITYKI ŚRODOWISKOWEJ

Monitoring środowiska, czyli system pomiarów, ocen i prognoz stanu środowiska jest ważnym narzędziem wykorzystywanym w zarządzaniu zasobami środowiska, służącym przede wszystkim profilaktyce, a także aktywizacji działań wpływających na podniesienie jakości środowiska przy minimalizacji kosztów. Dane uzyskane dzięki właściwie prowadzonemu monitoringowi stanowią podstawę oceny skuteczności realizacji zadań ekologicznych szczebla wojewódzkiego, powiatowego czy gminnego, są źródłem informacji wykorzystywanych przy opracowywaniu planów zagospodarowania przestrzennego, planów strategicznych, dokonywania ocen oddziaływania na środowisko i prac studialnych, a przede wszystkim umożliwiają podejmowanie trafnych decyzji gospodarczych dotyczących prowadzenia najlepszych dla regionu działań inwestycyjnych. Wyniki badań uzyskane dzięki monitoringowi i działalności kontrolnej WIOŚ województwa lubuskiego zawarte są w rocznych raportach o stanie środowiska. Uzyskane dane pełnią ważną funkcję edukacyjną i są wykorzystywane przez różnorodne media, podczas szkoleń, konferencji i warsztatów.
Obecnie za najważniejsze zadania w zakresie monitoringu zarówno na terenie powiatu strzelecko - drezdeneckiego, województwa lubuskiego, jak i w całej Polsce można uznać:

- dostosowanie istniejących sieci pomiarowo badawczych oraz systemu informatycznego do wymagań unijnych, w celu automatyzacji procesów pomiarowych zapewniającej szybkie i bieżące informowanie społeczeństwa;
- określenie źródeł finansowania badań środowiska. Obecnie, z uwagi na bardzo słabą kondycję finansową powiatów, planuje się na okres przejściowy ustawowo określić, iż monitoring środowiska w sieci wojewódzkiej prowadzony będzie ze środków wojewódzkich funduszy.

1.1 Monitoring jakości środowiska

Biorąc pod uwagę wytyczne *Programu Ochrony Środowiska* monitoring środowiska w gminie Drezdenko powinien mieć charakter całościowy i składać się z monitoringu wszystkich elementów środowiska, takich jak: powierzchniowych wód płynących (rzeki), wód podziemnych, wody pitnej, jakości powietrza, gleb, odpadów, hałasu, przyrody, lasów.
Przy racjonalizacji programu monitoringu regionalnego dla potrzeb programu należy dążyć do urównomiernienia programów analitycznych tak, aby otrzymywane informacje ekologiczne były spójne i mogły być jednolicie opracowywane.
Należy utrzymać zasadę zachowania badań monitoringowych w ręku jednej instytucji badawczo koordynacyjnej, gdyż ich rozdrobnienie zakłóci zasadę unifikacji badań i ocen, a także nie pozwoli na osiągnięcie celów monitoringowych.

1.1.1 Monitoring powierzchniowych wód płynących oraz monitoring wody pitnej

Program analitycznego monitoringu powinien być zgodny zarówno z normami polskimi jak i uregulowaniami dyrektyw UE. Według jednej z dyrektyw częstotliwość poborów winna rosnąć wraz ze stopniem zagrożenia spowodowanym pogarszaniem się jakości wody, co pozostaje w zgodności z przyjętą w założeniach monitoringu państwowego zasadą jednokrotnego miesięcznie badania prób wody.
Porównując Rozporządzenie MOŚZNiL z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi (DzU z 1991 r. Nr 116, poz. 503 - zał. Nr 1), oraz program analityczny wynikający z dyrektyw Unii Europejskiej można stwierdzić, że z 60 wskaźników objętych przytoczonymi wyżej dyrektywami Rady Unii Europejskiej dotyczącymi wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do różnych zastosowań 36 wskaźników jest w pełni zgodnych z polskimi, 8 wskaźników wymaga przeliczenia, natomiast 16 wskaźników nie jest oznaczanych - i o te wskaźniki należy stopniowo rozszerzać wykaz realizowanych w regionie i kraju badań jakości wód powierzchniowych. Należy zwrócić równocześnie uwagę, że niezależnie od ww. dyrektyw poszczególne państwa europejskie posiadają własne programy monitoringu; natomiast Dyrektywa Nr 91/271/EWG w sprawie ścieków komunalnych nakłada obowiązek okresowego badania jakości ścieków odprowadzanych do wód powierzchniowych; obecnie w Polsce nie ma aktualnego ustawodawstwa w tym zakresie.

1.1.2 Monitoring jakości powietrza oraz kontrola narażenia mieszkańców na skutki zanieczyszczenia powietrza (tzw. monitoring aerosanitarny)

Monitoring powietrza powinien odpowiadać ustaleniom *Dyrektywy Nr 96/62/WE* w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza. (Dyrektywa ta jest zwana potocznie dyrektywą ramową i wynikają z niej ustalenia innych dyrektyw dotyczących norm zanieczyszczeń powietrza, sposobu badania jakości powietrza itp.).
System taki składać się powinien z określonej liczby stacji do automatycznych pomiarów jakości powietrza, szczególnie w tych rejonach, gdzie istnieje najwyższe ryzyko przekroczenia stężeń dopuszczalnych, co umożliwi nadzór ogólny nad stanem jakości powietrza w całym województwie oraz wprowadzenie do regionu jednolitej instrukcji alertowo alarmowej dla stanów smogowych. Program analityczny realizowany na dotychczasowych stacjach do pomiarów jakości powietrza winien być wzbogacony o pomiary benzenu i ołowiu, co wynika z wyżej przytoczonej dyrektywy. Blok pomiarów aerosanitarnych wymaga przebudowy i modernizacji zgodnie z wymaganiami Unii Europejskiej.

1.1.3 Monitoring gleb

Priorytetem w tym zakresie jest rozwój monitoringu gleb użytkowanych rolniczo i gleb w rejonach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami, który powinien być prowadzony

według ściśle określonej, jednolitej metodyki, programu i na dokładnie określonych stanowiskach na obszarze powiatu i gminy.

1.1.4 Monitoring odpadów

Niezbędne jest prowadzenie monitoringu odpadów, zwłaszcza niebezpiecznych, który obejmować będzie informacje o wytwórcach odpadów, ilości wytworzonych przez nich odpadów, ich wykorzystaniu, składowaniu lub unieszkodliwianiu. Podstawą zbierania informacji będzie baza SIGOP, prowadzona przez WIOŚ w Gorzowie Wlkp. Stopniowo ewidencja odpadów może zostać poszerzona o badanie ich jakości.

1.1.5 Monitoring hałasu

Podstawowym zadaniem monitoringu hałasu środowiskowego (hałas przemysłowy i komunikacyjny) będzie wykrywanie i ewidencjonowanie terenów szczególnie zagrożonych hałasem oraz podejmowanie działań zmierzających do obniżenia poziomu hałasu na tych terenach. Badania monitoringowe obejmują hałas komunikacyjny, głównie drogowy. Będą one prowadzone w cyklu 5 – 6 letnim, każdego roku dla innych powiatów. Badaniami objęte będą przestrzenie zurbanizowane, również podmiejskie, z obszarów powiatów, gdzie spodziewany hałas drogowy o poziomie A przekracza wartość 70 dB.
W ramach celu głównego wyznacza się następujące zadania:

- Inwentaryzacja tras komunikacyjnych powodujących szczególne zagrożenie hałasem,
- Oznaczenie granic obszarów szczególnie zagrożonych hałasem
- Inwentaryzacja obiektów i terenów chronionych szczególnie zagrożonych hałasem drogowym,
- Ocena zagrożeń hałasem komunikacyjnym mieszkańców badanych gmin,
- Obserwacja trendów i wielkości zmian parametrów opisujących stan klimatu akustycznego,
- Realizacja założeń zintegrowanej bazy danych o środowisku,
- Współpraca z organami samorządowymi w zakresie ograniczania uciążliwości hałasu drogowego.

1.1.6 Monitoring przyrody

Włączenie w system Państwowego Monitoringu Środowiska problematyki ochrony i zrównoważonego użytkowania żywych zasobów przyrody wynika z ratyfikowanych przez Polskę konwencji i porozumień międzynarodowych, a głównie z konwencji o różnorodności biologicznej. W ramach monitoringu przyrody zostanie przeprowadzona analiza zmian zachodzących wewnątrz wybranych ekosystemów wodnych i lądowych poddanych różnym formom ochrony i oddziaływania człowieka.
Zrealizowana zostanie również ocena występowania wybranych gatunków, w tym głównie ginących i zagrożonych oraz eksploatowanych gospodarczo. Monitoring przyrody realizowany będzie w sieci krajowej na wyznaczonych powierzchniach monitoringowych reprezentujących różne formy ochrony i oddziaływania człowieka (parki narodowe, rezerwaty ścisłe i częściowe, Leśne Kompleksy Promocyjne, lasy gospodarcze, parki miejskie, nieużytki).

1.1.7 Monitoring lasów

Monitoring lasów prowadzony jest tylko w sieci krajowej w oparciu o sieć stałych powierzchni obserwacyjnych. Głównym wykonawcą prac terenowych jest Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej natomiast nadzór merytoryczny nad monitoringiem pełni Instytut Badawczy Leśnictwa.

XXIII. ZAŁĄCZNIKI

1. Wykaz celów i projektów zaproponowanych w „Programie ochrony środowiska dla gminy Drezdenko na lata 2004 – 2007”.

2. Ustawy z dziedziny ochrony środowiska i zapisane w nich kompetencje gmin wraz z ważniejszymi rozporządzeniami. Stan prawny na 30.06.2003.

3. Przegląd funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępnych dla Polski w latach 2004 – 2006.

Załącznik 1.

Wykaz celów i kierunków ich realizacji w „Programie ochrony środowiska dla gminy Drezdenko”

1. ŚRODOWISKO PRZYRODY OŻYWIONEJ, OSADNICTWO, TURYSTYKA.

Cel 1.

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Upowszechnienie i wprowadzanie form indywidualnej ochrony przyrody w postaci pomników przyrody, użytków ekologicznych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej.*
- *Rozwój prac inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej (wykonanie nowych i aktualizacja istniejących waloryzacji przyrodniczych).*
- *Ochrona i denaturalizacja ciągów i połączeń ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem dolin rzecznych: Noteci i Drawy.*
- *Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.*
- *Przygotowanie opracowań ekofizjograficznych gminy z wykorzystaniem dokumentacji dotyczących inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy.*
- *Rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w odniesieniu do obiektów turystycznych i rekreacyjnych w aspekcie ochrony walorów przyrodniczych.*
- *Wspieranie gminy w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo-krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu.*
- *Wprowadzanie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem.*
- *Utrzymanie i rozwój śródmiejskich, w tym osiedlowych terenów zieleni.*

Cel 2.

Ochrona zagrożonych gatunków roślin i zwierząt.

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Określenie potrzeb w zakresie reintrodukcji gatunków roślin i zwierząt.*
- *Opracowanie planów ochrony siedlisk gatunków, które są zagrożone.*
- *Budowa przejść dla zwierząt nad trasami komunikacyjnymi i przepławek dla organizmów wodnych.*

Cel 3.

Ochrona i utrzymanie krajobrazu rekreacyjnego

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo oraz ochrona tych terenów przed zainwestowaniem i tzw. dzikim zagospodarowaniem.*
- *Promowanie zachowań zgodnych z zasadami ochrony przyrody i krajobrazu.*
- *Rozwój sieci szlaków turystycznych i przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.*
- *Monitoring ruchu turystycznego, szczególnie na obszarach chronionych.*

Cel 4.

Ochrona tradycyjnego krajobrazu rolniczego

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach cennych przyrodniczo.*
- *Rozwój rolnictwa ekologicznego.*
- *Wdrażanie programów rolno- środowiskowych.*
- *Utrzymanie tradycyjnych rozłogów pól, zadrzewień śródpolnych i małych zagłębień wraz z występująca flora.*

Cel 5.

Ochrona istniejących zasobów leśnych oraz odtwarzanie ich różnorodności biologicznej.

Cel 6.

Zrównoważona pod względem ekonomicznym, społecznym i ekologicznym gospodarka leśna.

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo.*
- *Tworzenie spójnych kompleksów leśnych szczególnie w obszarze korytarzy ekologicznych i wododziałów.*
- *Lokalizacja zalesień i zadrzewień zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego, w tym kształtowanie granicy rolno-leśnej.*
- *Ochrona zieleni dolin rzecznych, terenów torfowiskowych i źródliskowych.*
- *Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkody przemysłowe).*
- *Rozszerzenie usług doradczych, informacji i szkoleń dla właścicieli lasów.*
- *Łączenie kompleksów leśnych, zwłaszcza w obszarze korytarzy ekologicznych i na obszarach wododziałów.*
- *Poprawa rozpoznania zasobów różnorodności biologicznej w lasach.*

- *Prowadzenie zalesiania terenów nieprzydatnych rolniczo równolegle z działaniami prowadzącymi do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów.*
- *Racjonalne przeznaczanie obszarów leśnych na cele nieleśne.*
- *Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki).*
- *Zapewnienie lasom i zadrzewieniom właściwego znaczenia w planowaniu przestrzennym, w tym kształtowaniu granicy rolno-leśnej i ochronie krajobrazu.*
- *Opracowanie i wdrażanie Regionalnego Programu Operacyjnego Polityki Leśnej Państwa.*

1.2 Turystyka i rekreacja

Cel 1.

Dalszy rozwój turystyki i rekreacji poprzez wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych zgodnie z zasadami ochrony środowiska, z zachowaniem stanu środowiska naturalnego.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia wynikające z rozwoju turystyki i rekreacji

- przestrzeganie wymagań ochrony środowiska w odniesieniu do nowo powstających obiektów turystycznych i rekreacyjnych;
- dbałość o architekturę nowo powstających obiektów;
- selektywny dostęp do terenów cennych przyrodniczo, w tym ochrona cennych terenów przed przeinwestowaniem;
- rozwój ścieżek rowerowych, szlaków wodnych, pieszych i konnych;
- odpowiednie zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego eliminujące dzikie zagospodarowywanie obszarów cennych przyrodniczo;
- edukacja ekologiczna mieszkańców

1.3 Osadnictwo

Cel 1.

Podniesienie jakości życia mieszkańców gminy uwzględniając istniejące walory przyrodnicze, kulturowe i zapewnienie ładu przestrzennego.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia wynikające z rozwoju osadnictwa:

- ograniczenie żywiołowego procesu rozwoju struktur mieszkaniowych (do czasu rozwiązania problemów gospodarki wodno-ściekowej);
- zmiana systemów ogrzewania: wprowadzenie ekologicznych nośników energii, podłączenie do sieci c.o., wprowadzenie niekonwencjonalnych źródeł;
- ochrona istniejących i tworzenie nowych enklaw zieleni wśród zabudowy;
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.

2. OCHRONA GLEB.

2.1 Przeciwdziałanie degradacji gleb

Cel 1.

Ochrona i właściwe wykorzystanie gleb gminy Drezdenko.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Racjonalne zużycie środków ochrony roślin i nawozów.
- Ochrona gleb przed degradacją i rekultywacja gleb zdegradowanych.
- Ochrona gleb przed negatywnym wpływem transportu i infrastruktury transportowej.
- Wdrażanie zasad Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
- Właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo (klasa VI).
- Wspieranie i promowanie rolnictwa ekologicznego.
- Właściwe utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych.
- Podejmowanie zabiegów agroekologicznych w celu ograniczania erozji wietrznej i wodnej.

2.2 Rozwój rolnictwa i rybactwa

Cel 2.

Dostosowanie rolnictwa do warunków integracji z UE z zachowaniem regionalnego charakteru produkcji rolniczej i optymalizacji struktury przestrzeni rolniczej zapewniającej zachowanie walorów środowiska i różnorodności biologicznej.

Kierunki działań minimalizujących zagrożenia środowiska wynikające z rozwoju rolnictwa i rybactwa:

- *Rozwój rolnictwa ekologicznego i zachowanie tradycyjnych metod gospodarowania;*
- *Modernizacja i odbudowa systemów melioracyjnych;*
- *Poprawa struktury jakościowej i wartości przyrodniczej użytków rolnych;*
- *Działania na rzecz edukacji rolników w tym wdrażanie „Kodeksu dobrych praktyk rolniczych";*
- *Kontrola przestrzegania pozwoleń wodno-prawnych;*
- *Budowa przepławek tam gdzie migracje ryb utrudniają jazy, zastawki, przegrody;*

3. OCHRONA WÓD.

3.1 Ochrona jakości i ujęć wód.

Cel 1.

Zapewnienie wszystkim mieszkancom gminy odpowiedniej jakości wody do picia.

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej.*
- *Modernizacja i rozbudowa ujęć wody i sieci wodociągowej.*
- *Modernizacja ujęć wody oraz modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu dostosowania jakości wody pitnej do standardów unijnych.*
- *Likwidacja nieczynnych ujęć wody.*

3.2 Gospodarka ściekowa.

Cel 2.

Ochrona jakości wód powierzchniowych i podziemnych, szczególnie płytko zalegających zbiorników czwartorzedowych.

3.2.1 Gospodarka ściekowa – sektor komunalny

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Budowa, rozbudowa i systematyczna modernizacja sieci kanalizacyjnej.*
- *Budowa systemu oczyszczania ścieków deszczowych.*
- *Budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków.*
- *Optymalizacja wykorzystania istniejących oczyszczalni ścieków.*
- *Budowa oczyszczalni przydomowych w miejscach wskazanych w koncepcji gospodarki wodnościekowej.*
- *Likwidacja nieszczelnych zbiorników bezodpływowych stanowiących. potencjalne źródło zanieczyszczeń wód podziemnych.*
- *Ochrona zasobów wód podziemnych.*
- *Ochrona wód w zlewniach jezior.*
- *Inwestycje w dziedzinie utylizacji ścieków na obszarach wiejskich nie posiadających oczyszczalni ścieków.*
- *Ustanowienie stref ochronnych ujęć zbiorowego zaopatrzenia w wodę.*
- *Podejmowanie działań ograniczających wpływ zanieczyszczeń obszarowych na zasoby wodne.*

3.2.2 Gospodarka ściekowa – rolnictwo

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Ograniczanie wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa na jakość wód;*
- *Ochrona wód przed eutrofizacją.*

3.3 Ochrona przed powodzią

Cel 3.

Ochrona przed powodzią

Kierunki działań do 2011 roku:

- Ujęcie w planach zagospodarowania przestrzennego terenów zalewowych.
- Naprawa, odbudowa i modernizację urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń ochrony przeciwpowodziowej, poprawa stabilności obwałowań na odcinkach wysokiego ryzyka.
- Zwiększenie przepustowości sekcji mostowych obwałowań.
- Zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni poprzez małą retencję zbiornikową, zalesienia, właściwe zabiegi agrotechniczne i melioracyjne.

3.4 Racjonalizacja zużycia wody

Cel 4.

Racjonalizacja zużycia wody i energii

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Zmniejszenie wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych.*
- *Kontynuacja wprowadzania zamkniętych obiegów wody i wodooszczędnych technologii produkcji w przemyśle.*
- *Kontynuacja modernizacji sieci wodociągowych w celu zmniejszenia strat wody w systemach przesyłowych.*

4. OCHRONA POWIETRZA.

4.1 Poprawa jaości powietrza.

Cel 1.

Systematyczna poprawa jakości powietrza na obszarach miejskich gminy.

Cel 2.

Utrzymanie jakości powietrza na obecnym poziomie na terenach niezurbanizowanych

Cel 3.

Racjonalny rozwój systemu transportowego uwzględniający rozwiązania zmniejszające lub eliminujące wpływ transportu na środowisko.

Kierunki działań do 2011 roku – emisja ze źródeł komunikacyjnych:

- Minimalizacja ruchu tranzytowego w centrum miasta,
- Bieżąca modernizacja dróg,
- Wykorzystanie linii kolejowych dla autobusów szynowych,
- Wsparcie budowy infrastruktury rowerowej; budowa nowych tras rowerowych i modernizacja istniejących, w tym wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych, budowa parkingów dla rowerów, itp.
- Modernizacja taboru komunikacji autobusowej, wymiana pojazdów na bardziej „ekologiczne”.
- Poprawa standardów technicznych sieci drogowej;
- Zwiększenie przepustowości i płynności ruchu drogowego;
- Zwiększenie roli transportu kolejowego;
- *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców.*

Kierunki działań do 2011 roku – niska emisja:

- Wdrażanie programów uciepłownienia miasta Drezdenka i przyłączenie do sieci c.o. nowych odbiorców.
- Wprowadzanie ekologicznych nośników energii, w tym wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Zastępowanie węgla bardziej ekologicznymi nośnikami energii oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie.
- Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych.
- Preferowanie wprowadzania w budownictwie materiałów energooszczędnych.

Cel 4.

Restrukturyzacja zakładów przemysłowych oraz dalszy rozwój przemysłu przy jednoczesnym minimalizowaniu wpływów na zdrowie ludzi i środowisko.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Rozwój sektorów przemysłu przyjaznych środowisku.
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem.
- Wprowadzanie technologii mało i bezodpadowych.
- Właściwe gospodarowanie terenami przemysłowymi.
- Wprowadzanie systemów zarządzania środowiskiem ISO 14 000 oraz dobrowolnych działań nienormatywnych (np. czystsza produkcja) w zakładach przemysłowych.
- Wdrażanie nowoczesnych technologii, przyjaznych środowisku (BAT).
- Instalowanie urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powstałych w procesach technologicznych oraz poprawa sprawności funkcjonujących urządzeń.
- Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych.

5. SUROWCE MINERALNE.

5.1 Gospodarka surowcami mineralnymi.

Cel 1

Racjonalne wykorzystanie zasobów surowców gminy Drezdenko oraz zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Rekultywacja nielegalnych wyrobisk i zapobieganie ich powstawaniu.
- Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
- Uwzględnienie w planach zagospodarowanie przestrzennego wszystkich znanych złóż w granicach ich udokumentowania wraz z zapisami o ochronie ich obszarów przed trwałym zainwestowaniem.

6. OCHRONA PRZED HAŁASEM I PROMIENIOWANIEM.

6.1 Ochrona przed hałasem.

Cel 1

Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zurbanizowanych.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Monitoring hałasu drogowego w wyznaczonych punktach pomiarowych.
- Opracowanie map akustycznych i programów naprawczych dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych.
- Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem z wyznaczeniem obszarów ograniczonego użytkowania wokół głównych dróg i linii kolejowych tam, gdzie przekroczony jest równoważny poziom hałasu w porze nocnej 55 dB.
- Kontrola emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej.

6.2 Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Cel 2

Kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego

Kierunki działań do 2011 roku:

- *Prowadzenie badań pól elektromagnetycznych.*
- *Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych.*

7. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.

7.1 Ochrona przed nadzwyczajnymi zagrozeniami.

Cel 1

Zmniejszanie zagrożenia dla mieszkańców i środowiska z powodu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych.

8. EDUKACJA EKOLOGICZNA I KOMUNIKACJA SPOŁECZNA.

8.1 Rozwój form edukacji ekologicznej w społeczeństwie gminy.

Cel 1

Wykształcenie u mieszkańców gminy nawyków kultury ekologicznej oraz poczucia odpowiedzialności za stan i ochronę środowiska.

Kierunki działań do 2011 roku:

- Zwiększenie udziału problematyki ekologicznej w szkolnych programach nauczania.
- Aktywna edukacja ekologiczna młodzieży w formalnym systemie kształcenia.
- Wspieranie działań edukacji szkolnej przez instytucje samorządowe i państwowe.
- Informowanie mieszkańców gminy o stanie środowiska w gminie i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
- Współdziałanie władz gminy z mediami w zakresie prezentacji stanu środowiska i działań podejmowanych na rzecz jego ochrony.
- Prowadzenie działań z zakresu edukacji ekologicznej na terenach cennych przyrodniczo.
- Realizacja treści ekologicznych przez środki masowego przekazu, instytucje kultury i wypoczynku.
- Wdrażanie Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych.
- Współpraca władz lokalnych ze szkołami, przedstawicielami środowiska naukowego, zakładami pracy i pozarządowymi organizacjami w celu wykorzystanie różnorodnych form edukacji ekologicznej.

Załącznik 2.

Ustawy z dziedziny ochrony środowiska i zapisane w nich kompetencje gmin wraz z ważnymi rozporządzeniami.

Stan prawny na 31.05.2004 r.

Konstytucja Rzeczpospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. *(Dz.U.1997.78.483):*

- władze publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom (art.74) – organy gminy,

- ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych (art.74) – organy gminy,
- każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska (art.74) – organy gminy,
- władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska (art.74) – organ gminy.

Ustawa z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym *(Dz.U.2001.142.1591, Dz.U.2002.113.984):*
- zaspokojenie zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej (art.7) – organy gminy,
- zaspokojenie potrzeb w zakresie zaopatrzenia w wodę, budowy wodociągów, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku, unieszkodliwiania stałych odpadów komunalnych budowy wysypisk, zaopatrzenia w energię elektryczną, cieplną oraz gaz (art.7) – organy gminy,
- zaspokojenie potrzeb w zakresie lokalnego transportu zbiorowego (art.7) – organy gminy,
- zaspokojenie potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej (art.7) – organy gminy,
- zaspokojenie potrzeb w zakresie gminnej zieleni i zadrzewień (art.7) – organy gminy,
- zaspokojenie potrzeb w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej (art.7) – organy gminy,
- opracowanie planu operacyjnego ochrony przed powodzią, ogłaszanie i odwoływanie pogotowie i alarmu przeciwpowodziowego, zarządzenie ewakuacji (art.31a, 31b) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wydawanie przepisów porządkowych niezbędnych do ochrony życia lub zdrowia, zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego (art.40, 41) – organy gminy.

Ustawa z 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym *(Dz.U.2003.80.717):*
- kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejskich planów zagospodarowania przestrzennego (art.3),
- wójt, burmistrz, prezydent rozstrzyga o uwzględnieniu lub nie wniosków dotyczących studium i planów (art.7),
- wójt, burmistrz, prezydent powołuje gminną komisję urbanistyczno – architektoniczną (art.8),
- wójt, burmistrz, prezydent sporządza i uzgadnia studium, uwzględniając zapisy koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, planu zagospodarowania przestrzennego województwa, strategii województwa i gminy (art.9,11, 25),
- studium uchwala rada gminy, rozstrzygając jednocześnie o sposobie rozpatrzenia zgłoszonych uwag (art.12),
- wójt, burmistrz, prezydent sporządza i uzgadnia projekt planu miejscowego, określając przeznaczenie terenów, linie rozgraniczające, zasady ochrony środowiska i krajobrazu kulturowego, zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, wymagania wynikające z potrzeb kształtowani przestrzeni publicznej, granice i sposoby zagospodarowania terenów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, zasady rozbudowy systemów komunikacji i infrastruktury itd. (art.15, 25),
- rada gminy uchwala plan po stwierdzeniu jego zgodności z ustaleniami studium, rozstrzygając jednocześnie o sposobie rozpatrzenia uwag, realizacji inwestycji z zakresu infrastruktury technicznej oraz zasadach ich finansowania (art.20),
- rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do scalania i podziału nieruchomości (art.22),
- wójt, burmistrz, prezydent prowadzi rejestr planów, wniosków o ich sporządzenie, gromadzi materiały źródłowe, przekazuje staroście kopię studium i planu (art.31),
- wójt, burmistrz, prezydent dokonuje oceny aktualności dokumentów planistycznych i opracowuje wieloletnie programy ich sporządzania (art.32),
- wójt, burmistrz, prezydent ustala jednorazową opłatę, wynikającą ze wzrostu wartości nieruchomości w wyniku uchwalenia planu (art.37),
- wójt, burmistrz, prezydent przedstawia radzie gminy informację o żądaniach odszkodowawczych związanych z uchwaleniem planów (art.37),
- wójt, burmistrz, prezydent wydaje decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego (art.51),
- wójt, burmistrz, prezydent prowadzi rejestr wydanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego o znaczeniu powiatowym i gminnym oraz wydanych decyzji o ustaleniu warunków zabudowy (art.57, 67),
- wójt, burmistrz, prezydent może nakazać wstrzymanie użytkowania terenu lub przywrócenie poprzedniego sposobu zagospodarowania w przypadkach braku decyzji o warunkach zabudowy (art.59),

- wójt, burmistrz, prezydent wydaje decyzję o warunkach zabudowy (art.60).

Rozporządzenia wydane przez Radę Ministrów, Ministra Środowiska, Ministra Infrastruktury oraz Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa:

- *z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz.U. 2002 nr 179 poz. 1490)*
- *z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. (Dz.U. 2002 nr 197 poz. 1667)*
- *z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego(Dz.U. 2003 nr 164 poz. 1587)*
- *z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobu ustalania wymagań dotyczących nowej zabudowy i zagospodarowania terenu w przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz.U. 2003 nr 164 poz. 1588)*
- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 r. w sprawie oznaczeń i nazewnictwa stosowanych w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz w decyzji o warunkach zabudowy (Dz.U. 2003 nr 164 poz. 1589)*
- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz.U.2004.118.1233)*
- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz.U.2004.125.1309)*

Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów *(Dz.U. 2001 nr 5 poz. 42)*

Rozporządzenia wydane przez Ministra i Ministra Infrastruktury:

- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 31 października 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania dyscyplinarnego w stosunku do członków samorządów zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz.U. 2002 nr 194 poz. 1635)*
- *Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 11 grudnia 2003 r. w sprawie obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej architektów oraz inżynierów budownictwa (Dz.U. 2003 nr 220 poz. 2174)*

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska *(Dz.U.2001.62.627, Dz.U.2002.233.1957):*

- sporządzanie i uchwalenie gminnego programu ochrony środowiska (art.17, 18) – organy gminy,
- udostępnianie każdemu informacji o środowisku i jego ochronie (art.19) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opracowanie prognozy oddziaływania n środowisko miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art.41) – organy gminy,
- przeprowadzenie postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięcia (art.46) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wskazanie w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu dopuszczalnego do realizacji wariantu inwestycji (art.55) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zasady zrównoważonego rozwoju stanowią podstawę do sporządzanie studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (art.71, 72) – organy gminy,
- uwzględnianie w planach miejscowych i decyzjach o WZIZT przepisów ustawy o ochronie przyrody, Prawa wodnego i innych ograniczeń (art.73) – organy gminy,
- edukacja ekologiczna mieszkańców (art.78) – organy gminy,
- ochrona powietrza, współdziałanie ze starostą, administracją rządową, strażami i inspekcjami (art.17, 84, 92) – organy gminy,
- ochrona wód, współdziałanie ze starostą, administracją rządową, strażami i inspekcjami (art.17, 81, 84, 97-100) – organy gminy,
- ochrona powierzchni ziemi, współdziałanie ze starostą, administracją rządową, strażami i inspekcjami (art.17, 81, 84, 101-111) – organy gminy,

- ochrona przed hałasem, współdziałanie ze starostą, administracją rządową, strażami i inspekcjami (art. 17, 84, 114, 115) – organy gminy,
- ochrona przed polami elektromagnetycznymi, współdziałanie ze starostą, administracją rządową, strażami i inspekcjami (art.17, 84, 121-124) – organy gminy,
- ochrona kopalin, współdziałanie ze starostą, administracją rządową, strażami i inspekcjami (art.17, 81, 84, 125-126) – organy gminy,
- ochrona zwierząt oraz roślin, współdziałanie ze starostą, administracją rządową, strażami i inspekcjami (art.17, 81, 84, 127) – organy gminy,
- wypłata odszkodowania lub wykup nieruchomości jeżeli ograniczenie sposobu korzystania z niej nastąpiło wskutek uchwalenia prawa miejscowego (art.134) – organy gminy,
- przyjmowanie od osób fizycznych wyników pomiarów (art.149, 150) – wójt, burmistrz, prezydent,
- nakładanie na osoby fizyczne obowiązku prowadzenia pomiarów lub spełnienia wymagań w zakresie ochrony środowiska dotyczących eksploatacji instalacji (art.150, 154) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie od osób fizycznych zgłoszeń odnośnie instalacji nie wymagających pozwoleń a mogących negatywnie oddziaływać na środowisko (art.152) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wprowadzenie ograniczeń co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń emitujących hałas (art.157) – rada gminy,
- przyjmowanie i przedkładanie wojewodzie, zgodnie z treścią stosownego rozporządzenia, informacji dotyczących wykorzystania, przemieszczenia, oczyszczenia instalacji z substancji stwarzających szczególne zagrożenia dla środowiska (art.162, 163) – wójt, burmistrz, prezydent,
- organy administracji są obowiązane do ochrony środowiska przed awariami, przyjmowanie zawiadomień o awariach (art.244, 245) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie informacji o zagrożeniach awariami przemysłowymi (art.260) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie od podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska informacji o naliczonych opłatach (art.286) – wójt, burmistrz, prezydent,
- występowanie z roszczeniami w sprawie szkód wywołanych bezprawnym oddziaływaniem na środowisko (art.323) – organy gminy,
- sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, występowanie e charakterze oskarżyciela publicznego, występowanie o ukaranie za nieprzestrzegania przepisów ochrony środowiska (art.379, 326-361) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie na rzecz gminnego funduszu ochrony środowiska 20% opłat karnych nałożonych w wyniku spowodowania szkód w środowisku, całości opłat za usuwanie drzew i krzewów, 50% opłat za składnie i magazynowanie odpadów (art.362, 402) – wójt, burmistrz, prezydent,
- nakazanie osobie fizycznej wykonanie czynności ograniczających negatywne skutki dla środowiska wywołane przez eksploatowane urządzenia (art.363) – wójt, burmistrz, prezydent,
- nakazanie osobie fizycznej wstrzymanie użytkowania instalacji w sytuacji gdy naruszone są wymagania określone w decyzji lub nie wykonano czynności ograniczających negatywne skutki dla środowiska (art.368, 372) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przekazywanie na konto funduszu wojewódzkiego nadwyżki dochodów ponad ustaloną przez ustawodawcę (art.404) – wójt, burmistrz, prezydent,
- gospodarowanie gminnym funduszem ochrony środowiska jako funduszem celowym (art.403, 406) – organy gminy,
- członkostwo i Radzie Nadzorczej NFOŚiGW (art.413) – przedstawiciel strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego,
- opracowanie i uchwalenie projektu przychodów i wydatków gminnego funduszu ochrony środowiska oraz opublikowanie uchwały (art.420, 421) – organy gminy,
- udział w komisji negocjującej treść programu dostosowawczego (art.437) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie wpłat na rzecz gminnego funduszu ochrony środowiska, sankcji pieniężnych za niezrealizowanie programu dostosowawczego (art.441) – wójt, burmistrz, prezydent,

Rozporządzenia wydane przez Radę Ministrów, Ministra Środowiska, Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej:

- *z dnia 29 września 2001 r. w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu na postawie art. 311 ust. 2 ustawy, (Dz.U 2001 Nr 120 poz. 1285)*

- *obwieszczenie z dnia 15 października 2003 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2004 (M.P. Nr 50, poz. 782) - na podstawie art. 291 ust. 2; w zakresie górnych jednostkowych stawek opłat*
- *z dnia 20 listopada 2001 r. w sprawie rodzajów instalacji, których eksploatacja wymaga zgłoszenia (Dz. U. Nr 140, poz. 1585) - na podstawie art. 153 ust. 1; wejście w życie z dniem 26 grudnia 2001 r.*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi na podstawie art. 310 ust. 2 ustawy,(Dz.U. 2001 nr 146 poz. 1640)*
- *z dnia 9 stycznia 2002 r. w sprawie wartości progowych poziomów hałasu na podstawie art. 118 ust. 7 ustawy, (Dz.U. 2002 nr 8 poz. 81)*
- *z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładów o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej na podstawie art. 248 ust. 3 ustawy, (Dz.U. 2002 nr 58 poz. 535)*
- *z dnia 4 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu informacji wymaganych do podania do publicznej wiadomości przez komendanta wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej na podstawie art. 267 ust. 4 ustawy,(Dz.U. 2002 nr 78 poz. 712)*
- *z dnia 5 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego sposobu funkcjonowania Państwowej Rady Ochrony Środowiska (Dz.U.2002.77.702)*
- *z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu, alarmowych poziomów niektórych substancji w powietrzu oraz marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji (Dz. U. Nr 87, poz. 796) - na podstawie art. 86 ust. 1; wejście w życie z dniem 12 lipca 2003 r.,*
- *z dnia 6 czerwca 2002 r. w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu na podstawie art. 90 ust. 3 ustawy, (Dz.U. 2002 nr 87 poz. 798)*
- *z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości na podstawie art. 201 ust. 2 ustawy,(Dz.U. 2002 nr 122 poz. 1055)*
- *z dnia 5 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza na podstawie art. 91 ust. 4 ustawy,(.U. 2002 nr 115 poz. 1003)*
- *z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby i ziemi (Dz. U. Nr 165, poz. 1359) - na podstawie art. 105 ust. 1, wejście w życie z dniem 19 października 2002 r.*
- *z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych na podstawie art. 72 ust. 6 ustawy, (Dz.U. 2002 nr 155 poz. 1298)*
- *z dnia 24 września 2002 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych kryteriów związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięć do sporządzania raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 179, poz. 1490) - na podstawie art. 51 ust. 8; wejście w życie z dniem 13 listopada 2002 r.*
- *z dnia 26 września 2002 r. w sprawie określenia urządzeń, w których mogły być wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 173, poz. 1416) - na podstawie art. 163 ust. 4; wejście w życie z dniem 1 listopada 2002 r.*
- *z dnia 1 października 2002 r. w sprawie sposobu udostępniania informacji o środowisku (Dz. U. Nr 176, poz. 1453) - na podstawie art. 30 ust. 3; wejście w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.*
- *z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439) - na podstawie art. 163 ust. 6; wejście w życie z dniem 5 listopada 2002 r.*
- *z dnia 14 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków, jakim powinna odpowiadać prognoza oddziaływania na środowisko dotycząca projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 197, poz. 1667) - na podstawie art. 41 ust. 3*
- *z dnia 26 listopada 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz.U.2002.204.1727)*
- *z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu na podstawie art. 222 ust. 2 ustawy (Dz.U. 2003 nr 1 poz. 12)*
- *z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (Dz.U.2002.230.1934)*

- *z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie (Dz. U. Nr 110, poz. 1058) – na podstawie art. 19 ust.8*
- *z dnia 25 lutego 2003 r. w sprawie stawek opłat za udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie oraz sposobu uiszczania opłat na podstawie art. 24 ust. 3 ustawy (Dz. U. 2003 Nr 50 poz. 435)*
- *z dnia 29 maja 2003 r. w sprawie wymagań, jakim powinien odpowiadać raport o bezpieczeństwie zakładu o dużym ryzyku na podstawie art. 253 ust. 3 ustawy (Dz.U. 2003 nr 104 poz. 970)*
- *z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji (Dz. U. Nr 110, poz. 1057). na podstawie art. 148; wejście w życie z dniem 1 lipca 2003 r.*
- *z dnia 27 lutego 2003 r. w sprawie rodzajów wyników pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją instalacji lub urządzenia , przekazywanych właściwym organom ochrony środowiska oraz terminu i sposobu ich prezentacji na podstawie art. 149 ust. 2 ustawy,(Dz.U. 2003 nr 59 poz. 529)*
- *z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876) – na podstawie art. 163 ust. 1; wejście w życie z dniem 29 listopada 2003 r.*
- *z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów poziomów w środowisku substancji lub energii przez zarządzającego drogą, linią kolejową, linią tramwajową, lotniskiem, portem na podstawie art. 176 ust. 1 ustawy,(Dz.U. 2003 nr 35 poz. 308)*
- *z dnia 17 stycznia 2003 r. w sprawie rodzajów wyjątków pomiarów prowadzonych w związku z eksploatacją dróg, linii kolejowych, linii tramwajowych, lotnisk, portów, które powinny być przekazywane właściwym organom ochrony środowiska, oraz terminów i sposobów ich prezentacji na podstawie art. 177 ust. 2 ustawy,(Dz.U. 2003 nr 18 poz. 164)*
- *z dnia 8 kwietnia 2003 r. w sprawie rodzajów instalacji, dla których prowadzący mogą ubiegać się o ustalenie programu dostosowawczego na podstawie art. 425 ustawy,(Dz.U. 2002 nr 78 poz. 712)*
- *z dnia 28 marca 2003 r. w sprawie wielkości zryczałtowanego kosztu postępowania negocjacyjnego na podstawie art. 430 ust. 3 ustawy, (Dz.U. 2003 nr 67 poz. 631)*
- *z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami na podstawie art. 15 ust. 8 ustawy.*
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2002 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz.U.2002.96.860)*
- *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2003 r. w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska na rok 2004 (M.P.2003.50.782)*
- *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 21 października 2003 r. w sprawie wysokości stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu, na rok 2004 (M.P.2003.50.783)*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2003 r. w sprawie substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz.U.2003.217.2141)*
- *Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 26 kwietnia 2004 r. w sprawie określenia organów odpowiadających za nadzór nad przestrzeganiem przepisów o ochronie środowiska w jednostkach wojskowych i innych jednostkach organizacyjnych podporządkowanych Ministrowi Obrony Narodowej lub przez niego nadzorowanych (Dz.U.2004.94.917)*
- *Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie zestawień istotnych z punktu widzenia ochrony środowiska informacji o produktach (Dz.U.2004.98.999)*
- *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 6 maja 2004 r. w sprawie średniej krajowej przychodów gminnych i powiatowych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej w 2003 r. przypadających na jednego mieszkańca (M.P.2004.20.364)*

Ustawa z 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw *(Dz.U.2001.100.1085):*

- programy zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska opracowane przez gminy stają się gminnymi programami, których mowa w Prawie ochrony środowiska, nowe gminne programy należy uchwalić do 30.06.2004 r. (art.10) – organy gminy,
- władający zanieczyszczoną lub przekształconą powierzchnią ziemi obowiązany jest zgłosić ten fakt staroście do 30.06.2000 r. (art.12) – wójt, burmistrz, prezydent,
- gminne fundusze ochrony środowiska stają się takimi w rozumieniu Prawa ochrony środowiska (art.24) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Ministra Środowiska:

- *z dnia 26 września 2003 r. w sprawie późniejszych terminów do uzyskania pozwolenia zintegrowanego (Dz.U.2003.177.1736)*

Ustawa z 28 września 1991 r. o lasach *(Dz.U.2000.56.679, Dz.U.2002.113.984):*

- określenie w planach zagospodarowania przestrzennego gruntów przeznaczonych do zasiedlenia, opiniowanie wniosków w sprawie przyznania środków na zalesianie (art.14) – organy gminy,
- opiniowanie wniosków dotyczących uznania lasów za chronione (art.16) – organy gminy,
- wykładanie do publicznego wglądu uproszczonego planu urządzania lasu i pisemne informowanie właścicieli lasów o tym fakcie (art.21) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wnioskowanie do Dyrektora Generalnego by przekazał wskazanej jednostce organizacyjnej lasy w użytkowanie (art.40) – organy gminy,
- opiniowanie wniosków właścicieli lasów o nieodpłatne udostępnienie sadzonek (art.35) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wydawanie decyzji ustalającej podatek leśny osób fizycznych oraz korygowanie jej w przypadku zajścia zmian, zarządzanie poboru inkasa i określenie inkasentów oraz ich wynagrodzenia (art.66) – organy gminy.

Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa:

- *z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyrąb drzewostanu (Dz.U.2002.99.905)*
- *z dnia 25 sierpnia 1992 r. w sprawie szczególnych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowe zasady prowadzenia w nich gospodarki leśnej (Dz.U.1992.67.337)*
- *z dnia 9 kwietnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu sprzedaży lokali i gruntów z budynkami mieszkalnymi lub w budowie oraz kryteriów kwalifikowania ich jako nieprzydatne Lasom Państwowym, a także trybu przeprowadzania przetargu ograniczonego (Dz.U.2002.190.1592)*

Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody *(Dz.U.2004.92.880):*

- uwzględnienie wymagań ochrony przyrody w programach ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju przyjmowanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego w planach zagospodarowania przestrzennego, studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego gmin (art.3),
- utworzenie, powiększenie, zmniejszenie lub likwidacja parku narodowego i krajobrazowego może nastąpić po uzgodnieniu z właściwymi miejscowo organami jednostek samorządu terytorialnego (art.16 i 19) - rada gminy,
- ustalenie planu ochrony zobowiązuje właściwe gminy do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru objętego planem ochrony lub dokonania zmian w obowiązującym planie miejscowym (art.20 pkt 3),
- wyznaczenie obszarów chronionego krajobrazu, uznawanie za pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe i sporządzanie dla nich planów zagospodarowania (art. 23 i 44),
- opiniowanie utworzenia i prowadzenia ośrodka rehabilitacji zwierząt (art. 75),
- zakładanie i utrzymywanie terenów zielonych i zadrzewiania (art. 78),
- uznawanie terenów poza obrębem miast i wsi o zwartej zabudowie, pokryty drzewostanem i nieobjęty ochroną rada gminy może uznać za park gminny (art. 81),
- wydanie zezwolenia na usunięcie drzew i krzewów z terenu nieruchomości oraz naliczenie opłat (art.83) ,
- naliczanie kar za zniszczenie zieleni, drzew i krzewów (art.88) – wójt, burmistrz, prezydent,

- tworzenie organów ochrony przyrody (art. 92),
- uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego potrzeb ogrodów botanicznych i zoologicznych, informowanie zarządu tych jednostek o planowanych w pobliżu przedsięwzięciach– wójt, burmistrz, prezydent,
- walory krajobrazowe uwzględnia się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego– rada gminy,
- obowiązek zapewnienia mieszkańcom korzystania z przyrody przez tworzenie i utrzymywanie terenów zieleni i zadrzewień łączących się z zalesionymi,
- obowiązek tymczasowego zagospodarowania terenów gminy przeznaczonych na inne cele, poprzez dostosowane do otoczenia nasadzenia,
- przyjmowanie zgłoszeń o odkryciach kopalnych szczątków roślin lub zwierząt (art.122) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska:

- *z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz.U.2001.92.1029)*
- *z dnia 10 września 2001 r. w sprawie określenia stanowisk i wymagań kwalifikacyjnych dla pracowników Służby Parków Narodowych, (Dz.U.2001.101.1107)*
- *z dnia 11 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów właściwych dla tych gatunków i odstępstw od tych zakazów, (Dz.U.2001.106.1167)*
- *z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków i odstępstw od tych zakazów, (Dz.U.2001.130.1456)*
- *z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie wzoru tablic obwieszczających o obowiązujących ograniczeniach i zakazach z zakresu ochrony przyrody, (Dz.U.2002.8.82)*
- *z dnia 27 lutego 2002 r. w sprawie zezwoleń na przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt, (Dz.U.2002.39.357)*
- *z dnia 15 kwietnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, (Dz.U.2002.55.495)*
- *z dnia 15 kwietnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania projektu planu ochrony dla rezerwatu przyrody, (Dz.U.2002.55.496)*
- *z dnia 15 kwietnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania projektu planu ochrony dla parku krajobrazowego, (Dz.U.2002.55.497)*
- *z dnia 16 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków dla chowu i hodowli poszczególnych grup zwierząt w ogrodach zoologicznych, (Dz.U.2003.99.916)*
- *z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie jednostkowych stawek opłat za usuwanie drzew lub krzewów, (Dz.U.2003.99.906)*
- *z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie trybu nakładania administracyjnych kar pieniężnych za usuwanie drzew lub krzewów bez wymaganego zezwolenia oraz za zniszczenie terenów zieleni albo drzew lub krzewów, (Dz.U.2003.113.1074)*
- *z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie jednostkowych stawek kar za usuwanie drzew na podstawie, (Dz.U.2003.99.907)*
- *z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie gatunków zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa, (Dz.U.2002.205.1732)*
- *z dnia 24 września 2002 r. w sprawie zakresu wykroczeń, za które uprawnieni pracownicy Lasów Państwowych, pracownicy parków narodowych oraz strażnicy łowieccy są upoważnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (Dz.U.2002.174.1432)*

Ustawa z 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju *(Dz U.2001.97.1051) (Dz.U.2003.113.1068)*

Ustawa z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych *(Dz.U.1995.16.78; Dz.U.2004.49.464; DzU.2004.121.1266):*

- wnioskowanie do ministra lub wojewody w sprawie wyrażenia zgody na przeznaczenie gruntów rolnych i leśnych na inne cele (art.7) – wójt, burmistrz, prezydent,

- objęcie ochroną mineralnych gruntów rolnych niższych klas (art.12) – rada gminy,
- wnioskowanie o umorzenie należności i opłat rocznych w przypadku realizacji inwestycji użyteczności publicznej (art.12) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie nakładanych na właścicieli, których grunty są wyłączane z produkcji, obowiązków zdjęcia i odpowiedniego wykorzystania warstwy próchniczej (art.14) – wójt, burmistrz, prezydent,
- nakładanie na właściciela, w drodze decyzji administracyjnej, obowizku wykonania zabiegów zabezpieczających grunt rolny przed degradacją (art.15) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zatwierdzanie planów gospodarowania na gruntach szczególnie chronionych bądź stanowiących strefy ochronne (art.16) – rada gminy,
- nakazanie prowadzącemu produkcję z naruszeniem ustaleń planu, zniszczenie upraw lub dokonanie uboju (art.16) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie decyzji w sprawach rekultywacji i zagospodarowania gruntów (art.22) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenie Ministra Środowiska:
- *z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyrąb drzewostanu (Dz.U.2002.99.905)*

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich ze środków pochodzących z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej *(Dz.U. 2003 nr 229 poz. 2273)*

Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi:
- *z dnia 30 marca 2004 r. w sprawie wzorów wniosków o przyznanie płatności oraz szczegółowych warunków przyznawania płatności (Dz.U. 2004 nr 52 poz. 523)*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz.U.2004.73.657)*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu udzielania pomocy finansowej na uzyskiwanie rent strukturalnych objętej planem rozwoju obszarów wiejskich (Dz.U.2004.114.1191)*

Ustawa z 13 października 1995 r. Prawo łowieckie *(Dz.U.2002.42.372, Dz.U.2002.113.984):*
- opiniowanie rocznych planów łowieckich (art.8) – wójt, burmistrz, prezydent,
- współpraca z zarządcami i dzierżawcami obwodów łowieckich (art.11) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie zawiadomień o objawach chorób u zwierząt żyjących wolno (art.14) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie wniosków o wydzierżawienie obwodów łowieckich (art.29) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie czynszu dzierżawnego z gruntów nieleśnych obwodu łowieckiego (art.31) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Ministra Środowiska:
- *z dnia 4 kwietnia 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków wykonywania polowania oraz obowiązku znakowania (Dz.U.1997.35.215)*
- *Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 29 grudnia 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad i warunków wykonywania polowania oraz obowiązku znakowania (Dz.U.1999.3.19)*
- *Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 26 sierpnia 1997 r. w sprawie uprawnień do wykonywania polowania (Dz.U.1997.103.657)*

- *Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 30 grudnia 1998 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie uprawnień do wykonywania polowania (Dz.U.1999.3.20)*
- *z dnia 10 kwietnia 2001 r. w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych oraz określenia okresów polowań na te zwierzęta (Dz.U.2001.43.488)*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 czerwca 2002 r. w sprawie wysokości zabezpieczenia majątkowego roszczeń osób trzecich wobec przedsiębiorcy wykonującego działalność gospodarczą określoną w ustawie - Prawo łowieckie (Dz.U.97.884)*
- *z dnia 15 lipca 2002 r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych (Dz.U.2002.126.1081)*
- *z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich planów hodowlanych (Dz.U.2002.194.1640)*
- *z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie ewidencji skupu zwierzyny żywej, tusz zwierzyny i ich części (Dz.U.2002.208.1775)*
- *z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie zasad kategoryzacji obwodów łowieckich, szczegółowych zasad ustalania czynszu dzierżawnego oraz udziału dzierżawców obwodów łowieckich w kosztach ochrony lasu przed zwierzyną (Dz.U.2002.210.1791)*
- *z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad przekazywania w zarząd obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierżawiania (Dz.U.2002.219.1842)*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 kwietnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (Dz.U.2003.89.841)*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 19 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych oraz określenia okresów polowań na te zwierzęta (Dz.U.2004.76.729)*

Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt *(Dz.U.1997.111.724, Dz.U.2002.135.1141):*
- podejmowanie działań na rzecz ochrony zwierząt i współdziałanie z samorządem lekarsko-weterynaryjnym (art.1, 3) – organy gminy,
- podejmowanie decyzji o czasowym odebraniu zwierzęcia właścicielowi (art.7) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wydawanie zezwoleń na utrzymywanie psów ras agresywnych (art.10) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zapewnienie opieki bezdomnym zwierzętom oraz ich wyłapywanie (art.11) – rada gminy, wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjęcie programu zapobiegającego bezdomności zwierząt (art.11a) – rada gminy.

Rozporządzenia:
- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 28 kwietnia 2003 r. w sprawie wykazu ras psów uznawanych za agresywne (Dz.U.2003.77.687)*
- *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 września 2003 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz.U.2003.167.1629)*
- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 6 października 2003 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu transportu zwierząt (Dz.U.2003.185.1809)*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 stycznia 2004 r. w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt wykorzystywanych do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych i specjalnych (Dz.U.2004.16.166)*
- *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 marca 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie minimalnych warunków utrzymywania poszczególnych gatunków zwierząt gospodarskich (Dz.U.2004.47.456)*
- *Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz dopuszczalnych metod uboju i uśmiercania zwierząt (Dz.U.2004.70.643)*

Ustawa z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach *(Dz.U.1996.132.622):*

- zapewnienie czystości i porządku na terenie gminy oraz tworzenie warunków do ich utrzymania, a w szczególności: budowa, utrzymanie i eksploatacja własnych lub wspólnych z innymi gminami, instalacji i urządzeń do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów komunalnych, stacji zlewnych, instalacji i urządzeń do unieszkodliwiania zwłok zwierzęcych, szaletów publicznych, zapobieganie zanieczyszczeniu ulic i placów, organizacja selektywnej zbiórki odpadów, określanie wymaga wobec właścicieli zwierząt domowych, ochrona przed bezdomnymi zwierzętami, współdziałanie z przedsiębiorcami w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, budowa i eksploatacja grzebowisk i miejsc spalania zwłok zwierzęcych, znakowanie obszarów zagrożonych chorobami, ewidencja zbiorników bezodpływowych i oczyszczalni przydomowych (art.3) – organy gminy,
- ustalanie wymaga w zakresie: utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości obejmujących prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów, uprzątanie błota i śniegu z części nieruchomości przeznaczonych do użytku publicznego, mycie i napraw samochodów; urządzeń do gromadzenia odpadów; zasad ich usuwania także z miejsc publicznych; obowiązków właścicieli zwierząt, wreszcie obszarów podlegających deratyzacji (art.4) – rada gminy,
- obowiązek utrzymania czystości i porządku na terenach innych niż wymienione w ust.1-4 należy do gminy (art.5) - wójt, burmistrz, prezydent,
- ustalanie górnych stawek opłat uwzględniających selektywną ich zbiórkę (art.6) – rada gminy,
- usuwanie i unieszkodliwianie w trybie wykonania zastępczego, odpadów komunalnych z posesji, których właściciele nie wywiązują się z tego obowiązku (art.6) – organy gminy,
- przejmowanie, na podstawie akceptacji wyrażonej w drodze referendum, od właścicieli nieruchomości ich obowiązków w zakresie utrzymania porządku i czystości (art.6a) – organy gminy,
- administracyjna egzekucja należności za utrzymanie czystości i porządku przejęte przez gminę (art.6b) - wójt, burmistrz, prezydent,
- udzielanie zezwoleń na prowadzenie działalności polegającej na zbieraniu, transporcie, odzysku lub unieszkodliwianiu odpadów komunalnych, opróżnianiu zbiorników bezodpływowych, ochronie przed bezdomnymi zwierzętami oraz prowadzeniu schronisk dla nich, a także grzebowisk i spalarni (art.7-9) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Ministra Infrastruktury:
- *z dnia 17 października 2002 r. w sprawie warunków wprowadzania nieczystości ciekłych do stacji zlewnych (Dz.U.2002.188.1576)*
- *z dnia 12 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dla pojazdów asenizacyjnych (Dz.U.2002.193.1617)*

Ustawa z 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu *(Dz.U.2000.89.991)*

Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi:
- *z dnia 30 maja 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu zamieszczania informacji dot. identyfikacji nawozów, sposobu ich pakowania, dopuszczalnych tolerancji zawartości składników nawozowych w nawozach mineralnych, sposobu pobierania próbek i metod badania nawozów (Dz.U. 2001.91.1016)*
- *z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o nawozach i nawożeniu (Dz.U.2001.60.615)*
- *z dnia 1 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz.U.2001.60.616)*
- *Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie wykazu nawozów, które można wprowadzać do obrotu (M.P.2002 nr 26 poz. 440)*
- *Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie wykazu nawozów, które można wprowadzać do obrotu (M.P.2003.34.458)*
- *Obwieszczenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 13 maja 2004 r. w sprawie listy akredytowanych laboratoriów upoważnionych do wykonywania badań nawozów (M.P.2004.23.404)*

Ustawa z 16 marca 2001 r. o rolnictwie ekologicznym *(Dz.U.2001.38.452):*
- Art. 3 pkt 3 wchodzi w życie z dniem 3 maja 2005 r., art. 16 ust. 2 wchodzi w życie w dniu uznania przez właściwy organ Unii Europejskiej krajowego systemu kontroli za równorzędny z unijnym w zakresie certyfikacji zgodności w rolnictwie ekologicznym.

Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

- *Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 sierpnia 2002 r. w sprawie rejestru upoważnionych jednostek certyfikujących (M.P.2002.39.612)*
- *Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 2 kwietnia 2003 r. w sprawie rejestru upoważnionych jednostek certyfikujących w rolnictwie ekologicznym (M.P.2003 nr 18 poz. 286)*

Ustawa z 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze *(Dz.U.1994.27.96, Dz.U.2002.166.1360):*

- udzielenie koncesji na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (art.16) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie likwidacji funduszu po zakończeniu likwidacji zakładu górniczego (art.26c) – wójt, burmistrz, prezydent,
- uzgodnienie z organem koncesyjnym obowiązków przedsiębiorcy uzyskującego koncesję (art.29) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie projektów prac geologicznych, których wykonanie nie wymaga koncesji (art.33) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie zgłoszeń o zamiarze przystąpienia do prac geologicznych (art.35) – wójt, burmistrz, prezydent,
- nieodpłatne otrzymanie dotyczących terenu gminy informacji uzyskanych w wyniku prowadzenia prac geologicznych (art.47) – organy gminy,
- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego udokumentowanych złóż (art.48) – organy gminy,
- odstąpienie od sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w trybie określonym odrębnymi przepisami (art.53) – rada gminy,
- opiniowanie planu ruchu zakładu górniczego (art.64) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie planu ruchu likwidowanego zakładu górniczego (art.81) – wójt, burmistrz, prezydent,
- uzgodnienie z organem nadzoru górniczego wykonania likwidacji zakładu górniczego (art.81a) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie warunków obniżenia przez organ koncesyjny opłaty eksploatacyjnej (art.84) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie do dochodów budżetowych 60% opłat eksploatacyjnych (art.86) – skarbnik.

Rozporządzenia wydane przez Radę Ministrów, Ministra Środowiska, Ministra Gospodarki:

- *z dnia 23 kwietnia 2002 r. w sprawie objęcia przepisami Prawa geologicznego i górniczego prowadzenia określonych robót podziemnych z zastosowaniem techniki górniczej, na podstawie art. 3 ustawy (Dz.U.2002.62.561)*
- *z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie złóż wód podziemnych zaliczonych do solanek, wód leczniczych i termalnych oraz złóż innych kopalin leczniczych, a także zaliczenia kopalin pospolitych z określonych złóż lub jednostek geologicznych do kopalin podstawowych, na podstawie art. 5 ust. 5 i 6 ustawy (Dz.U.2001.156.1815)*
- *z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie przetargu na nabycie prawa użytkowania górniczego, na podstawie art. 11 ust. 4 ustawy (2001.156.1816)*
- *z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie projektów prac geologicznych, na podstawie art. 50 ust. 1 pkt 1 ustawy (Dz.U.2001.153.1777)*
- *z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać dokumentacje geologiczne złóż kopalin, na podstawie art. 50 ust. 1 pkt 2 lit. a) ustawy (Dz.U.2001.153.1778)*
- *z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać dokumentacje hydrogeologiczne i geologiczno-inżynierskie, na podstawie art. 50 ust. 1 pkt. 2 lit. b) ustawy (Dz.U.2001.153.1779)*
- *z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie kryteriów bilansowości złóż kopalin, na podstawie art. 50 ust. 1 pkt. 3 ustawy (Dz.U.2001.153.1774)*
- *z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać operaty ewidencyjne zasobów złóż kopalin, na podstawie art. 50 ust. 1 pkt 4 ustawy (Dz.U.2001.153.1775)*
- *z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawie określenia przypadków, w których jest konieczne sporządzenie innej dokumentacji geologicznej, na podstawie art. 50 ust. 1 pkt. 6 ustawy (Dz.U.2001.152.1741)*
- *z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie sposobu i zakresu wykonywania obowiązku udostępniania i przekazywania informacji oraz próbek organom administracji geologicznej przez wykonawcę prac geologicznych, na podstawie art. 50 ust. 1 pkt 7 ustawy (Dz.U.2001.153.1781)*

- *z dnia 10 grudnia 2001 r. w sprawie rejestru obszarów górniczych, na podstawie art. 52 ust. 3 ustawy (Dz.U.2001.148.1660)*
- *z dnia 28 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać projekty zagospodarowania złóż, na podstawie art. 54 ust. 2 ustawy (Dz.U.2001.157.1866)*
- *z dnia 14 czerwca 2002 r. w sprawie planów ruchu zakładów górniczych, na podstawie art. 64 ust. 6 ustawy (Dz.U.2002.94.840)*
- *z dnia 19 czerwca 2002 r. w sprawie dokumentacji mierniczo-geologicznej, na podstawie art. 69 ust. 3 ustawy (Dz.U.2002.92.819)*
- *z dnia 18 grudnia 2001 r. w sprawie stawek opłat eksploatacyjnych, na podstawie art. 84 ust. 4 ustawy (Dz.U.2001.153.1746)*
- *z dnia 3 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów druków informacji dotyczącej opłaty eksploatacyjnej za wydobytą kopalinę ze złoża, na podstawie art. 84 ust. 11 ustawy (Dz.U.2001.153.1773)*
- *z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie kategorii prac geologicznych, kwalifikacji do wykonywania, dozorowania i kierowania tymi pracami oraz sposobu postępowania w sprawach stwierdzania kwalifikacji (Dz.U.2001.153.1776)*
- *z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie gromadzenia i udostępniania próbek i dokumentacji geologicznych (Dz.U.2001.153.1780)*
- *z dnia 19 grudnia 2001 r. w sprawie sposobu i zakresu wykonywania obowiązku udostępniania i przekazywania informacji oraz próbek organom administracji geologicznej przez wykonawcę prac geologicznych (Dz.U.2001.153.1781)*
- *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 17 września 2003 r. w sprawie górnych i dolnych granic stawek opłat eksploatacyjnych na rok 2004 (M.P.2003.45.692)*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 października 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie stawek opłat eksploatacyjnych (Dz.U.2003.185.1804)*
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kwalifikacji wymaganych od osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładów górniczych, mierniczego górniczego i geologa górniczego oraz wykazu stanowisk w ruchu zakładu górniczego, które wymagają szczególnych kwalifikacji (Dz.U.2004.101.1035)*
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ratownictwa górniczego (Dz.U.2004.102.1073)*

Ustawa z 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne *(Dz.U.1997.54.348, Dz.U.2002.135.1144):*

- planowanie i organizacja zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną, paliwa gazowe; planowanie i finansowanie oświetlenia miejsc publicznych i dróg (art.18) – organy gminy,
- opracowanie i uchwalenie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe oraz samego planu (art.19, 20) – organy gminy.

Rozporządzenia Ministra Gospodarki, wydane w oparciu o delegację ustawową:

- *z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku (Dz.U.2000.122.1336)*
- *z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz.U.2000.1.7)*
- *z dnia 20 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie paliwami gazowymi (Dz.U.2000.1.8)*
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 6 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci gazowych, ruchu i eksploatacji tych sieci (Dz.U.2004.105.1113)*
- *Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz.U.2004.105.1114)*

Ustawa z 27 kwietnia 2001 r. o odpadach *(Dz.U.2001.62.628, Dz.U.2002.199.1671):*

- opracowanie planu gospodarki odpadami, opiniowanie powiatowego planu gospodarki odpadami (art.14, 15) – organy gminy,
- składanie co dwa lata radzie gminy sprawozdania z realizacji planu gospodarki odpadami (art.14) – wójt, burmistrz, prezydent,
- podjęcie uchwały o obowiązku złożenia informacji o gospodarowaniu odpadami innymi niż niebezpieczne przez wytwórców wytwarzających do 5 ton odpadów rocznie (art.17) – rada gminy,
- przyjmowanie od wojewody lub starosty kopii decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi oraz zezwalającej na wytwarzanie odpadów (art.18, 19, 22) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi (art.19) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie od wojewody lub starosty kopii informacji o wytwarzanych odpadach niebezpiecznych (art.24) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie odzysku lub unieszkodliwiania odpadów oraz przyjmowanie kopii decyzji w tej sprawie (art.26) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie zezwoleń na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów oraz przyjmowanie kopii decyzji w tej sprawie (art.28) – wójt, burmistrz, prezydent,
- opiniowanie decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami oraz pozwoleń na wytwarzanie odpadów jeżeli miejsce prowadzenia odzysku, unieszkodliwiania lub zbierania odpadów jest inne niż miejsce ich wytwarzania (art.31) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wydanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów usunięcie ich z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania (art.34) – wójt, burmistrz, prezydent,
- dostęp do wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami (art.37) – wójt, burmistrz, prezydent,
- prawo żądania przedstawienia przez inwestora ekspertyzy co do możliwości odzysku lub unieszkodliwienia odpadów w inny sposób niż przez składowanie (art.51) – wójt, burmistrz, prezydent,
- uzgodnienie dotyczące zgody na składowanie odpadów niebezpiecznych na wydzielonych częściach innych składowisk (art.57) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie kopii zezwolenia na przywóz z zagranicy odpadów niebezpiecznych (art. 65) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przyjmowanie kopii decyzji o cofnięciu zezwolenia na wywóz odpadów za granicę (art. 66) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Rady Ministrów, Ministrów Środowiska, Ministra Gospodarki, Spraw Wewnętrznych i Administracji:

- *z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów, na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy, (Dz.U.112.1206)*
- *z dnia 9 listopada 2001 r. w sprawie stwierdzenia kwalifikacji w zakresie gospodarowania odpadami (Dz.U.2001.140.1584)*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji podawanych przy rejestracji przez posiadaczy odpadów zwolnionych z obowiązku uzyskiwania zezwoleń oraz sposobów rejestracji (Dz.U.2001.152.1734)*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie rodzajów odpadów i ich ilości, dla których nie ma obowiązku prowadzenia ewidencji odpadów oraz kategorii małych i średnich przedsiębiorstw, które mogą prowadzić uproszczoną ewidencję odpadów (Dz.U.2001.152.1735)*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz.U.2001.152.1736)*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz.U.2001.152.1737)*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie warunków i zakresu dostępu do wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami (Dz.U.2001.152.1738)*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie zasad sporządzania raportu wojewódzkiego, na podstawie art. 37 ust. 11 ustawy (2001.152.1739)*
- *z dnia 11 grudnia 2001 r. w sprawie niezbędnego zakresu informacji objętych obowiązkiem zbierania i przetwarzania oraz sposobu prowadzenia centralnej i wojewódzkiej bazy danych dotyczącej wytwarzania i gospodarowania odpadami (Dz.U.2001.152.1740)*
- *z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów niebezpiecznych dopuszczonych do przywozu z zagranicy (Dz.U.2002.15.146)*

- *z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku uzyskiwania zezwoleń na wywóz do określonych państw odpadów innych niż niebezpieczne (Dz.U.2002.15.147)*
- *z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie wzoru rejestru decyzji wydanych w zakresie międzynarodowego obrotu odpadami (Dz.U.2002.15.148)*
- *z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie odpadów innych niż niebezpieczne oraz rodzajów instalacji i urządzeń, w których dopuszcza się ich termiczne przekształcanie (Dz.U.2002.18.176)*
- *z dnia 21 marca 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów (Dz.U.2002.37.339)*
- *z dnia 16 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów oraz stężeń substancji, które powodują, że urobek jest zanieczyszczony (Dz.U.2002.55.498)*
- *z dnia 5 marca 2002 r. w sprawie określenia wzoru dokumentu stosowanego w międzynarodowym obrocie odpadami (Dz.U.2002.56.511)*
- *z dnia 13 maja 2002 r. w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi mogą być realizowany międzynarodowy obrót odpadami, na podstawie art. 67 ustawy (Dz.U.2002.60.548)*
- *z dnia 28 maja 2002 r. w sprawie listy rodzajów odpadów, które posiadacz odpadów może przekazywać osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym, nie będącymi przedsiębiorcami, do wykorzystania na ich własne potrzeby, na podstawie art. 33 ust. 3 ustawy (Dz.U.2002.74.686)*
- *z dnia 1 sierpnia 2002 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych na podstawie art. 43 ust. 7 ustawy (Dz.U.2002.134.1140)*
- *z dnia 8 października 2002 r. w sprawie składowisk odpadów oraz miejsc magazynowania odpadów pochodzących z procesów wytwarzania dwutlenku tytanu oraz z przetwarzania tych odpadów, na podstawie art. 40 ust. 8 ustawy (Dz.U.2002.176.1456)*
- *z dnia 21 października 2002 r. w sprawie odpadów pochodzących z procesów wytwarzania dwutlenku tytanu oraz z przetwarzania tych odpadów, które nie mogą być unieszkodliwiane przez ich składowanie, na podstawie art. 40 ust. 7 ustawy (Dz.U.2002.180.1513)*
- *z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz.U.2002.191.1595)*
- *z dnia 31 października 2002 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami (Dz.U. 2002 nr 191 poz. 1599)*
- *z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów, na podstawie art. 60 ustawy (Dz.U.2002.220.1858)*
- *z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych, na podstawie art. 11 ust. 5 ustawy (Dz.U.2002.236.1986),*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów medycznych i weterynaryjnych, których poddawanie odzyskowi jest zakazane na podstawie art. 42 ust. 2 ustawy (Dz.U.2003.8.103)*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie dopuszczalnych sposobów i warunków unieszkodliwiania odpadów medycznych i weterynaryjnych na podstawie art. 42 ust. 3 ustawy (Dz.U.2003.8.104)*
- *Uchwała Nr 219 Rady Ministrów z dnia 29 października 2002 r. w sprawie krajowego planu gospodarki odpadami (M.P.2003 nr 11 poz. 159)*
- *z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów na podstawie art. 50 ust. 2 ustawy (Dz.U.2003.61.549)*
- *z dnia 9 kwietnia 2003 r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz.U.2003.66.620)*
- *z dnia 31 października 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów odpadów innych niż niebezpieczne oraz rodzajów instalacji i urządzeń, w których dopuszcza się ich termiczne przekształcanie (Dz.U. 2003 nr 192 poz. 1877)*
- *z dnia 22 grudnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań dotyczących prowadzenia procesu termicznego przekształcania odpadów (Dz.U. 2004 nr 1 poz. 2)*
- *z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie rodzajów odpadów, których zbieranie lub transport nie wymagają zezwolenia na prowadzenie działalności (Dz.U. 2004 nr 16 poz. 154)*
- *z dnia 10 lutego 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie rodzajów odpadów innych niż niebezpieczne oraz rodzajów instalacji i urządzeń, w których dopuszcza się ich termiczne przekształcenie (Dz.U. 2004 nr 25 poz. 221)*

- *Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu przejść granicznych, którymi może być realizowany międzynarodowy obrót odpadami (Dz.U.2004.122.1283)*

Ustawa z 11 maja 2001 r. o opakowaniach i odpadach opakowaniowych *(Dz.U.2001.63.638):*

Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska:
- *z dnia 12 lipca 2002 r. w sprawie wzorów formularzy służących do składania rocznych sprawozdań o masie wytworzonych, przywiezionych z zagranicy oraz wywiezionych za granicę opakowań (Dz.U.2002.122.1053)*
- *z dnia 12 lipca 2002 r. w sprawie raportów wojewódzkich dotyczących gospodarki opakowaniami (Dz.U.2002.122.1054)*
- *z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie zawartości ołowiu, kadmu, rtęci i chromu sześciowartościowego w opakowaniach (Dz.U. 2002 nr 241 poz. 2095)*
- *z dnia 8 kwietnia 2003 r. w sprawie sposobu ustalenia sumy zawartości ołowiu, kadmu, rtęci i chromu sześciowartościowego w opakowaniach (Dz.U. 2003 nr 66 poz. 619)*
- *z dnia 4 czerwca 2003 r. w sprawie określenia wzorów oznakowania opakowań (Dz.U. 2004 nr 94 poz. 927)*

Ustawa z 11 maja 2001 r. o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej *(Dz.U.2001.63.639, Dz.U.2002.113.984) (11) (242,280,362,367,474):*
- przyjmowanie na rachunek gminy (związku gmin) części wpływów WFOŚiGW z opłaty produktowej (art.29) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przedstawianie marszałkowi i wojewódzkiemu funduszowi rocznych sprawozdań dotyczących ilości zebranych i przekazanych do recyklingu materiałów opakowaniowych do 15.02 każdego roku (art.35) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Rady Ministrów i Ministra Ochrony Środowiska:
- *z dnia 30 czerwca 2001 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i poużytkowych (Dz.U.2001.69.719)*
- *z dnia 8 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad i kryteriów gospodarowania środkami z opłat produktowych (Dz.U.2002.122.1052)*
- *z dnia 29 maja 2003 r. w sprawie rocznych poziomów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i poużytkowych na podstawie art. 3 ust. 8 ustawy, (Dz.U. 2003 nr 104 poz. 982)*
- *z dnia 7 sierpnia 2003 r. w sprawie maksymalnych stawek opłat produktowych na rok 2004 (M.P.2003 nr 41 poz. 601)*
- *z dnia 3 października 2003 r. w sprawie stawek opłat produktowych (Dz.U. 2003 nr 180 poz. 1768)*
- *z dnia 15 grudnia 2003 r. w sprawie wzoru rocznego sprawozdania o wysokości należnej opłaty produktowej (Dz.U. 2003 nr 220 poz. 2189)*
- *z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie wzoru sprawozdania o wielkościach wprowadzonych na rynek krajowy opakowań i produktów, osiągniętych wielkościach odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych i poużytkowych oraz wpływach z opłat produktowych (Dz.U. 2003 nr 232 poz. 2342)*

Ustawa z 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest *(Dz.U.1997.101.628, Dz.U.2001.100.1085)*

Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, Ministra Zdrowia, Ministra Gospodarki:
- *z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz.U. 1998 nr 45 poz. 280)*

- *z dnia 3 listopada 1999 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, oraz sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz.U. 1999 nr 92 poz. 1061)*
- *z dnia 7 sierpnia 2001 r. w sprawie leków związanych z chorobami wywołanymi pracą przy azbeście. (Dz.U. 2001 nr 88 poz. 963)*
- *z dnia 22 grudnia 2001 r. w sprawie dopuszczenia w 2002 r. wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny. (Dz.U. 2002 nr 1 poz. 11)*
- *z dnia 20 grudnia 2002 r. w sprawie dopuszczenia w 2003 r. wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny (Dz.U. 2003 nr 5 poz. 50)*
- *z dnia 6 stycznia 2004 r. w sprawie dopuszczenia w 2004 r. wyrobów zawierających azbest do produkcji lub do wprowadzenia na polski obszar celny (Dz.U. 2004 nr 10 poz. 83)*
- *z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. 2004 nr 71 poz. 649)*

***Ustawa z 18 lipca 2001 r. Prawo wodne** (Dz.U.2001.115.1229, Dz.U.2002.238.2022):*

- ustalanie, w drodze decyzji, części nieruchomości umożliwiających dostęp do wody oraz ustalanie odszkodowania z budżetu gminy (art.28) – wójt, burmistrz, prezydent,
- nakazanie, w drodze decyzji, właścicielowi gruntu przywrócenie poprzedniego stanu wody lub wykonania urządzeń zabezpieczających (art.29) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zatwierdzanie, w drodze decyzji, ugody pomiędzy właścicielami gruntów odnośnie zmiany stanu wody na ich gruntach (art.30) – wójt, burmistrz, prezydent,
- określanie, w drodze uchwały, miejsc wydobywania z wód kamienia, wiru, piasku i innych materiałów w drodze powszechnego korzystania z wód (art.34) – rada gminy,
- budowę urządzeń służących zaopatrzeniu w wodę realizuje się jednocześnie z rozwiązaniem spraw gospodarki ciekowej, systemy indywidualne stosuje się tam gdzie budowa systemów kanalizacyjnych powodowałaby nadmierne koszty (art.42) – organy gminy,
- aglomeracje powyżej 2000 równoważnej liczby mieszkańców powinny być wyposażone w sieci kanalizacyjne zakończone oczyszczalniami (art.43) – organy gminy,
- ochrona przed powodzią oraz suszą jest zadaniem organów administracji .... samorządowej (art.81) – organy gminy,
- określenie w studium uwarunkowań oraz w planach zagospodarowania przestrzennego obszarów zagrożenia powodzi (art.82, 84) – organy gminy,
- uczestniczenie, na prawach członka, w Krajowej lub Regionalnej Radzie Gospodarki Wodnej przedstawicieli samorządów zgłoszonych przez ogólnopolskie organizacje zrzeszające jednostki samorządu terytorialnego lub organy samorządu i powołanych przez ministra lub Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (art.97) – organy gminy,
- nieodpłatne uzyskiwanie informacji o stanie atmosfery i hydrosfery z zasobów Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej oraz o stanie zasobów wód podziemnych z zasobów Państwowego Instytutu Geologicznego (art.110) – organy gminy,
- uwzględnianie w ustaleniach planów miejscowych planów ochrony przeciwpowodziowej (art.118) – organy gminy,
- przekazywanie danych niezbędnych do prowadzenia katastru wodnego (art.155) – wójt, burmistrz, prezydent,
- udzielanie dotacji przedmiotowych spółkom wodnym (art.164) – organy gminy.

Rozporządzenia wydane przez Radę Ministrów i Ministra Ochrony Środowiska:

- *z dnia 7 października 1991 r. w sprawie określenia zasad korzystania z wód granicznych oraz uprawiania turystyki w strefie nadgranicznej, na podstawie art. 13 ustawy z dnia 12 paździemika 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz.U.1991.93.416)*
- *z dnia 29 marca 2000 r. w sprawie należności za korzystanie ze śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń wodnych, na podstawie art. 150 ust. 1 ustawy (Dz.U.2002.55.494)*
- *z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiada morskie wody wewnętrzne i wody przybrzeżne będące środowiskiem życia skorupiaków i mięczaków (Dz.U.2002.176.1454)*

- *z dnia 4 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych (Dz.U.2002.176.1455)*
- *z dnia 16 października 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach, na podstawie art. 50 ust. 3 ustawy (Dz.U.2002.183.1530)*
- *z dnia 6 listopada 2002 r. w sprawie metodyk referencyjnych badania stopnia biodegradacji substancji powierzchniowoczynnych zawartych w produktach, których stosowanie może mieć wpływ na jakość wód, na podstawie art. 45 ust. 1 pkt. 2 ustawy (Dz.U.2002.196.1658)*
- *z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz.U.2002.204.1728)*
- *z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych dróg wodnych, na podstawie art. 66 ust. 1 ustawy (Dz.U.2002.210.1786)*
- *z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz.U.2002.212.1799)*
- *z dnia 10 grudnia 2002 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy, przyporządkowania zbiorników wód podziemnych do właściwych obszarów dorzeczy, utworzenia regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz podział u dorzeczy na regiony wodne (Dz.U.2002.232.1953)*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie granic między śródlądowymi wodami powierzchniowymi a morskimi wodami wewnętrznymi i wodami morza terytorialnego, na podstawie art. 6 ustawy (Dz.U.2002.239.2035)*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości opłat rocznych za oddanie w użytkowanie gruntów pokrytych wodami (Dz.U.2002.239.2036)*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych, na podstawie art. 47 ust. 8 pkt. 1 ustawy (Dz.U.2002.241.2093)*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, na podstawie art. 47 ust. 8 pkt 2 ustawy (Dz.U.2003.4.44)*
- *z dnia 17 grudnia 2002 r. w sprawie śródlądowych wód powierzchniowych lub ich części stanowiących własność publiczną, na podstawie art. 11 ust. 2 i 3 ustawy (Dz.U.2003.16.149)*
- *z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie dopuszczalnych mas substancji, które mogą być odprowadzane w ściekach przemysłowych, na podstawie art. 45 ust. 2 ustawy (Dz.U.2003.35.309)*
- *z dnia 12 lutego 2003 r. w sprawie konkursu ofert na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego, na podstawie art. 13 ust. 9 ustawy (Dz.U.2003.34.290)*
- *z dnia 11 lutego 2003 r. w sprawie warunków i trybu ustalania wysokości oraz poboru opłaty melioracyjnej, na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy (Dz.U.2003.41.345)*
- *z dnia 24 czerwca 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wysokości opłat rocznych za oddanie w użytkowanie gruntów pokrytych wodami (Dz.U. 2003 nr 120 poz. 1124)*
- *z dnia 27 października 2003 r. w sprawie stawek należności za korzystanie ze śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń wodnych w 2004 r. (M.P.2003 nr 51 poz. 806)*
- *z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie mundurów pracowników regionalnych zarządów gospodarki wodnej (Dz.U. 2004 nr 13 poz. 114)*
- *z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód (Dz.U. 2004 nr 32 poz. 284) – traci moc 01.01.2005 r.*
- *z dnia 26 lutego 2004 r. w sprawie kwalifikacji ogólnych i zawodowych wymaganych od osób wykonujących dokumentacje hydrologiczne (Dz.U. 2004 nr 43 poz. 406)*
- *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 marca 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie należności za korzystanie ze śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń wodnych (Dz.U. 2004 nr 47 poz. 458)*

Ustawa z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków *(Dz.U.2001.72.747, Dz.U.2002.113.984):*

- zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków jest zadaniem własnym gminy (art.3) – organy gminy,
- ustalanie w dokumentach planistycznych kierunków rozwoju sieci (art.3) – organy gminy,
- przyjmowanie zawiadomień o planowanych terminach odcięcia dostaw wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego (art.8) – wójt, burmistrz, prezydent,

- informowanie mieszkańców o jakości wody przeznaczonej do spożycia (art.12) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wydawanie zezwoleń na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub odprowadzania
- ścieków (art.16, 32) – wójt, burmistrz, prezydent,
- uchwalenie regulaminu dostarczania wody i odprowadzania ścieków (art.19) – rada gminy,
- uchwalenie wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych (art.21) – rada gminy,
- rozliczanie kosztów wody pobranej z publicznych zdrojów i studni (art.22) – wójt, burmistrz, prezydent,
- sprawdzanie i zatwierdzenie taryf opłat za wodę i ścieki, podejmowanie decyzji w sprawie dopłat (art.23, 24) – organy gminy,
- wymierzanie kar pieniężnych temu kto nie przedstawia radzie taryfy do zatwierdzenia lub zawyża ceny (art.28, 29) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia wydane przez Ministra Infrastruktury i Ministra Zdrowia:

- *z dnia 14 stycznia 2002 r. w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz.U.2002.8.70)*
- *z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U.2002.26.257)*
- *z dnia 20 lipca 2002 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz.U.2002.129.1108)*
- *z dnia 19 listopada 2002 r. w sprawie wymagań dotyczących jakości wody przeznaczonej do picia (Dz.U.2002.203.1718).*

***Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami** (Dz.U.2000.46.543, Dz.U.2002.113.984):*

- tworzenie i gospodarowanie gminnym zasobem nieruchomości (art.11-16, 25, 24) – organy gminy,
- przejmowanie nieruchomości będących w użytkowaniu wieczystym na skutek wygaśnięcia lub rozwiązania umowy (art.33) – wójt, burmistrz, prezydent,
- podawanie do publicznej wiadomości wykazu nieruchomości przeznaczonych do sprzedaży, oddania w użytkowanie wieczyste, użytkowanie, najem, dzierżawę (art.35, 36) – wójt, burmistrz, prezydent,
- sprzedaż lub oddawanie nieruchomości w użytkowanie wieczyste w drodze przetargu z uwzględnieniem wyjątków od tej zasady (art.37, 38, 39) – organy gminy,
- oddawanie nieruchomości, w drodze decyzji w trwały zarząd (art.43-49) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wyposażanie w nieruchomości tworzonych lub powoływanych przez samorząd jednostek organizacyjnych (art.56, 57) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przenoszenie w określonych prawem przypadkach własności nieruchomości na rzecz skarbu państwa (art.61) – wójt, burmistrz, prezydent,
- ustalanie sposobu i terminów zagospodarowania nieruchomości oddawanych w użytkowanie wieczyste oraz ich egzekucja (art.63) – wójt, burmistrz, prezydent,
- ustalanie bonifikat od cen nieruchomości ustalonych przez rzeczoznawcę, określanie zasad sprzedaży ratalnej oraz opłat pierwszej i rocznej za nieruchomości oddawane w użytkowanie wieczyste, a także bonifikat i podwyżek tych opłat (art.68, 70, 71, 73, 74, 76, 78, 79, 80, 81) – organy gminy,
- ustalanie wysokości opłat za nieruchomości oddawane w trwały zarząd, zasad rozliczeń po jego wygaśnięciu i podczas przekazywania (art.82, 84, 85, 86, 87, 89, 90) – organy gminy,
- opiniowanie projektów podziału nieruchomości (art.93, 94) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wydawanie decyzji o podziale nieruchomości (art.96) – wójt, burmistrz, prezydent,
- składanie wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych praw gminy do gruntów, które z mocy prawa przeszły na jej własność, wypłacanie odszkodowań za przejęte grunty, ustalanie wysokości opłat adiacenckich z tytułu wzrostu w wyniku podziału wartości gruntu (art.98) – organy gminy,
- dokonywanie scalenia i podziału nieruchomości przeznaczonych pod zabudowę (art.102-107) – organy gminy,
- realizacja prawa pierwokupu nieruchomości przez gminę (art.34, 109, 110, 111) – wójt, burmistrz, prezydent,

- prowadzenie postępowania przygotowawczego oraz składanie wniosków o wywłaszczenie nieruchomości na cele publiczne, przejmowanie i inwestowanie na wywłaszczonej nieruchomości oraz konserwacja zainstalowanych tam urządzeń (art.113-116, 121, 123, 124) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zapłata odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości (art.132) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zwrot ostatnim właścicielom lub ich spadkobiercom wywłaszczonej nieruchomości ze względu na to, że stała się zbędna na realizację celu określonego w decyzji o wywłaszczeniu (art.136, 140) – wójt, burmistrz, prezydent,
- ustalanie opłat adiacenckich z tytułu wybudowania urządzeń infrastruktury technicznej (art.145,146) – organy gminy,
- podejmowanie uchwał w sprawie przeprowadzenia powszechnej taksacji nieruchomości położonych na terenie gminy w okresie pomiędzy terminami ustawowymi (art.163) – rada gminy,
- współpraca z organem prowadzącym kataster podczas przeprowadzania taksacji (art.169) – organy gminy,
- stwierdzenie nabycia z mocy prawa, prawa użytkowania wieczystego nieruchomości (art.200) – wójt, burmistrz, prezydent,
- przekształcenie prawa zabudowy w prawo użytkowania wieczystego (art.209) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zwrot poprzednim właścicielom, którzy do dnia 31.12.1988 złożyli wnioski o oddanie gruntów w użytkowanie wieczyste, nieruchomości (art.214) – wójt, burmistrz, prezydent,
- rozłożenie na raty zaległych w dniu wejścia w życie ustawy należności za użytkowanie wieczyste lub z tytułu nabycia nieruchomości (art.219) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Rady Ministrów:
- *z dnia 17 lutego 1998 r. w sprawie trybu dokonywania podziałów nieruchomości oraz sposobu sporządzania i rodzajów dokumentów wymaganych w tym postępowaniu (Dz.U.1998.25.130)*
- *z dnia 19 października 2001 r. w sprawie powszechnej taksacji nieruchomości (Dz.U.2001.135.1514)*
- *z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad wyceny nieruchomości oraz zasad i trybu sporządzania operatu szacunkowego (Dz.U.2002.230.1924)*

Ustawa z 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych *(Dz.U.1963.28.169, Dz.U.2002.113.984):*
- sporządzanie projektów wykazów uprawnionych do udziału we wspólnocie gruntowej, oraz obszarów gospodarstw przez nich posiadanych (art.8) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zatwierdzanie statutów spółek (art.18) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zatwierdzanie wykazów zaległości spółki (art.21) – wójt, burmistrz, prezydent,
- nadzór nad działalności spółek (art.23) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zatwierdzanie planów zagospodarowania i regulaminów użytkowania gruntów i urządzeń spółki (art.24) – wójt, burmistrz, prezydent,
- tworzenie spółek przymusowych w sytuacji gdy uprawnieni w terminie nie przedstawią statutu, powołanie organów spółki i ustalenie wynagrodzenia (art.25) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wyrażanie zgody na zbycie, zamianę, przeznaczenie na inne cele wspólnot gruntowych oraz na zaciąganie pożyczek przez spółki (art.26) – wójt, burmistrz, prezydent,
- zatwierdzanie aktów zbycia udziałów we wspólnocie gruntowej (art.27) – wójt, burmistrz, prezydent.

Ustawa z 6 maja 1981 r. o pracowniczych ogrodach działkowych *(Dz.U.1996.85.390, Dz.U.2002.113.984):*
- zapewnienie zmeliorowanych i zrekultywowanych gruntów na potrzeby pracowniczych ogrodów działkowych (art.7) – organy gminy,
- nieodpłatne przekazanie Polskiemu Związkowi Działkowców w użytkowanie gruntów (art.8) – wójt, burmistrz, prezydent,
- doprowadzenie do pracowniczych ogrodów działkowych dróg dojazdowych, energii elektrycznej, wody, zapewnienie, w ramach komunikacji publicznej, możliwości dojazdu oraz utrzymanie czystości i porządku na terenach przyległych (art.9) – organy gminy,
- wyrażanie zgody na podział czasowych pracowniczych ogrodów działkowych na działki większe anieli 500 m2 (art.12) – wójt, burmistrz, prezydent.

Ustawa z 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego *(Dz.U.2003.64.592)*

Ustawa z 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane *(Dz.U.2000.106.1126, Dz.U.2001.154.1800):*

- udział w pracach komisji powołanej w celu ustalenia przyczyn katastrofy budowlanej (art.76) – organy gminy,
- przyjmowanie, w drodze porozumienia ze starostą, jako zadań powierzonych, prowadzenia spraw architektoniczno - budowlanych będących w jego kompetencji (art.82a) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wydawanie, w przypadkach zagrożenia życia i zdrowia, poleceń właściwemu powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego (art.89c) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów, Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej, Infrastruktury, Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa:

- *z dnia 30 maja 2000 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogowe obiekty inżynierskie i ich usytuowanie (Dz.U.2000.63.735)*
- *z dnia 19 marca 1999 r. w sprawie nadania statutu Głównemu Urzędowi Nadzoru Budowlanego (Dz.U.1999.24.216),*
- *z dnia 19 listopada 2001 r. w sprawie rodzajów obiektów budowlanych, przy których realizacji jest wymagane ustanowienie inspektora nadzoru inwestorskiego (Dz.U.2001.138.1554)*
- *z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz.U.2002.108.953)*
- *z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2002.75.690)*
- *z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych budownictwie (Dz.U.1995.8.38)*
- *z dnia 9 października 2002 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania kontroli działania organów administracji architektoniczno-budowlanej oraz wzoru protokołu kontroli i sposobu jego sporządzania (Dz.U.2002.179.1494)*
- *z dnia 2 grudnia 2002 r. w sprawie systemów oceny zgodności wyrobów budowlanych oraz sposobu ich oznaczania znakowaniem CE (Dz.U.2002.209.1779)*
- *z dnia 16 września 2003 zmieniające rozporządzenie w sprawie wzorów rejestrów: wniosków o pozwolenie na budowę oraz decyzji o pozwoleniu na budowę*
- *z dnia 7 kwietnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U.2004.109.1156)*

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o substancjach zubożających warstwę ozonową (Dz.U.2004.121.1263)

Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji i Ministra Środowiska:

- *Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 28 maja 2002 r. w sprawie listy dozwolonych technologii niszczenia substancji kontrolowanych oraz warunków stosowania tych technologii (M.P.2002.22.397)*
- *Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie wykonania przepisów ustawy o postępowaniu z substancjami zubożającymi warstwę ozonową (M.P.2002.28.460)*
- *Obwieszczenie Ministra Gospodarki z dnia 2 sierpnia 2002 r. w sprawie udzielenia upoważnienia wyspecjalizowanej jednostce do wydawania opinii o możliwości produkcji substancji kontrolowanej lub dokonania obrotu z zagranicą substancją kontrolowaną lub mieszaniną zawierającą substancję kontrolowaną (M.P.2002.35.553)*
- *Obwieszczenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 marca 2003 r. w sprawie podmiotów uprawnionych na obszarze kraju do regeneracji substancji kontrolowanych pochodzących z odzysku (M.P.2003.16.254)*
- *z dnia 31 grudnia 2003 r. w sprawie wykonania przepisów ustawy o postępowaniu z substancjami zubożającymi warstwę ozonową (M.P.2004 nr 4 poz. 65)*

***Ustawa z 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów** (Dz.U.2003.229.2275):*

- zawiadamianie Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów o zagrożeniach związanych z bezpieczeństwem produktów i podjętych w związku z tym działaniach (art.12) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Rady Ministrów:

- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 r. w sprawie dodatkowych wymagań dotyczących bezpieczeństwa i znakowania produktów, które stwarzają zagrożenie dla konsumentów przez to, że ich wygląd wskazuje na inne niż rzeczywiste przeznaczenie (Dz.U. 2004 nr 71 poz. 644)*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 kwietnia 2004 r. w sprawie wprowadzenia środków przewidzianych przepisami o ogólnym bezpieczeństwie produktów w odniesieniu do produktów zawierających ftalany, które stwarzają poważne zagrożenie (Dz.U. 2004 nr 73 poz. 656)*

Ustawa z 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych *(Dz.U.2001.11.84, Dz.U.2002.142.1187)*

Rozporządzenia Ministra Zdrowia dotyczących postępowania z opakowaniami tych substancji:
- *z dnia 3 lipca 2002 r. w sprawie karty charakterystyki substancji niebezpiecznej i preparatu niebezpiecznego. (Dz.U. 2002 nr 140 poz. 1171)*
- *z dnia 15 lipca 2002 r. w sprawie substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych, których opakowania należy zaopatrywać w zamknięcia utrudniające otwarcie przez dzieci i w wyczuwalne dotykiem ostrzeżenie o niebezpieczeństwie na podstawie art. 28 ust. 3 ustawy (Dz.U. 2002 nr 140 poz. 1174)*
- *z dnia 14 sierpnia 2002 r. w sprawie obowiązku dostarczania karty charakterystyki niektórych preparatów niezaklasyfikowanych jako niebezpieczne (Dz.U. 2002 nr 142 poz. 1194)*
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 stycznia 2003 r. w sprawie informacji o preparatach niebezpiecznych, dla których nie jest wymagane dostarczenie karty charakterystyki (Dz.U. 2003 nr 19 poz. 170)*
- *z dnia 18 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych danych, Które producent lub importer przedstawia Inspektorowi do Spraw Substancji i Preparatów Chemicznych w przypadku wprowadzenia do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niektórych substancji nowych (Dz.U. 2003 nr 50 poz. 436)*
- *Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych danych wymaganych w dokumentacji przedstawianej przez zgłaszającego substancję nową, niezbędnych do oceny ryzyka stwarzanego przez taką substancję dla zdrowia człowieka i środowiska (Dz.U. 2003 nr 50 poz. 437)*
- *z dnia 18 lutego 2003 r. w sprawie określenia progów wielkości obrotu substancjami nowymi oraz zakresu i rodzaju badań wymaganych po przekroczeniu tych progów (Dz.U. 2003 nr 50 poz. 438)*
- *z dnia 18 lutego 2003 r. w sprawie sposobu dokonywania oceny ryzyka dla zdrowia człowieka i dla środowiska stwarzanego przez substancje chemiczne (Dz.U. 2003 nr 52 poz. 467)*
- *z dnia 14 marca 2003 r. w sprawie sposobu oznakowania miejsc, rurociągów oraz pojemników i zbiorników służących do przechowywania lub zawierających substancje niebezpieczne lub preparaty niebezpieczne na podstawie art. 27 ust. 2 ustawy (Dz.U. 2003 nr 61 poz. 552)*
- *z dnia 17 kwietnia 2003 r. w sprawie ograniczeń, zakazów i warunków obrotu lub stosowania substancji i preparatów niebezpiecznych na podstawie art. 31 ust. 1 ustawy (Dz.U. 2003 nr 86 poz. 799)*
- *z dnia 30 kwietnia 2003 r. w sprawie wysokości i sposobu wnoszenia opłat z tytułu zgłoszenia substancji nowej i przedstawienia wyników dodatkowych badań (Dz.U. 2003 nr 116 poz. 1102)*
- *z dnia 4 czerwca 2003 r. w sprawie kryteriów, które powinny spełniać jednostki organizacyjne wykonujące badania substancji i preparatów chemicznych, oraz kontroli spełnienia tych kryteriów (Dz.U. 2003 nr 116 poz. 1103)*
- *z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz.U. 2003 nr 171 poz. 1666)*
- *z dnia 2 września 2003 r. w sprawie oznakowania opakowań substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych (Dz.U. 2003 nr 173 poz. 1679)*
- *z dnia 2 września 2003 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz.U. 2003 nr 199 poz. 1948)*
- *z dnia 28 lipca 2003 r. w sprawie metod przeprowadzania badań właściwości fizykochemicznych, toksyczności i ekotoksyczności substancji i preparatów chemicznych (Dz.U. 2003 nr 232 poz. 2343)*
- *z dnia 13 stycznia 2004 r. w sprawie substancji chemicznych występujących w produkcji lub w obrocie, podlegających zgłoszeniu (Dz.U. 2004 nr 12 poz. 111)*

Ustawa z 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych *(Dz.U.2002.199.1671)*

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o zmianie i uchyleniu niektórych ustaw w związku z uzyskaniem przez Rzeczpospolitą Polską członkostwa w Unii Europejskiej *(Dz.U.2004.96.959)*

Rozporządzenia Ministra Infrastruktury i Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji:

- *w sprawie kursów dokształcających dla kierowców przewożących towary niebezpieczne (Dz.U.2002.236.1987)*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz.U. 2002 nr 237 poz. 2011)*
- *z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie uzyskiwania świadectwa przeszkolenia doradcy do spraw bezpieczeństwa w zakresie transportu drogowego towarów niebezpiecznych (Dz.U. 2002 nr 237 poz. 2013)*
- *z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie towarów niebezpiecznych, których przewóz drogowy podlega obowiązkowi zgłoszenia (Dz.U. 2002 nr 241 poz. 2085)*
- *z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie wzoru formularza rocznego sprawozdania z działalności w zakresie przewozu drogowego towarów niebezpiecznych oraz sposobu jego wypełniania (Dz.U. 2002 nr 240 poz. 2072)*
- *z dnia 14 sierpnia 2003 r. w sprawie parkingów, na które są usuwane pojazdy przewożące towary niebezpieczne (Dz.U. 2003 nr 161 poz. 1567)*
- *z dnia 5 grudnia 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kursów dokształcających dla kierowców przewożących towary niebezpieczne (Dz.U. 2003 nr 213 poz. 2086)*

Ustawa z 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska *(Dz.U.2002.112.982, Dz.U.2002.113.):*

- rozpatrzenie przez radę gminy raz do roku informacji wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska, określenie kierunków działania na przyszłość, wydanie właściwemu organowi Inspekcji Ochrony Środowiska polecenia podjęcia działań zmierzających do usunięcia zagrożeń (art.8a, 8b) – rada gminy, wójt, burmistrz, prezydent,
- współdziałanie z Inspekcją Ochrony Środowiska w wykonywaniu czynności kontrolnych (art.17) – organy gminy,
- udział w realizowaniu zadań państwowego monitoringu środowiska poprzez sieć lokalną (art.23) – organy gminy,
- współpraca z Inspekcją Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska (art.25) – organy gminy, jednostki organizacyjne gminy,
- uzyskiwanie od właściwego organu inspekcji ochrony środowiska wyników badań i obserwacji (art.28) – organy gminy,
- przeszkolenie przez organy inspekcji organów administracji samorządowej, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii (art.28) – organy gminy.

Ustawa z 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej *(Dz.U.2002.147.1229 i Dz. U. Nr 81, poz. 351):*

- udział członków ochotniczych straży pożarnych w przeglądach przeprowadzanych przez gminy (art.11a) – wójt, burmistrz, prezydent,
- koordynacja funkcjonowania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na terenie gminy (art.14) - wójt, burmistrz, prezydent,
- tworzenie i likwidowanie gminnych zawodowych straży pożarnych oraz określanie ich organizacji i zasad funkcjonowania (art.17, 18) – organy gminy,
- przekazywanie, na żądanie wojewody, informacji związanych z wykonywaniem ochrony przeciwpożarowej (art.21) – wójt, burmistrz, prezydent,
- pokrywanie kosztów funkcjonowania osp (art.29, 32) – rada gminy,
- przyjmowanie jako zadań zleconych niektórych zadań ochrony przeciwpożarowej do realizacji przez ochotniczą straż pożarną (art.34) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Rady Ministrów, Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej:

- *z dnia 4 lipca 1992 r. w sprawie zakresu i trybu korzystania z praw przez kierującego działaniem ratowniczym (Dz.U. 1992 nr 54 poz. 259)*

- *z dnia 19 stycznia 1993 r. w sprawie szczegółowych zasad przeprowadzania okresowych bezpłatnych badań lekarskich członków ochotniczych straży pożarnych biorących bezpośredni udział w działaniach ratowniczych (Dz.U. 1993 nr 10 poz. 48)*
- *z dnia 19 stycznia 1998 r. w sprawie czynności kontrolno-rozpoznawczych z zakresu ochrony przeciwpożarowej oraz osób uprawnionych do jej przeprowadzania (Dz.U.1998.15.69)*
- *z dnia 17 lipca 1998 r. w sprawie terenu działania jednostek ochrony przeciwpożarowej, okoliczności i warunków udziału tych jednostek w działaniach ratowniczych poza terenem własnego działania oraz zakresu, szczegółowych warunków i trybu zwrotu poniesionych przez nie kosztów (Dz.U.1998.94.598)*
- *z dnia 31 lipca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad kierowania i współdziałania jednostek ochrony przeciwpożarowej biorących udział w działaniu ratowniczym (Dz.U.2001.82.895)*
- *z dnia 16 czerwca 2003 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz.U. 2003 nr 121 poz. 1138)*
- *z dnia 24 grudnia 2003 r. w sprawie przyznawania świadczeń odszkodowawczych strażakom jednostek ochrony przeciwpożarowej i członkom ochotniczej straży pożarnej z tytułu uszczerbku na zdrowiu albo szkody w mieniu, a w przypadku ich śmierci przyznawania odszkodowań członkom ich rodzin (Dz.U. 2004 nr 1 poz. 6)*

Ustawa z 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej *(Dz.U.2002.62.558):*
- kierowanie działaniami prowadzonymi w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej (art.8, 9) – wójt, burmistrz, prezydent,
- powołanie gminnego zespołu reagowania, finansowanie kosztów jego działania i wykonywanie przy jego pomocy działań w celu zapobieżenia lub usunięcia skutków klęski żywiołowej (art.12) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wykonywanie poleceń ministra właściwego do spraw wewnętrznych w zakresie zapobiegania lub usuwania skutków klęski żywiołowej, współdziałanie z jednostkami organizacyjnymi MON, MS, MSW, MSZ, UOP (art.13, 14) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wprowadzenie obowiązku świadczeń osobistych i rzeczowych (art.22) – wójt, burmistrz, prezydent,
- wprowadzenie ograniczeń wolności i praw człowieka i obywatela (art.23) – wójt, burmistrz, prezydent,
- publikowanie komunikatów związanych z działaniami w celu zapobieżenia skutkom klęski żywiołowej lub ich usunięcia (art.26) – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Rady Ministrów:
- *w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania (Dz.U.2002.215.1818)*
- *z dnia 20 lutego 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad udziału pododdziałów i oddziałów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w zapobieganiu skutkom klęski żywiołowej lub ich usuwaniu (Dz.U. 2003 nr 41 poz. 347)*
- *z dnia 28 listopada 2003 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie sposobu tworzenia gminnego zespołu reagowania, powiatowego i wojewódzkiego zespołu reagowania kryzysowego oraz Rządowego Zespołu Koordynacji Kryzysowej i ich funkcjonowania (Dz.U. 2003 nr 210 poz. 2038)*

Ustawa z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami *(Dz.U.2003.162.1568; Dz.U.2004.96.959):*
- tworzenie parków kulturowych w celu ochrony krajobrazu kulturowego (po zasięgnięciu opinii wojewódzkiego konserwtora zabytków – rada gminy (art.16)
- sporządzanie planów ochrony parku kulturowego (art.16) – wójt, burmistrz, prezydent
- tworzenie jednostek organizacyjnych do zarządzania parkiem kulturowym (art.16)
- podejmowanie działań ochronnych w planach zagospodarowania przestrzennego, prawie miejscowym, planach inwestycyjnych i modernizacyjnych (art.16) – organy gminy,
- prowadzenie ewidencji zabytków (art.22) – wójt, burmistrz, prezydent
- prowadzenie na mocy porozumienia z wojewodą spraw z zakresu właściwości wojewódzkiego konserwatora zabytków, a w szczególności wydawanie w jego imieniu decyzji administracyjnych (art.8) – wójt, burmistrz, prezydent,
- ochrona dóbr kultury w zakresie określonym ustawą (art.8a) – organy gminy,
- sporządzanie gminnego programu opieki nad zabytkami – (art. 87)– wójt, burmistrz, prezydent

- przyjmowanie zawiadomień o ujawnieniu przedmiotu o cechach zabytku lub wykopaliska archeologicznego – wójt, burmistrz, prezydent.

Rozporządzenia Ministra Kultury:

- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 r. w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków (Dz.U.2004.30.259)*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych (Dz.U.2004.71.650)*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 kwietnia 2004 r. w sprawie organizacji wojewódzkich urzędów ochrony zabytków (Dz.U.2004.75.706)*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 r. w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę (Dz.U.2004.84.789)*
- *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2004 r. w sprawie Polskiego Komitetu Doradczego (Dz.U.2004.102.1066)*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie rzeczoznawców Ministra Kultury w zakresie opieki nad zabytkami (Dz.U. 2004 nr 124 poz. 1302)*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 10 maja 2004 r. w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. 2004 nr 124 poz. 1303)*
- *Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2004 nr 124 poz. 1305)*

***Ustawa z 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady** (Dz.U.1999.41.412, Dz.U.2002.113.984):*

- opiniowanie projektów rozporządzeń ministra właściwego do spraw administracji publicznej dotyczących obszarów i granic stref ochronnych Pomników Zagłady (art.4) – rada gminy,
- sporządzenie planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru i strefy ochronnej Pomnika Zagłady (art.5) – organy gminy,
- opiniowanie projektów decyzji wojewody zezwalającej na prowadzenie działalności gospodarczej związanej z właściwym funkcjonowaniem Pomnika Zagłady (art.15) – wójt, burmistrz, prezydent.

***Ustawa z 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym** (Dz.U.1999.66.750, Dz.U.2001.115.1229).*

Załącznik 3.

Przegląd funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska dostępnych dla Polski w latach 2004 – 2006.

Informacja wstępna.

Kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski w pierwszych latach członkostwa w Unii Europejskiej jest ***Narodowy Plan Rozwoju****. Dokument ten został przygotowany na podstawie wytycznych zawartych w Rozporządzeniu Rady Nr 1260 z 21 czerwca 1999 r. (1260/99/WE) wprowadzającym ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych. NPR na lata 2004-2006 określa cele, priorytetowe działania oraz ramy instytucjonalne i finansowe działań strukturalnych państwa. Jest to strategiczny, średniookresowy dokument planistyczny, scalający rozwiązania horyzontalne, sektorowe i regionalne na poziomie krajowym, wskazującym na kierunki rozwoju gospodarczego Polski w pierwszych latach po akcesji. Narodowy Plan Rozwoju służy jako baza do negocjacji z Komisją Europejską Podstaw Wsparcia Wspólnoty (ang. Community Support Framework – CSF) dla Polski. CSF określi wielkość pomocy z funduszy strukturalnych przyznanych Polsce.*

Na poziomie programowania Narodowego Planu Rozwoju, zgodnie z art. 41 Rozporządzenia Rady z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzającego ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych, przeprowadzona została przez niezależnych ekspertów ocena ex ante pod kątem wpływu programu na środowisko (Environmental Impact Assessment). Jednocześnie podobna analiza dokonywana jest w ramach każdego programu operacyjnego.

Podstawy Wsparcia Wspólnoty dla Polski w latach 2004-2006 *bądą wdrażane za pomocą:*

- *pięciu sektorowych programów operacyjnych (SPO), dotyczących*
  konkurencyjności gospodarki,
  rozwoju zasobów ludzkich,
  restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich, rybołówstwa i przetwórstwa ryb oraz infrastruktury transportowej,
- *Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) – zarządzanego na poziomie krajowym, ale wdrażanego w systemie zdecentralizowanym na poziomie wojewódzkim,*
- *programu operacyjnego pomocy technicznej, służącego pomocy we wdrażaniu funduszy strukturalnych na poziomie Podstaw Wsparcia Wspólnoty oraz programów operacyjnych,*
- *strategii wykorzystania Funduszu Spójności, który nie należy do funduszy strukturalnych, ale realizuje założenia polityki strukturalnej UE.*

Inicjatywy w dziedzinie ochrony środowiska będą miały możliwości otrzymania dofinansowania głównie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (European Regional Development Fund – ERDF)*.*
ERDF powstał w 1975 roku jako reakcja na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów (spowodowane kryzysem gospodarczym i przystąpieniem do UE Wielkiej Brytanii i Irlandii). Jego głównym zadaniem jest niwelowanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionalnego krajów należących do UE. Pomoc w ramach tego funduszu obejmuje inicjatywy w następujących dziedzinach:

- *inwestycje produkcyjne umożliwiające tworzenie lub utrzymanie stałych miejsc pracy,*
- *inwestycje w infrastrukturę, z uwzględnieniem tworzenia sieci transeuropejskich dla regionów objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,*
- *inwestycje w edukację i opiekę zdrowotną w regionach objętych celem nr 1 polityki strukturalnej UE,*
- *rozwój potencjału lokalnego: małych i średnich przedsiębiorstw,*
- *działalność badawczo-rozwojowa,*
- *inwestycje związane z ochroną środowiska.*

Możliwości finansowania działań z zakresu ochrony środowiska *zostały*

*wyeksponowane w **trzech** omówionych poniżej **Sektorowych Programach Operacyjnych (SOP)**:*

1. ***Sektorowy Program Operacyjny* – Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw.**

Do czynników, które zadecydują o konkurencyjności przedsiębiorstw i produktów ich pracy należą również czynniki wynikające ze wspólnotowych wymagań w zakresie ochrony środowiska. Obok przyjaznej biznesowi polityki makroekonomicznej do czynników, które zadecydują o konkurencyjności polskiej przestrzeni jako miejsca alokacji kapitału będzie dalsza poprawa stanu szeroko rozumianego środowiska przyrodniczego i kulturowego, eksponująca walory polskiej przestrzeni jako dodatkowej zachęty dla inwestorów.

Celem programu jest wsparcie działań prowadzących do wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki i zwiększających jej zdolność do funkcjonowania w warunkach otwartego rynku. Program Operacyjny będzie finansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) oraz ze środków krajowych. Na program operacyjny w latach 2004 - 2006 przeznaczone będzie łącznie około 2,8 mld euro, w tym środki ERDF około unijne 1,25 mld euro.
Pomoc w ramach programu adresowana jest do dużych, małych i średnich przedsiębiorstw.

Priorytety Sektorowego Programu Operacyjnego - Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw obejmą m.in.:
- budowę przemysłowych oczyszczalni ścieków,
- gospodarkę odpadami niebezpiecznymi i przemysłowymi,
- ochronę powietrza,
- wprowadzenie Najlepszych Dostępnych Technik tzw. BAT
- wykorzystanie energii odnawialnej.

*Na lata 2004 – 2006 przewidziano z ERDF kwotę **155,4 mln euro** na w/w działania w zakresie ochrony środowiska w sektorze prywatnym. Wykorzystanie pomocy unijnej przy realizacji SPO-WKP będzie służyć także wspomaganiu polskich przedsiębiorców w uzyskiwaniu pozwolenia zintegrowanego (zgodnie z dyrektyw Rady 96/61/WE).*

Priorytet 1
Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu.
W ramach priorytetu wdrażane będą działania nastawione na wzmocnienie otoczenia instytucjonalnego przedsiębiorstw, w tym instytucji otoczenia biznesu oraz instytucji sfery naukowo–badawczej, działających na rzecz wzrostu innowacyjności gospodarki.
Priorytet 2
Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim.
Celem jest zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez poprawę poziomu technologicznego i organizacyjnego, dostosowanie do wymogów standardów UE w zakresie ochrony środowiska oraz wzrost wymiany handlowej poprzez wsparcie jej promocji. Realizacja priorytetu wesprze przedsiębiorców w dokonywaniu zmian modernizacyjnych, inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska oraz wdrażanie innowacji technologicznych i organizacyjnych. Cele priorytetu 2 są eksponowane w wymienionych niżej działaniach.

***Działanie 2* - Wsparcie doradcze w zakresie zwiększania konkurencyjności produktowej i technologicznej MSP.**
Celem działania jest zwiększenie dostępu przedsiębiorstw do specjalistycznej pomocy doradczej dla poprawy ich oferty produktowej. Wsparcie będzie udzielane w postaci grantów

na projekty obejmujące usługi doradcze w zakresie m. in. podejmowania i rozwijania działalności eksportowej, poprawy warunków bezpieczeństwa i higieny pracy, podejmowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska, wdrażania systemów jakości lub zarządzania środowiskowego oraz uzyskiwania certyfikatów.

Działanie 4 - **Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska.**
Celem działania jest dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów wybranych dyrektyw UE w obszarach: ochrona powietrza, ochrona wód i gospodarka odpadami. Wsparcie będzie udzielane w formie pomocy publicznej dla inwestycji proekologicznych w przedsiębiorstwach m.in. w zakresie
** przeprowadzenia inwestycji koniecznych do uzyskania pozwolenia zintegrowanego (IPPC);*
** gospodarki wodno-ściekowej;*
** ochrony powietrza;*
** gospodarki odpadami przemysłowymi i niebezpiecznymi.*
ograniczania poziomu emisji z dużych zakładów energetycznego spalania, zagospodarowania odpadów przemysłowych i niebezpiecznych, budowy przemysłowych oczyszczalni ścieków, uzyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, osiągania standardów bezpieczeństwa ekologicznego oraz wdrażania Najlepszych Dostępnych Technik (BAT).

2. ***Sektorowy Program Operacyjny*** **– Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich.**

Program operacyjny wdrażany będzie na terenie całego kraju w latach 2004 – 2006, przy założeniu, że realizacja płatności odbywać się będzie do końca 2008 roku. Źródłem finansowania będą środki publiczne: budżetu państwa, budżetów samorządów regionalnych i lokalnych oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie - Sekcja Orientacji (EAGGF), jak również środki inwestorów prywatnych.

W oparciu o analizę sytuacji na obszarach wiejskich i w sektorze rolno-spożywczym przyjęto, że Sektorowy Program Operacyjny pt. Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich będzie narzędziem w realizacji celu Narodowego Planu Rozwoju - Restrukturyzacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich. Planowane działania, zgodnie z priorytetami Rozporządzenia Rady (WE) 1257/99, mają służyć realizacji dwóch celów strategicznych programu, które określono jako:

Cel 1 **- „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno – żywnościowej"**
traktowany jako najważniejszy cel strategiczny rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE.

Cel 2 **- „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich"**
realizowany również poprzez Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

Powyższe cele realizowane będą w ramach dwóch priorytetów.
1. Wspieranie zmian i dostosowa w rolnictwie.
2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Priorytet 1
Wspieranie zmian i dostosowań w rolnictwie.
Pomoc inwestycyjna dotyczyć będzie zwłaszcza dostosowania warunków produkcji rolnej do standardów UE, stymulowania poprawy jakości produktów rolnych oraz kształtowania procesów produkcyjnych w zgodzie z wymogami ochrony środowiska.

***Działanie 1* – Inwestycje w gospodarstwach rolnych.**
Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych, służących zmniejszeniu kosztów produkcji, poprawie efektywności i organizacji produkcji, poprawie warunków higienicznych oraz warunków utrzymania zwierząt. Pomoc kierowana jest do gospodarstw, które odznaczają się rentownością, spełniają minimalne standardy dotyczące ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt (lub spełni je w wyniku realizacji inwestycji). Warunkiem jest posiadanie przez rolnika odpowiedniej wiedzy i umiejętności do prowadzenia gospodarstwa. Pomoc polega na dofinansowaniu kosztów inwestycji w gospodarstwach rolnych.

***Działanie 2* – Ułatwienie startu młodym rolnikom.**
Wsparcie dla rolników poniżej 40 roku życia, posiadających przygotowanie zawodowe w dziedzinie rolnictwa, którzy po raz pierwszy podejmują samodzielne prowadzenie gospodarstwa. Pomoc finansowa w postaci dotacji wypłacana będzie młodemu rolnikowi w celu ułatwienia rozpoczęcia działalności i modernizacji przejmowanego gospodarstwa. Gospodarstwo młodego rolnika musi spełniać wymogi żywotności ekologicznej oraz ochrony środowiska, higieny i warunków utrzymania zwierząt w chwili, gdy rolnik ubiega się o pomoc lub spełni je nie później niż po trzech latach od rozpoczęcia prowadzenia tego gospodarstwa przez odbiorcę pomocy.

***Działanie 3* – Szkolenia.**
Wsparcie organizacji warsztatów, seminariów, kursów doskonalenia zawodowego, stażów, akcji wdrażania dobrych praktyk i innych odpowiednich instrumentów szkoleniowych dla rolników. Szkolenia mogą dotyczyć m.in. aspektów ekonomicznych, zarządzania gospodarstwem rolnym lub produkcją leśną, marketingu, podejmowania nowych, rynkowo zorientowanych rodzajów produkcji rolnej, leśnej i towarzyszącej (dywersyfikacja), korzystania ze środków pomocy strukturalnej, korzystania z instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej (WPR), jakości i higieny produkcji oraz bezpieczeństwa żywności, a także zagadnie ochrony środowiska, krajobrazu i zachowania dziedzictwa kulturowego wsi.

***Działanie 4* – Wsparcie doradztwa rolniczego.**
Obejmuje doradztwo publiczne i prywatne. Pomoc polega na pokryciu kosztów poniesionych przez firmy doradcze, pomagające odbiorcom pomocy w przygotowaniu wniosków aplikacyjnych.

***Działanie 5* – Scalanie gruntów.**
Polega na scalaniu działek oraz pracach poscaleniowych, w wyniku których, w ramach jednego gospodarstwa, uzyskuje się poprawę efektywności gospodarowania poprzez zmniejszenie kosztów transportu, ułatwienie procesów mechanizacji, dostosowanie granic nieruchomości do systemu urządzeń melioracji wodnych, dróg oraz rzeźby terenu, co z kolei ogranicza proces erozji gleb. W ramach działania finansowane będzie opracowanie dokumentacji geodezyjno-prawnej, oraz zagospodarowanie poscaleniowe związane z organizacją przestrzeni produkcyjnej.

***Działanie 6* – Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi.**
Dotyczy inwestycji z zakresu budowy i modernizacji urządzeń melioracji wodnych – podstawowych i szczegółowych, mających wpływ na poprawę warunków dla produkcji rolniczej i bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Priorytet 2
Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.
Celem jest tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju terenów wiejskich m.in.
poprzez kształtowanie warunków życia ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich, które

odpowiadają standardom cywilizacyjnym i pozwalają mieszkacom wsi realizować ich cele ekonomiczne, edukacyjne, kulturowe i społeczne.

***Działanie 1* – Odnowa wsi oraz ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego.**
Celem działania jest mobilizacja lokalnych społeczności do podejmowania wspólnych przedsięwzięć na rzecz poprawy warunków i jakości życia na wsi, tworzenia warunków dla rozwoju funkcji gospodarczych oraz społecznych i kulturalnych wsi. W ramach tego działania wspierane będą projekty związane z tworzeniem oddolnych strategii rozwoju lokalnego oraz realizacją działań inwestycyjnych z zakresu modernizacji i wyposażenia obiektów pełniących funkcje kulturalne, rekreacyjne i sportowe, odnowy obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa wiejskiego regionu i ich adaptacji na cele kulturalne i społeczne, modernizacji przestrzeni publicznej we wsi (chodniki, place, parki, rynki).

***Działanie 3* – Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem.**
W ramach działania wspierane będą małe projekty mające na celu polepszenie dostępu przedsiębiorców i wiejskich gospodarstw domowych do infrastruktury technicznej. Wynikiem tego działania będzie podniesienie standardu życia na obszarach wiejskich, poprawa warunków prowadzenia działalności rolniczej oraz poprawa jakości środowiska na terenach rolniczych.

***Działanie 4* – Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz wprowadzenie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych.**
Działanie to ma na celu stopniowe przywracanie potencjału produkcji leśnej, poprawę stanu zasobów leśnych, ochronę oraz poprawę stanu środowiska naturalnego na terenach zniszczonych w wyniku huraganu z dnia 4 lipca 2002 r. Wspierane będą projekty związane z odnawianiem lasów, pielęgnację drzewostanu i wzmocnieniem systemu ochrony przeciwpożarowej.

3. ***Sektorowy Program Operacyjny* – Rybołówstwo i przetwórstwo ryb.**

Sektor rybacki stanie w dniu akcesji Polski do UE przed poważnym zadaniem sprostania wymaganiom jednolitego rynku europejskiego, norm połowowych i ekologicznych. Konkurencyjność polskiego rybołówstwa budowana będzie poprzez wycofywanie przestarzałej technicznie floty, modernizację jednostek, wyposażanie w nowoczesne urządzenia, a w szczególności urządzenia zabezpieczające wymogi sanitarne.
Szczególna uwaga poświęcona zostanie poprawie jakości wód oraz warunków sanitarnych i weterynaryjnych w zakładach przetwórczych. Od utrzymania odpowiedniej pozycji tego sektora wobec silnej konkurencji zależeć będzie stopień zagrożenia strukturalnym bezrobociem, które ma wymiar regionalny i pogorszyć mogłoby już istniejącą sytuację na lokalnych rynkach pracy.

Priorytet 3
Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe.
Celem priorytetu jest odbudowa dróg migracji ryb dwuśrodowiskowych jak i kompleksowe działania mające na celu ograniczenie negatywnego wpływu hodowli ryb i zakładów przetwórczych na środowisko naturalne, modernizacja portów i przystani rybackich oraz dalszy rozwój przetwórstwa rybnego.

***Działanie 1* – Ochrona i rozwój zasobów wodnych.**

Stworzenie stabilnych podstaw przyrodniczych do prowadzenia racjonalnej gospodarki rybackiej w wodach morskich i śródlądowych z zachowaniem równowagi i różnorodności biologicznej w środowisku wodnym.

***Działanie 2* – Chów i hodowla ryb.**
Poprawa rentowności śródlądowej gospodarki rybackiej i jakości jej produktów dla zwiększenia konkurencyjności zewnętrznej podsektora. Zmniejszenie niepożądanego oddziaływania rybactwa śródlądowego na środowisko. Rozszerzenie istniejących i opracowywanie nowych technik i technologii chowu i hodowli ryb oraz ich wdrożenie, w tym szczególnie technologii odnoszących się do gatunków poszukiwanych na rynku.

***Działanie 3* – Rybacka infrastruktura portowa.**
Unowocześnienie operacji wyładunkowych, poprawa warunków przechowywania produktów połowu, bezpieczestwa rozładunków oraz stworzenie warunków do prowadzenia pierwszej sprzedaży produktów rybołówstwa.

***Działanie 5* – Rybołówstwo śródlądowe.**
Poprawa warunków prowadzenia gospodarki rybackiej w wodach powierzchniowych oraz zwiększenie efektywności rybołówstwa śródlądowego oraz jakości jego produktów.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Celem ZPORR jest tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów w taki sposób, aby sprzyja długofalowemu rozwojowi gospodarczemu kraju, jego spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej oraz integracji z Unią Europejską.

Realizacja strategicznego celu sprzyjać będzie wzrostowi gospodarczemu, przekształceniom strukturalnym regionów, wzrostowi urbanizacji, zwiększeniu mobilności przestrzennej ludności oraz zwiększeniu poziomu wiedzy i dostępu do najnowocześniejszych technologii społeczeństwa i podmiotów gospodarczych.

W ramach ZPORR realizowane będą inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz inwestycje związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych.
W programie znajdują się 4 działania, w ramach których można będzie realizować inwestycje w zakresie ochrony środowiska:
Działanie 1.2 Infrastruktura ochrony środowiska;
Działanie 3.1 Obszary wiejskie;
Działanie 3.2 Obszary podlegające restrukturyzacji;
Działanie 3.3 Zdegradowane obszary miejskie, poprzemysłowe i powojskowe.

W ramach ZPORR dofinansowanie będą mogą uzyskać projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania (wartość projektu poniżej 10 mln euro) nie kwalifikują się do Funduszu Spójności, co pozwoli małym gminom skorzystać ze środków unijnych na inwestycje służące ochronie środowiska.

W ramach ZPORR realizowane będą trzy priorytety:
1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmacnianiu konkurencyjności regionów.
2. Wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej oraz zasobów ludzkich.
3. Rozwój lokalny.

ZPORR będzie współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (ERDF) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (ESF). W realizację

Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) 2004-2006 zostanie zaangażowanych 4.230,1 mln EURO, w tym ze strony zasobów funduszy strukturalnych (ERDF, ESF) – 2.968,5 mln EURO.

Podział środków na poszczególne priorytety ustalony został dla poziomu ogólnokrajowego i odzwierciedla strukturę celów polityki regionalnej państwa. W poszczególnych regionach udział środków przeznaczonych na poszczególne priorytety jest zróżnicowany i uwzględnia specyfikę potrzeb restrukturyzacyjnych i rozwojowych, określonych w strategiach wojewódzkich.

OPIS DZIAŁANIA

Działanie „Infrastruktura ochrony środowiska" jest komplementarne do działania „Infrastruktura lokalna" przewidzianego do realizacji w ramach Priorytetu 3 ZPORR. W ramach działania „Infrastruktura ochrony środowiska" realizowana będzie infrastruktura o znaczeniu regionalnym, służąca wzmacnianiu konkurencyjności regionów. Niewielkie inwestycje związane z ochroną środowiska na terenach wiejskich realizowane przez osoby prywatne przewidziane są również w SOP „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich" w ramach działania „Rozwój i ulepszanie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem". W ramach ww. sektorowego programu operacyjnego realizowane będzie również działanie „Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi". Działanie to przewiduje inwestycje z zakresu melioracji szczegółowych, podczas gdy w ramach działania „Infrastruktura ochrony środowiska" ZPORR będą realizowane melioracje podstawowe.

Inwestycje realizowane w ramach działania „Infrastruktura ochrony środowiska" będą również komplementarne z inwestycjami w zakresie infrastruktury ochrony środowiska realizowanymi w ramach Funduszu Spójności oraz Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost konkurencyjności przedsiębirstw". W ramach SPO WKP wsparcie uzyskają inwestycje w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska.

Działanie „Infrastruktura ochrony środowiska" ma na celu ograniczenie ilości zanieczyszczeń przedostających się do powietrza, wód i gleb, popraw stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a także popraw zarządzania środowiskiem. W wyniku realizacji powyższych celów nastąpi poprawa stanu środowiska naturalnego, poprawi się także warunki życia mieszkańców oraz stworzone zostaną korzystne warunki dla rozwoju przedsiębiorstw działających zgodnie z zasadami poszanowania środowiska.

RODZAJE PROJEKTÓW KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ DO DOFINANSOWANIA Z EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO W RAMACH ZINTEGROWANEGO PROGRAMU OPERACYJNEGO ROZWOJU REGIONALNEGO.

W ramach działania **INFRASTRUKTURA OCHRONY ŚRODOWISKA** *realizowane będą duże projekty o znaczeniu regionalnym, służące wzmacianiu konkurencyjności regionów:*

1. **Zaopatrzenie w wodę i oczyszczanie ścieków:**
   - *budowa i modernizacja sieci wodociągowych,*
   - *budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych,*
   - *budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody,*
   - *budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków,*
   - *budowa zbiorników umożliwiających pozyskanie wody pitnej.*

2. **Zagospodarowanie odpadów:**
   - *organizacja i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu,*
   - *wdrażanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi (m.in. budowa sortowni, kompostowni, obiektów termicznej, termiczno-chemicznej i fizycznej/mechanicznej utylizacji odpadów; budowa nowych, modernizacja istniejących i rekultywacja nieczynnych składowisk; likwidacja "dzikich" składowisk),*
   - *budowa i modernizacja spalarni odpadów niebezpiecznych.*

3. **Poprawa jakości powietrza:**
   - *modernizacja i rozbudowa miejskich systemów ciepłowniczych i wyposażenie ich w instalacje ograniczające emisje zanieczyszczeń pyłowych i gazowych do powietrza,*
   - *przekształcenie istniejących systemów ogrzewania obiektów publicznych w systemy bardziej przyjazne dla środowiska, w szczególności ograniczenie "niskiej emisji".*

4. **Zapobieganie powodziom:**
   - *regulacja ścieków wodnych (pogłębianie, zapory, stabilizacja brzegów, prace remontowe w korytach rzecznych, itd.),*
   - *tworzenie polderów,*
   - *budowa i modernizacja wałów przeciwpowodziowych wraz z drogami dojazdowymi*
   - *budowa i modernizacja małych zbiorników retencyjnych i stopni wodnych w ramach tzw. "małej retencji".*

5. **Wsparcie zarządzania ochroną środowiska:**
   - *opracowanie baz danych dotyczących lasów, jakości gleb, wód, powietrza,*
   - *tworzenie systemów pomiaru zanieczyszczeń powietrza w miastach oraz systemów informowania mieszkańców o poziomie zanieczyszczeń powietrza,*
   - *utworzenie sieci stacji kontrolnych i ostrzegawczych w zakresie jakości wód,*
   - *tworzenie map terenów zalewowych.*

6. **Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii:**
   - *budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii odnawialnej (energia wiatrowa, wodna, geotermalna, ogniwa słoneczne, biomasa).*

W ramach ww. typów projektów do kwalifikujących się wydatków mogą być zaliczone:

1. *roboty budowlano-montażowe,*
2. *zakup wyposażenia,*
3. *roboty wykończeniowe,*
4. *nadzór inżynierski,*
5. *przygotowanie dokumentacji technicznej,*
6. *wykup gruntów (maksymalnie 10% wartości projektów).*

W ramach działania **OBSZARY WIEJSKIE - (INFRASTRUKTURA LOKALNA)** *realizowane będą projekty małych inwestycji o oddziaływaniu lokalnym na terenach wiejskich oraz w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców):*

1. **Budowa lub modernizacja urządzeń do odprowadzania i oczyszczania ścieków:**
   - *sieci kanalizacyjne, w tym podłączenie do sieci indywidualnych użytkowników,*
   - *oczyszczalnie ścieków,*
   - *inne urządzenia do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków.*

2. **Budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w wodę:**
   - *sieci wodociągowe,*
   - *ujęcia wody (w tym ochrona ujęć i źródeł wody pitnej),*
   - *urządzenia służące do gromadzenia, przechowywania i uzdatniania wody,*
   - *urządzenia regulujące ciśnienie wody.*

3. **Budowa lub modernizacja urządzeń do zaopatrzenia w energię:**
   - *urządzenia zaopatrzenia w energię,*
   - *lokalne systemy pozyskiwania energii z alternatywnych źródeł (energia, wiatrowa, wodna, słoneczna, energia uzyskiwana z wykorzystania biomasy),*
   - *lokalne sieci elektroenergetyczne (reelektryfikacja),*
   - *gminne systemy oświetlenia ulic.*

4. **Gospodarka odpadami stałymi:**
   - *budowa, modernizacja i rekultywacja składowisk odpadów stałych,*
   - *budowa lub modernizacja miejsc utylizacji opakowań i nieużytych środków ochrony roślin,*
   - *likwidacja dzikich wysypisk,*
   - *kompleksowe systemy zagospodarowania odpadów na poziomie lokalnym, obejmujące m.in. odbiór posegregowanych odpadów od mieszkańców, odzyskiwanie surowców wtórnych, recykling, kompostowanie odpadów organicznych, itp.*

5. **Lokalna infrastruktura przeciwpowodziowa.**

W ramach działania **REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH** *realizowane będą projekty:*
- *remonty lub modernizacja infrastruktury technicznej, zwłaszcza w zakresie ochrony środowiska na terenie zdegradowanych dzielnic miast,*
- *budowa lub modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,*
- *budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,*
- *budowa lub modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody i urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulujących ciśnienie wody,*
- *budowa lub modernizacja systemów odwadniających (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający),*
- *wykonanie pasów zieleni,*
- *wykonanie osłon przeciwolśnieniowych i ekranów akustycznych,*
- *prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenu z materiałów, sprzętu i chemikaliów powojskowych i poprzemysłowych, asenizacja, wywóz niepożądanych materiałów: np. gruzu - prace te muszą być zakończone do 2006 r,*
- *koszt zatrudnienia długotrwale bezrobotnych objętych bezrobociem strukturalnym na prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenów poprzemysłowych i powojskowych (12 miesięczny kontrakt),*

- *tworzenie zielonych stref poprzez zakładanie parków oraz zakup sadzonek drzew, krzewów i zalesianie oczyszczonego obszaru, a następnie połączenie go z siecią turystyczną, usługowo-handlową, rekreacyjną*
- *budowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej, w szczególności w zakresie ochrony środowiska naturalnego oraz infrastruktury komunikacyjnej znajdujących się na terenie rewitalizowanym,*
- *budowa i modernizacja sieci wodociągowych, ujęć wody, urządzeń służących do gromadzenia i uzdatniania wody oraz urządzeń regulacji ciśnienia wody,*
- *budowa i modernizacja sieci kanalizacyjnych i innych urządzeń do oczyszczania, gromadzenia, odprowadzania i przesyłania ścieków,*
- *budowa lub modernizacja kanalizacji deszczowej,*
- *budowa lub modernizacja systemów odwadniających, (w tym odwodnienie liniowe i drenaż odwadniający).*

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich

Finansowanie: Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAGGF)

W Traktacie Akcesyjnym z dnia 16 kwietnia 2003 r., przewidziano dla nowych krajów członkowskich, rozszerzenie zakresu instrumentów towarzyszących o cztery nowe działania, na okres wdrożeniowy 2004 – 2006, tj.:

- *wspieranie gospodarstw niskotowarowych, które maja się przyczynić do przyspieszenia procesu restrukturyzacji gospodarstw i tworzenia nowych miejsc pracy;*
- *dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej;*
- *wspieranie grup producentów rolnych;*
- *pomoc techniczna dla jednostek organizacyjnych i organów realizujących zadania związane z rozwojem obszarów wiejskich.*

W efekcie wdrażania Planu, Polska zostanie objęta instrumentami należącymi do II filaru Wspólnej Polityki Rolnej, tzw. środkami towarzyszącymi (renty strukturalne, wspieranie przedsięwzięć rolno-środowiskowych). Uruchomienie programu nastąpi po akcesji Polski do Unii Europejskiej.

Cele strategiczne i wybrane priorytety rozwoju obszarów wiejskich:

***Cel 1* – „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno–żywnościowej".**

Priorytet 1.1.
Zwiększenie efektywności ekonomicznej gospodarstw.

- *renty strukturalne,*
- *wspieranie gospodarstw niskotowarowych,*
- *wspieranie grup producentów rolnych.*

***Cel 2* – „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich".**

Priorytet 2.1.
Wyrównywanie szans rozwoju obszarów wiejskich.

- *wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania.*

Priorytet 2.2.
Ochrona środowiska i zachowanie walorów przyrodniczych obszarów wiejskich.
- *wspieranie przedsięwzięć rolno-środowiskowych,*
- *dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów UE.*

Priorytet 2.3.
Zwiększenie lesistości kraju.
zalesianie gruntów rolnych.

Finansowanie w latach 2004 – 2006.
2.866,4 mln EUR - Europejski Fundusz Gwarancji i Orientacji w Rolnictwie – Sekcja Gwarancji (85% - program rolno-środowiskowy, 80% - pozostałe działania)
696,6 mln EUR - Budżet Państwa (15% - program rolno-środowiskowy, 20% - pozostałe działania)
Razem – 35.563 mln EUR z czego 705,3 mln EUR (564,2 mln EUR UE + 141,1 mln Polska) zostanie przeniesione na płatności obszarowe.

Działania nie wymagają wkładu własnego ze strony przyszłych beneficjentów.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi będzie pełnić rolę tzw. Instytucji zarządzającej dla Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wdrażanie Planu (w tym przyjmowanie i weryfikacja wniosków) będzie realizowane przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która będzie pełnić funkcję Agencji Płatniczej. Agencja Płatnicza będzie odpowiedzialna za zarządzanie, monitorowanie i kontrolę realizacji Planu, jako akredytowana agencja płatnicza.

Główne kierunki strategii wykorzystania Funduszu Spójności w ochronie środowiska.

Fundusz Spójności różni się od funduszy strukturalnych:
- *krajowym, a nie regionalnym zasięgiem pomocy,*
- *podejmowaniem finalnej decyzji o przyznaniu środków na dofinansowanie przez Komisję Europejską, a nie indywidualnie przez państwo członkowskie; /kompetencją państwa aplikującego do funduszu jest wskazanie propozycji do dofinansowania/.*

Środki z Funduszu Spójności kierowane są najpierw do państw członkowskich, a następnie przekazywane na realizacj projektów do poszczególnych regionów potrzebujących wsparcia. Część składową Strategii Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004 – 2006 stanowi indykatywna lista projektów, które są propozycjami strony polskiej do realizacji przy wsparciu z Funduszu Spójności.

W ramach interwencji Funduszu Spójności realizowane będą projekty powyżej 10 mln EURO wybierane z punktu widzenia maksymalnego efektu w zakresie ochrony środowiska.

Zgodnie z obowiązującymi w zakresie polityki strukturalnej zasadami współfinansowania, pomoc z funduszu na określony projekt będzie wynosić od 80% do 85% kosztów kwalifikowanych. Pozostałe co najmniej 15% musi zostać zapewnione przez beneficjenta.

Środki te mogą pochodzić np. z:
- *budżetu gminy;*
- *środków własnych przedsiębiorstw komunalnych;*
- *środków NFO IGW (pożyczek, dotacji, kredytów);*
- *budżetu państwa;*

– *innego niezależnego źródła (np. z Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju).*

Budżet Funduszu Spójności zaplanowano na lata 2000 – 2006 na 18 mld EURO (w latach 1994 – 1999 wynosi 15,5 mld EURO).
*Na lata 2004 – 2006 z całej kwoty Funduszu Spójności dla Polski na sektor środowiska przypadnie **2,089 mld EURO**.*

Głównym celem strategii środowiskowej Funduszu Spójności jest wsparcie dla realizacji zadań inwestycyjnych władz publicznych w zakresie ochrony środowiska, wynikających z wdrażania prawa Unii Europejskiej.
Priorytety (zakres projektów) dla Funduszu Spójności w ochronie środowiska:
- *poprawa jakości wód powierzchniowych,*
- *polepszenie jakości i dystrybucji wody przeznaczonej do spożycia,*
- *poprawa jakości powietrza,*
- *racjonalizacja gospodarki odpadami,*
- *ochrona powierzchni ziemi,*
- *zapewnienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.*

Odbiorcami pomocy tj. beneficjentami końcowymi będą samorządy terytorialne (gminy, związki gmin) i przedsiębiorstwa komunalne.

Instytucje wdrażające i zarządzające Funduszem Spójności:

- *Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – instytucja odpowiedzialna za ogólne zarządzanie i koordynację działań i projektów Funduszu Spójności*
- *Ministerstwo Środowiska – sektorowa instytucja zarządzająca priorytetami i projektami w sektorze ochrony środowiska*
- *Ministerstwa Finansów – instytucja płatnicza*
- *Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej wraz z wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej – instytucje pośredniczące w zarządzaniu Funduszem Spójności (instytucje, do których składane są projekty).*

W kontekście wyzwań i strategicznych celów polityki państwa w okresie przystąpowania do UE, jak też celów przypisanych Funduszowi Spójności, określonych w rozporządzeniu Rady 1164/94/WE, w latach 2004 – 2006 środki tego instrumentu będą przeznaczone przede wszystkim na niżej wymienione kierunki interwencji:

I. Poprawa jakości wód powierzchniowych, polepszenie dystrybucji i jakości wody do picia poprzez takie działania jak:
- ✓ *budowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej i burzowej oraz oczyszczalni ścieków tam, gdzie przyniesie to największy efekt ekologiczny przy uwzględnieniu efektywności kosztowej,*
- ✓ *rozbudowa i modernizacja urządzeń uzdatniających wodę i sieci wodociągowej (w powiązaniu z systemami sanitacji),*

Powyższe działania umożliwią wdrażanie wymogów dyrektyw: 91/271/EWG ws. komunalnych oczyszczalni ścieków; 75/440/WE ws. wód powierzchniowych ujmowanych jako woda do picia oraz 80/778/EWG ws. wody pitnej (zostanie zastąpiona w 2003 r. dyrektywą 98/83/WE). Będą one prowadzone z uwzględnieniem filozofii dyrektywy 2000/60/WE ws. ramach polityki Unii Europejskiej dotyczącej wody.

II. ***Racjonalizacja gospodarki odpadami i ochrona powierzchni ziemi*** *poprzez:*
- ✓ *budowę, rozbudowę lub modernizację składowisk odpadów komunalnych oraz*

tworzenie systemów recyklingu i utylizacji odpadów komunalnych (sortownie, kompostownie itp.). Działania te umożliwią stopniowe wdrożenie wymogów dyrektyw: 75/440/EWG/ramowej/, 1999/31/WE ws. składowisk odpadów komunalnych, 94/62/WE ws. opakowań i odpadów opakowaniowych,

- ✓ *tworzenie systemów zagospodarowania osadów ściekowych (w tym spalarnie), co umożliwi spełnienia wymogów dyrektywy 86/278 ws. osadów ciekowych,*
- ✓ *rekultywację terenów zdegradowanych przez działalność przemysłową.*

III. ***Poprawa jako ci powietrza*** *poprzez:*

- ✓ *modernizację i rozbudowę miejskich systemów ciepłowniczych (źródeł, sieci) połączona z likwidacją "niskiej emisji" w strefach o znaczących przekroczeniach dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu,*
- ✓ *systemową konwersją palenisk domowych na rozwiązania przyjazne zdrowiu i środowisku (głównie zamiana węgla na gaz, w okresie początkowym – eliminacja węgla niskiej jakości, przejście na paliwa bezdymne).*

Powyższe działania umożliwią przede wszystkim wdrożenie wymagań dyrektyw: 96/62/WE w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza wraz z dyrektywami "córkami". Ze względu na to, że przedsięwzięcia w tym ostatnim obszarze potencjalnie charakteryzuje znaczna wykonalność finansowa (stosunkowo wysoka stopa zwrotu), mogą one pozyskać wsparcie komercyjne. Jednocześnie, z uwagi na fakt stopniowej liberalizacji rynku energii, pomoc publiczna udzielana inwestycjom związanym z energetyką będzie badana pod kątem zgodności z regułami konkurencji i dopuszczalności pomocy państwa dla przedsiąbiorców. Dotychczasowa praktyka wskazuje też, że potencjalne projekty z tej dziedziny mogą nie spełniać podstawowych kryteriów pozwalających na ich dofinansowanie z funduszy europejskich, w szczególności progu wielkości przedsięwzięcia. Możliwe jest jednak tworzenie kompleksowych programów komunalnych mających na celu poprawę jakości powietrza, które spełniałyby kryteria wielkości budżetu i umożliwiały rozwiązanie problemów w tej sferze poprzez rozpoznanie przyczyn i źródeł zanieczyszczeń oraz inwestycje nakierowane na ich ograniczenie i eliminację.

IV. ***Poprawa bezpieczeństwa przeciwpowodziowego*** *poprzez renaturalizację rzek, budowę polderów, zbiorników wielofunkcyjnych, tam gdzie zostaną osiągnięte największe efekty w zakresie poprawy zaopatrzenia w wodę i bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.*

Wyboru informacji o funduszach strukturalnych dokonano na podstawie dostępnych dokumentów (05.04.2004), zamieszczonych na stronach internetowych:
www.minrol.gov.pl, www.mos.gov.pl, www.mgpips.gov.pl, www.infoeuropa.gov.pl, www.ukie.gov.pl, www.cios.gov.pl